

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

17/2017. (VII. 18.) AB határozat	a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló 1996. évi CXXVI. törvénnyel kapcsolatos mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról és alkotmányjogi panasz elutasításáról	1083
18/2017. (VII. 18.) AB határozat	a Kúria Pkf.IV.24.863/2015/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapításáról és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 234. § (1) bekezdésével és 237. §-ával kapcsolatos alkotmányos követelmény megállapításáról	1096
19/2017. (VII. 18.) AB határozat	a tizenkettedik életévet be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak értelmezéséről szóló 2/2016. Büntető jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről	1103
20/2017. (VII. 18.) AB határozat	a Balassagyarmati Törvényszék 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről	1121
3188/2017. (VII. 21.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1129
3189/2017. (VII. 21.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1137
3190/2017. (VII. 21.) AB határozat	bírói kezdeményezés elutasításáról	1140
3191/2017. (VII. 21.) AB határozat	bírói kezdeményezés elutasításáról	1146
3192/2017. (VII. 21.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1152
3193/2017. (VII. 21.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1160
3194/2017. (VII. 21.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1167
3195/2017. (VII. 21.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1171
3196/2017. (VII. 21.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1174
3197/2017. (VII. 21.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1177
3198/2017. (VII. 21.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1181
3199/2017. (VII. 21.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1184
3200/2017. (VII. 21.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1188
3201/2017. (VII. 21.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1192
3202/2017. (VII. 21.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1196

3203/2017. (VII. 21.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1200
3204/2017. (VII. 21.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1205
3205/2017. (VII. 21.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1209
3206/2017. (VII. 21.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1212
3207/2017. (VII. 21.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1216
3208/2017. (VII. 21.) AB végzés	bírói kezdeményezés alapján indult eljárás megszüntetéséről	1220

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 17/2017. (VII. 18.) AB HATÁROZATA

a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló 1996. évi CXXVI. törvénnyel kapcsolatos mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról és alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Pokol Béla* és *dr. Stumpf István* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Salamon László* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja, hogy az Országgyűlés az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését sértő mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő azáltal, hogy nem biztosította a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló 1996. évi CXXVI. törvényben az adózók számára, hogy rendelkező nyilatkozatuk kedvezményezettjeként valamennyi vallási közösség közül választhassanak. Az Alkotmánybíróság ezért felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotási feladatának 2017. december 31-ig tegyen eleget.
2. Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.V.35.189/2016/6. számú ítélete, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 16.K.30.508/2015/8. számú ítélete, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal NAV 2928175453. ügyiratszámú másodfokú határozata, továbbá a NAV 4104699933. ügyiratszámú elsőfokú határozata alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.
3. Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria Kfv.V.35.189/2016/6. számú ítélete, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 16.K.30.508/2015/8. számú ítélete, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) NAV 2928175453. ügyiratszámú másodfokú határozata, továbbá a NAV 4104699933. ügyiratszámú elsőfokú határozata alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat, mivel a hivatkozott ítéletek és határozatok az indítvány szerint sértik az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdését, valamint a XV. cikk (1) és (2) bekezdését.
- [2] 2.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozó a NAV-hoz benyújtott nyilatkozataiban arról rendelkezett, hogy a NAV a 2012. évi befizetett személyi jövedelemadója 1–1%-át az általa megjelölt szervezetek részére utalja át. Kérelmét megvizsgálva azonban a NAV a 2013. november 22-én kelt elsőfokú határozatában megállapította, hogy a személyi jövedelemadója egyik 1%-ának felajánlására vonatkozó nyilatkozata – a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról

szóló, többször módosított 1996. évi CXXVI. törvény (a továbbiakban: Szf. tv.) 5/A. § (1) bekezdésében foglalt feltételekre tekintettel – érvénytelen. A NAV határozata indokolásában arra hivatkozott, hogy az indítványozó kérelmében egy olyan nyilatkozat-lapot is benyújtott, amely a kedvezményezett beazonosítására alkalmas adatot nem tartalmaz, így a NAV nem tudta megállapítani, hogy mely civil szervezet, illetve bevett egyház, vagy kiemelt költségvetési előirányzat részére történt a felajánlás.

- [3] Az indítványozó ezt követően fellebbezést nyújtott be a NAV elsőfokú határozata ellen, kérve annak megváltoztatását. A NAV másodfokú szerve határozatában az elsőfokú határozatot 2014. február 28-án kelt döntésében helybenhagyta. A másodfokú határozat indokolásában a NAV rögzítette, hogy a nyilatkozat megtételekor hatályos Szf. tv. 4/A. §-a szerint kedvezményezett csak a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény (a továbbiakban: Ehtv.) szerint elismert egyház, vallásfelekezet, vallási közösség (a továbbiakban: egyház) lehet, feltéve, hogy azokat a NAV technikai számmal látta el. Az egyház a technikai szám kiadását követő évtől válhat kedvezményezetté. Később, 2013. augusztus 1-jétől az Szf. tv. szövege megváltozott, így ezt követően kedvezményezettnek csak a bevett egyház minősül. Az indítványozó nyilatkozatában nem érvényes technikai számot tüntetett fel, így nyilatkozata érvénytelen volt.
- [4] 2.2. A fentieket követően az indítványozó a másodfokon eljáró NAV által hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt pert indított. A perben eljáró Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a keresetet elutasította. A bíróság az ügy tényállásában rögzítette, hogy az indítványozó (a bírósági eljárás felperese) a 2012. évi személyi jövedelemadó-bevallásában a Szim Salom Progresszív Zsidó Hitközséget (mint az Ehtv. szerinti vallási tevékenységet végző szervezetet, a továbbiakban: hitközség) jelölte meg kedvezményezettként. A hitközség 2012. február 29-ig egyházként működött Magyarországon, és technikai számmal is rendelkezett. 2012. január 1-jétől ilyen technikai száma azonban – a 2012. január 1-jétől hatályos Ehtv. alapján hozott 8/2012. (II. 29.) OGY határozat nyomán, melyben az Országgyűlés a hitközség egyházi státusz iránti kérelmét elutasította – már nem volt. A hitközség az Ehtv. alapján 2012. január 1-jétől ugyanis már csak egyesületnek – vallási tevékenységet végző szervezetnek – minősült.
- [5] A bíróság ítéletében rögzítette, hogy a személyi jövedelemadó 1%-ával való rendelkezés érvénytelen, ha a rendelkező nyilatkozat nem tartalmaz adószámot, illetve technikai számot. A bíróság ítéletében megállapította, hogy az indítványozó (a per felperese) által megjelölt hitközség a 2013. évre nézve nem rendelkezett technikai számmal, mivel korábbi technikai száma 2012. május 20-án az Ehtv. hatálybalépésére tekintettel a törvény erejénél fogva megszűnt. Az Ehtv. szerint új technikai szám pedig csak annak a szervezetnek adható ki, amelyet az Országgyűlés a technikai szám megszüntetését követően egyházként ismer el. A bíróság azt is kifejtette ítéletében, hogy a NAV-nak (a per alperese), az Szf. tv. szerint csak azt kell vizsgálnia, hogy a kedvezményezett rendelkezik-e technikai számmal, azt azonban nem kell feltárnia, hogy amennyiben nem rendelkezik technikai számmal, akkor annak mi az oka.
- [6] Az indítványozó hivatkozott arra is, hogy az Alkotmánybíróság 6/2013. (III. 1.) AB határozata nyomán – amelyben a testület megsemmisítette az Ehtv. azon rendelkezését, amely alapján a hitközség egyházi státuszát elveszítette – álláspontja szerint a hitközség az alkotmányjogi panaszában kifogásolt időszakban visszanyerte egyházi státuszát. A bíróság ezzel összefüggésben megállapította, hogy az Alkotmánybíróságnak e döntése a sérelmet szenvedett hitközséget jogosítja fel az őt ért sérelmek orvoslásának kezdeményezésére, a NAV-nak azonban csak a nyilvántartásban szereplő adatokat lehet figyelembe vennie, így az Alkotmánybíróság döntése nem befolyásolja azt a tényt, hogy a hitközség az érintett időszakban nem rendelkezett technikai számmal.
- [7] 2.3. Az indítványozó a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletével szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához, amely a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [8] 2.4. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Indítványában kifejtette, hogy álláspontja szerint a Kúria és annak eljárását megelőzően eljáró bíróság, illetve a NAV figyelmen kívül hagyta az Alkotmánybíróságnak a 6/2013. (III. 1.) AB határozatát, illetve az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJB) vonatkozó döntését, és nem vette figyelembe, hogy a hitközség jogi státusza ezen döntések következtében rendeződött. Az indítványozó külön kiemelte, hogy az Alkotmánybíróság fenti határozata miatt nem az Ehtv. rendelkezéséből eredeztethető az alkotmányjogi panaszában megjelölt problémája, hanem abból, hogy a NAV és a bíróságok nem reflektáltak erre a változásra, és arra hivatkozással, hogy a hitközség nem rendelkezik tech-

nikai számmal, érvénytelennek minősítették a nyilatkozatát. Indítványában hangsúlyozta, hogy véleménye szerint az Ehtv. Alkotmánybíróság döntése utáni szövege diszkriminatív helyzetet is teremt, mivel nem biztosítja valamennyi adózó számára, hogy személyi jövedelemadója 1%-át annak az egyháznak ajánlhassa fel, amelynek ő maga is tagja, sőt vezető tisztségviselője.

- [9] Az indítványozó álláspontja szerint az Alkotmánybíróság döntése folytán nemcsak egyházának jogi státusza állt helyre, hanem korábbi jogosítványainak is automatikusan vissza kellett volna állnia. Azaz a hatóságoknak észlelniük kellett volna, hogy a státusz helyreállta a technikai szám visszaállítását is eredményezi.
- [10] Mindezek alapján az indítványozó álláspontja szerint az alkotmányjogi panaszában támadott bírósági ítéletek és a NAV által hozott határozatok sértik az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdését, valamint XV. cikkének (1) és (2) bekezdéseit.

II.

- [11] 1. Az Alaptörvény indítványban felhívott szabálya szerint:

„VII. cikk (1) Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

- [12] 2. A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény érintett rendelkezése szerint:

„6. § (1) Vallási közösség az Országgyűlés által elismert egyház és a vallási tevékenységet végző szervezet. Az Országgyűlés által elismert egyház bevett egyház.

(2) A vallási közösség elsődlegesen vallási tevékenység céljából jön létre és működik.”

- [13] 3. A személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló 1996. évi CXXVI. törvény hatályos szövege szerint:

„4/A. § (1) A 4. § (1) bekezdésében meghatározottakon túl kedvezményezettnek minősül

a) a bevett egyház (ide nem értve annak belső egyházi jogi személyét) a (2) bekezdésben meghatározottak szerint,

b) a rendelkező nyilatkozat évére vonatkozó központi költségvetésről szóló törvényben – a felhasználásért felelős fejezet megjelölésével, kiemelt előirányzatként – meghatározott cél.

(2) Az adóhatóság a bevett egyházat – kérelmére – technikai számmal látja el. A bevett egyház a technikai szám kiadásának évét követő évben válik kedvezményezetté.

(3) Az adóhatóság hivatalból technikai számmal látja el az (1) bekezdés b) pontja szerinti kedvezményezettet.

(4) Az adóhatóság vezetője a rendelkező nyilatkozat évét megelőző év utolsó napjáig az (1) bekezdés szerinti kedvezményezett technikai számát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

(5) A (4) bekezdésben meghatározott adatok tekintetében az adóhatóság vezetője – azon adat kivételével, amelyet jogszabály más nyilvántartás részeként közhitelesnek minősít – közhiteles hatósági nyilvántartást vezet.”

„5/A. § (3) A (2) bekezdésben foglalt szabály nem alkalmazható, ha a rendelkező nyilatkozatnak a magánszemély érdekkörébe tartozó érvényessége, különösen a befizetett adó összege a rendelkező nyilatkozat évének november 15-éig nem állapítható meg. E tényről az adóhatóság a rendelkező nyilatkozat évének november 30-áig elektronikus úton, ügyfélkapu hiányában postai úton értesíti a magánszemélyt. Az érvényesség kérdésé-

ben legkésőbb a rendelkező nyilatkozat évét követő év utolsó napjáig az adóhatóság döntést hoz. Ha a magánszemély személye vagy az adó összege a rendelkező nyilatkozat évét követő év utolsó napjáig sem állapítható meg, az adóhatóság érvénytelenséget megállapító döntést hoz, és az utalás nem teljesíthető. A döntésről, annak meghozatalát követő 30 napon belül, de legkésőbb a rendelkező nyilatkozat évét követő év utolsó napjáig, ha személye megállapítható, a magánszemélyt értesíteni kell. Az utalás abban az esetben teljesíthető, ha a nyilatkozat az adóhatóság döntése – vagy az ellene benyújtott jogorvoslati kérelmet elbíráló szerv döntése – szerint a rendelkező magánszemély és a kedvezményezett érdekkörében is érvényesnek minősül.”

„8/A. § (7) A szervezet technikai száma 2012. január 1-jén, az Ehtv. 2012. január 1-jén hatályos 34. § (2) bekezdése szerinti egyház technikai száma – ha az Országgyűlés az Ehtv. 2012. január 1-jén hatályos 34. § (2) bekezdés szerinti elismerését elutasítja –2012. május 20-án megszűnik. A megszüntetett technikai szám ismételtlen csak annak a szervezetnek adható ki, amelyet az Országgyűlés a technikai szám megszüntetését követően egyházként ismert el.”

III.

- [14] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-ára alapozza, amely szerint alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [15] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése azonban lehetővé teszi, hogy az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjesszen a testület elé. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében a befogadhatóság kérdésében az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. §-a szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [16] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a panaszos az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványát. Az indítványozó érintettsége egyértelműen fennáll, mivel a perben felperesként vett részt. Az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslatot kimerítette. Megállapítható továbbá, hogy a panasz megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát és az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont]; valamint az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérte az Alkotmánybíróság eljárását. A panaszos megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói ítéleteket és hatósági döntéseket [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont], valamint az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. A panaszos indokát adta az eljárás megindításának, kifejtette az Alaptörvényben foglalt és az indítványban felhívott jogok sérelmének a lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], indokolta továbbá azt is, hogy a bírói ítéletek miért ellentétesek az Alaptörvény általa felhívott rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. A panaszos kifejezett kérelmet terjesztett elő a támadott bírói ítéletek és hatósági döntések megsemmisítésére is [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [17] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt kifogásolta, hogy a támadott ítéletekben a bíróságok és a NAV nem vette figyelembe az Alkotmánybíróság 6/2013. (III. 1.) AB határozatát, illetve az EJEB vonatkozó döntését, és nem állították helyre automatikusan a hitközség korábbi státuszát. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekintette, hogy a bíróságoknak és a NAV-nak az eljárása sértette-e a panaszosnak az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdésében, illetve a XV. cikk (1) és (2) bekezdésében deklarált jogait.

IV.

- [18] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [19] 1. Az indítványozó szerint a bírósági ítéletek, valamint a NAV határozata az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdésének és a XV. cikk (1) és (2) bekezdéseinek sérelme folytán alaptörvény-ellenesek, mivel a bíróságok és a NAV a személyi jövedelemadó 1 %-ának kedvezményezett körébe tartozóként nem vette figyelembe az általa vezetett hitközséget, figyelmen kívül hagyva ezáltal az Alkotmánybíróság 6/2013. (III. 1.) AB határozatát, valamint az EJEB vonatkozó ítéletét.
- [20] 2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt fontosnak tartotta áttekinteni az indítvánnyal összefüggő gyakorlatának releváns elemeit.
- [21] 2.1. A gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához való jogot az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése ismeri el: „[m]indenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.”
- [22] Az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához való jogot az Alkotmány 60. § (1)–(2) bekezdésével azonos tartalommal, az Alkotmány szabályozását azonban részletesebben kibontva határozza meg. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében, ha az Alkotmányban szabályozott valamely alapvető vagy alapjogot szöveggel vagy tartalmilag azonosan szabályoz az Alaptörvény is, és az egyéb körülményekben sem következett be olyan alapvető változás, amely a korábbtól eltérő tartalmú értelmezését indokolná, az Alkotmánybíróság fenntartja az adott rendelkezés tartalmával kapcsolatos gyakorlatát {vö. 34/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [33]; 35/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [25]; 3301/2012. (XI. 12.) AB határozat, Indokolás [20]}. Ezt a megállapítást erősíti, hogy az Alkotmánybíróság a lelkiismeret és a vallás szabadságához való jog egyéni és közösségi formában történő gyakorlására vonatkozó, az Alkotmány alapján kialakult joggyakorlatát több – az Alaptörvény hatálybalépését követően született – határozatában is megerősítette. E határozatokból a jelen ügy vonatkozásában mindenekelőtt a következő alapvető tétel kiemelését és megerősítését tartja lényegesnek: „[a] vallási közösségek sajátos jogi formában történő – az államtól különvált, önálló – működésének lehetővé tétele az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a vallásszabadsághoz való jog gyakorlásának ugyan nem feltétele, de ahhoz szorosan hozzátartozik: a vallási közösségek nem körülhatárolt résztevékenységre vagy meghatározott érdekek képviselőire szerveződnek, mint a gazdasági társaságok vagy az egyesületek, pártok, szakszervezetek, hanem vallásgyakorlására; a vallás viszont a hívő számára a teljes személyiséget és az élet minden területét érinti és meghatározza” {27/2014. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [39]}.
- [23] A 27/2014. (VII. 23.) AB határozatában a testület úgy fogalmazott, hogy „[a]z állam kötelessége az alapvető jogok tiszteletben tartására és védelmére [Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés] a vallásszabadsággal kapcsolatban sem merül ki abban, hogy tartózkodik az egyéni jogok megsértésétől, hanem gondoskodnia kell a vallásszabadság érvényesüléséhez szükséges feltételekről, azaz a vallásszabadsággal kapcsolatos értékek és élethelyzetek védelméről az egyéni igényektől függetlenül is.” A lelkiismereti meggyőződés és a vallásszabadság külön is nevesített joga azt ismeri el, hogy a lelkiismereti meggyőződés, s ezen belül, adott esetben a vallás az emberi minőség része, szabadságuk a személyiség szabad kibontakozásához való jog érvényesülésének feltétele. Maga az emberi személyiség a jog számára érinthetetlen (ezt fejezi ki az emberi élethez és méltósághoz való jog korlátozhatatlan volta), a jog csakis a külső feltételek biztosításával segítheti az autonómiát. Ezért a gondolat, a lelkiismeret és a vallásos hit (meggyőződés) szabadságához való jogból önmagában – ha ti. a vallás gyakorlásához való jogot most nem vesszük figyelembe – az államnak az a kötelessége következik, hogy az állam nem ítélezhet vallásos hit vagy lelkiismereti meggyőződés igazságtartalmáról {27/2014. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [40]–[42]}.
- [24] A vallásszabadság jogának egyéni és kollektív gyakorlása esetén az állam – mint általában a klasszikus szabadságjogok esetében – tehát mindenekelőtt negatív magatartásra, tartózkodásra kötelezett, vagyis arra, hogy ne korlátozza az egyének jogát. Az állam semlegessége a vallásszabadsághoz való joggal kapcsolatban azonban

nem tétlenséget jelent. Az államnak egyrészt a szabad kommunikációs folyamatot kell biztosítania; ez a kötelessége a gondolat szabadsághoz és szabad véleménynyilvánításhoz való jogból is adódik. Másrészt adott esetben gondoskodnia kell más alapvető jogok védelméről a vallásszabadsággal szemben is. Végül magára a vallásszabadság jogára vonatkozó pozitív szabályozásra is szükség lehet [35/2014. (XII. 18.) AB határozat, 27/2014. (VII. 23.) AB határozat].

- [25] Az együttes (közösségi) vallásgyakorlás szabadsága nincs kötve semmilyen szervezeti formához. A másokkal együttesen történő vallásgyakorlásnak az Alaptörvény VII. cikkében biztosított joga mindenkit megillet, arra való tekintet nélkül, hogy az együttes vallásgyakorlás jogilag szabályozott szervezeti keretek között vagy anélkül, illetve, hogy milyen szervezeti formában történik. Sem az egyéni, sem a közösségi vallásgyakorlás szabadsága nem tehető alkotmányosan függővé sem vallásos szervezeti tagságtól, sem a vallási közösség szervezeti formájától [27/2014. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [38]]. Azonban a hitgyakorlás, általában a hitélet társadalmilag kialakult tipikus intézménye az intézményesült egyház (vallási közösség). Ezért a vallásszabadsághoz való jog speciális területét képezi a vallásszabadság és annak intézményesített formában történő közösségi gyakorlása. Az Ehtv. a vallási tevékenység számára két szervezeti formát intézményesít vallási közösségeként: a vallási tevékenységet végző szervezet (vallási egyesület) a közösségi vallásgyakorlás könnyen elérhető formai kerete, míg a bevett egyház az Alaptörvény által is kiemelt módon együttműködik az állammal, az Országgyűlés külön döntése alapján.
- [26] Ezzel összefüggésben fontos kiemelni, hogy az államot széles mérlegelési lehetőség illeti meg a vallási közösségeknek nyújtható anyagi, pénzügyi támogatások, kedvezmények és mentességek (a továbbiakban együtt: anyagi támogatások) területén, különös tekintettel arra is, hogy az Alaptörvény N) cikke alapján Magyarország a kiegyensúlyozott, átlátható és fenntartható költségvetési gazdálkodás elvét érvényesíti (amelyért elsődlegesen az Országgyűlés és a Kormány felelős). Az Alkotmánybíróság azonban hangsúlyozza, hogy ilyen anyagi támogatások szabályainak meghatározása során az államnak különös figyelemmel kell lennie a vallásszabadsághoz való jog sajátosságaira, valamint arra, hogy valamely vallási közösség ne kerüljön sem más vallási közösségekhez, sem pedig velük összehasonlítható helyzetben lévő más szervezetekhez képest indokolatlanul hátrányos helyzetbe (Alaptörvény VII. cikk, XV. cikk) [lásd: 27/2014. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [48]].
- [27] Nem alkotmányos elvárás, hogy minden vallási közösség ténylegesen azonos jogosultságokkal rendelkezzen, sem az, hogy minden bevett egyházzal ténylegesen ugyanolyan mértékben működjön együtt az állam. A vallásszabadsághoz való joggal összefüggő jogok érvényesítésében meglévő gyakorlati különbségek alkotmányos határok között maradnak mindaddig, amíg nem diszkriminatív jogi szabályozásból erednek, illetve amíg nem diszkriminatív gyakorlat eredményei. Akár az állam által vállalt közösségi feladatok megoldásáról, akár a vallási közösségek számára hozzáférhetővé tett anyagi támogatásokról, akár pedig az állam és a bevett egyházak kötelező közösségi együttműködéséről van szó, mindhárom esetkörben érvényesülnie kell az állam világnézeti semlegességének, melyet az Ehtv. preambuluma is megerősített. Az összes vallási közösséget megillető jogosultságokon túli többletjogosultságokról, valamint a közösségi célok érdekében történő együttműködésről, illetve a bevett egyházi jogállásról való döntéssel kapcsolatban különösen fontos, hogy ne merülhessen fel kétség a tekintetben, hogy az állam a világnézeti semlegesség elvének megfelelően, az érintett vallási közösség hátrányos megkülönböztetése nélkül járt el [XV. cikk (2) bekezdés] [lásd: 27/2014. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [54]].
- [28] A korábbi Alkotmány 60. § (3) bekezdése rögzítette, hogy a Magyar Köztársaságban az egyház az államtól elválasztva működik; ehhez képest az Alaptörvény VII. cikk (2) bekezdése az állam és az egyházak kapcsolatáról részletesebben és egyértelműbben fogalmaz: „[a]z állam és az egyházak különváltak működnek. Az egyházak önállóak. Az állam a közösségi célok érdekében együttműködik az egyházakkal.”
- [29] Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az Alaptörvény megalkotásakor az alkotmányozó több esetben kifejezetté tette az Alaptörvény szövegében a korábbi Alkotmány szövegén alapuló alkotmánybíróági gyakorlatot olyan módon, hogy amit az Alkotmánybíróság több, elvileg lehetséges alkotmányértelmezési irány közül kiválasztott és alkalmazott, ahhoz az alkotmányozó hozzáigazította az Alaptörvény szövegét, megerősítve azt, hogy az adott értelmezés megfelelően és időt állóan bontotta ki az alkotmányos normatartalmat.
- [30] 2.2. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerint „Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.” Az Alkotmánybíróság egyenlőséggel kapcsolatos korábbi gyakorlata szerint az azonos szabályozási koncepció

belül adott, homogén csoportra nézve eltérő szabályozás a diszkrimináció tilalmába ütközik, kivéve, ha az eltérésnek észszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka van, azaz nem önkényes {7/2015. (III. 19.) AB határozat, Indokolás [56], 33/2014. (XI. 7.) AB határozat, Indokolás [52]}. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem tekinthető alkotmányellenes hátrányos megkülönböztetésnek, ha a jogi szabályozás különböző tulajdonságokkal bíró alanyi körre eltérő rendelkezéseket állapít meg, mert alkotmányellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható – azonos csoportba tartozó – személyi körben lehetséges. „Hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha a szabályozás lényeges eleme tekintetében nem azonos az alanyok elbírálása, jogaik és kötelezettségeik meghatározása. Nem lehet viszont hátrányos megkülönböztetésről beszélni akkor, ha a jogi szabályozás eltérő alanyi körre állapít meg eltérő rendelkezéseket” {26/2013. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [183], 1/2013. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [89]}.

- [31] 3. Az Alkotmánybíróság a korábbi gyakorlatának áttekintését követően az alkotmányjogi panasz alapján azt vizsgálta, hogy a támadott bírói döntés sértette-e az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdését, valamint XV. cikk (1) és (2) bekezdését. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megállapította, hogy az Ehtv. és az Szf. tv. hatályos szabályozása alapján a hitközség nem tekinthető bevett egyháznak (az Alkotmánybíróság 6/2013. (III. 1.) AB határozata ellenére sem), és mivel technikai számmal sem rendelkezik, így az Szf. tv. 4/A. §-a alapján a személyi jövedelemadó 1%-ának kedvezményezettje sem lehet.
- [32] 3.1. A fentiekkel összefüggésben fontos kiemelni, hogy a hatályos Szf. tv. 4/A. § (2) bekezdése első mondatában úgy fogalmaz, hogy „[a]z adóhatóság a bevett egyházat – kérelmére – technikai számmal látja el.” Az indítványból egyértelműen megállapítható, hogy a panaszos által vezetett hitközség az Ehtv. 2012. január 1-jei hatálybalépését követően nemcsak egyházi státuszát, hanem az Szf. tv. 8/A. § (7) bekezdése alapján 2012. május 20-án technikai számát is elveszítette. A hivatkozott Szf. tv. 8/A. § (7) bekezdése azt is kimondja – összhangban az Szf. tv. 4/A. § (2) bekezdés első mondatával –, hogy a megszüntetett technikai szám ismételtlen csak annak a szervezetnek adható ki, amelyet az Országgyűlés a technikai szám megszüntetését követően egyházként ismert el, és csak akkor, ha azt az egyház kifejezetten kérelmezi. Az indítványból azonban egyértelműen megállapítható, hogy a hitközség az Alkotmánybíróság fenti határozatát követően sem kezdeményezte a technikai szám ismételt kiadását.
- [33] 3.2. Fontos hangsúlyozni azt is, hogy az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése nem hozható közvetlen összefüggésbe az egyházak támogatásának kérdésével, az Alaptörvény e rendelkezése ugyanis a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához való jogot deklarálja. Az alkotmányjogi panaszában az indítványozó sem állította, hogy a NAV és a bíróságok az ő szabad gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához való jogát csorbították volna – panaszában ugyanis csak azt kifogásolta, hogy személyi jövedelemadója 1%-át nem ajánlhatta fel a hitközség részére. Így az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdésének sérelme a NAV és a bíróságok eljárása vonatkozásában nem állapítható meg.
- [34] 3.3 Az indítványozó panaszában azt állította, hogy a NAV és a bíróságok indokolatlanul tettek különbséget a hitközség és a bevett egyházak között, ezáltal sértették az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdésében deklarált jogát. Ezzel összefüggésben ki kell emelni, hogy az alkotmányjogi panaszban támadott ítéleteket, illetve határozatokat az érintett bíróságok és a NAV a hatályos jogszabályok figyelembevételével hozták meg. A személyi jövedelemadó 1%-ának kedvezményezettje körébe pedig a hatályos szabályok alapján a hitközség nem tartozott bele. Így magának a jogalkotó döntésének az eredménye, hogy a bevett egyházak és a hitközség mint vallási tevékenységet végző szervezet, a hatályos Szf. tv. szabályozása alapján nem alkotnak homogén csoportot (ez az Ehtv. rendelkezéseiből fakadó következmény). Márpedig az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében meghatározott diszkrimináció-tilalom (jelen esetben vallási alapon) csak azonos, homogén csoportba tartozók esetében értelmezhető. A csoportképzést jelen esetben maga a jogalkotó végezte el, amikor az Ehtv.-ben megalkotta a bevett egyházak csoportját, és az Szf. tv.-ben csak azok számára tette lehetővé a kedvezményezetté válást. Így azonban az is megállapítható, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszban támadott NAV eljárás és a bíróságok eljárása önmagában nem volt diszkriminatív, hiszen nem a NAV és a bíróságok tettek indokolatlan különbséget a hitközség és a bevett egyházak között (és tekintették ezért érvénytelennek a panaszos személyi jövedelemadója 1%-ának a hitközség részére történő felajánlását), hanem azok csak a jogszabályi keretek között hozták meg döntésüket. Így az indítványozó tekintetében a jogalkalmazás során nem sérült

az Alaptörvény XV. cikkének (1) és (2) bekezdése – hiszen a hatályos szabályozás alapján a bevett egyházak és az egyéb vallási tevékenységet végző szervezetek (így pl. a hitközség) nem képeznek homogén csoportot, így a NAV és a bíróságok által tett megkülönböztetés sem értékelhető alaptörvény-ellenesnek.

- [35] 3.4. A fentiek alapján megállapítható tehát, hogy mind a NAV, mind pedig a bíróságok a hatályos jogszabályok figyelembevételével jártak el, és ezen szervek eljárásukkal nem sértették a panaszosnak az Alaptörvényben biztosított jogait. Másképp fogalmazva megállapítható, hogy az indítványozónak az alkotmányjogi panaszában állított alapjog-séreleme nem hozható összefüggésbe a bíróságok, illetve a NAV tevékenységével, eljárásával. Ezért az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ára alapozott indítványt elutasította.

V.

- [36] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kiemelte, hogy nem az Szf. tv. és az Ehtv. szabályait tekinti alaptörvény-ellenesnek, hanem a bíróságok és a NAV döntéseit. Ezzel összefüggésben azonban az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a panaszos által kifogásolt alkotmányossági problémát az Szf. tv. szabályozása – a technikai szám hiánya, illetve a hitközség jogi státusza miatti, a személyi jövedelemadó egyházi 1%-ának kedvezményezeti köréből való kizártsága – okozza.
- [37] Ezzel összefüggésben fontos rögzíteni, hogy az Abtv. 46. § (1) bekezdése felhatalmazza az Alkotmánybíróságot arra, hogy ha a hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását állapítja meg, akkor a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja jogalkotói feladatának teljesítésére. Az Abtv. 46. § (2) bekezdésének c) pontja alapján a jogalkotói feladat elmulasztásának minősül, ha a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma hiányos.
- [38] 2. Az Alkotmánybíróság a fentiekkel összefüggésben elsőként azt vizsgálta, hogy sérülhet-e a vallási meggyőződésen alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalma azáltal, hogy a jogalkotó csak bizonyos vallási közösségek tagjai számára biztosította annak lehetőségét, hogy személyi jövedelemadójuk 1%-át egy választásuk szerinti vallási közösség részére ajánlják fel.
- [39] 2.1. Mindenekelőtt fontos kiemelni, hogy az Alaptörvény megkülönböztetés nélkül, mindenki számára elismeri a gondolat, a lelkiismereti és vallás szabadságát. A vallásszabadság, a vallási türelem a magyar alkotmányos hagyomány része, különösen a felekezeti jogegyenlőség, azaz a különböző vallású polgárok jogegyenlősége, amely a XIX. század óta történeti alkotmányunk vívmánya. A vallásszabadság alapvető joga nem jelent azonban állami támogatáshoz való jogot. Az Alaptörvény VII. cikk (3) bekezdése azt is kimondja, hogy a vallási közösségek az államtól különváltan működnek. Az Alaptörvény felkínálja a vallási közösségek és az állam együttműködésének lehetőségét. Az együttműködésről azonban az Országgyűlés dönt (az Ehtv.-ben mint sarkalatos törvényben), és az együttműködés keretében a bevett egyházak számára sajátos jogosultságokat biztosít. A gondolat, a lelkiismereti- és vallás szabadsága nem terjed ki azonban olyan tevékenységekre, melyek az Alaptörvényben rögzített értékekkel és alapvető jogokkal összeegyeztethetetlenek. Az ilyen csoportok tevékenységét az állam nem támogathatja.
- [40] 2.2. Azt is rögzíteni kell, hogy a vallási közösségek tényleges helyzete eltérő, ami nem alkotmányossági kérdés – így pl. akár különböző közösségek tagjainak adakozási hajlandósága is eltérő lehet. Emellett a vallási közösségek jogi helyzete is különbözik az Alaptörvény értelmében. Eszerint a vallásgyakorlás feltételei különbözőek lehetnek az egyes vallási közösségekben. A különböző vallási közösségek – bevett egyházak és vallási tevékenységet végző szervezetek – eltérő jogokat élvezhetnek, és a jogalkotó is eltérő módon szabályozhatja a számukra jutott kedvezményeket és támogatásokat is. A szabad vallásgyakorláshoz fűződő jog tekintetében azonban a különböző vallási közösségek tagjai között – a fentebb meghatározott, szélsőséges kivételekkel – nem tehető különbség: minden vallási közösség valamennyi tagját megilleti a vallásszabadság joga.
- [41] A vallási közösségek hitéleti tevékenységének közvetlen állami támogatását két évtizede váltotta fel a személyi jövedelemadót fizetők rendelkezési nyilatkozatai alapján nyújtott támogatás. A személyi jövedelemadó meghatározott részének felajánlása alapján nyújtott támogatás rendeltetése nem az államtól, az állam és az egyházak közötti együttműködés keretében átvállalt közfeladatok támogatása, hanem a vallási közösségek hitéleti tevékenységének támogatására szolgál (Ehtv. 23. § (1) bekezdés). E rendszer két évtized alatt meghonosodott Ma-

gyarországon, és a civil szervezetek támogatása mellett a vallási közösségek vonatkozásában is állampolgári részvétel fontos elemévé vált. Míg azonban a „civil” 1% vonatkozásában az adófizető könnyen találhat a kedvezményezett körből esetleg kieső szervezet helyett támogatására érdemes szervezetet, addig a vallási meggyőződés természetéből adódó kizárólagossága folytán nem életszerű, hogy egy vallási közösség tagja más vallási közösséget támogasson.

- [42] 2.3. A fentiek alapján megállapítható, hogy nem indokolható az olyan megkülönböztetés, ami által a bevett egyházak tagjai – amennyiben fizetnek személyi jövedelemadót – jövedelemadójuk 1%-át egyházuk számára felajánlhatják, a vallási tevékenységet végző szervezetek tagjai azonban nem élhetnek e lehetőséggel. Ebben a tekintetben ugyanis a bevett egyházak és a vallási tevékenységet végző szervezetek homogén csoportot alkotnak. A csoportképzés alapja azonban ebben az esetben nem a vallási tevékenységet végző szervezetek és a bevett egyházak közötti, vallási rendeltetésük alapján fennálló hasonlóság, hanem a hívők (az Szf. tv. vonatkozásában adózók) összessége, és azok egyéni jogainak egyezősége. Az Alaptörvény VII. cikke alapján ugyanis a vallásszabadsághoz való jog magjaként megjelenő meggyőződés szabad megválasztásának joga minden embert megillet. Így a hívők a vallásszabadságból fakadó jogaik tekintetében (legyenek bármelyik vallás követői is) homogén csoportot alkotnak. A hatályos szabályozás azonban csak egyes vallási közösségek tagjai számára adja meg a lehetőséget, hogy adójuk meghatározott részével közösségüket támogassák, míg más közösségek tagjait e lehetőségből kizár. Ezért az Alaptörvény XV. cikkén alapuló vizsgálat során is az egyes vallások követőit (jelen esetben mint adózók) kell homogén csoportnak tekinteni. A jelen ügyben vizsgált esetben tehát a jogalkotó nem különböző vallási közösségek között ténylegesen fennálló különbségeket ismer el, hanem különböző vallási közösségek tagjai között tesz (indokolatlan) különbséget. Amíg az előbbi különbségtétel indokolható lehet a vallási közösségek eltéréseivel, a személyek közötti különbségtétel nem tekinthető annak, azaz szükségképpen észszerűtlen és indokolatlan. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a jelen határozat nem érinti az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről szóló 1997. évi CXXIV. törvény 4. § (2)–(4) bekezdéseiben szabályozott kiegészítő támogatást, sem egyéb, a bevett egyházakat megillető támogatásokat és kedvezményeket. Az Alaptörvényből nem következik, hogy a bevett egyházak és a vallási egyesületek támogatását azonos módon kellene szabályozni, ugyanakkor az egyén – mint hívő és adózó – oldaláról nem tehető indokolatlan különbség.
- [43] 3. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapította, hogy az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését sértő mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenes helyzet áll fenn annak következtében, hogy a törvényalkotó nem biztosította az Szf. tv.-ben az adózók számára, hogy rendelkező nyilatkozatuk kedvezményezettjeként valamennyi vallási közösség közül választhassanak. Az Alkotmánybíróság ezért felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotási feladatának 2017. december 31-ig tegyen eleget.
- [44] 4. Az Alkotmánybíróság a határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdésének utolsó mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [45] Támogatom a határozatot, de az indokolás egy részével nem értek egyet, illetve részben hiányosnak látom.
- [46] Az indokolás IV. részének 2.1. pontjában (Indokolás [21]) a határozat megítélésem szerint helytelenül állítja azt, hogy a korábban hatályban volt Alkotmány és az Alaptörvény szabályozása azonos tartalmat jelent a vallásszabadság vonatkozásában, és hogy ebből következően a régi alkotmány alapján kialakított érvelési gyakorlatot az Alkotmánybíróság újragondolás nélkül fenntarthatja. A többségi véleménytől eltérően megítélésem szerint az Alaptörvény szabályozása eltér az Alkotmány 60. § (3) bekezdésében foglaltaktól, ezért az AB ennek értelmezése során nem követheti a korábbi gyakorlatát. A korábbi Alkotmány az állam és az egyházak elválasztott működését rögzítette, az Alaptörvény szerint azonban „a közösségi célok érdekében együttműködésre alkalmasság” az egyházzá nyilvánítás egyik feltétele lehet. Az Alaptörvény emellett nem a vallásszabadság individuális gyakorlásának szabályozásához ír elő sarkalatos törvényt, hanem annak kollektív gyakorlásának szerveződéséhez. Ez utóbbi nem kíván meg olyan nagyfokú tartózkodást az állam részéről, mint az individuális vallásszabadság.
- [47] Az Alaptörvény 4. módosítása hatályon kívül helyezte a régi Alkotmányon nyugvó alkotmánybíróági döntések érvelési normáit épp azért, hogy az új alaptörvényi értelmezési szabályok korábbihoz képest a lényegét illetően megváltozott irányai akadálytalanul tudjanak érvényesülni. A 13/2013. (VI. 17.) AB határozatban a korábbi testületi többség úgy határozott, hogy a hatályon kívül helyezés ellenére a szövegszerű idézés szintjén is fel kívánja használni a régi alkotmánybíróági határozatok érveit, és mivel az államhatalmi rendszeren belül nincs olyan más szerv, mely felülbírálná az alkotmánybíróági döntéseket, így a hatályon kívül helyezett alkotmánybíróági határozatok reaktiválása azóta is folyik. Ám ez a kritizálható döntés is csak úgy tette lehetővé a régi alkotmánybíróági határozatok felhasználását, amennyiben teljes egyezés van a régi alkotmányi szabályozás és az alaptörvényi szabályozás között. A vallásszabadság és az egyházszervezés egész körét (vagyis az Alaptörvény VII. cikkének (1)–(5) bekezdéseinek teljes összefüggésrendszerét!) a szem elé tartva látható, hogy itt még ez az egyező szabályozás sem létezik. Így a régi alkotmánybíróági határozatok felhasználhatóságának deklarálása az indokolás kritizált részében még a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatot is túlfeszíti, és ez megakadályozhatja azt, hogy a kérdéskör részleteit önálló érvelések felkutatásával és ismételt végig gondolásával alakítsuk ki a jövőben.
- [48] Az egyik újragondolási kérdéskört épp abban látom, hogy a vallásszabadságot és az egyházakat érintően az állam cselekvési szabadságát és az itteni korlátokat másként kell megfogalmazni azoknak a vallási irányzatoknak az esetében, melyek napjaink nyugat-európai tapasztalatai szerint a legellenségesebben állnak az európai kulturális értékekkel és társadalomszervezéssel szemben. Ebben a vonatkozásban nem elég, ha a többségi indokolással egyezően csak az állam negatív magatartásra kötelezését emeljük ki: „A vallásszabadság jogának egyéni és kollektív gyakorlása esetében az állam – mint általában a klasszikus szabadságjogok esetében – tehát mindenekelőtt negatív magatartásra kötelezett, vagyis arra, hogy ne korlátozza az egyének jogát (Indokolás [24]). Ezt le lehetett még írni az 1990-es évek elején létrehozott valamelyik alkotmánybíróági határozatban, ám 2017-ben, amikor a nyugati nagyvárosokban az iszlám egyes irányzatai esetében (például a szalafita vagy a vahabita irányzatoknál) szisztematikusan és az irányzat tagjainak tekintélyes részére érvényesen megállapítható, hogy a legellenségesebben viszonyulnak az európai kulturális értékekhez – most már napi terrorakciókban is megnyilvánulva –, akkor ezt a megállapítást érhetetlennek és elfogadhatatlannak kell minősíteni.
- [49] A jövőben tehát félre kell telnünk ebből az okból is a '90-es években még problémátlanak tűnő érveléseket és normatív formulákat az állam és az egyház, illetve a vallási irányzatok viszonyát illetően, és alapvetően új alapról kiindulva kell ezeket újragondolni. Ebben segíthet az is, hogy az Alaptörvény Nemzeti Hitvallásának deklarációi és alaptörvényi értékhangsúlyai az alkotmánybíróági értelmezés középpontjába állították a kereszténység és az európai közösségek, illetve ezeken belül mindenekelőtt magyar nemzeti közösség védelmét és fennmaradásának primátusát. Amikor az alkotmánybíróági döntéseink indokolásaiban – az egyedi indítvány

eldöntésén túl – hosszabb távon is ható normatív érveket és döntési formulákat fektetünk le, a akkor ezekből kell kiindulnunk.

Budapest, 2017. július 11.

*Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró*

Dr. Stumpf István alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [50] 1. A többségi határozat által lefolytatott vizsgálat eredményével egyetértek: az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését sértő, diszkriminatív szabályozási helyzet áll fenn annak következtében, hogy a személyi jövedelemadó az adózó rendelkezése szerint felhasználható egyik 1%-ának kedvezményezettje bevett egyház lehet, de más vallási közösségek ki vannak zárva ebből a körből.
- [51] Érdemes lett volna az Abtv. 28. § (1) bekezdése alapján hivatalból indított, a 26. § szerinti normakontroll eljárásban alaposabban megvizsgálni, hogy az ügyben feltárt alaptörvény-ellenesség nem hárítható-e el az Szf. tv.-nek a bíróság által alkalmazott egyes jogszabályi rendelkezései megsemmisítésével. Megsemmisítésre ugyanis olyan esetben is sor kerülhet, ha az Alkotmánybíróság diszkriminatív normát talál, de önmagában a megsemmisítéssel közvetlenül nem tudja orvosolni a hátrányos megkülönböztetést. Ilyenkor az Alkotmánybíróság döntését követően a jogalkotó feladata, hogy megtegye az Alaptörvénnyel való összhang helyreállítása érdekében szükséges szabályozási lépéseket. Minthogy azonban az alaptörvény-ellenesség a vizsgált szabályozás tekintetében fennáll, s konkrét normakontrollra nem került sor, ezért legalább a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását is támogatni tudtam.
- [52] 2. A többségi indokolásnak a határozat rendelkező részét alátámasztó lényegi érveivel egyetértek, ugyanakkor olyan állítás is szerepel az indokolásban, amelyet konkrétan vitatnom kell; ráadásul a jelen ügyben tapasztalt helyzet egyszersmind az Alkotmánybíróság határozatainak megalapozásával kapcsolatos általánosabb jellegű problémára is rávilágít.
- [53] 2.1. A többségi indokolás több helyen is állítja, hogy a „hitközség”, tehát az a vallási szervezet, amelyhez az indítványozó is tartozik, az Ehtv. 9/A. §-a szerinti vallási tevékenységet végző szervezetnek minősül: „az indítványozó (a bírósági eljárás felperese) a 2012. évi személyi jövedelemadó-bevallásában a Szim Salom Progresz-szív Zsidó Hitközséget (mint az Ehtv. szerinti vallási tevékenységet végző szervezetet, a továbbiakban: hitközség) jelölte meg kedvezményezettként”, „[a] hitközség az Ehtv. alapján 2012. január 1-jétől ugyanis már csak egyesületnek – vallási tevékenységet végző szervezetnek – minősült” (Indokolás [4]); „magának a jogalkotó döntésének az eredménye, hogy a bevett egyházak és a hitközség, mint vallási tevékenységet végző szervezet, a hatályos Szf. tv. szabályozása alapján nem alkotnak homogén csoportot”, „a hatályos szabályozás alapján a bevett egyházak és az egyéb vallási tevékenységet végző szervezetek (így pl. a hitközség) nem képeznek homogén csoportot” (Indokolás [34]).
- [54] 2.2. A fentiekkel kapcsolatos probléma általános szinten a következő kérdésben ragadható meg: mi alapján fogalmaz meg az Alkotmánybíróság megállapításokat egy általa vizsgált ügyben? Az Alkotmánybíróság megállapításainak forrása lehet közvetlenül az Alkotmánybíróság által végzett Alaptörvény- és jogszabály-értelmezés, továbbá – többek között – az indítványban és a hatósági, bírósági döntésekbe foglalt tények és jogértelmezések is. Ez utóbbiakat azonban nem kell és nem is szabad kritika nélkül elfogadnia az Alkotmánybíróságnak. Az indítványozónak dokumentumokkal igazoltan kell alátámasztania az indítványban foglalt tényeket [Abtv. 52. § (6) bekezdés]; az indítványban foglalt jogértelmezés megalapozottságáról az Alkotmánybíróság dönt, valamint a bírósági döntés Alaptörvénnyel való összhangját is felülvizsgálja [Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pont].
- [55] Ha az Alkotmánybíróság akár az indítványból, akár a bírósági döntésből kritika nélkül átvész állításokat, illetve saját – részletesen alátámasztott – jogértelmezés nélkül fogalmaz meg határozott kijelentéseket, akkor fennáll a veszélye, hogy – legalábbis szakmai szempontból – úgy jár, mint a példázatbeli ember, aki házát homokra építette: ha szakad a zápor, ömlik az ár, súvít a szél, nekizúdul a háznak, akkor az összedől és romhalmazzá válik [vö. Mt. 7,26–27]. Az Alkotmánybíróság akkor jár el helyesen, ha az okos emberhez hasonlít, aki sziklára

építeti a házát [vö. Mt. 7,24–25], tehát ha határozataiban csak szilárdan megalapozott kijelentéseket tesz. Elengethetetlennek tartom, hogy megállapításaink ne csak helytállóak, hanem a kívülállók számára is nyilvánosan igazoltan helytállóak legyenek; csak így maradhat erős az Alkotmánybíróság működésével kapcsolatos szakmai és állampolgári bizalom.

- [56] 2.3. Végezzünk most néhány mélyfúrást, hogy milyen alapokon nyugszik az az állítás, hogy az ügyben hivatkozott „hitközség” az Ehtv. szerinti vallási tevékenységet végző szervezetnek minősül.
- [57] Az indítványozó szerint a 6/2013. (III. 1.) AB határozatban „foglaltak értelmében tehát a Szim Salom Progresszív Zsidó Hitközség visszakapta egyházi státuszát” [indítvány 8. pont]. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítélete [4. oldal] szerint „a 6/2013. (III. 1.) AB határozatban foglaltaknak megfelelően a Szim Salom Progresszív Zsidó Hitközség visszaszerezte egyházi jogi státuszát 2012. január 1-re visszamenőlegesen”. Ezeket a megállapításokat az Alkotmánybíróságnak természetesen nem kell kritikai vizsgálat nélkül átvennie, de mindenestre az bizonyos, hogy ezekből nem következik az, hogy a hitközség az Ehtv. 9/A. §-a szerinti vallási tevékenységet végző szervezet lenne. Álláspontom szerint az is erősen vitatható, hogy ez az állítás más érveléssel kellőképpen meggyőzően alátámasztható.
- [58] A 6/2013. (III. 1.) AB határozat ugyanis ideiglenesen rendezte a határozat által érintett egyházak státuszát, de azt a vallási közösségek jogállásával és működésével kapcsolatos törvényeknek az Alaptörvény negyedik módosításával összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Ehtvmód.) hatálybalépése bizonytalanná tette.
- [59] A hitközség jogállását is érintette a 6/2013. (III. 1.) AB határozat, ennek megfelelően az Ehtv. 33. § (2) bekezdése alapján a miniszter közleményben közzétette a hitközség nevét (<http://emberijogok.kormany.hu/kozlemeny-az-eh-33-1-bekezdesevel-erintett-kozossegek-nevenek-kozvetetele>, 65. pont), ezért jogállásának rendezésére az Ehtv. 33. §-a szerinti eljárás vonatkozik. Ez alapján a hitközség a bevett egyházként történő elismerését kezdeményezte. Az Országgyűlés Igazságügyi bizottsága 2014. július 11-én benyújtotta a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény módosításáról szóló T/794. számú törvényjavaslatot, amely a hitközségnek az Ehtv. bevett egyházakra vonatkozó mellékletébe iktatását is tartalmazta, ugyanakkor benyújtotta az együttműködés elutasításáról szóló H/795. számú határozati javaslatot is. Az Országgyűlés azonban sem a törvényjavaslat, sem a határozati javaslat elfogadásáról, illetve elutasításáról nem döntött [a jelen alkotmánybírósági határozat aláírásának dátumot tekintve éppen három éve, tehát az Ehtv. 14/C. § (3)–(4) bekezdésében előírt 60 napos határidőt több mint 1000 nappal túllépve].
- [60] Az Ehtv. hatályos szabályai alapján az hitközség bevett egyháznak minősül, ha az Országgyűlés ilyenként elismeri, attól a naptól kezdve, amikor az Ehtv. bevett egyházakra vonatkozó mellékletének erről szóló módosítása hatálybalép [Ehtv. 15. §]. A parlamenti elismerésre azonban nem került sor. Az hitközség vallási tevékenységet végző szervezetnek minősül akkor, ha az elismerést az Országgyűlés határozatban elutasítja, illetve az Alkotmánybíróság az elutasító döntést helyben hagyja, mégpedig az Alkotmánybíróság vonatkozó határozatának közzétételét követő 30. naptól [Ehtv. 33. § (3) bekezdés]. A parlament azonban elutasító határozatot sem hozott. A fentiekre figyelemmel álláspontom szerint a hitközség jelenleg nem minősül vallási tevékenységet végző szervezetnek, hanem függőben van a jogállása. (Ennek alkotmányossági minősítése megérne egy külön vizsgálatot, de majd egy olyan ügyben lesz indokolt elvégezni, ahol az Alkotmánybíróság által eldöntendő kérdés szorosabban összefügg ilyen helyzetben lévő vallási szervezet jogállásával.)
- [61] Mindezekre tekintettel a többségi határozat indokolásának a hitközségnek jogállására vonatkozó állítása alatt véleményem szerint nem szikla, hanem homok van. Szerencsére jelen esetben a ház – a többségi határozat indokolásának érdemi része – nem ezen a talajon nyugszik, ezért a hitközség jogállásának minősítése a határozat lényegére nem hat ki. Fontosnak tartottam mindazonáltal, hogy rámutassak a fent tárgyalt kijelentések ingatag mivoltára. Egyrészt azért, hogy későbbi határozatainkban konkrétan ezekre ne építezzünk; másrészt pedig azért, hogy a jövőben általánosságban is ügyeljünk jobban a döntéseink megalapozására.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [62] A többségi határozattal – a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításának kivételével – egyetértek.
- [63] Álláspontom szerint az alaptörvény-ellenesség nem vezethető vissza jogalkotói mulasztásra; nem állapítható meg az Abtv. 46. § (2) bekezdés c) pontjában körülírt, jogi szabályozás tekintetében fennálló tartalmi hiányosság.
- [64] A jogi szabályozás áttekintésének eredményeként nem kérdéses, hogy a jogalkotói akarat egyértelműen arra irányult, hogy az 1%-os jövedelemadó felajánlás lehetőségével csak a bevett egyházak javára lehessen élni, egyéb vallási közösség javára pedig ezzel a lehetőséggel ne lehessen élni. Ennek felel meg a kialakított szabályozás is, amely az említett kérdéskört a fenti tartalommal rendezte.
- [65] Tekintettel arra, hogy az adófelajánlás lehetőségét az állam hitéleti támogatásként biztosítja, osztva a többségi határozat érvelését, de nem elfogadva, hogy jogalkotási mulasztással állnánk szemben, ezt a szabályozást a vallásszabadságot érintő diszkriminatív szabályozásnak tartom.
- [66] Bár az indítvány előterjesztésére az Abtv. 27. §-a alapján került sor, az Alkotmánybíróságnak lehetőségében állt volna az Abtv. 28. §-a alapján az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti konkrét normakontroll elvégzésére is. Ennek keretében nézetem szerint nemcsak a technikai számra vonatkozó rendelkezés, hanem szoros összefüggés okán a jogi szabályozás egyéb kapcsolódó elemei is bevonhatóak lettek volna az alkotmányossági vizsgálatba.
- [67] Alaptörvény-ellenes jogi norma esetén az előírt jogkövetkezmény az alaptörvény-ellenes szabályozás megsemmisítése. Nézetem szerint, ha az Alkotmánybíróság él az Abtv. 28. §-ában foglalt, az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti vizsgálatra történő áttérés lehetőségével, ezt a jogkövetkezményt kellett volna alkalmaznia. Az ügy körülményeire tekintettel – a meglevő 1%-os felajánlási lehetőség érintetlenül hagyása érdekében – a *pro futuro* megsemmisítés eszközével lett volna indokolt élni, megadva a lehetőséget a jogalkotónak olyan jogi szabályozás kialakítására, mely már mentes lesz a diszkriminációtól, és egyben összhangban marad a Magyar Államnak az Apostoli Szentzsékkal kötött nemzetközi egyezményből folyó kötelezettségeivel is.
- [68] Az Alkotmánybíróságnak e megoldás mellett is módja lett volna határozatában egyértelművé tenni, hogy nem az 1%-os adófelajánlással, mint kedvezménnyel van alkotmányossági probléma, hanem azzal, hogy ez hitéleti támogatásként nem szűkíthető le csak egyes felekezetek számára juttatható kedvezményre.
- [69] A kifejtettek okából a többségi határozat rendelkező részének 1. pontját nem tudtam támogatni.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1952/2016.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2017. évi 118. számában.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 18/2017. (VII. 18.) AB HATÁROZATA

a Kúria Pkf.IV.24.863/2015/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapításáról és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 234. § (1) bekezdésével és 237. §-ával kapcsolatos alkotmányos követelmény megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria Pkf.IV.24.863/2015/2. számú végzése alaptörvény-ellenes, azért azt megsemmisíti.

2. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 234. § (1) bekezdésének és 237. §-ának alkalmazása során az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy amennyiben a határozat közlésének időpontja a bíróság érdekkörében felmerülő okból vitatott, a fellebbezés elkésztéséért akkor utasítható el, ha kétséget kizáró módon megállapítható a határidő elmulasztása.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] Az indítványozó jogi képviselője útján (dr. Juhász M. Gábor ügyvéd, 1054 Budapest, Szemere utca 23. IV/1.) alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Kúria Pkf.IV.24.863/2015/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog sérelme miatt.
- [2] Az indítványozó előadta, hogy sajtó-helyreigazítási pert indított az alperessel szemben, mely per 70.P.25.624/2014. számon volt folyamatban a Fővárosi Törvényszék előtt. A bíróság 7. sorszám alatt hozta meg ítéletét, melyet tévesen 70.P.25.623/2014/7. szám alatt kézbesítettek a jogi képviselő számára. 70.P.25.623/2014. számon ugyanazon jogi képviselővel eljáró másik felperes által ugyanazon alperes ellen ugyanazon sajtóközleménnyel összefüggésben indított másik sajtó-helyreigazítási per volt folyamatban. Ebben az eljárásban a bíróság szintén 7. sorszám alatt hozta meg ítéletét.
- [3] Az indítványozó ügyében született ítélet téves számozása folytán a Fővárosi Törvényszék a két ítéletet azonos sorszám alatt postázta (vagyis a két vétíven ugyanaz az iratszám szerepelt) ugyanannak a jogi képviselőnek. A kézbesítés azonban eltérő időpontokban került sor. Az indítványozó fellebbezéssel élt az ítélet ellen, egyben kijavítás iránti kérelmet terjesztett elő az ügyszám elírása miatt. Az elsőfokú bíróság a hibát kijavította (a kijavító végzésben a bíróság szintén helytelen ügyszámot tüntetett fel, mert elírta az évszámot, az ítéleten található javítás azonban már helyes), a fellebbezést pedig az ügy irataival együtt felterjesztette a másodfokú bírósághoz. A Fővárosi Ítéletábrla az indítványozó fellebbezését mint elkésztet 2.Pf.20.767/2015/2. számon hozott végzésével elutasította. Megállapította, hogy mivel az elsőfokú ítéletet 2015. április 20-án kézbesítették az indítványozó jogi képviselőjének, ezért a fellebbezési határidő május 5-én lejárt, a május 8-án előterjesztett fellebbezés így késve érkezett. A végzés ellen az indítványozó fellebbezéssel élt, melyben előadta, hogy ügyében az elsőfokú ítéletet 2015. április 23-án kézbesítették. Ennek alátámasztásaként csatolta az elsőfokú ítéletet tartalmazó boríték másolatát, illetve a magyar Posta Zrt. által kiállított hivatalos postai igazolást arról, hogy a borítékon megjelölt ragszámú küldeményt mikor (2015. április 23. napján) és milyen címre kézbesítették. Utalt arra, hogy az ítéleten eredetileg tévesen szerepelt az ügyszám, illetve kifejtette, hogy álláspontja szerint a tévedést az okozhatta, hogy jogi képviselője eljár egy másik felperes ügyében is, és az abban született ítéletet kézbesítették az ügyvédnek április 20-án.

- [4] Az ítéletábrai végzést a Kúria az alkotmányjogi panasszal támadott végzésével helybenhagyta. A Kúria kifejtette, hogy az indítványozó által felhozott bizonyítékok nem cáfolták meg az ítéletábrai végzésben megfogalmazott indokokat: „Az elsőfokú bíróság ítéletéhez csatolt kézbesítési vétívek egyértelműen 2015. április 20-ai kézbesítést tanúsítottak. Ezen a vétíven feltüntetett ügyszám ugyan pontatlan volt, de ugyanez a pontatlanság volt meg tapasztalható a kézbesített ítéleten is, amelynek a kijavítására csak később kerülhetett sor. A felperes által csatolt postai igazolás, továbbá a boríték más ragszámot tartalmaztak, mint amelyen a perbeli elsőfokú ítélet kézbesítése történt, ezért az a jelen esetben bizonyítékként nem volt értékelhető.”
- [5] Az indítványozónak az alkotmányjogi panaszban kifejtett érvelése szerint tényszerűen rögzíthető, hogy a Fővárosi Törvényszék kezelőirodája összekeverte a vétíveket, és a 70.P.25.623/2014/7. számú ítélet vétívét csatolta az indítványozó ügyében született ítélethez. Kiemelte, hogy a másik ügyben közvetlenül az ügyvéd postafiók-címére címezték a borítékot, míg az ő ügyében téves címet tüntettek fel. Emiatt történhetett az, hogy az egyébként egy napon postára adott iratok eltérő napokon kerültek a jogi képviselő postafiókjába, hisz a postán a címhez tartozó postafiók beazonosítása több időt vesz igénybe, emiatt az később kerül be a postafiókba, mintha a borítékon közvetlenül a postafiók címét tüntetik fel. Kifejtette, hogy a Kúria ezt a hibát nem tárta fel, csak a fellebbezéssel érintett ügy iratait vizsgálta meg, a másik ügyét nem. Az indítványozó szerint az általa előadottakat igazolhatja az a tény is, hogy az elsőfokú bíróság a fellebbezést elkésztés okán nem utasította el, hanem azt a periratokkal együtt felterjesztette a másodfokú bírósághoz.
- [6] Az alkotmányjogi panaszban az indítványozó azért állította, hogy megsértették a jogorvoslathoz való jogát [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés], mert a másik ügyben a másodfokú bíróság (részben helyt adva a keresetnek) helyreigazításra kötelezte az alperest, s az ő ügyében is hasonló döntés lett volna várható. Az indítványozó fellebbezését azonban a másodfokú bíróság érdemben nem vizsgálta meg.
- [7] Az Alkotmánybíróság megkereste az elsőfokú bíróságot a 70.P.25.624/2014. és a 70.P.25.623/2014. ügy iratainak megküldése céljából.
- [8] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt 2016. december 13. napján befogadta. Úgy találta, hogy az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételek a következők szerint teljesültek. A jogorvoslathoz való jog a törvényben meghatározott feltételek mellett gyakorolható. Ennek egyik eleme, hogy a fellebbező fél határidőn belül nyújtsa be a fellebbezését. A határidőben benyújtott fellebbezést a bíróság – az egyéb feltételek teljesítése esetén – érdemben vizsgálja, egyébként azonban hivatalból elutasítja. A fellebbezési határidő megtartása a fellebbező fél érdekkörébe tartozik, vizsgálata a szabályozás alapján – hivatalból – a bíróság feladata. A jelen ügy azt az alkotmányjogi kérdést veti fel, hogy ha a fellebbezési határidő számítása szempontjából jelentős kézbesítési időpont a bíróság hibájából nem állapítható meg, és a bíróság ennek ellenére hivatalból elutasítja a fellebbezést, akkor sérül-e a jogorvoslathoz való alapjog.

II.

- [9] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [10] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. „A jogorvoslathoz való jog olyan alkotmányos alapjog, amely tárgyát tekintve a bírói, illetőleg a hatósági (más közigazgatási) döntésekre terjed ki, tartalmát tekintve pedig azt kívánja meg, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét (helyzetét) érdemben befolyásoló érdemi határozat felülvizsgálata érdekében legyen lehetőség más szervhez, vagy azonos szerv magasabb fórumához fordulni.” {3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]}. A jogorvoslat biztosításának követelménye az érdemi határozatokra vonatkozik. Annak vizsgálata során, hogy mely döntés minősül ilyennek, a döntés személyre gyakorolt hatása és a tárgya meghatározó, vagyis az, hogy a döntés lényegesen befolyásolta-e az érintett helyzetét, jogait. {18/2016. (X. 20.) AB határozat, Indokolás [16]}. A jogorvoslathoz való jog törvényben meghatározottak szerint gyakorolható, ezért az egyes eljárásokban eltérő szabályozás lehetséges. Az Alaptörvény megköveteli, hogy a jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékony legyen, vagyis ténylegesen érvényesüljön és képes legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására. A jogorvoslat jogának hatékony érvényesülését számos tényező befolyásolhatja, így többek között a felülbírálati lehetőség terjedelme, a jogorvoslat elintézésére meghatározott határidő, vagy a sérelmezett határozat kézbesítésének szabályai és megismerhetőségének tényleges lehetősége. Minden jogorvoslat lényegi, immanens eleme továbbá a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jog-sérelem orvosolhatóságát {3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]}. A jogorvoslatot elbíráló szerv nem

köteles a kérelemnek minden körülmények között helyt adni, az azonban feltétlenül szükséges, hogy az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassák és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálják. A jogorvoslati út igénybevételének nem előfeltétele valamely jog – esetleg alapjog – tényleges sérelmének a bekövetkezése, elegendő, ha az érintett megítélése szerint jogát (jogos érdekét) sérti a támadott döntés. A jogorvoslatihoz való jog mint alapjog sérelme tehát akként is megvalósulhat, hogy más (alap)jogi sérelem esetleg nem állapítható meg az ügyben {3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [16]–[17]}.

- [11] A jelen ügyben az indítványozó az elsőfokú ítélettel, vagyis az ügyben született érdemi határozattal szemben nyújtott be fellebbezést, melyet a bíróság hivatalból elutasított. A bírósági ítéletekkel szemben igénybe vehető rendes perorvoslat a fellebbezés, melyet a jogalkotó az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében meghatározott jogorvoslatihoz való jog biztosítása érdekében szabályozott a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényben (a továbbiakban: Pp.). A jogorvoslatihoz való alapjog érvényesülése a fent bemutatott alkotmánybírósági gyakorlat fényében nem azt kívánja meg, hogy az indítványozó fellebbezésében foglalt kérelemnek a másodfokú eljárás eredményeként feltétlenül helyt kell adni. E tekintetben lényegtelen, hogy a másik, hasonló tárgyú ügyben a másodfokú bíróság milyen ítéletet hozott. Az alapul szolgáló ügyben felmerült helyzet kapcsán a jogorvoslatihoz való alapjogból fakadó azon követelmény kerül középpontba, hogy az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassák, és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálják. Az indítványozó ugyanis az elsőfokú ítélet elleni fellebbezése érdemi elbírálásának lehetőségétől esett el, mikor a bíróságok elkésztettek minősítették a fellebbezését, és ezért azt hivatalból elutasították. Jogorvoslatihoz való alapjogának sérelme tehát ebben az összefüggésben merül fel.
- [12] A jogorvoslatihoz való alapjog érvényesülése tevékeny közreműködést követel az állam részéről. Egyrészt a jogalkotónak meg kell alkotnia azokat az eljárási szabályokat, melyek szerint ez az alapjog gyakorolható, másrészt pedig a jogalkalmazók kötelesek e szabályokat követve eljárni. A fél akkor tudja tehát gyakorolni a jogorvoslatihoz való alapjogát, ha a bíróságok az alapjog érvényesítésére rendelt jogszabályi előírások szerint járnak el.
- [13] Az Alkotmánybíróság értelmezésében jogorvoslati jogukat a jogosultak is csak a törvényben meghatározott feltételek mellett gyakorolhatják. Ezen feltételek egyike a fellebbezési határidő, melynek előírása és megtartatása nélkülözhetetlen a perek észszerű időn belül való elintézése szempontjából, de jelentősége van a jogbiztonság, az abból fakadó jogerő biztosítása, illetve a végrehajthatóság kapcsán is.
- [14] Ha a törvényben előírt határidőt a fellebbezésre jogosult önhibájából nem tartja meg, akkor ennek következményeit neki kell viselnie. A fél ilyen esetben ezért nem hivatkozhat alappal alapjogának sérelmére, ha fellebbezését elkésztés miatt hivatalból elutasítják.
- [15] A fellebbezési határidő ugyanakkor biztosítékot is jelent a fél számára. Egyrészt a rendelkezésére álló idő alatt megfontolhatja, él-e jogorvoslati jogával, s ha úgy dönt, igen, akkor a jogszabályi előírásoknak megfelelő fellebbezését elkészítheti. A határidő és az egyéb törvényi feltételek megtartása másrészt garancia arra, hogy a fél fellebbezési kérelme érdemben elbírálást nyer. Ha a bíróság a törvényi feltételeknek megfelelő fellebbezést mégsem bírálja el érdemben, ezzel a fellebbező felet valójában az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslatihoz való alapjogától fosztja meg.
- [16] A Pp. 234. § (1) bekezdése értelmében a fellebbezés határideje a határozat közlésétől (219. §) számított tizenöt nap. A 219. § (1) bekezdés a) pontja szerint kézbesítés útján kell közölni az ítéletet a felekkel. Az indítványozónak tehát a kézbesítéstől számított tizenöt nap állt rendelkezésre arra, hogy fellebbezését az elsőfokú bíróságnál a Pp. előírásai szerint benyújtsa. Ez a határidő törvényi határidő, ezért csak akkor volna meghosszabbítható [Pp. 104. § (1) bekezdés] vagy lerövidíthető a bíróság által, ha erre a törvény kifejezett felhatalmazást adna. Mivel azonban ilyen törvényi felhatalmazás nincs, bírói döntéssel a fellebbezési határidő nem változtatható meg.
- [17] Az indítványozó az alkotmányjogi panaszában nem kifogásolta, hogy a törvényben biztosított határidő elégtelen lett volna fellebbezése előterjesztésére. Indítványát azért terjesztette elő, mert véleménye szerint a bíróságok az alapjogát sértő módon alkalmazták a törvényi előírásokat: tévesen állapították meg a kézbesítés időpontját és így lerövidítették a fellebbezés benyújtására a Pp. alapján nyitva álló határidőt.
- [18] A fent kifejtettek fényében lényeges, hogy az elsőfokú ítéletet mikor kézbesítették a fellebbező félnek. A kézbesítés tényének és időpontjának igazolására (bizonyítására) szolgál a tértivevény (vétív), mely a postai kézbesítést követően bekerül a bírósági iratokba. Ez alapján ellenőrzik a bíróságok a fellebbezési határidő megtartását. A tértivevény akkor alkalmas a fellebbezési idő megtartásának igazolására, ha abból beazonosítható, hogy ki-nek, milyen iratot és mikor kézbesítettek.

- [19] A postai szolgáltatások nyújtásának és a hivatalos iratokkal kapcsolatos postai szolgáltatás részletes szabályairól, valamint a postai szolgáltatók általános szerződési feltételeiről és a postai szolgáltatásból kizárt vagy feltételesen szállítható küldeményekről szóló 335/2012. (XII. 4.) Korm. rendelet 28. § (2) bekezdése szerint a hivatalos irat feladásához rendszeresített kötelezően alkalmazandó belföldi és nemzetközi tértivevény tartalmi és formai követelményeit az Egyetemes Postai Közszolgáltatási Szerződés (a továbbiakban: Szerződés) tartalmazza. E Szerződés 8. számú mellékletének 2. pontja sorolja fel, hogy mit kell feltüntetni a tértivevény előoldalán. Eszerint: „[a] nyomtatvány tartalmazza a következő adatok feljegyzésére szükséges részeket megfelelő elkülönítéssel: [...] b) az irat feladóját, számát, fajtáját, mellékleteit;” A Szerződés 8. számú mellékletének 4. a) pontja azt is előírja, hogy a bíróságnak ebben a részben pontosan fel kell tüntetnie a kézbesíteni szándékozott irat számát, fajtáját.
- [20] A jelen ügyben azonban a bíróság tévedése miatt két különböző ügyben ugyanolyan ügyszámot kapott az írásba foglalt elsőfokú ítélet, emiatt a tértivevényeken is ezt az egyetlen ügyszámot tüntették fel a két ügyben. A tértivevények B) része alapján ezért nem volt megállapítható, melyik tértivevénnyel kézbesítették az egyik, és melyikkel a másik ügyben született ítéletet. Márpedig a visszaérkező tértivevényeket alapvetően a feltüntetett ügyszám alapján csatolják az iratokhoz.
- [21] A Kúria a támadott végzésében ennek ellenére tényként kezelte, hogy a kézbesítés az ügyben hozott és írásba foglalt ítélethez csatolt tértivevénnyel történt az indítványozó jogi képviselője számára. Az ügyszámmal kapcsolatban azt rögzítette, hogy azt ugyan a tértivevényen pontatlanul tüntették fel, de ugyanez a pontatlanság volt megállapítható az eredeti ítéleten is. Ezt csak utóbb javítottak ki. Nem foglalkozott azzal, hogy ugyanannak a címzettnek ugyanezt az ügyszámot tartalmazó másik tértivevénnyel egy másik ügyben is kézbesítettek egy másik ítéletet, a két tértivevény pedig eltérő kézbesítési időpontokat igazolt. Így nem tért ki arra sem, hogy az ítélethez hozzácsatolt tértivevényről valóban megállapítható-e – az irodai hozzácsatoláson kívül –, hogy a konkrét körülményeket mérlegelve ez igazolja-e a perbeli ítélet indítványozó részére történt kézbesítésének az idejét, és esetleg nem a másik ügy irataiba becsatolt tértivevény. A Kúria mint másodfokú bíróság az indítványozónak az ezzel kapcsolatos érveire nem reagált.
- [22] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: nem feladata annak kiderítése, valójában melyik ítéletet melyik tértivevénnyel és melyik napon kézbesítették az indítványozó jogi képviselőjének, és mikor indult a fellebbezési határidő a két ügyben. Az Alkotmánybíróságra tartozó kérdés azonban annak megítélése, hogy ha valamely hiba folytán, különösen, ha ez a hiba visszavezethető a bíróság tévedésére, nem állapítható meg egyértelműen a jogorvoslati határidő kezdete, és ezáltal a vége sem, akkor ennek hátrányos következményei a félre háríthatóak-e, vagyis megfosztható-e a törvényben meghatározott feltételekkel gyakorolható jogorvoslati jogától.
- [23] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: az alapjogi vonatkozásra figyelemmel a bíróságoknak különösen körültekintően kell vizsgálniuk azt, hogy a fellebbező fél a fellebbezési határidőt megtartotta-e. A fellebbezést csak akkor lehet hivatalból elutasítani, ha a fél alátámasztható módon határidőn túl terjesztette elő a fellebbezését. Bár a feltételek teljesítése a fél érdekkörében jelentkezik, az igazolására szolgáló bizonyítékok felett nem rendelkezik teljes körben, azokra nincs feltétlen ráhatása. Ezért, ha a fél a bíróság szabálytalan eljárása miatt kerül abba a helyzetbe, hogy a fellebbezési határidő megtartása vagy meg nem tartása megalapozottan nem dönthető el, ennek hátrányos jogkövetkezményeit nem lehet a fellebbező félre terhelni, vagyis alapos indok nélkül a jogorvoslathoz való jogától nem fosztható meg.
- [24] A jelen ügyben a bíróság nem járt el kellő körültekintéssel akkor, amikor arról döntött, a fellebbező fél határidőn belül nyújtotta-e be fellebbezését. Nem vizsgálta meg, de nem is vette számításba az indítványozó azon érvelését, hogy egy másik ügyben ugyanakkor a jogi képviselőnek ugyanolyan szám alatt kézbesítettek egy másik ítéletet. Úgy hárította az eljáró bíróság az elkészttség jogkövetkezményeit az indítványozóra, hogy az ügyszámnak az ítéleten és a tértivevényen való elírásából fakadó beazonosítási nehézséget nem vette figyelembe, az ezzel kapcsolatos indítványozói érveléssel nem foglalkozott. Mindezzel pedig megsértette az indítványozó jogorvoslathoz való alapjogát.
- [25] Következetes gyakorlata értelmében az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre arra, hogy a bíróság által megállapított tényállást megkérdőjelezze, tartózkodik annak vizsgálatától, hogy a bírósági döntések indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és az előadott érveket {lásd például: 3242/2016. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [22]}. Jelen ügyben a Kúria támadott végzésében tényként állapította meg, hogy az elsőfokú ítéletet az indítványozó jogi képviselője számára az iratokba becsatolt tértivevénnyel kézbesítették. Az Alkotmánybíróság ennek a ténymegállapításnak a helyességét az alkotmányjogi panaszban

előadottak és a bírósági iratok alapján azért kérdőjelezte meg, mert az Alkotmánybíróság megítélése szerint a bíróság a fellebbezés elutasításáról a közvetlen alapjogi vonatkozás figyelembevételével határozott, és az indítványozó érvelésére nem válaszolt. Az eljárási típusú alapjogok érvényesítése kapcsán az Alkotmánybíróság nem tudná megfelelően teljesíteni alaptörvényvédő feladatait, ha csupán a jogszabályi rendelkezések alkotmánnyal összhangban álló értelmezési tartományát jelölhetné ki, de – az iratokból megállapíthatóan – nyilvánvalóan alapjogsértő eljárás alapján (és adott esetben a törvényi rendelkezésekkel egyértelműen ellentétes) bírósági határozatot nem semmisíthetné meg.

- [26] Mindezeket egybevetve sem törekszik az Alkotmánybíróság arra, hogy a bíróságok fellebbezési feltételek megtartásának vizsgálatára vonatkozó döntéseit törvényességi szempontból felülbírálja. A fellebbezésre vonatkozó törvényi követelmények vizsgálata és az alapjog gyakorolhatóságának összefonódása miatt azokban az ügyekben tartja indokoltnak az alkotmányossági célú felülvizsgálatot, ahol a bírói döntés nem ad törvényen alapuló, logikus indokot a fellebbezés elutasítására.
- [27] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria Pkf.IV.42.863/2015/2. számú végzése alaptörvény-ellenes: sérti az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslat-hoz való alapjogát. Ezért a bírói döntést az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján megsemmisítette.

III.

- [28] Az Abtv. 46. § (3) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában határozattal megállapíthatja azokat az Alaptörvény szabályozásából eredő, és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeknek a vizsgált, illetve a bírósági eljárásban alkalmazandó jogszabály alkalmazásának meg kell felelnie. „Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapján indult eljárásokban kiemelt feladatának tekinti, hogy a jogszabályoknak olyan értelmezését fogadja el, amely összhangban áll az Alaptörvényben biztosított jogok érvényesülésével. Ennek során – az Abtv. 46. § (3) bekezdésében előírtakra figyelemmel – az Alkotmánybíróság kötelessége, hogy a hatáskörei gyakorlása során megállapítsa azokat az Alaptörvény szabályozásából eredő és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeket a jogszabályok értelmezése és alkalmazása során a jogalkalmazóknak feltétlenül szükséges érvényesíteniük” [2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [89]].
- [29] A Pp. 234. § (1) bekezdése szerint „[a] fellebbezés határideje a határozat közlésétől (219. §) számított tizenöt nap, váltóperekben három nap”. A 237. § szerint, ha a fellebbezés elkésett, az elsőfokú bíróság a fellebbezést hivatalból elutasítja. Ezeknek az egyértelmű jogszabályi rendelkezéseknek az alkalmazása viszonylag ritkán vet fel nehézségeket. Előfordulhat azonban akkor, ha – miként erre a jelen ügy is példát szolgáltat – a kézbesítés időpontja nem állapítható meg. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság szükségesnek látta, hogy az Abtv. 46. § (3) bekezdésében biztosított jogkörével éljen. Ezért megállapította: az idézett szabályok alkalmazása során az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy amennyiben a határozat közlésének időpontja a bíróság hibájából nem állapítható meg, akkor az elkéssettség jogkövetkezményeit nem lehet a félre hátrányosan alkalmazni.
- [30] Annak ellenére, hogy a közlés időpontját szokásosan a tértivevényen feltüntetett adatok alapján állapítják meg, a bíróság nincs elzárva attól, hogy ezt a tényt más bizonyítékok alapján határozza meg. Ha azonban ez nem vezet eredményre, és a közlés időpontja megalapozott módon nem határozható meg, akkor ez nem eshet a fellebbező fél terhére. Amennyiben bár a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a határozat közlésének pontos ideje nem állapítható meg, de azok alátámasztják a közlés legutolsó lehetséges időpontját, a bíróság ezt a fellebbezési határidő számítása szempontjából figyelembe veheti, mert a bizonytalanság nem esik a fellebbező fél hátrányára.

IV.

- [31] Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [32] Egyetértek a rendelkező rész 1. pontjában foglalt döntéssel, ugyanakkor szükségtelennek tartom a rendelkező rész 2. pontjában foglalt alkotmányos követelmény megfogalmazását az alábbi indokok miatt.
- [33] Az Alkotmánybíróság azokban az ügyekben, amelyekben alkotmányos követelmény megállapításáról rendelkezett, jellemzően arra mutatott rá, hogy „[h]a a jogszabályi rendelkezés alkotmányossága a szabályozásban rejlő jogalkalmazási bizonytalanságok miatt kérdéses, az Alkotmánybíróság kifejezetten is megállapíthatja az alkotmányos értelmezés tartományát, vagyis meghatározhatja azokat az alkotmányos követelményeket, amelyeknek a norma értelmezéseinek meg kell felelnie” {8/2015. (IV. 17.) AB határozat, Indokolás [71]}. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően járt el a 9/2013. (III. 6.) AB határozat és a 20/2015. (VI. 16.) AB határozat meghozatala során is. Álláspontom szerint az adott esetben vizsgált jogszabályi rendelkezések esetén ilyen jogalkalmazási bizonytalanság nem tárható fel.
- [34] A Pp. 234. § (1) bekezdésének az adott ügyben vizsgált rendelkezése a törvény hatálybalépése óta változatlan tartalommal határozza meg a fellebbezés határidejét. E rendelkezés alkalmazásával összefüggésben az elmúlt évtizedekben következetes bírói gyakorlat alakult ki. Ebben a bírói gyakorlatban, úgy gondolom, hogy kifejezésre jutnak azok az alkotmányossági szempontok is, amelyeket az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményként megfogalmazott.
- [35] A Legfelsőbb Bíróság ítélkezési gyakorlatában kialakult, és azóta is következetesen érvényesülő elv, hogy sem a jogorvoslatról szóló téves tájékoztatás (pl. BH 1977.27., BH 1994.210., BH 2007.51., BH 2012.96.), sem a bírósági határozat közlésének (kézbesítésének) szabályszerűsége körében felmerülő bizonytalanság (pl. BH 1981.194) nem értékelhető a fél terhére. A Legfelsőbb Bíróság a BH 1982.70. szám alatt közzétett – a Kúria jelenlegi gyakorlatában is irányadó – eseti döntésében kifejezetten hangsúlyozta, hogy „[a] fellebbezési határidő számítása szempontjából annak a napnak van jelentősége, amikor a bíróság határozatát a fél részére szabályszerűen kézbesítették”. A döntés indokolása szerint, ha a fél részére „az első fokú ítélet hatályos kézbesítése – a bíróság hibájából – nem történt meg, a fellebbezési határidő [...] valójában még meg sem kezdődött”.
- [36] A fentiek mellett fontosnak tartom kiemelni, hogy a Pp. 234. §-ához fűződő kommentár-irodalomban is hangsúlyosan jelenik meg annak a régi bírói gyakorlatnak a hivatkozása, amely szerint „[a] jogorvoslatra történt tájékoztatás hiányossága, a bíróságnak ügyviteli szabálytalansága és késedelme nem eshet a fél hátrányára, a fellebbezési határidőnek ez okból történt elmulasztását igazolási kérelem nélkül is igazoltnak kell tekinteni (LB P.

törv. 11.20835/1970., BH 1971/9. 6887; PJD V. 414.)". [Kőrös András: XII. Fejezet – Fellebbezés In Petrik Ferenc (szerk.): Polgári eljárásjog I-IV. HVG-ORAC, 2012.]

- [37] A fentiekből következően, úgy gondolom, hogy jelenleg is következetes a bírói gyakorlat abban a kérdésben, hogy a fellebbezési határidő számításánál kizárólag a szabályszerű kézbesítés időpontja vehető figyelembe. A bíróság ügyviteli szabálytalanságának a következménye pedig nem eshet a fél hátrányára, és a fellebbezési határidőnek ez okból történt elmulasztását igazolási kérelem nélkül is igazoltnak kell tekinteni. Amennyiben a kézbesítés szabályszerűségével kapcsolatban bármely bizonytalanság felmerül, azt a bíróságnak vizsgálnia kell. Kizárólag akkor állapítható meg a fellebbezési határidő elmulasztása, ha a kézbesítés szabályszerűsége minden kétséget kizáró módon megállapítható.
- [38] A fentiekben kifejtettek alapján úgy gondolom, hogy az adott ügyben nem a Pp. 234. § (1) bekezdéséhez és 237. §-ához fűződő bírói gyakorlatra vezethető vissza a fél alapvető jogának a sérelme, ezért szükségtelennek tartom az alkotmányos követelmény megállapítását.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Cziné Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/815/2016.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2017. évi 118. számában.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 19/2017. (VII. 18.) AB HATÁROZATA

a tizenkettedik életévet be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak értelmezéséről szóló 2/2016. Büntető jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Czine Ágnes*, *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó*, *dr. Salamon László*, *dr. Stumpf István*, *dr. Szabó Marcel* és *dr. Szalay Péter* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a tizenkettedik életévet be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak értelmezéséről szóló 2/2016. Büntető jogegységi határozat alaptörvény-ellenes, ezért a jogegységi határozatot 2017. október hó 31. napjával megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

I n d o k o l á s

I.

- [1] A Szolnoki Törvényszék bírása (a továbbiakban: indítványozó I.), a 6.B.1226/2016/9. számú végzésével, a Fővárosi Törvényszék bírása (a továbbiakban: indítványozó II.) a 8.B.879/2016/16-II. számú végzésével az előtte folyamatban lévő büntető eljárást felfüggesztette és az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése és 37. § (2) bekezdése alapján kérte, hogy az Alkotmánybíróság a tizenkettedik életévet be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak értelmezéséről szóló 2/2016. Büntető jogegységi határozat (a továbbiakban: BJE) alaptörvény-ellenességét állapítsa meg. Az indítványozók szerint a BJE ellentétes az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésével és 25. cikkének (3) bekezdésével, továbbá sérti a XXVIII. cikk (4) bekezdését is, ezért az Abtv. 45. § (4) bekezdésére és 45. §-ának (6) bekezdésére hivatkozva indítványozták a BJE *ex tunc* hatályú megsemmisítését, valamint a BJE alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát
- [2] 1. Az indítványozó I. előtt folyamatban lévő büntetőügy egyik tényállása alapján, a megyei főügyészség 1 rendbeli, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 197. § (2) bekezdésében meghatározott és figyelemmel a (3) bekezdés *b*) pontjára, a (4) bekezdés *a*) pontja szerint minősülő tizenkettedik életévet be nem töltött, hozzátartozó sérelmére elkövetett szexuális erőszak büntette miatt emelt vádat. A vádirat által tartalmazott, az indítvány szempontjából releváns tényállás szerint a vádlott 2014 év folyamán, közelebből meg nem határozható időpontban, szexuális célzattal közeledett sógornője (házastársának testvére), a tizenkettedik életévet be nem töltött sértett felé. A vádlott az egymás lakóhelyén való vendégeskedés, illetve az utcán való találkozások során dicsérte a sértett testalkatát, nőiességét és a 2014. február és 2015. március közötti időszakban minimálisan három alkalommal átölelte a sértettet, a ruházaton keresztül megfogdosta a melleit, és alsóneműjébe nyúlva megkísérelte nemi szervét megsimogatni, ami azonban a sértett védekezése miatt elmaradt. Az indítvány szerint a megyei főügyészség vádirata megfelel a BJE rendelkező részében foglalt minősítésnek.
- [3] 2. Az indítványozó II. előtt folyamatban lévő ügyben a Fővárosi Főügyészség 3 rendbeli, a Btk. 197. § (1) bekezdés *b*) pontjába ütköző és a (3) bekezdés *b*) pontjára figyelemmel a (4) bekezdés *a*) pontja szerint minősülő tizenkettedik életévet be nem töltött, az elkövető felügyelete alatt álló személy sérelmére folytatólagosan elkövetett szexuális erőszak büntette, 2 rendbeli, a Btk. 196. § (1) bekezdésbe ütköző és a (3) bekezdés szerint minősülő tizennegyedik életévet be nem töltött személy sérelmére folytatólagosan elkövetett szexuális kényszer-

rítés büntette, 2 rendbeli, a Btk. 196. § (1) bekezdésbe ütköző és a (2) bekezdés a) és b) pontja szerint minősülő tizennyolcadik életévét be nem töltött, az elkövető felügyelete alatt álló személy sérelmére folytatólagosan elkövetett szexuális kényszerítés büntette, a Btk. 204. § (1) bekezdés b) pontjába ütköző és a (2) bekezdés szerint minősülő tizennyolcadik életévét be nem töltött személyről az elkövető felügyelete alatt álló személy sérelmére pornográf felvétel készítésével elkövetett gyermekpornográfia büntette és a Btk. 204. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, tizennyolcadik életévét be nem töltött személyekről pornográf felvétel megszerzésével elkövetett gyermekpornográfia büntette miatt emelt vádat. A bíróság a 8.B.879/2016/16-I számú végzésével megállapította, hogy a vád tárgyává tett cselekmények közül azon részcselekmények, amelyek a sértettek tizenkettedik életévének betöltése előtt történtek, a vádtól eltérően, a BJE-re figyelemmel a Btk. 197. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdésre, valamint a (3) bekezdés b) pontjára figyelemmel a (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő szexuális erőszak büntettének is minősülhetnek. Az indítványozó II. a 2017. február hó 10-én kelt indítvány-kiegészítésében akként pontosította indítványát, hogy az Abtv. 25. § (1) bekezdése alapján kéri a BJE alaptörvényellenességének megállapítását és az előtte folyamatban lévő egyedi ügyben történő alkalmazásának kizárását.

- [4] 3. Az indítványozók szerint a BJE abban a kérdésben foglalt el igenlő álláspontot, hogy a Btk. 197. § (3) bekezdés b) pontjában meghatározott minősítő körülmény alkalmazható-e a (2) bekezdésben meghatározott alapesetre és ezáltal minősíthető-e a cselekmény a (4) bekezdés a) pontja alapján. A BJE – állítják az indítványozók – a (2) bekezdés dogmatikai karakterét nem tisztázva, azt inkább minősített esetnek tekintve, de egyértelműen ezt sem kimondva, arra az eredményre jut, hogy öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett a tizenkét éven aluli sértett hozzátartozója akkor is, ha a szexuális cselekményt kényszerítés nélkül, a sértett beleegyezésével követi el, és akkor is, ha a cselekményt a sértett erőszak, vagy kvalifikált fenyegetés útján történő kényszerítésével valósítja meg. Az indítványozók szerint a Kúria minősítési bizonytalanságát már önmagában az is mutatja, hogy a BJE rendelkező része generálisan az (1) bekezdésbe ütközőnek minősíti a cselekményt, holott annak két fordulata [az a) és b) pont] egyébként fogalmilag kizárja egymást. Ezzel szemben az indítványozók – lényegét illetően azonos – érvelése szerint, a Btk. 197. § (2) bekezdése nyilvánvalóan önálló alapeseti tényállás, amely a kényszerítési elemet, vagy a gyermek állapotának felhasználását nem tartalmazza. Ez következik a (3) bekezdésből, amely a minősített eseteket sorolja fel és egyértelműen azt mondja ki, hogy az ott írt minősítő körülmények az (1) bekezdésben meghatározott alapesetekre alkalmazandók, a (2) bekezdésben meghatározott alapesetre nem. Indítványozói álláspont szerint ugyanezt az értelmezést támasztja alá a Btk. 197. § (4) bekezdés a) pontja is, amely az (1) bekezdés a) pontjában, vagy a (3) bekezdés b) vagy c) pontjában meghatározott esetekre vonatkozik és nincs benne visszautalás a (2) bekezdésben meghatározott alapesetre.
- [5] Az indítványozó II. hibásnak tartja a Kúriának a BJE-ben foglalt történeti értelmezését is, melynek során a Btk. 197. §-át az „elődbűncselekményekkel”, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) 197. és 198. §-aival veti össze, azonban figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy a régi Btk. 197. § (3) bekezdésében írt minősített eset kizárólag akkor volt alkalmazható, ha a tizenkét éven aluli gyermeket erőszakkal, vagy kvalifikált fenyegetéssel kényszerítették közöszlésre, vagy fajtalanságra. A történeti értelmezés ilyen módon a Kúria álláspontjával ellentétes következtetés levonására alkalmas – véli az indítványozó II. Az indítványozók szerint hibás – mind az érvelés premisszája, mind annak módszertana tekintetében – a BJE-nek az Európai Parlament és a Tanács 2011/93/EU irányelvében (a továbbiakban: Irányelv) foglaltakra való hivatkozása is. Az Irányelv 2. cikk b) pontja alapján a beleegyezési korhatár meghatározása tagállami hatáskör, a 3. cikk (5) bekezdése pedig differenciált szabályozást tartalmaz – egyebek mellett – arra figyelemmel, hogy a sértett betöltötte-e a beleegyezési korhatárt, illetve az elkövető alkalmaz-e kényszert. Ennek alapján a beleegyezési korhatárt el nem ért sértettek vonatkozásában „nem erőszakos fordulat” esetén legalább nyolc év, míg az erőszakkal való elkövetésnél legalább tíz év az Irányelvben meghatározott felső büntetési tétel. Ezt pedig a jogalkotó jelentősen túl is teljesítette, hiszen a Btk.-ban már a 197. § (2) bekezdés szerinti alapesetnél is tíz év a büntetési tételkeret felső határa, erőszak alkalmazása esetében pedig a Btk. 197. § (4) bekezdés a) pontja alapján akár tizenöt év kiszabására is lehetőség van. Az indítványozók szerint, ugyan a BJE az Alaptörvény 28. cikkére hivatkozik, valójában nem az abból következő objektív teleologikus értelmezést alkalmazza, hanem a jogalkotó feltehető, vélelmezett szándékára hivatkozik, vagyis szubjektív teleologikus értelmezési módszerrel kívánja igazolni álláspontját. Indítványozói okfejtés alapján azonban a jogszabály céljára annak szövegéből kell levonni a következtetéseket, nem pedig a miniszteri indokolásból, amely miniszteri indokolás a minősítési rendszert illetően maga is zavaros, sőt téves, mert magát a védekezésre képtelen személy sérelmére történő elkövetést is minősített esetként nevesíti. Tévesnek tartja az indítványozó II. a BJE indokolásának rendszertani értelmezését

is, amely a Btk. 197. §-ában szabályozott szexuális erőszak és a Btk. 196. §-ában szabályozott szexuális kényszerítés tényállásainak minősítési rendszerét veti össze. A Btk. 196. § ugyanis kizárólag kényszerítés alapú cselekményeket büntet, míg a BJE által megállapított értelmezési eredmény éppen a kényszerítés-mentes cselekmények súlyosabb minősítését eredményezi. Megjegyzi továbbá, hogy a jogalkotó valójában nem a szexuális kényszerítés, hanem a szexuális visszaélés (Btk. 198. §) tényállásából emelte ki a vizsgált tényállást és ebben az összefüggésben viszont a fokozott büntetőjogi védelem nem vitatható. Mindezek alapján az indítványozók álláspontja szerint, a BJE valójában nem értelmezte a normát, hanem az elkövető hátrányára a világos és egyértelmű normaszöveggel ellentétesen terjesztette ki a Btk. 197. § (3) bekezdés *b)* pontjának és (4) bekezdés *a)* pont második fordulatának az alkalmazási körét, azaz felelősséget súlyosító normát alkotott, holott nem merül fel olyan jogértelmezési kérdés, amelyet a szövegtől elrugaszkodva, teleologikus módszerrel kellene megoldani. Az indítványozó II. végül hivatkozott az Alkotmánybíróság egyes döntéseire, így a 42/2004. (XI. 9.) AB határozatban, a 11/2015. (V. 14.) AB határozatban és a 2/2016. (II. 8.) AB határozatban foglalt, a „bírói jogalkotás háttáraival” kapcsolatos egyes megállapításokra, amely döntéseket is figyelembe véve a BJE nem jogértelmezést, hanem jogalkotást – ráadásul a felelősséget súlyosító – normaalkotást tartalmaz, ezért sérti az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikkének (4) bekezdését és a 25. cikk (3) bekezdését.

II.

[6] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„C) cikk (1) A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik.”

„XXVIII. cikk (4) Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.”

„25. cikk (3) A Kúria a (2) bekezdésben meghatározottak mellett biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz.”

[7] 2. A Btk. szexuális erőszak büntettére vonatkozó rendelkezésének a BJE közzététele napján hatályos szövege:

„197. § (1) Szexuális erőszakot követ el, és büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki

a) a szexuális kényszerítést erőszakkal, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel követi el, *b)* más védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotát szexuális cselekményre használja fel.

(2) Szexuális erőszakot követ el az is, és öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel büntetendő, aki tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekményt végez vagy végeztet.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt

a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el,

b) az elkövető a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló személy sérelmére követi el, vagy

c) azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva, többen követik el.

(4) Öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő,

a) aki az (1) bekezdés *a)* pontjában vagy a (3) bekezdés *b)* vagy *c)* pontjában meghatározott bűncselekményt tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére követi el, vagy

b) ha a (3) bekezdés *a)* pontjában meghatározott bűncselekmény a (3) bekezdés *b)* vagy *c)* pontja szerint is minősül.

(5) Aki szexuális erőszak elkövetéséhez szükséges vagy azt könnyítő feltételeket biztosítja, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

[8] 3. A BJE rendelkező része:

„A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 197. § (1) bekezdésébe ütközik és a (2) bekezdésre figyelemmel a (4) bekezdés a) pontja szerint minősül a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak bűntette, ha a cselekmény sértettje az elkövető hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt áll, függetlenül attól, hogy azt kényszerítéssel valósította-e meg.”

III.

- [9] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a bírói indítványok megfelelnek-e az Abtv.-ben előírt feltételeknek. Az Abtv. 25. §-ának (1) bekezdése szerint a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezi az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította. Az indítványok jelen ügyben nem jogszabály, vagy jogszabályi rendelkezés, hanem jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására irányulnak. Az Abtv. 37. § (2) bekezdése alapján azonban az Alkotmánybíróság bírói kezdeményezés alapján folytatott egyedi normakontroll eljárásban felülvizsgálja az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésében meghatározott jogegységi határozatoknak az Alaptörvénnyel való összhangját, melynek során az indítványozókra, az eljárásra és a jogkövetkezményekre a jogszabályok felülvizsgálatára vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Az egyedi normakontroll eljárást kezdeményező bírói indítványnak az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdése szerint határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást, megjelöli az eljárás megindításának indokait, az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit és indokolása alkotmányjogilag is releváns. A határozottság további feltétele, hogy az indítvány jelölje meg a sérelmezett jogszabályt (jogegységi határozatot) és tartsa magában kifejezett kérelmet az alaptörvény-ellenesség megállapítására, illetve alkalmazásának a kizárására.
- [10] 2. A vizsgált bírói kezdeményezések tartalmazzák az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozók jogosultságára való hivatkozást, tartalmazzák az eljárás megindításának indokait, megjelölik a megsérteni vélt alaptörvényi rendelkezéseket és a vizsgálandó jogegységi határozatot, valamint indokolják azt, hogy a BJE miért ellentétes az Alaptörvény jelölt rendelkezéseivel. Az Abtv. 25. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett a BJE alkalmazásának szükségességét is. Ennek kapcsán azt állapította meg, hogy – figyelemmel a sértetteknek az egyes szexuális bűncselekmények elkövetésekor még be nem töltött tizenkettedik életévére, a cselekmények jellegére és körülményeire, valamint a sértettek és az elkövetők közötti hozzátartozói, illetve felügyeleti viszonyra – az indítványozók olyan jogegységi határozat felülvizsgálata iránt terjesztettek elő indítványt, amelyet az előttük folyamatban lévő büntetőeljárásban alkalmazniuk kellene. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a bírói kezdeményezések az Abtv. 25. § (1) bekezdésben, valamint az 52. § (1) és (1b) bekezdéseiben előírt feltételeknek megfelelnek.

IV.

- [11] Az indítványok megalapozottak.
- [12] 1. Az indítványozók állítása szerint a BJE azért sérti az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikkének (4) bekezdését és 25. cikkének (3) bekezdését, mert a Kúria nem értelmezte a normát, hanem valójában felelőséget súlyosító normát alkotott.
- [13] 2. A BJE indokolása I. részében több olyan büntetőeljárást ismertet, ahol a nem erőszakkal, vagy kvalifikált fenyegetéssel megvalósított, a Btk. 197. § (2) bekezdésébe ütköző cselekmény elkövetője a tizenkettedik életévét be nem töltött sértett hozzátartozója, illetve a sértett felügyeletével megbízott személy volt. A bemutatott eljárásokban az első-, és másodfokon eljáró bíróságok által hozott ítéletek – egyes esetekben az eljárás során ho-

zott, de a vitatott jogkérdés szempontjából relevanciával bíró, hatáskört megállapító végzések – között az alapvető különbség abban állt, hogy az adott cselekményt a Btk. 197. § (2) bekezdése szerint minősítették, vagy a Btk. 197. § (2) bekezdésébe ütköző, de a (3) bekezdés *b)* pontjára figyelemmel a (4) bekezdés *a)* pontja szerint. A BJE az indokolásában ezt követően áttekinti a régi Btk. erőszakos közöszlésre és szemérem elleni erőszakra vonatkozó szabályozását, a Btk. indoklását, majd összeveti a Btk. XIX. fejezetében („A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények”) szabályozott szexuális erőszak tényállását a szexuális kényszerítés tényállásával. A BJE a Btk.-hoz fűzött indokolás szövegének idézésével ismerteti az Irányelv 2. cikkének *a)* és *b)* pontját, a 3. cikke (5) bekezdésének I., II. és III. pontját, valamint megjelöli a 3. cikk (6) bekezdését, továbbá az Európa Tanácsnak a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről szóló Egyezménye (a továbbiakban: Lanzarote Egyezmény) 18. cikkének 1. bekezdés *b)* pontját.

[14] 3. Az Alkotmánybíróság elsőként a Lanzarote Egyezménynek és az Irányelvnek a BJE által – a törvényhez fűzött indokoláson keresztül – hivatkozott rendelkezéseit tekintette át.

[15] 3.1. A Lanzarote Egyezményt Magyarország 2010. november 29-én írta alá és bár kihirdetésére 2015. július 2-án a 2015. évi XCII. törvénnyel került sor, megállapítható, hogy az Egyezmény rendelkezéseit a törvényhozó a Btk. megalkotásakor figyelembe vette. A T/6958 irományszámon 2012. április 27-én benyújtott törvényjavaslathoz fűzött indokolás tanúsága szerint ugyanis kifejezetten a Lanzarote Egyezmény volt az egyik olyan nemzetközi dokumentum, amely a – korábbi meghatározás szerinti – „nemi erkölcs elleni bűncselekményekkel” kapcsolatos változtatásokat szükségessé tette. A Lanzarote Egyezménynek a Btk., (és ezen keresztül a BJE) indokolásában hivatkozott 18. cikke 1. bekezdésének *b)* pontja a következőket tartalmazza:

„Mindegyik Fél megteszi a szükséges jogalkotási vagy más intézkedéseket az alábbi szándékos magatartás büntethetősége céljából: [...] *b)* szexuális cselekmény folytatása gyermekkel

– kényszer, erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával; vagy

– elismert bizalmi helyzettel, tekintéllyel vagy a gyermek befolyásolásával történő visszaéléssel, ideértve a családon belüli eseteket is; vagy

– a gyermek különösen veszélyeztetett helyzetével történő visszaéléssel, nevezetesen a testi vagy szellemi fogyatékosága vagy függőségi helyzete miatt.”

[16] A Lanzarote Egyezmény 3. cikkének *a)* pontja alapján „gyermek” alatt a tizennyolcadik éven aluli személy értendő, míg a 18. cikk 2. bekezdése a felekre bízta azon életkor meghatározását, amely alatt tilos egy gyermekkel szexuális cselekményt folytatni. Az Alkotmánybíróság a Btk. 196.–198. §-aiban foglalt egyes törvényi tényállásokat megvizsgálva – a sértetti (és az elkövetői) életkori határokat, valamint az egyéb körülmények szerinti minősítési rendszert figyelembe véve –, azt állapította meg, hogy a szexuális kényszerítésre, a szexuális erőszakra és a szexuális visszaélésre vonatkozó törvényi szabályozás tekintettel volt a Lanzarote Egyezmény idézett rendelkezése által előírt követelményekre. A Btk. fenti szabályai a tizennyolcadik (meghatározott esetekben a tizenkettedik, illetve a tizenharmadik) életévét be nem töltött passzív alanyok tekintetében – az elkövetői életkort is figyelembe véve – koherensen szabályozza és rendeli büntetni a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális cselekményeket.

[17] 3.2. Az Irányelvnek a jogalkotó – és így a BJE által is – idézett szövege a következő:

„3. cikk Szexuális bántalmazással kapcsolatos bűncselekmények

[...]

(5) A gyermekkel folytatott szexuális tevékenység, amennyiben:

i. a gyermekkel kapcsolatban fennálló, elismert bizalmi vagy hatalmi helyzettel vagy befolyással élnek vissza, szabadságvesztéssel büntetendő, melynek felső határa legalább nyolc év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt nem érte el, és legalább három év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt már betöltötte; vagy

ii. a gyermek különösen kiszolgáltatott helyzetével, különösen szellemi vagy testi fogyatékoságával, vagy eltartható helyzetével élnek vissza, szabadságvesztéssel büntetendő, melynek felső határa legalább nyolc év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt nem érte el, és legalább három év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt már betöltötte; vagy

iii. kényszert, erőszakot vagy fenyegetést alkalmaznak, szabadságvesztéssel büntetendő, melynek felső határa legalább tíz év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt nem érte el, és legalább öt év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt már betöltötte.

(6) A gyermeknek valamely harmadik féllel folytatott szexuális tevékenységre kényszer, erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával történő készítése szabadságvesztéssel büntetendő, melynek felső határa legalább tíz év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt nem érte el, és legalább öt év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt már betöltötte.”

- [18] Mivel a BJE rendelkező része a tizenkettedik életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett cselekményekre vonatkozó szabályozást tartalmaz, ezért az Alkotmánybíróság az Irányelv felhívott rendelkezéseit erre tekintettel vizsgálta. Ennek során azt állapította meg, hogy a Btk. 197. §-ában szabályozott szexuális erőszak bűncselekmény alap-, és minősített eseteihez rendelt büntetési tétel felső határa – tizenkettedik életévét be nem töltött sértett esetén – tíz, illetve tizenöt év, ezért a Btk. szabályozása figyelembe vette az Irányelv felhívott rendelkezéseiben a [2. cikk *b*) pontja alapján a nemzeti jogban meghatározandó] beleegyezési korhatárt be nem töltött személyek sérelmére elkövetett bűncselekményekhez rendelt minimum előírásokat. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapítja azt is, hogy az Irányelv 27. cikk (1) bekezdése alapján a tagállamoknak volt arra vonatkozó kötelezettsége, hogy megalkossák és hatálybaléptessék azon jogszabályokat, amelyek révén az Irányelvben foglaltaknak a tagállami szabályozás – legkésőbb 2013. december 18-ig – megfelel. Az Irányelv az ítékezésre és így a jogalkalmazás egységességének biztosítására nézve közvetlen hatállyal nem bír. Végül az Alkotmánybíróság rögzíti azt is, hogy bár a BJE indokolása áttételesen többször is felhívta a Lanzarote Egyezmény és az Irányelv ismertetett szövegrészeit, azokból azonban a Btk. érintett rendelkezéseire – illetve azok megfelelőségére – nézve következtetést nem vont le. Ezt figyelembe véve, a Lanzarote Egyezményt illetően ennek okán, míg az Irányelvet illetően hatáskör hiányában az Alkotmánybíróság nem folytatott le a Btk. érintett normaszövegének vizsgálatára vonatkozó eljárást. Megjegyzendő, hogy az indítványozók e vizsgálatra irányuló kérelmet nem is terjesztettek elő.
- [19] 4. A BJE a történeti értelmezés keretében hivatkozik a régi Btk. rendelkezéseire, a következők szerint: „a 197. § (3) bekezdésében – a (2) bekezdés *b*) pontjára figyelemmel – öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel rendelte büntetni az erőszakos közöszlés elkövetőjét, ha a tizenkettedik életévét be nem töltött sértett az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt áll, illetve az elkövető az erőszakos közöszlést a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve követte el. Ugyanez volt a büntetési tétele a szemérem elleni erőszak büntetékének a 198. § (2) bekezdés *b*) pontjára figyelemmel annak (3) bekezdése szerint, ha a tizenkettedik életévét be nem töltött sértett a fajtalanságot elkövető nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt állt, illetve az elkövető a fajtalanságot a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve követte el. A Btk. ezt a korábban két külön tényállásban szabályozott bűncselekményt – az erőszakos közöszlést, illetve a szemérem elleni erőszakot – összevonva, egy tényállásban rendeli büntetni, a bűncselekményt szexuális erőszaknak nevezve.”
- [20] Az Alkotmánybíróság az „elődbűncselekményekre” való hivatkozás kapcsán indokoltnak tartja felhívni a figyelmet arra, hogy a Btk. teljes egészében újrászabályozta a régi Btk. (cím) megnevezése szerinti „nemi erkölcs elleni bűncselekmények” körét. A Btk. fejezetcímének megváltozása egyértelműsíti azt a jogalkotói szemléletváltozást („A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények”), amely a szabályozás további elemeiben is megmutatkozik. Változott – egyebek mellett – a bűncselekmények megnevezése, változtak az egyes tényállások, a minősített esetek szabályozása és – ami a BJE által vizsgált passzív alanyi kört illető jogkérdés szempontjából a legnagyobb jelentőséggel bír –, megszűnt a tizenkettedik életévét be nem töltött személy védekezésre képtelenségére vonatkozó, a régi Btk. 210. §-ában (azt megelőzően a Büntető Törvénykönyvről szóló 1961. évi V. törvény 290. §-ában) meghatározott törvényi vélelem. Az említett változások miatt alappal kérdőjelezhető meg a régi Btk. és a Btk. szabályai összevetésének – a büntetés mértékére vonatkozó jogalkotói szándék meghatározását célzó – indokoltsága. Kizárólag a büntetési tételek mértékének oldaláról vizsgálva azonban az állapítható meg, hogy a Btk. szabályozása – tizenkét év alatti sértett esetén megszüntetve az alapesetnél alkalmazandó két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztést, valamint az ugyancsak tizenkét év alatti sértett esetén egyes minősített eseteknél az öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztést – összességében szigorúbb a megelőző szabályozásnál. A BJE által hivatkozott, a régi Btk. 197. § (3) bekezdése szerinti minősített eset – és e tekintetben az Alkotmánybíróság osztja az indítványozó II. álláspontját –, csak a kényszerrel, illetve kva-

likifikált fenyegetéssel való elkövetés esetén volt alkalmazható, ezért az összehasonlítás a BJE rendelkező részében foglalt megállapítás alátámasztására még az esetben sem volna alkalmas, ha egyébként a szabályozás nem változott volna meg alapjaiban.

- [21] 5. A BJE a rendszertani értelmezés keretében ismerteti a Btk. 196. §-ában szabályozott szexuális kényszerítés alap- és minősített eseteit, valamint a 197. §-ban szabályozott szexuális erőszak minősítési rendszerét, melynek alapján a következő megállapítást teszi: „[í]gy akkor, ha a jogalkotó csupán az erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel végrehajtott szexuális erőszak miatt kívánta volna súlyosabban büntetni a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére a minősített esetekben meghatározott módon elkövetett bűncselekményt a 197. § (2) bekezdésben meghatározottnál, elegendő lett volna a tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel kényszerítés nélkül végzett vagy végeztetett szexuális cselekményt az előzőekben kifejtetteknek megfelelően a 196. §-ban szabályozottnak tekinteni, és ekkor – miután a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyek körébe ők is beletartoznak – a sérelmükre erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel elkövetett szexuális kényszerítést nem kellett volna külön kiemelni a 197. § (4) bekezdés a) pontjában. Azzal, hogy a tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel végzett vagy végeztetett szexuális cselekményt önmagában – azaz kényszerítés nélkül is – szexuális erőszakkal tekinti a törvény, nem lehetett a jogalkotó célja az, hogy ugyanolyan – és ne magasabb fokú – büntetőjogi védelemben részesítse az ilyen korú személyt, mint a tizenkét és tizennyolc év közöttit.”
- [22] Az Alkotmánybíróság a BJE rendszertani értelmezését illetően rámutat a következőkre: a jogalkotó úgy döntött, hogy a tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek sérelmére elkövetett szexuális cselekményeket a Btk. 197. §-a szerinti szexuális erőszak törvényi tényállásának keretei között szabályozza. A Btk. 197. § (2) bekezdése a kényszer alkalmazása nélkül végzett, vagy végeztetett szexuális cselekményeket is szexuális erőszakkal tekinti (a Btk. 459. § (1) bekezdése 27. pontja szerint: „szexuális cselekmény: a közösülés és minden súlyosan szemérem sértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas, vagy arra irányul;”). Amennyiben az elkövető erőszakot, vagy kvalifikált fenyegetést alkalmaz, úgy – ha a sértett a tizenkettedik életévét nem töltötte be –, a bűncselekménynek a 197. § (4) bekezdés a) pontja szerinti minősített esete valósul meg. Ez a jogalkotói döntés egyben azt is jelenti, hogy a tizenkettedik életévüket be nem töltött passzív alanyok sérelmére elkövetett cselekmény esetén a Btk. kizárja mind a 196. § szerinti szexuális kényszerítést, mind a 198. §-ban szabályozott szexuális visszaélés bűncselekményének megállapíthatóságát, így a BJE által e tekintetben végzett összevetésből a 197. § szerinti normatartalomra – annak belső szerkezetére – vonatkozó következtetés nem vonható le.
- [23] 6. A BJE a Btk. 197. § (1) és (2) bekezdésének értelmezése során a következőket állapítja meg: „[a]z a jogalkotó a (2) bekezdésben nem egy önálló tényállásnak tekintendő, az (1) bekezdésben foglaltaktól eltérő magatartást határoz meg, hanem az (1) bekezdésben meghatározott szexuális erőszakot kiterjeszti arra az esetre is, amikor a tizenkettedik életévét be nem töltött sértett sérelmére valósul meg a szexuális cselekmény, függetlenül attól, hogy arra az elkövető kényszerítette-e a sértettet, azonban annál súlyosabb büntetési tétellel fenyegetve.”
- [24] Az Alkotmánybíróság álláspontja – az idézett megállapítással szemben – a következő: a szexuális erőszak büntette megvalósulhat a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontja szerint erőszakkal, illetve kvalifikált fenyegetéssel, vagy b) más védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotának felhasználásával, továbbá a (2) bekezdésben foglaltak alapján – kizárólag a tizenkettedik életévét be nem töltött személy esetén – már önmagában a szexuális cselekmény végzésével (végeztetésével). A szexuális erőszak minősített eseteit megállapító (3) és (4) bekezdés – részben közvetlen hivatkozással, részben utaló szabállyal – csak az (1) bekezdésben meghatározott fordulatokra hivatkozik, így a (2) bekezdés szerinti tettesi alapcselekménynek a kontextuális értelmezés szabályainak megtartása mellett – a törvény szövegéből következően nincs minősített esete. Annak megállapítása pedig, hogy a konkrét esetben megvalósult-e az erőszak, illetve a kvalifikált fenyegetés, mindenkor az ügyben eljáró bíróság mérlegelését igényli.
- [25] 7. Az Alkotmánybíróság a fentiek szerint a 3. pontban foglaltakon túlmenően megvizsgálta a BJE indokolásának a történeti, rendszertani, szerkezeti és kontextuális jogértelmezését is. Ennek során – kizárólag az alkotmányossági vizsgálat szempontjait szem előtt tartva –, arra a megállapításra jutott, hogy a BJE által hivatkozott jogalkotói célt az indokolásban felhívott egyik értelmezési mód sem támasztotta alá. Márpedig abban az esetben, ha a teleologikus értelmezést az adott jogág normáinak értelmezése során elfogadott egyetlen más interpretáció

módszerrel sem lehet igazolni, úgy a jogegység biztosítására irányuló jogalkalmazói döntés szinte szükségképpen átveszi a jogalkotó jogkörét.

- [26] 8. Az Alkotmánybíróság a hatalommegosztás elvének és a bírói hatalmi ág önálló jogszabály-értelmező tevékenységének összefüggésével számos korábbi határozatában foglalkozott. Ennek során, megerősítve korábbi gyakorlatát – egyebek mellett – rámutatott arra, hogy „[a] jogalkalmazás egységességének biztosítása érdekében többféle alkotmányos megoldás lehetséges az igazságszolgáltatás rendszerén belül. Önmagában azzal a ténnyel nem sérül a jogalkotói hatalom, benne a törvényhozói hatalmi ág alkotmányos jogköre, hogy a bírói hatalom a jogszabályoknak egységesen alkalmazandó tartalmat ad. A »bírói jogalkotás«, amíg az kizárólag a jogszabályok értelmezésén alapul (amíg a bírói-ítélkezési hatalom nem veszi át alapvetően és közvetlenül a jogalkotás funkcióját), nem kerül ellentétbe a hatalommegosztás elvével” {2/2016. (II. 8.) AB határozat, Indokolás [40]}. A Kúriát az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése hatalmazza fel – és kötelezi egyben – a bírósági jogalkalmazás egységességének biztosítására és a bíróságokra nézve kötelező jogegységi határozat meghozatalára. A jogegységi határozatra irányadó eljárást – az elvi bírósági határozat és az elvi bírósági döntés intézményére, valamint a bírósági joggyakorlat-elemző csoport működésére vonatkozó szabályok mellett –, a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 25–44. §-ai állapítják meg. Az Alaptörvény és a Bszi. felhívott rendelkezéseiből az is következik, hogy az arra jogosult indítványa alapján eljárva a Kúria alkotmányos jogköre annak eldöntése, hogy a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) vagy b) pontjában foglaltak alapján helye van-e jogegységi eljárásnak, ahogyan értelemszerűen a Kúria el nem vonható hatáskörébe tartozik az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében szükséges elvi kérdés mikénti eldöntése.
- [27] A jogegységi határozat – a bíróságokra nézve általánosan kötelező erejéből fakadó normatív jellege ellenére is –, bírói döntés. A bírói döntés előtt azonban – ahogyan forrásából, a bírói hatalomból eredően következik – korlát áll. Ez pedig nem más, mint az, a – történeti alkotmányunk vívmányának is tekinthető – töretlen jogértelmezési axióma, amely a bírói döntést a törvény alá rendeli, és amely felfogás a több mint 1000 éves alkotmánytörténetünkben – a diktatúrák időszakait leszámítva – töretlenül érvényesült. Erre utal például a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869. évi IV. törvénycikk is, amely szerint a törvények érvényét a bíró nem vonhatja kétségbe.
- [28] A 19. § szerint: „[a] bíró a törvények, a törvény alapján keletkezett s kihirdetett rendeletek s a törvényerejű szokás szerint tartozik eljárni és ítélni. A rendesen kihirdetett törvények érvényét kétségbe nem veheti, de a rendeletek törvényessége felett egyes jogesetekben a bíró ítélt.” Az egyetlen korlát tehát: a törvényeknek való alávetettség. Ez a korlát pedig – elsősorban az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdéséből is következően – nemcsak alkotmányos múltunkban, hanem a jelenben sem léphető át. A jogszabály-értelmezés természetszerűen visel magán olyan jegyeket, melyeken keresztül e tevékenység – különösen a Kúria esetében – a jogalkotás határán járhat, de ez a jogszabályoknak való alárendeltségen nem változtat.
- [29] A jogértelmezésre – akár az adott jogvitához kötődően, akár, mint jelen esetben a tartós jogalkalmazási gyakorlat egységének biztosítására irányulóan – csak a jogi szabályozás keretei között kerülhet sor. A bírói hatalom tehát alapvetően és közvetlenül nem veheti át a jogalkotás funkcióját egyik – a hatalommegosztás rendjében erre feljogosított – szervtől sem. A BJE indoklásában foglaltak szerint a jogegységi indítvány arra irányult, hogy „a jogegységi tanács minősítse a Btk. 197. § (4) bekezdés a) pontja szerint annak a cselekményét, aki a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló, tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekményt végez vagy végeztet.”
- [30] A Btk. rendszerében a törvényhozó az általános részben állapítja meg az egyes büntetési nemekre vonatkozó szabályokat, míg a törvény különös részében az egyes különös részi törvényi tényállásokhoz kapcsolódóan a bűncselekmények súlya szerint, az adott tényálláshoz tapadó speciális szabadságvesztési minimumot és maximumot. Jelen esetben a BJE átvette a törvényhozó hatalom jogkörét akkor, amikor a Btk. 197. § (2) bekezdésében szabályozott, kényszerítés nélkül elkövetett cselekményt is a kényszerítés, azaz a Btk. 197. § (1) bekezdés [a) pontjának] hatálya alá vonta annak érdekében, hogy egy meghatározott minősítő körülmény (a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló sértett sérelmére történő elkövetés) fennállása esetén a cselekményt a bíróságok minősített esetként értékeljék.
- [31] 9. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Btk. 197. §-ának szövegezése a normavilágosság kérdését nem veti fel, mert a norma tartalma megállapítható. A Kúria pedig az eltérő bírói döntések közül nem választhat szabad

(diszkréciós) mérlegelés alapján. A jogegységi határozatát – az Alaptörvény 28. cikkének megfelelően – a vizsgált törvényi rendelkezésnek az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezésére kell alapítania. Ugyanakkor a Btk. 197. §-ában foglalt, a 12 év alatti sértettekre vonatkozó szabályozás – jogalkotói döntéstől függő – esetleges jövőbeni módosítása során megfontolhatóak a jogalkalmazói szempontok is. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a Btk. 197. § (2) bekezdése szerinti alapeseti törvényi tényállás szabályozása nemcsak a BJE-ben – egyébként a minősítési rendszert figyelembe véve érthető okokból – szabályozni kívánt esetkörben eredményez aránytalanságot, hanem más esetekben, így például a (3) bekezdés c) pontja szerinti úgynevezett „többes” elkövetés esetén is.

- [32] Az a jogalkotói megoldás, amely nem engedett minősítő körülményt kapcsolni az egyébként számos lehetséges elkövetési magatartást (és ezzel együtt más, lehetséges, büntetőjogi relevanciával bíró körülményt) magában foglaló (2) bekezdés szerinti alapesethez, nyilvánvalóan megkérdőjelezhetővé teszi a gradációt és szűkíti a jogalkalmazói mérlegelés lehetőségét. A BJE alkotmánybíróági megsemmisítésére is figyelemmel, a Btk. szóbanforgó rendelkezésének jogpolitikai döntést követő felülvizsgálata során, az Országgyűlésnek nyílik lehetősége arra, hogy a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális cselekményt önállóan kiemelje a jelenlegi keretek közül és külön törvényi tényállásban szabályozza. Ez esetben az alap-, és minősített esetek büntetési tételkereteit a törvényhozó az ítélezési szempontokat is figyelembe véve, a jelenleginél arányosabban határozhatja meg. Mindez értelemszerűen nem zárja ki azt sem, hogy a jogalkotó – figyelembe véve a BJE 2017. október 31-ével történt megsemmisítését is – a Btk. módosítása során a BJE által választott megoldásból induljon ki.

V.

- [33] Az Alkotmánybíróság fentiek szerint megállapította, hogy a BJE meghozatalakor a Kúria túllépte a jogegység biztosítására vonatkozó alaptörvényi felhatalmazás kereteit, ami az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésének sérelmét eredményezte. Mivel az Alkotmánybíróság a BJE alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése alapján megállapította, az indítványok által állított, az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésével és a 25. cikkének (3) bekezdésével összefüggő vizsgálatot mellőzte. Az Abtv. 37. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll eljárásban, bírói kezdeményezés alapján folytatott egyedi normakontroll eljárásban, alkotmányjogi panasz alapján, vagy nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálata során felülvizsgálja a közjogi szervezetszabályozó eszközöknek, valamint az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésében meghatározott jogegységi határozatoknak az Alaptörvénnyel, illetve nemzetközi szerződéssel való összhangját. Az indítványozókra, az eljárásra és a jogkövetkezményekre a jogszabályok felülvizsgálatára vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Az Alkotmánybíróság által megsemmisített jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés főszabály szerint az Abtv. 45. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság megsemmisítéséről szóló határozatának a hivatalos lapban való közzétételét követő napon hatályát veszti, és e naptól nem alkalmazható, a kihirdetett, de hatályba nem lépett jogszabály pedig nem lép hatályba. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a főszabálytól eltérően is meghatározhatja az Alaptörvénnyel ellentétes jogszabály hatályon kívül helyezését, illetve a megsemmisített jogszabály általános vagy egyedi ügyekben történő alkalmazhatatlanságát, ha ezt az Alaptörvény védelme, a jogbiztonság vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke indokolja [Abtv. 45. § (4) bekezdés]. Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésében foglaltak szerint a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz. Az Alkotmánybíróság e hatáskör – és ezáltal az Alaptörvény – védelme érdekében a BJE *pro futuro* megsemmisítéséről döntött. Ily módon a döntés kellő időt biztosít a Kúria számára ahhoz, hogy az alaptörvény-ellenesség konzekvenciáit levonva megtegye a szükséges intézkedéseket az egységes joggyakorlás érdekében.

VI.

- [34] Az alaptörvény-ellenesség megállapítására tekintettel az Abtv. 44. § (1) bekezdés első mondata alapján e határozatot a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [35] Támogatom a határozatot, de az indokolását eltérően látom megadhatónak. A többségi indokolás az Alaptörvény C) cikkének (1) bekezdésében foglalt hatalommegosztás elvének sérelmére alapítja a támadott jogegységi határozat megsemmisítését, és én ezt nem tudom elfogadni. Ezzel ugyanis azt mondja ki az indokolás, hogy a Kúria nem hozhat létre jogi normát, mert ezt csak a jogalkotó teheti, és ha ezt teszi, akkor a hatalom megosztásának az elvét sérti meg. Ezzel szemben a realitásban a modern jogrendszerek nem is létezhetnének a szükségszerűen nyitott törvényi normák miatt az ezeket folyamatosan konkretizáló legfelsőbb bírósági normaalkotás nélkül. Ez különböző terjedelmű normatömeget jelent az egyes jogágakban, de a polgári jogban ez addig is elment a közelmúltban Magyarországon – az itteni jogi normák kivételesen széles jellegű rendelkezései miatt (pl. generálklauzulák és más nyitott jogelvek absztrakt normatívái révén) –, hogy egy külön törvény is született egy előző polgári jogi törvényi rendelkezést konkretizáló jogegységi határozat rendelkezéseinek végrehajtására (!), és ezt probléma nélkülinek találta az Alkotmánybíróság a 34/2014 (XI. 14.) számú határozatában. A büntetőjogban azonban a Kúria értelmezési szabadsága a jogi normák alkotása terén szűkebb, mint a legtöbb jogágban. Itt ugyanis a *nullum crimen sine lege* elve szigorúan a törvényhozónak tartja fenn a büntető tényállások megfogalmazását, és ha ezen akár egy kis tágítást is végrehajt a Kúria jogértelmezés címén, akkor az ezen elv sérelmét jelenti. Mivel pedig ezt az elvet az Alaptörvény XXVIII. cikkének (4) bekezdése az alaptörvényi büntetőjogi garanciák szintjén is rögzítette, ezért az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény védelme közben minden ilyen Kúria által alkotott jogi normát meg kell semmisítenie.
- [36] Nagy nyomatékkel kell tehát kiemelni, hogy a Kúria jogértelmezési határait tekintve a hatalommegosztás elve és a sokkal szűkebb értelmezési kereteket megvonó *nullum crimen* elv a büntetőjogban nem „csereszabatos”. Ha az előbbire alapozva mondunk valamit a Kúria jogértelmezését illetően, akkor azt a teljes jogrendszer tekintetében mondjuk ki – még ha ez nem is kerül tudatosításra esetleg, mint ahogy most is történt –, ám ha a *nullum crimen* elv alapján, akkor az evidensen csak a büntetőjogon belül releváns. A Kúria a most támadott értelmezésével ezt sértette meg, és nem általában a hatalommegosztás elvét azzal, hogy normát alkotott. Azt továbbra is megteheti majd a törvényi rendelkezések szélesen meghúzott normatívái közötti keretben, csak éppen a büntetőjogban a *nullum crimen* elv által leszűkített normaalkotási korlátait tiszteletben kell ennél tartania. Ezért tartom tévesnek a többségi indokolásnak a hatalommegosztás sérelmére alapozását, és a megsemmisítést csak a *nullum crimen sine lege* elv alapján látom megindokolhatónak.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [37] Nem értek egyet maradéktalanul a határozat rendelkező részével és annak indokolásával sem. Álláspontom szerint a BJE megsemmisítése nem jelent megoldást a fennálló, alaptörvény-ellenes helyzetre.

- [38] 1. A többségi döntés megállapítása szerint a jogegységi határozat meghozatalával a Kúria meghaladta a jogértelmezés kereteit, és a jogalkotó helyébe lépett. Ezért az Alkotmánybíróság a BJE megsemmisítéséről rendelkezett. A megsemmisítés tekintetében nem tartom meggyőzőnek a határozat IV. rész 7. pontjában foglaltakat. A történeti, rendszertani, szerkezeti és kontextuális jogértelmezés módszerére történő utalás az értelmezési folyamat bemutatása és az eredmények ismertetése hiányában nem tűnik elegendő alapnak ahhoz, hogy a BJE-t érintő jogalkalmazói döntés kapcsán az Alkotmánybíróság megállapítsa: az már jogalkotásnak minősül. A megalapozott döntés meghozatalához szükségesnek tartottam volna, hogy az egyes jogértelmezési módszerek egyedi esetre való alkalmazását a határozat részletesen ismertesse, amennyiben azokkal összefüggésben érdemi következtetést kíván levonni. Ennek ellenére magam is úgy gondolom, hogy a Kúria a BJE-ben a jogértelmezés kereteit túllépve olyan iránymutatást adott a bíróságok számára, amelynek jogszabályi alapja a Btk. 197. §-ából hiányzik. A szexuális erőszak törvényi tényállását érintő jogalkalmazói gyakorlat vizsgálatával megállapítható, hogy a tizenkettedik életévüket be nem töltött személyekre azok jelentik a legkomolyabb fenyegetést, akik nevelik, gondozzák, felügyelik őket, akikkel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban vannak. A Btk. 197. §-ában ugyanakkor a törvényalkotó a szexuális erőszak elkövetésének épp ezt az esetét nem szabályozta kifejezetten és önállóan. A szabályozás hiányossága megítélésem szerint a normatartalommal szemben támasztható követelmények tekintetében vet fel alkotmányossági aggályokat. Nem tudtam ezért elfogadni a határozat IV. részének 9. pontjában (Indokolás [31]–[32]) a normavilágossággal összefüggésben tett megállapításokat sem. A vonatkozó bírói gyakorlatban megmutatkozó bizonytalanság és a kapcsolódó döntések széttartó jellege ugyanis álláspontom szerint önmagában felveti a normavilágosság sérelmének a lehetőségét. Erre figyelemmel úgy vélem, hogy az Alkotmánybíróságnak el kellett volna végeznie az indítványban a normatartalommal kapcsolatosan felvetett aggályok vizsgálatát is.
- [39] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó normavilágosság követelménye a büntetőjogi – mint eleve alapjog-korlátozó – normák tekintetében különösen fontos. A büntetőjogi tárgyú normák tartalmával szembeni alkotmányos követelményekre vonatkozó alkotmánybírói gyakorlat értelmében a büntető jogszabály alkotmányosságának megítélése során vizsgálni kell, hogy a Btk. konkrét rendelkezése mértéktartó és megfelelő választ ad-e a veszélyesnek, nemkívánatosnak ítélt jelenségre, azaz az alkotmányos alapjogok korlátozása esetén irányadó követelménynek megfelelően a cél eléréséhez a lehetséges legszűkebb körre szorítkozik-e. A büntetőjog alaptörvényi garanciáiból származó követelmények szerint a büntetőjogi szankció kilátásba helyezésével tilalmazott magatartást leíró diszpozíciónak határozottnak, körülhatároltnak, világosan megfogalmazottnak kell lennie. Alkotmányossági követelmény a védett jogtárgyra és az elkövetési magatartásra vonatkozó törvényhozói akarat világos kifejezésre juttatása. Egyértelmű üzenetet kell tartalmaznia, hogy az egyén mikor követ el büntetőjogilag szankcionált jogsértést. Ugyanakkor korlátoznia kell az önkényes jogértelmezés lehetőségét a jogalkalmazók részéről. {Az alkotmánybírói gyakorlatból lásd ehhez: 30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 176.; 12/1999. (V. 21.) AB határozat, ABH 1999, 106, 110–111.; 95/2008. (VII. 3.) AB határozat, ABH 2008, 782, 786.; 4/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [59]; 31/2015. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [50].} Ezzel összefüggésben fontosnak tartom hangsúlyozni azt is, hogy az Alkotmánybíróság büntetőjogi tárgyú döntéseiben már több ízben kifejtette: nincs jogosítványa a büntetőpolitika által megfogalmazott szükségletek, követelmények és célok helyességéről és indokairól, így különösen azok célszerűségéről és hatékonyságáról határozattal dönteni. Az Alkotmánybíróság csak a normában testet öltött politikai döntés alkotmányosságáról vagy alkotmányellenességéről határozhat. Ezt viszont olyan alkotmányossági vizsgálat keretében teszi, amelynek során figyelemmel van nemcsak az Alaptörvény textusára, hanem annak normatív és intézményes összefüggéseire, és ugyanígy tekintettel van a Btk. rendelkezéseire és intézményeinek koherenciájára.
- [40] Az Alkotmánybíróságnak tehát arra van jogosítványa, hogy a büntetőpolitika alkotmányos korlátait állapítsa meg, de ne a politika tartalmáról döntsön, ennek során pedig különös tekintettel legyen az alapjogok védelmének alkotmányos büntetőjogi garanciáira. [1214/B/1990. AB határozat, ABH 1995, 571, 573, 574.; 13/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 85, 90–91.]. A fentiek alapján a jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak azt kellett volna vizsgálnia, hogy a szexuális erőszak törvényi tényállása eleget tesz-e a normatartalommal szemben az Alaptörvényből fakadóan fennálló követelményeknek, egyúttal megfelel-e a büntetőjog alaptörvényi korlátainak, azaz a tényállás határozottnak, körülhatároltnak és világosan jelöli-e ki a büntetendő magatartások körét. Álláspontom szerint a tényállás vizsgálatával az Alkotmánybíróságnak arra a következtetésre kellett volna jutnia, hogy a Btk. 197. §-ába foglalt szexuális erőszak tényállás megfogalmazása nem tesz eleget az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből levezethető, a szankciót kiszabó norma határozottságára, körülhatároltságára vonatkozó

követelménynek. Nem szabályozza ugyanis kifejezetten a tényállás elkövetésének azt az esetét, amelyben a passzív alanyok tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek, az elkövetők pedig olyan nagykorúak, akik nevelik, felügyelik, gondozzák ezeket a kiskorúakat, vagy hozzátartozóik, esetleg velük más hatalmi vagy befolyási viszonyban állnak. Ilyen módon pedig a szabályozás teret enged a szubjektív jogalkalmazói értelmezésnek.

- [41] 2. A jogalkalmazó – a Kúria – észlelte a szexuális erőszak törvényi tényállásához kapcsolódó joggyakorlat bizonytalan, széttartó jellegét, és az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésében foglalt kötelezettségének eleget téve, a BJE meghozatalával igyekezett biztosítani a bíróságok jogalkalmazásának az egységét. Olyan iránymutatást kívánt adni a bíróságok számára, amely garantálja az egységes jogalkalmazást. A jogegységi határozat célja tehát az volt, hogy a bíróságok egyező szempontok szerint szabják ki a büntetést a cselekmények elkövetőire, ha a passzív alanyok tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek, az elkövetők pedig olyan nagykorúak, akik nevelik, felügyelik, gondozzák ezeket a kiskorúakat, vagy hozzátartozóik, esetleg velük más hatalmi vagy befolyási viszonyban állnak. Jogegységi eljárásnak ugyanakkor az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése és a Bszi. 32. §-a értelmében jogalkalmazási kérdésben van helye. A jogegységi határozat tehát valamely jogszabályi rendelkezés alkalmazására vonatkozó iránymutatáson túl a jogi szabályozás hiányosságát nem pótolhatja. Így a BJE nem volt megfelelő eszköz a Btk. 197. § szabályozásában tetten érhető hiányosság kiküszöbölésére.
- [42] 3. A fenti megállapításokból két következtetés vonható le. Egyrészt az, hogy helye van a BJE megsemmisítésének, mivel az olyan jogértelmezést rögzít, amelynek nincs jogszabályi alapja. Másrészt ugyanakkor az is következik a fentiekből, hogy a BJE megsemmisítése nem jelent megoldást a szabályozás hiányossága miatt fennálló, a normatartalommal összefüggő követelmények sérelméből fakadó alaptörvény-ellenességre. Álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak az érdemi vizsgálat eredményeként mindkét következtetést le kellett volna vonnia. Így a jogegységi határozat alaptörvény-ellenességén túl azt is fel kellett volna ismernie, hogy a jogegységi határozat megsemmisítése nem jelent megoldást a fennálló alkotmányossági problémára. A BJE megsemmisítésével az Alaptörvénnyel ellentétes jogegységi határozat ugyan kikerül a jogrendszerből, a Btk. 197. § szabályozásának a hiányossága és annak következtében a jogalkalmazás bizonytalansága ugyanakkor fennmarad. A tényállás alkalmazását érintő joggyakorlat ugyanolyan széttartó lesz, mint a BJE-t megelőzően volt. Ennek következtében, az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése alapján a Kúriának ismételtén az lesz a feladata, hogy a bíróságok jogalkalmazásának egységét biztosítandó, jogegységi határozatot hozzon. Egy újabb, azonos tárgyú jogegységi határozat azonban – a fentiek szerint – nem alkalmas a szabályozás hiányosságából fakadó, a normatartalommal összefüggő alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére. Azok az alkotmányos aggályok, amelyek a jelen határozatban vizsgált BJE-vel kapcsolatosan megállapíthatók, megítélésem szerint egy újabb, azonos tárgyú jogegységi határozat kapcsán is fenn fognak állni, mivel csak jogalkotással lehet kizárni a joggyakorlatban jelentkező eltérő jogértelmezést. Különösen aggályosnak tartom továbbá, hogy az Alkotmánybíróság a megsemmisítésről *pro futuro*, vagyis jövőbeli hatállyal rendelkezett. Ezáltal az Alkotmánybíróság – ahogyan azt a határozat V. részében rögzítette – biztosítani kívánta a kellő időt a Kúria számára ahhoz, „hogy az alaptörvény-ellenesség konzekvenciáit levonva megtegye a szükséges intézkedéseket az egységes joggyakorlás érdekében” (Indokolás [33]). Véleményem szerint azonban a Kúriának a fentiek értelmében nem áll rendelkezésére megfelelő eszköz ahhoz, hogy az alaptörvény-ellenességet a konkrét esetben kiküszöbölje. Ezért úgy gondolom, hogy az Alkotmánybíróság a megállapított alaptörvény-ellenes helyzet fenntartásáról indokolatlanul, nevesíthető alkotmányos érdek hiányában rendelkezett.
- [43] 4. Úgy vélem, hogy az alkotmányossági probléma olyan módon lett volna kiküszöbölhető, ha az Alkotmánybíróság jogalkotói mulasztással megvalósított alaptörvény-ellenességet állapít meg, és azzal összefüggésben felhívja az Országgyűlést jogalkotói feladatának a teljesítésére. Ellentmondásosnak tartom a többségi döntést amiatt, hogy ilyen tartalmú jogkövetkezményről nem rendelkezett, az alaptörvény-ellenesség orvoslásával összefüggésben nem rótt feladatot a jogalkotóra. Ennek ellenére a határozat indokolása több utalást is tartalmaz arra, hogy a feltárt alaptörvény-ellenesség vélhetően jogalkotói aktivitást von maga után. (Így például a határozat a IV. rész 9. pontjában utal a „szabályozás – jogalkotói döntéstől függő – esetleges jövőbeni» módosítása során” megfontolható szempontokra, valamint az Országgyűlés azon lehetőségére, „hogy a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális cselekményt önállóan kiemelje a jelenlegi keretek közül és külön törvényi tényállásban szabályozza”, Indokolás [32]) Az Abtv. 37. § (2) bekezdése értelmében, amennyiben az Alkot-

mánybíróság bírói kezdeményezés alapján felülvizsgálja egy jogegységi határozatnak az Alaptörvénnyel való összhangját, az indítványozókra, az eljárásra és a jogkövetkezményekre is a jogszabályok felülvizsgálatára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmaznia. Így jogegységi határozat felülvizsgálata esetén is fennáll az elvi lehetősége annak, hogy az Alkotmánybíróság az eljárása eredményeként mulasztást állapítson meg. Ennek indoka a konkrét esetben az Abtv. 46. § (2) bekezdés c) pontja, vagyis az a körülmény, hogy a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma hiányos. Nyilvánvaló, hogy a jelen alkotmánybíróági eljárás alapjául szolgáló indítványokat a BJE megsemmisítése érdekében és nem a Btk. 197. §-ával összefüggésben terjesztették elő az indítványozók. Tekintettel azonban arra, hogy a BJE a Btk. 197. §-ának a rendelkezéseit értelmezi, ez utóbbiakat az Alkotmánybíróság szükségszerűen bevonta az alkotmányossági vizsgálatba. Úgy vélem, hogy erre figyelemmel, továbbá az Abtv. 37. § (2) bekezdése és az Abtv. 46. § (2) bekezdés c) pontja együttes értelmezésével az Alkotmánybíróságnak arra a következtetésre kellett volna jutnia, hogy az alaptörvény-ellenes helyzet jogalkotói mulasztás megállapításával orvosolható, és fel kellett volna hívnia az Országgyűlést, hogy a Btk. 197. §-ával összefüggésben jogalkotói feladatának tegyen eleget.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró különvéleménye

- [44] 1. Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésében rendelkezik arról, hogy a Kúria igazságszolgáltatási tevékenysége mellett „biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz”. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló korábbi és a hatályos Bszi. lényegileg megegyeznek a jogegységi határozatra vonatkozó formai/eljárási és tartalmi kérdéseket illetően. Nem kétséges, hogy a jogegységi határozat, funkciójára tekintettel, nem a jogviták megoldására szolgál. A Kúria jogegységi határozatának „tényállása” egy adott jogkérdésben a joggyakorlat állapotának számbavételét jelenti, döntési köre pedig az azonos jogkérdéseket felvető perekben alkalmazott jogszabályok tartalmának az absztrakció szintjén történő értelmezését és ezzel a bírói gyakorlat egységesítését szolgálja. A jogegységi határozat az Alaptörvény értelmében kötelező a bíróságokra. Eszerint a jogegységi határozat rendelkező része – és az ahhoz tartozó logikai érvrendszer – kötelező jellege az Alaptörvényből közvetlenül fakad, amelyet egyebekben a Bszi. sarkalatosnak minősített szabályai [24. § (1) bekezdés c) pontja és a 42. § (1) bekezdése] is megerősítenek. A jogegységi határozatnak nincs kapcsolata a Bszi. 6. §-ával, amely a perekben meghozott bíróági határozatok kötelező jellegéről szól.
- [45] A jogegységi határozat rendelkező része az ítélkező bírák számára tartalmaz normatív szabályt, mert az attól való indokolatlan eltérés megalapozott jogorvoslatot vonhat maga után. A jogegységi határozat tehát normatív tartalommal bír, ezért szokás *quasi* normának, avagy *intern* normának titulálni. „A jogegységi határozat sajátossága egyebek mellett abból fakad, hogy annak forrása a legfőbb bíróági szerv, a Kúria; másrészt abból, hogy címzettjei a bíróságok, amelyek számára az *intern* norma a rendelkező részében és az ahhoz tartozó logikai érvrendszerében kötelező” [3114/2017. (V. 22.) AB végzés, Indokolás [13]]. Mindebből két következtetés adódik: egyrészt az, hogy a jogegységi határozat az Alaptörvény 24. cikke szerinti olvasatban nem „bírói döntés”. Illetve csak annyiban az, amennyiben bírák alkotják a jogegységi tanácsot, de ezen túlmenően semmiképpen sem. Másrészt viszont az Alkotmánybíróság jogegységi határozatokhoz fűződő viszonyát máig meghatározó, hatásköri önértelmező 42/2005. (XI. 14.) AB határozatában éppen a jogegységi határozat normativitására alapította felülvizsgálati jogkörét. Arra hivatkozott, hogy a jogegységi határozatok feletti alkotmányossági kontroll révén vált teljessé normakontroll hatáskörének tárgyi oldala, amellyel kiteljesedett az Alkotmánybíróság alkotmányos – ma már alaptörvényi – rendeltetése (ABH 2005, 504, 512–514.). Ezt a gyakorlatot kodifikálta a törvényhozó az Abtv. 37. § (2) bekezdésében. Tehát olvasatomban az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezés alapján konkrét normakontroll hatáskörét gyakorolja, amikor – ahogy a jelen ügyben is – egy jogegységi határozat Alaptörvénynek való megfelelését vizsgálja. A fokozott gondosság tehát részben azért fontos, mert nem csupán egy konkrét jogvita tárgyát eldöntő bírói (kúriai) döntés alkotmányossága a kérdés, hanem a joggyakorlat egységességéért viselt, Alaptörvényen alapuló kúriai hatáskör integritása is. Az Alaptörvény legfőbb öre nem ragadhatja magához a joggyakorlat egységesítésének feladatát, mert az ugyanúgy alaptörvény-ellenes helyzetre vezet, mint amelyet eljárása során szükség esetén meg kíván szüntetni.

- [46] 2. Az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése értelmében „[a] magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik”. A hatalmi ágak megosztásának elve a jogállamiság alkotóeleme, a jogállam működési elvei közé tartozik, amelyet az Alaptörvény – az Alkotmánnyal ellentétben – tételes rendelkezésként tartalmaz. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság a hatályát veszttet Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből levezetett gyakorlatában is konkrét tartalmat adott e működési elvnek. A gyakorlat lényege röviden abban ragadható meg, hogy az magában foglalja a jogállam legfontosabb funkcióinak szervezeti, hatásköri, eljárási és működési rendjét. De egyértelmű az is, hogy a hatalommegosztás elvének érvényesülése kizárja a funkciók együttes gyakorlását, a hatalomkoncentrációt, a korlátlan, önkényes állami hatalomgyakorlást. Nem kétséges tehát, hogy jogállamban nem lehet korlátlan és korlátozhatatlan hatalmi ág. A bírói hatalmi ág esetében legkevésbé merülhet fel a korlátlanság és korlátozhatatlanság veszélye, mivel ellentétben a végrehajtó és törvényhozó (rész)hatalmakkal, önálló, megvalósítandó program hiányában politikailag inaktív, nem feladata a napi politikai küzdelmekben való részvétel, ezzel szemben állandó és semleges [elsőként 38/1993. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1993, 256, 261–252.; legutóbb: 12/2017. (VI. 19.) AB határozat, Indokolás [49]]. Ezért a megosztott közhatalomból az igazságszolgáltatással, a jog érvényesítésének funkciójával megbízott bírói hatalom esetében nem értelmezhető a hatalomkoncentrációra, az egyedüliségre, az egyközpontúságra való törekvés.
- [47] Kétségtelen, hogy a jogirodalomban és az Alkotmánybíróság gyakorlatában is eltérés mutatkozik abban a kérdésben, hogy a hatalommegosztás elvként vagy normatív szabályként értelmezendő-e. Inkább a normatív funkciót erősíti minden olyan megállapítás, amely az alapelv kapcsán a materiális jogállam egyik elemeként tekint az állami szervek hatáskörhöz kötött működésére, a hatáskör gyakorlás illetéktelen elvonásának elutasítása mellett. Ebben az értelemben a hatalommegosztás alkotmányos szabálya alapját képezheti, mércéje lehet bármely közhatalmi aktus alkotmányosságának. A magam részéről nem kívánok a fenti érveléssel vitatkozni. Sőt azt gondolom, hogy a C) cikk (1) bekezdése rendelkezik normatív tartalommal. Az azonban csak abban az esetben „aktíválható”, ha nincs az állami szervek, hatalmi ágak egymáshoz való viszonyára, a látszólagos hatásköri párhuzamosságok vagy éppen konkrét összeütközések feloldására nézve speciális, az adott kérdésre szabott alkotmányos megoldás. Ha van ilyen tételes szabály az Alaptörvényben, akkor a hatalommegosztás megmarad rendező elvnek, a megsértett jogállamiságot pedig a speciális szabály érvényesítésével kell és lehet helyreállítani. De fogalmazhatnánk úgy is, hogy ilyen esetben a C) cikk (1) bekezdésének sérelme távoli, áttételes, közvetett csupán. Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésére úgy tekintek, mint amely az igazságszolgáltatás funkcióját – az állami főhatalom egyik részhatalmát – ellátó bírói hatalmi ág számára meghatározott speciális hatáskör. Az Alaptörvény értelmében a bíróságok végeznek igazságszolgáltatási tevékenységet, amely a büntető, a magánjogi, a közigazgatási jogviták eldöntését, valamint az Alaptörvény „innovációjaként”, meghatározott törvényességi körben normakontrollt jelent [Alaptörvény 25. cikk (1) és (2) bekezdések].
- [48] Az igazságszolgáltatási tevékenység, ezen belül a joggyakorlat egységének garantálása érdekében a legfőbb bírósági szerv, a Kúria önálló hatásköröként jelenik meg a bíróságokra nézve kötelező *quasi* normaalkotási felhatalmazás. Ez a hatáskör tehát a bírói hatalmi ág jogértelmezésen alapuló ítélkező tevékenységéhez kapcsolódik. Nevesítetten a Kúriát illeti, tőle el nem vonható, helyette nem gyakorolható. A másik oldalról azonban a Kúriát is kötik a fenti alkotmányos szabályok: hatáskörét az igazságszolgáltatási tevékenység keretei között, a bírói hatalomra jellemző sajátosságként, az Alaptörvény mellett a törvénynek alávetetten gyakorolhatja. A legfőbb bírói fórum által elfogadott jogegységi határozat, annak normativitással rendelkező része nem állhat tartalmi ellentétben az Alaptörvényben foglaltakkal. Ez a tétel evidencia és a tartalmi ellentét megállapíthatósága is viszonylag egyszerű. Legalábbis nem tűnik bonyolultabbnak, mint egy jogszabályi rendelkezés alkotmányossági vizsgálata. Ugyanakkor sokkal érdekesebb annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy miként vizsgálhatja egy jogegységi határozat formai alkotmány-ellenességét, ha tetszik *ultra vires* jellegét az Alkotmánybíróság anélkül, hogy átvinné a jogegységesítő funkciót a Kúriától?
- [49] 3. Olvasatomban a jogszabályok tartalmának meghatározása – különösen az Alaptörvény 28. cikkének fényében – az igazságszolgáltatást végző bíróságok feladata. A jogszabályok a felek közötti viták kapcsán született ítéletek révén kelnek életre, mondhatjuk: az ítéletek sora adja meg a jog tartalmát. Azonos vagy hasonló jogkérdések esetén minden egyes ítélet, amely követi az előzőben foglalt értelmezést, stabilizáló hatással (is) bír, emellett az adott per egyedisége folytán jogfejlesztő funkcióval rendelkezik. A jog folytonos, az ítélkezéshez kapcsolódó tartalombővülése a bíró alkotta jog. A jogállamban elkerülhetetlen, szükségszerű jelenség, amely mögött legitimáló erővel ott áll az Alaptörvény bírói függetlenséget garantáló szabálya. Meggyőződésem szerint a jogegységi határozat csupán *ultima ratio* lehet a joggyakorlat-egységesítés eszközei között, de különösen

a Kúria esetjogában érvényesülő iránymutatásokhoz képest. Mégis – végső eszközként – akkor lép előtérbe, ha az azonos vagy hasonló jogkérdések eldöntésekor az ítéletek egymásra tekintet nélkül, egymás tartalmát elbizonytalanítva, a jogtartalmat nem fejlesztve, sőt egymást lerontva érvényesülnek. A jogegységi határozat funkciója ebben az esetben, speciális bíró alkotta jogként, különösen az Alaptörvényben foglalt értelmezési szabály (28. cikk) alapján, olyan tartalomnak a meghatározása, stabilizálása, amely megfelel az Alaptörvénynek és annak az objektíve tételezhető – vagyis nem valamiféle vélelmezett jogalkotói vagy miniszter által kijelölt – célnak, amely révén a jog a józan ész, a közjót szolgáló, erkölcsös (és gazdaságos) módon érvényesülhet. A Kúria azért áll az Alaptörvény értelmében a jogértelmezési hierarchia élén, mert elvileg a legszélesebb ítélkezési horizonttal rendelkezik arra nézve, hogy az adott jogszabály hogyan, milyen tartalommal illeszkedik a(z) alkotmányos és a közjót szolgáló jogrend egészébe. A jogegységi határozat az Alaptörvény alapján, mégis paradox módon a megalkotása pillanatában *quasi* normává rögzült bíró alkotta jog. A kirívó, különösebb elemzést nem igénylő módon észlelhető, jogszabálytól való eloldódás esetét ide nem értve, ha az Alkotmánybíróság a törvényi rendelkezés tartalmát az általános hatáskörű bíróságok értelmezési módszereit alkalmazva maga vizsgálja, úgy átveszi a bírói jogfejlesztés, sőt a joggyakorlat egységesítésének a szerepét ahelyett, hogy a bíró alkotta jog tartalmának alkotmányosságáról, annak kereteiről foglalna állást.

[50] 4. Nem értek egyet a többségi határozat rendelkező részével és indokolásával sem.

[51] 4.1. Vitathatónak tartom azt a gyakorlatot, amely szerint az Alkotmánybíróság egy jogegységi határozatot önmagában azon az alapon megsemmisít, hogy a jogszabálynak – a testület értelmezésében – nem az a tartalma, amelyet a Kúria szakági jogegységi tanácsa annak tulajdonít. Az 1. pontban már hivatkozott, 42/2005. (XI. 14.) AB határozat tartalmi és formai megközelítéséhez képest az utóbbi időben a gyakorlat a formai megközelítés irányába fordult [11/2015. (V. 14.) AB határozat, 2/2016. (II. 8.) AB határozat]. Ez az irány azonban rendre felveti (felvetné) azt a kérdést, hogy hol kell/lehet meghúzni a határt a Kúria jogértelmezése, avagy „jogalkotási tevékenysége” között, a Kúria által „helyesen” (értsd: hatáskörében eljárva) vagy *contra legem* [értsd: hatáskörén túlterjeszkedve, a többségi határozat szerint az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésének megsértésével] megalkotott jogegységi határozata között. A határ meghúzása alappal veti (vetné) fel a jogalkotás és a jogértelmezés, a „bíró alkotta jog” dogmatikai szempontú elhatárolását. A 2. és 3. pontokban kifejtettekre támaszkodva meggyőződés, hogy a jogegységi határozat megsemmisítésének csak az lehet az alapja, ha az abban foglalt értelmezéshez („bíró alkotta joghoz”) az Alaptörvény alapján és az adott jogág normáinak értelmezése során elfogadott interpretációs módszer egyike útján sem lehet eljutni. Ehhez pedig nem elegendő egy konkuráló – az Alkotmánybíróság által meggyőzőbbnek ítélt nyelvtani – értelmezést adni, hanem szükséges azt tartalmi indokokkal is alátámasztani. Mindenekelőtt akkor meggyőző a bírói értelmezés, különösen a Kúria által alkotott jogegységesítő eszköz alaptörvény-ellenessége, ha adott esetben alapjogot biztosító rendelkezés sérelme is kimutatható.

[52] 4.2. A Btk. 197. § (4) bekezdése többlépcsős, ún. „szuperminősített” tényállást vezetett be. A minősítési rendszer szabályozási módja miatt a Btk. 197. §-a nem vitásan értelmezésre szorult. Az értelmezés bírósági hierarchián belüli különbözőségét híven illusztrálta a bírói – és elgondolkodtató módon nem a terhelti oldalról érkezett – indítványok alapján alkotmányossági vizsgálat tárgyává tett BJE I. pontjában bemutatott tíz különböző büntető ítélet tartalma. A divergáló joggyakorlat indokolta tehát a Kúria jogegységesítő hatáskörében való fellépését. Számomra nem egyértelmű és nem nyilvánvaló az, hogy a Kúria BJE-beli jogértelmezése *contra legem* lett volna és erről a többségi határozat indokolása sem győzt meg. A Btk. 197. § (1) bekezdése szerinti erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel való kényszerítés a (4) bekezdés a) pont első fordulata szerint már önmagában is elegendő a súlyosabb minősítéshez a 12 éven aluli sértettek vonatkozásában. Így a vitatott tartalmú (4) bekezdés a) pont második fordulata esetében valójában csak annyi lehet a kérdés, hogy a 12 év alatti sértettek esetében a hozzátartozói minőség mellett szükséges-e a minősített eset megállapításához a védekezésre képtelen állapot fennállása is? A BJE normatív rendelkező részében tehát feltétlenül igaz az a megállapítás, hogy a kényszerítés nem szükségszerű tényállási eleme a minősített eset megállapíthatóságának. A magam részéről az Alaptörvény 28. cikkében megfogalmazott értelmezési előírást a bírói testület számára kötelezettségnek, ugyanakkor felhatalmazásnak is tekintem. Az Alaptörvény e rendelkezése új dimenziót adott az 1869. évi IV. tc.-en alapuló, az Alkotmánybíróság által a történeti alkotmányunk vívmányának minősített {33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [72]–[81]} bírói függetlenségnek, az ahhoz kapcsolódó törvényértelmezési hatáskörnek. Ennek alapján a „bíró alkotta jognak” meg kell felelnie az Alaptörvény rendelkezéseinek és illeszkednie kell

a közjót szolgáló jogrend egészébe, ahogy arra már a 3. pontban is utaltam. Meglátásom szerint a BJE rendelkező része illeszkedik a közjót szolgáló jogrend egészébe. A BJE tartalmát tekintve maradéktalanul érvényre juttatta az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésében foglaltakat. Eszerint „[m]inden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz”. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezése értelmében az államnak kötelessége megteremteni a koruknál fogva kiszolgáltatott gyermekeket megillető alapjog intézményvédelmi oldalát. A Kúria nem tett mást, mint hatáskörében eljárva hozzájárult ehhez. Meggyőződésem, hogy ha az Alkotmánybíróság – egyfajta objektív alkotmányvédelmi szerepben eljárva – a Btk. 197. §-ának tartalmi vizsgálatába bevonta volna a XVI. cikk (1) bekezdését referencia-pontként, más eredményre jutott volna a BJE alkotmányosságát illetően is.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

[53] A különvélemény 4. pontjához csatlakozom.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró különvéleménye

- [54] 1. A vizsgált jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapításával és a többségi határozat indoklásának ezt megalapozó lényegi részével egyetértek. Az alaptörvény-ellenesség megállapításából a jelen ügyben azonban álláspontom szerint a jogegységi határozat visszaható vagy azonnali hatályú megsemmisítésének kellett volna következnie, a döntés így lett volna „kerek”. A rendelkező részbe foglalt jövőbeli hatályú megsemmisítést elvi és gyakorlati szempontból is aggályosnak tartom, ezért a határozatot nem tudtam támogatni. Az Abtv. 45. § (2) bekezdése szerint, ha az Alkotmánybíróság bírói kezdeményezés alapján semmisít meg egyedi ügyben alkalmazott jogszabályt, a megsemmisített jogszabály az Alkotmánybíróság eljárására okot adó ügyben nem alkalmazható. A törvény erejénél fogva automatikusan egyedi alkalmazási tilalom érvényesül tehát az *ex nunc* (és logikusan az *ex tunc*) megsemmisítés esetén is. A *pro futuro* megsemmisítés viszont bizonytalanságot hagy afelől, hogy a BJE alkalmazható-e a határozat alapjául szolgáló egyedi ügyekben, amelyekben a bírák az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezték. Esetleg az lenne a *pro futuro* megsemmisítés hatása, hogy bármilyen folyamatban lévő ügyben az eljáró bíró döntheti el, hogy az ítéletet a megsemmisítés beálltának időpontját (2017. október 31.) megelőzően vagy azt követően hozza meg, és ettől függően alkalmazhatja vagy mellőzheti a BJE-t?
- [55] Meglátásom szerint a többségi határozat – minthogy ezeket a kérdéseket még csak az indokolásban sem tisztázta – nem szolgálja az egységes, kiszámítható jogalkalmazást, s ezáltal a jogbiztonság érvényesülését. Valószínűleg a jogegység szempontjából is előnyösebb lett volna az azonnali megsemmisítés, mint egy olyan jogegységi határozat ideiglenes hatályban tartása, amelynek kétséges az alkalmazhatósága. Azon túl, hogy elengedhetetlennek tartottam volna a többségi határozat jogkövetkezményeinek egyértelműsítését, nem értettem volna egyet minden megoldással. „Még az Alaptörvény és az Abtv. hatálybalépése előtt meghozott 35/2011. (V. 6.) AB határozatával állapította meg az Alkotmánybíróság azt az alkotmányos követelményt, mely szerint a bíró az elé tárt jogvitát alkotmányos jogszabály alapján köteles eldönteni, és amennyiben az alkalmazandó jog alkotmányellenességét észleli, köteles az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezni” [3136/2016. (VI. 29.) AB határozat, Indokolás [16]].
- [56] Ez a követelmény álláspontom szerint megfelelően alkalmazandó a jogegységi határozatokra is: a bíró az elé tárt jogvitát nem csak hogy alkotmányos jogszabály, hanem az alkotmányos jogszabályt az Alaptörvénnyel összhangban értelmező jogegységi határozat alapján köteles elbírálni. Mindezekre tekintettel visszás – mind alkotmányjogilag, mind a józan ésszel mérve nehezen indokolható – lenne, ha a döntés alapjául szolgáló bírói kezdeményezések ügyeire nem vonatkozna alkalmazási tilalom. Ez ugyanis azt jelentené, hogy bár helyt ad-

tunk a bírói kezdeményezéseknek (amelyek éppen azért érkeztek ide, hogy a bírónak az előtte folyamatban lévő ügyet ne alaptörvény-ellenes norma alapján kelljen elbírálnia), de – különösebb nyomós ok nélkül – arra kényszerítenék a bírókat, hogy mégiscsak a deklaráltan alaptörvény-ellenes BJE alapján hozzák meg ítéleteiket az egyedi ügyekben. A jelen ügyben alkalmazott *pro futuro* hatályú megsemmisítés az okos lányról szóló népmesét idézi fel bennem. A jól ismert mesében a király megparancsolja, hogy vigyen is neki ajándékot meg nem is, mert különben lefejezteti. A lány fog egy galambot, két szita közé teszi, ám amikor a királyhoz érkezik, felemeli a szitát, hát elrepül belőle a galamb. Elszállt az ajándék, tehát hozott is meg nem is. A mesében a király önkényeskedésével szembeni leleményes megoldás dicséretére válik a lánynak. Az Alkotmánybíróság feladatához viszont álláspontom szerint jobban illeszkedik, ha „nem száll el az ajándék”, tehát hogyha alaptörvény-ellenességet állapítunk meg, akkor határozottan és egyértelműen le is vonjuk a megfelelő jogkövetkezményeket, nehogy az egyedi jogvédelem szempontja csorbát szenvedjen.

- [57] 2. A többségi határozat indokolásával egyetértek abban, hogy a BJE meghozatala megsértette az Alaptörvény C) cikkébe foglalt hatalommegosztás elvét. A jelen ügyben feltárt alaptörvény-ellenesség azonban véleményem szerint nem kizárólag formális alapon áll fenn: a vizsgálat folytatása esetén megállapítható lett volna a *nulla poena sine lege* elvének sérelme is. Az Alkotmánybíróság joggyakorlata szerint ebből – az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdése által alapjogként biztosított elvből – következően nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést kiszabni [30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [24], [122]; 16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [33]]. A többségi határozat indokolása a IV. 8. pontban (Indokolás [26]–[30]) megállapította, hogy a BJE a Btk. 197. § (2) bekezdésben szabályozott cselekményt a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontjának hatálya alá vonta annak érdekében, hogy egy meghatározott minősítő körülmény fennállása esetén a cselekményt a bíróságok a 197. § (4) bekezdés a) pontja szerinti minősített esetként értékeljék. A 197. § (2) bekezdés szerinti cselekmény öt évtől tíz évig terjedő, míg a (4) bekezdés a) pontja szerinti minősülő cselekmény öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel büntetendő; az utóbbi esetben tehát a kiszabható legmagasabb büntetési tétel öt évvel magasabb. Ha ezt a(z át)minősítést a BJE úgy valósította meg, hogy – amint azt a többségi határozat megállapította – átvette a törvényhozó hatalom jogkörét, akkor a bűncselekmény elkövetése idején a törvény által előírtan alkalmazható büntetésnél jóval súlyosabb büntetést enged kiszabni. Az ilyen – a törvénybe foglalthoz képest a büntetési tételt megemelő – jogegységi határozat pedig sérti a *nulla poena sine lege* elvét.
- [58] 3. A többségi indokolás IV.9. pontja (Indokolás [32]) kijelenti, hogy a Btk. 197. § (2) bekezdése szerinti alapesseti törvényi tényállás szabályozása aránytalanságot eredményez, ráadásul a BJE-ben szabályozni kívánt esetről is. Az indokolás szerint ez a jogalkotói megoldás „nyilvánvalóan megkérdőjelezhetővé teszi a gradációt és szűkíti a jogalkalmazói mérlegelés lehetőségét”, ezért hangsúlyozza, hogy a rendelkezés „jogpolitikai döntést követő felülvizsgálata során” a törvényhozó a büntetési tételkereteket „a jelenleginél arányosabban határozhatja meg”. Ezek a megjegyzések az indokolásnak az Alaptörvénnyel való összhang vizsgálatát lefolytató rész lezárását követően szerepelnek; s olyan, az alkotmányjogi összefüggéseket nélkülöző, tisztán büntetőpolitikai jellegű felvetések, amelyek vonatkozásában kérdéses, hogy megtételük mennyiben feladata az Alkotmánybíróságnak. Mivel azonban a döntés megalapozásával nincsenek kapcsolatban és a jövőre vonatkoztatható Alaptörvény-értelmezést sem tartalmaznak, ezért nem tartom szükségesnek sem megerősítésüket, sem vitásukat. A tárgykörrel kapcsolatban annyit tartok csak – alkotmányjogi aspektusból – hangsúlyozandónak, hogy a törvényhozó feladata, hogy a bűncselekményként értékelt egyes emberi cselekménytípusok vonatkozásában meghatározza a büntetési tételeket, ebben viszonylag nagy mozgástere van. Egy adott bűncselekményre nézve konkrétan meghatározott büntetési tétel előírásának, illetve a büntetési tétel szigorításának követelménye aligha vezethető le az Alaptörvényből. Ez még akkor is így van, ha a büntetőjogi tényállás olyan fontos, az Alaptörvényben biztosított jogot vagy értéket véd, mint amilyen a gyermeknek a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez való joga [XVI. cikk (1) bekezdés].

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

- [59] A különvélemény 1. pontjához csatlakozom azzal a kiegészítéssel, hogy álláspontom szerint a jogegységi határozat esetében azon jogbiztonsági megfontolás, miszerint az *ex nunc* vagy *ex tunc* megsemmisítés esetén az adott életviszony szabályozatlan maradna, vagy a megmaradó szabályozás a megsemmisített rendelkezés(ek) hiányában alkalmazhatatlanná válna, nem játszhat szerepet, mivel a jogegységi határozat megsemmisítése az általa értelmezett jogszabályt nem érinti. Így az a jellegzetes érv, ami a jogszabályok esetében a *pro futuro* megsemmisítést szükségessé teheti, a jogegységi határozatok esetében nem állhat fenn.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter alkotmánybíró különvéleménye

- [60] Nem értek egyet a többségi határozat rendelkező részében megállapított jogkövetkezsménnyel – a BJE *pro futuro* hatályú megsemmisítésével –, és az ahhoz kapcsolódó indokolással sem. Álláspontom szerint a BJE nem alaptörvény-ellenes, ezért azt az Alkotmánybíróságnak nem kellett volna megsemmisítenie. A többségi álláspont szerint „a BJE meghozatalakor a Kúria túllépte a jogegység biztosítására vonatkozó alaptörvényi felhatalmazás kereteit, ami az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésének sérelmét eredményezte.” Véleményem szerint azonban a Kúria jogértelmezése nem lépte át a jogalkotás határát. Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése értelmében a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz. Jelen esetben is ezen alkotmányos feladatának tett eleget a Kúria a BJE megalkotásával; és nem lépte túl a jogszabály-értelmezés kereteit akkor, amikor – az ítélkezési gyakorlat megosztottságát észlve, az egységes bírói jogértelmezés biztosítása céljából – jogegységi határozatban mondta ki, hogy a Btk. 197. §-a kapcsán „a jogalkotó a (2) bekezdésben nem egy önálló tényállásnak tekintendő, az (1) bekezdésben foglaltaktól eltérő magatartást határoz meg, hanem az (1) bekezdésben meghatározott szexuális erőszakot kiterjeszti arra az esetre is, amikor a tizenkettedik életévét be nem töltött sértett sérelmére valósul meg a szexuális cselekmény, függetlenül attól, hogy arra az elkövető kényszerítette-e a sértettet, azonban annál súlyosabb büntetési tétellel fenyegetve.” Ha azonban mégis alkotmányossági probléma állna fenn az azon szexuális erőszakot elkövetőkre alkalmazandó törvényi büntetési tétel kapcsán, akik tizenkettedik életévüket be nem töltött sértettel úgy végeznek vagy végeztetnek szexuális cselekményt, hogy a sértett a hozzátartozójuk, vagy nevelésük, felügyeletük, gondozásuk, gyógykezelésük, illetve egyéb módon a hatalmuk vagy befolyásuk alatt álló személy, akkor ezt – a BJE megsemmisítése helyett – az Abtv. 46. § (1) és (2) bekezdése alapján, mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának megállapításával kellett volna jeleznie az Országgyűlésnek.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/232/2017.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2017. évi 118. számában.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 20/2017. (VII. 18.) AB HATÁROZATA

a Balassagyarmati Törvényszék 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó és Salamon László* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Balassagyarmati Törvényszék 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenes, így azt megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] Az indítványozó igazolt jogi képviselője útján (dr. Hazai Kinga ügyvéd, székhelye: 1052 Budapest, Váci u. 18.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságon.
- [2] Indítványában előadta, hogy 2014. október 25-én a 23-as főúton közlekedett személygépkocsijával Nemtitől Bányaterenye irányába. Ennek során megállásra kényszerült, mert az utat szarvasok állták el. Csak azt követően indult el újra, amikor a vadak az útról távoztak. Megközelítőleg 20 km/h sebességgel haladt, amikor váratlanul jobb oldalról egy szarvastehen az autójának ugrott. Az ütközés következtében a szélvédő pókhálósra tört, első lökhárítója, jobb oldali visszapillantó tükre, jobb első sárvédője és jobb ajtaja sérült.
- [3] Az érintett terület egy vadásztársasághoz (a továbbiakban: vadásztársaság) tartozik, erre tekintettel az indítványozó pert indított a vadásztársaság ellen a Salgótarjáni Járásbíróság előtt. A Salgótarjáni Járásbíróság 5.P.20.060/2015/23. számú közbenső ítéletével megállapította, hogy az alperes kártérítési felelőssége fennállt. Az ítélet indokolása szerint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 75/A. §-a szerint a jogosult a vadászható állat által okozott kárért való felelősség Polgári Törvénykönyvben foglalt szabályai alapján köteles a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott kárt megtéríteni. A Ptk. 6:563. § (1) bekezdése szerint a vadászható állat által okozott kár megtérítéséért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületén a károkozás történt. A vadászatra jogosult mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt ellenőrzési körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő. A felhívott Ptk.-beli és Vtv.-beli szakaszok alapján a bíróság megállapította, hogy az alperes kártérítési felelőssége jogalapjában fennáll, és hogy felelőssége objektív. A bíróság megjegyezte, hogy a jelen esetben nem alkalmazhatók a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény módosításáról szóló 2015. évi L. törvény 3. §-ában foglaltak. Ez a törvény a Vtv. 75/A. §-át módosította, illetve egy második bekezdéssel kiegészítette, amely új bekezdés értelmében a vadászható állat által okozott kárért való felelősség és a fokozott veszéllyel járó tevékenységért való felelősség találkozása esetén a veszélyes üzemek találkozására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Ez a módosítás azonban csak 2015. május 5-től hatályos, a káresemény pedig ezen időpontot megelőzően következett be.
- [4] A közbenső ítélet ellen az alapügy alperese, a vadásztársaság fellebbezést terjesztett elő. A Balassagyarmati Törvényszék (a továbbiakban: törvényszék) 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítéletével a közbenső ítéletet megváltoztatta és az indítványozó keresetét elutasította. A törvényszék indokolásában arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást, és helytállóan jelölte meg az alkalmazandó jogszabályokat is, azonban tévesen jutott arra a következtetésre, hogy ezen jogszabályi rendelkezések alapján az alperes felelőssége a felperes gépjárművét ért kár bekövetkezéséért megállapítható. Indokolása szerint „visszaható hatály hiányában a perbeli esetre a Vtv. 75/A. §-ának 2015. május 5-től hatályos (2) bekezdése nem alkalmazható. A bírói gyakorlat azonban ezen időpontot megelőzően is a Ptk. veszélyes üzemek találkozására vonatkozó kárfelelős-

- ség szabályait alkalmazta a gépjármű és a vadászható állat úttesten történt ütközése esetén. A Vtv. 75/A. §-ának 2015. május 5-től hatályos (2) bekezdése ezen bírói gyakorlatot emelte törvényi szintre.”
- [5] Az indítványozó 2016. február 10-én nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, amelyben a törvényszék 2016. január 11-én kézhez vett 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését indítványozta, arra hivatkozással, hogy a támadott ítélet sérti az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdését, T) cikk (1) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [6] Érvelése szerint az eljáró bíróság az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésében foglalt jogait azáltal sértette meg, hogy egy mindenkire kötelező érvényű jogszabályt figyelmen kívül hagyott, és ítéletét a bírói gyakorlatra alapította.
- [7] Az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésében biztosított jogait állítása szerint az eljáró bíróság azáltal sértette meg, hogy általánosan kötelező magatartási szabályként a bírói gyakorlatot rendelte alkalmazni a sérelmezett ítéletben. A bírói gyakorlatnak azonban véleménye szerint ellentmond a Ptk. 6:563. § (1) bekezdése, amely kimondja, hogy a vadászható állat által okozott kár megtérítéséért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületén a károkozás történt.
- [8] Az indítványozó állította továbbá az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét is, amely szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el. Az eljáró bíróság a sérelmezett ítéletet a bírói gyakorlatra alapította, annak ellenére, hogy a perbeli ügyben alkalmazandó hatályos jogszabály a bírói gyakorlattal ellentétesen rendelkezett. Ezáltal állítása szerint sérült a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga.
- [9] Az indítványozó kérte továbbá az Alkotmánybíróságot, hogy eljárásának befejezéséig rendelkezzen a törvényszék 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítélete végrehajtásának felfüggesztéséről.
- [10] Az Alkotmánybíróság a 2016. május 3-i tanácsülésén az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. §-a alapján befogadta, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek értékelve azt a problémát, hogy a tisztességes bírósági eljárás követelményének megfelel-e, ha a bíróság lerontja egy nemrégiben meghozott, az adott tényállásra nem vitatottan alkalmazandó jogszabályi rendelkezés érvényesülését azáltal, hogy a rendelkezés hatálybalépését megelőző joggyakorlatra hivatkozik.
- [11] Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésének sérelmére. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban arra mutat rá, hogy ezen rendelkezés nem tekinthető Alaptörvényben biztosított jognak, így konkrét alapjogsérelmet sem alapozhat meg, ezért az erre alapított alkotmányjogi panasz benyújtására az indítványozónak nincs lehetősége {vö. 3203/2015. (X. 14.) AB végzés, Indokolás [9]}. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ebben a részében az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

II.

- [12] Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„R) cikk (2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.”

„T) cikk (1) Általánosan kötelező magatartási szabályt az Alaptörvény és az Alaptörvényben megjelölt, jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv által megalkotott, a hivatalos lapban kihirdetett jogszabály állapíthat meg. Sarkalatos törvény eltérően is megállapíthatja az önkormányzati rendelet és a különleges jogrendben alkotott jogszabályok kihirdetésének szabályait.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [13] Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint megalapozott.
- [14] 1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági eljárás-hoz fűződő joggal kapcsolatban az alábbiakat állapítja meg.
- [15] Az Alkotmánybíróság az eddigi gyakorlatában a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot az eljárás egészének minőségében ragadta meg. A vonatkozó korábbi gyakorlat áttekintése során a testület a 13/2013. (VI. 7.) AB határozatban a korábbi alkotmánybírósági döntésekben foglaltak felhasználhatóságát illetően rögzített szempontok figyelembevételével járt el. Ennek megfelelően a konkrét ügy kapcsán összevetette az alapul szolgáló alaptörvényi, illetve alkotmányi rendelkezéseket, és megállapította, hogy nincs akadálya a korábbiakban kialakult és idevágó gyakorlat megfelelő alkalmazásának.
- [16] Az Alkotmánybíróság a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában megállapította, hogy „[...] a *fair trial* olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás «méltánytalan» vagy «igazságtalan», avagy «nem tisztességes»” [ABH 1998, 95.] [legutóbb megerősítette a 3102/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [17]].
- [17] Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog érvényesülésének megítélését minden esetben tartalmi vizsgálathoz kötötte: mint ahogyan jelen ügyben is, elemezte az alapjog állított sérelmére vezető jogszabályi környezetet és bírói döntést, a szabályozás célját és a konkrét ügy tényállását, majd pedig – mérlegelés eredményeként – mindezekből vont le következtetéseket az adott esetre nézve megállapítható alapjogsérelemre nézve {vö. 3102/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [18] 2. Az Alkotmánybíróság a vonatkozó jogszabályi rendelkezések áttekintése alapján megállapította, hogy 2014. március 15-e előtti [a Vtv. 75. § (3) bekezdése és Ptk. 346. § (3) bekezdése] és a 2015. május 5-e utáni jogszabályi rendelkezések [a Vtv. 75/A. § (2) bekezdése és a Ptk. 6:539. § (3) bekezdése] végeredményben azonos módon rendezték a vad által okozott kár megtérítésének kérdését: ha a károkozás egyik félnek sem volt felróható, az érintettek kárukat maguk viselték. A köztes időszakban, 2014. március 15-e és 2015. május 5-e között (így a jelen ügyben érintett káresemény bekövetkezésekor, 2014. október 25-én is) hatályos jogi szabályozás [a Vtv. 75/A. §-a és a Ptk. 6:563. § (1) bekezdése] a fentiektől eltérően rendelkezett, és a vadászatra jogosultra telepítette a kárt.
- [19] Az eljáró törvényszék ugyan elismerte, hogy a Vtv. 75/A. §-ának 2015. május 5-től hatályos (2) bekezdése nem alkalmazható, azonban azt állította, hogy a „bírói gyakorlat ezen időpontot megelőzően is a Ptk. veszélyes üzemek találkozására vonatkozó kárfelelősségi szabályait alkalmazta gépjármű és vadászható állat úttesten történt ütközése esetére.”
- [20] Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban megállapította, hogy az ügyben eljáró törvényszék azon érve, hogy a korábbi, az érintettek saját kárviselését eredményező joggyakorlat 2015. május 5-e előtt a bírói gyakorlatra épült volna, nem egészen helytálló, hiszen ezen bírói gyakorlat mögött 2014. március 15-ét megelőzően ott álltak a vonatkozó jogszabályok egyértelmű ilyen irányú rendelkezései. Azonban az ügyben releváns időpontra (2014. október 25-ére) azon jogszabályi rendelkezéseket, amelyekre a korábbi bírói gyakorlat épült, a jogalkotó már hatályon kívül helyezte, és a bírói gyakorlattal ellentétes tartalmú jogszabályi rendelkezések voltak hatályban.
- [21] 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően abban a kérdésben foglalt állást, hogy a nyilvánvalóan, az eljáró bíróság által is elismerten *contra legem* jogalkalmazás a konkrét esetben felemelkedett-e alkotmányjogilag is értékelhető szintre, és így sértette-e az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát.
- [22] A jelen ügyben eljáró törvényszék az ügyet az alkalmazandó és hatályos jogszabályi rendelkezések [a Vtv. 75/A. §-a és Ptk. 6:563. § (1) bekezdése] figyelmen kívül hagyásával, az azzal ellentétes, korábbi jogszabályi rendelkezésekre [a Vtv. 75. § (3) bekezdésére és a Ptk. 346. § (3) bekezdésére] alapuló bírói gyakorlatra tekintettel bírálta el.
- [23] A bírói függetlenségnek nem korlátja, sokkal inkább biztosítéka a törvényeknek való alávetettség: a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvénynek való alávetettségétől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság

lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljárás-hoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel.

- [24] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése értelmében, miszerint a jogszabályok mindenkiire kötelezőek, a törvényszéknek a jelen ügyben a Vtv. 75/A. §-át, és az azáltal felhívott Ptk. 6:563. § (1) bekezdését alkalmaznia kellett volna, vagy legalábbis meg kellett volna indokolnia, hogy ezen jogszabályi rendelkezések alkalmazását miért mellőzte. A törvényszék e helyett azonban egy másik, későbbi időpontban hatálybalépő, ezért a konkrét ügyben még nem alkalmazható jogszabályi rendelkezés [a Vtv. 75/A. § (2) bekezdése] alkalmazhatatlanságát állította, a visszaható hatály hiányára hivatkozva.
- [25] Az indokolás hiánya vonatkozásában az Alkotmánybíróság, figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkében előírt jogszabály értelmezési kötelezettségre is, azt vizsgálja, hogy az indokolási kötelezettséget előíró eljárási jogszabályokat a bíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelően alkalmazta-e. Az Alkotmánybíróság tehát a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon [3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]].
- [26] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes bírósági eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon [lásd 7/2013. (III. 1.) AB határozat Indokolás [34]].
- [27] Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel a jelen ügy vonatkozásában megállapította, hogy nem teljesítette a törvényszék indokolási kötelezettségét akkor, amikor az ügy egyik leglényegesebb részéről, az adott tényállásra nyilvánvalóan vonatkozó jogszabályi rendelkezések nem alkalmazása okairól nem adott számot határozatában.
- [28] Az Alkotmánybíróság megállapítja továbbá, hogy a törvényszék önkényesen járt el akkor, amikor a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normát az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése ellenére nem alkalmazta.
- [29] A fentieket összefoglalva az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a törvényszék *contra legem* jogalkalmazása három, egymást erősítő feltétel együttes fennállása következtében ért fel az alkotmányossági sérelem szintjére, és sértette az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát. Egyrészt a törvényszék a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog mint eljárásjogi jellegű alapjog egy aspektusát, az indokolási kötelezettséget sértő módon nem indokolta meg, hogy az adott jogkérdésre irányadó, hatályos jogi normákat miért nem alkalmazta. Másrészt, ezzel párhuzamosan, a törvényszék önkényesen járt el akkor, amikor a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat nem vette figyelembe. Harmadrészt a törvényszék önkényesen járt el akkor is, amikor döntését egy olyan bírósági joggyakorlatra alapította, amelynek alapjául szolgáló jogi normákat a jogalkotó az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggésben kifejezetten hatályon kívül helyezte.
- [30] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket indokolás nélkül figyelmen kívül hagyó bírósági indokolás azáltal okozta a jelen ügyben az egész bírósági eljárás tisztességtelenségét, hogy az indokolás hiánya két különböző jellegű jogalkalmazói önkénnyel is összekapcsolódott.
- [31] Mivel az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a támadott bírósági ítélet sértette az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, megállapította a Balassagyarmati Törvényszék 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességét, és azt megsemmisítette.

- [32] 4. Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2017. július 11.

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró*

*Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró*

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

- [33] Nem értek egyet a határozattal, mert az a Balassagyarmati Törvényszék 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét és megsemmisítését a bírói döntés önkényességére, illetőleg az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésére alapítja.
- [34] Kétségtelenül egyre többször felbukkanó probléma, hogy miként kezelje az Alkotmánybíróság a helytelen (esetenként törvénysértő) bírói jogalkalmazást, jogértelmezést, ha más alapjog sérelme mint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt jogosultság meghivatkozása, nem merül fel az alkotmányjogi panasz indítványban. Általánosságban jegyzem meg, hogy álláspontom szerint erre csak kivételes, szélsőséges esetben lehet alkalmas a bírói döntés ezen a jogcímen történő megsemmisítése, miként azt a 3173/2015 (IX. 23.) AB határozat indokolása jellemzően példázza. A helytelennek vélt bírói jogértelmezéseket, jogalkalmazásokat alapjogi sérelmenként kizárólag a tisztességtelen eljárás jogcímeire visszavezető indítványok esetenként ténybírói feladatok ellátásával járó „szuperbíró” szerepébe kényszerítenék az Alkotmánybíróságot, amit az jellemzően visszautasít. Egyébként e gyakorlatára tekintettel az Alkotmánybíróság az itt tárgyalt jogsérelem elbírálására alkalmas tesztet sem dolgozta (dolgozhatta) ki mostanáig, erre a jelen határozat indokolása sem tesz kísérletet.
- [35] Konkrétan pedig arról van szó, hogy a Balassagyarmati Törvényszék ítéletének 3. oldalán megindokolta döntését. Ezt hiányosnak tartani nézőpont kérdése lehet, de önkényesnek semmiképpen nem.
- [36] Nem fogadható el tehát a határozat indokolásának az a megállapítása, „hogy a törvényszék önkényesen járt el akkor, amikor a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normát az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése ellenére nem alkalmazta” (Indokolás [28]) Ezzel összefüggésben továbbá szükségesnek tartom hangsúlyozni azt is, hogy az R) cikk (2) bekezdése nem alapjog.

Budapest, 2017. július 11.

*Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró*

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró különvéleménye

- [37] 1. A többségi határozat alaptörvény-ellenességre hivatkozással megsemmisítette a Balassagyarmati Törvényszék másodfokú ítéletét. Az indokolás esszenciája az, hogy a bírói tanács
- az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe ütközően nem indokolta, hogy a per eldöntésének idején hatályos jogot miért nem alkalmazta,
 - visszaélve saját függetlenségével és ellentétesen az Alaptörvény rá is vonatkozó R) cikk (2) bekezdésében foglalt előírással önkényesen, a perben alkalmazandó jog figyelmen kívül hagyásával hozta meg ítéletét, és
 - önkényesen járt el azért is, mivel olyan bírói gyakorlatra hivatkozással ítélezett, amelynek alapjául szolgáló jogi normákat a jogalkotó kifejezetten hatályon kívül helyezte.
- [38] 2. Nem értek egyet a többségi döntésben foglaltakkal az alábbiak miatt:
- [39] A folyamatban volt eljárás alkotmányjogi „tétje” az volt, hogy miként tekint az Alkotmánybíróság az esetlegesen *contra legem* bírói döntésekre? El kíván-e mozdulni abba az irányba, hogy az indítványozók által jogszabálysértőnek tekintett bírósági döntések elleni panaszokat befogadja, érdemben elbírálja, kimondja a nyilvánvalónak tekintett jogszabálysértést és a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének minősítve azt, egyéb alapjogsérelem hiányában is megsemmisíti a támadott bírósági ítéletet?
- [40] A kérdést azért kell ebben a megfogalmazásban feltenni, mert számtalan ügy volt, amikor az alkotmányjogi panaszos szerint a bíró az Alkotmánybíróság elé citált ügyben rosszul, adott esetben *contra legem* döntött – akár még olyan ügy is lehetett, ahol nem megfelelően választotta meg az alkalmazandó jogot –, az Alkotmánybíróság mégsem fogadta be a panaszt {a teljesség igénye nélkül: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]; 3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]; 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3037/2014. (III. 13.) AB határozat, Indokolás [30]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]; 3182/2016. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [30]–[35]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a] jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {lásd először: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15], legutóbb: 3063/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [44]}
- [41] A határozat tehát azt a gyakorlatot változtatja meg, amely szerint az Alkotmánybíróság nem „szuperbíróság”, azaz nem perorvoslati fórum; törvényértelmezési kérdésben nem foglal állást; az objektív mérce szerint hibás bírói döntés nem ad alapot az Alkotmánybíróság beavatkozására.
- [42] A magam részéről nem láttam olyan súlyú alkotmányossági sérelmet, amely a kétszeresen is önkényes minősítést, valamint a bírói függetlenséggel való visszaélés súlyos vádját indokolta volna az adott esetben. Nem voltam meggyőződve ugyanis arról, hogy a vadászható állat által okozott kárért fennálló felelősség 2014. március 15.–2015. május 4. közötti időben hatályos magánjogi és törvényi szabályai egyértelműen és vitán felülálló módon kizárták volna a gépjármű/szarvas találkozásának esetére a veszélyes üzemek találkozására vonatkozó szabályok alkalmazását. Mindemellett számomra nem volt egyértelmű és vitán felülálló az sem, hogy az eljárás bírói tanács – ha esetleg tévedett is az alkalmazandó jog megválasztásakor – szándékosan szegült volna szembe az Alkotmánybíróság által a perbeli időszakban hatályos jogként megjelölt joggal. Megjegyzem azt is, hogy a vizsgált ítélet – ha nem is hosszan, de – tartalmaz okfejtést az alkalmazandó jogszabályok megválasztására, azok időállapotára nézve.
- [43] 3. Mindemellett vitathatónak tartom, hogy a határozat jogalapjaként a testület többsége az R) cikk (2) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését jelölte meg. Az R) cikk (2) bekezdésének az én olvasatomban nincs alapjogi eleme, ezért arra bírói döntéssel kapcsolatos alkotmányjogi panaszt nem lehet alapozni. Ezen túlmenően értelemszerűnek tartom, hogy a bírák is az R) cikk (2) bekezdésének személyi hatálya alatt állnak, de esetükben a törvénynek való alávetettséget a többretegű tartalommal bíró 26. cikk (1) bekezdése írja elő. A XXVIII. cikk (1) bekezdése pedig alapjogként – ahogy azt már megelőzőleg, egy korábbi határozathoz fűzött párhuzamos indokolásomban is kifejtettem – nem az objektíve helyes eredményt védi a peres eljárás során,

hanem arra hivatott, hogy a jogérvényesítésre megfelelő eljárásban, az eljárási garanciákra tekintettel döntsön a bíróság {3119/2017. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [34]}.

- [44] Úgy gondolom, hogy szemben a tényállás megállapításával, a perben az alkalmazandó jog meghatározása és a bírói jogértelmezés anyagi jogi természetű kérdések. Ezért ezek a bírói funkciók az Alaptörvény oldaláról a B) cikk (1) bekezdésének sérelmeként értékelhetők. A normatív alapját veszített, „önkényes” bírói döntés kapcsán tehát a B) cikk (1) bekezdését kellett volna értelmeznie a testületnek. Megjegyzem, a B) cikk (1) bekezdéséből levezetett visszaható hatályú jogalkotás tilalma megengedte volna a visszaható hatályú bírói szabályalkalmazás alaptörvény-ellenességének levezetését is.
- [45] Ez a megoldás nem lett volna idegen az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatától. A testület korábbi – 2015-ben elfoglalt – álláspontja szerint ugyanis a *contra legem* bírói jogértelmezés felveti „a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének sérelmét is. A jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás” {3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]; de ugyanígy: 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [52]}.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [46] Nem értek egyet az ítélet megsemmisítésével, mert bár álláspontom szerint is önkényes, *contra legem* a bírói jogalkalmazás, azonban az indítvány alapján nem lett volna lehetősége az Alkotmánybíróságnak az ebből fakadó alkotmányjogi következmények levonására.
- [47] A határozat az Alaptörvény – R) cikk (2) bekezdésére tekintettel is értelmezett – XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelme miatt állapítja meg az alaptörvény-ellenességet, mégpedig az indokolási kötelezettség megsértése és a – két szempontból is – önkényes, *contra legem* jogalkalmazás miatt.
- [48] 1. Ahogyan azt már a 3173/2015. (IX. 23.) AB határozathoz csatolt különvéleményemben is kifejtettem, nézetem szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog kizárólag *processzuális* kérdésekre vonatkozik; így ha a bírói jogalkalmazás során nem eljárásjogi, hanem anyagi jogi jogszabály sérül, nem állapítható meg alkotmányjogilag értékelhető összefüggés a jogsérelem és az Alaptörvény e rendelkezése között. A bíróság nyilvánvalóan önkényes, *contra legem* jogértelmezése nem *processzuális* jellegű jogsértés, hanem az nézetem szerint – a konkrét jogsérelem mellett – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvének sérelmét valósítja meg. Amennyiben a konkrét jogsérelem egyben az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét is előidézi, akkor az az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz alapjául szolgálhat.
- [49] Ha az indítványnak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére történő hivatkozása hiányában el is fogadnánk, hogy az ügybeni *contra legem* jogalkalmazás az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdését sérti – amiről, lévén, hogy e szabály funkciója alapvetően a jogkövető magatartás követelményének rögzítése, nem vagyok meggyőződve –, további problémát vet fel az indítványnak az a hiányossága, hogy nem jelöl meg – a tisztességes eljáráshoz való jogon kívül (aminek sérelme a fentiek szerint nem áll meg) – az indítványozó Alaptörvényben biztosított valamely jogának sérelmét.
- [50] 2. Megítélésem szerint az indítvány nem tartalmaz olyan érvelést, hogy a bíróság az ítélet indokolására vonatkozó kötelezettségét elmulasztotta volna, és ezáltal sérült volna a tisztességes eljáráshoz való jog. Ennek következtében a többségi határozat nézetem szerint túllép az indítványhoz kötöttség szigorú szabályai szabta kereteken; ugyanakkor a határozat ennek az érvelésnek hangsúlyos jelentőséget tulajdonít. A bírói döntés egyébként – ha nagyon minimálisan is, de – tartalmaz indokolást abban a tekintetben, hogy miért a kifogásolt módon értelmezte, alkalmazta a vonatkozó jogszabályokat. Az, hogy ez az indokolás *contra legem* jogértelme-

zést tartalmaz, az indokolási kötelezettség teljesítése szempontjából nem bír jelentőséggel; az indokolás megtörténte és annak helytállósága ugyanis egymástól független kérdés.

- [51] A fentiekben kifejtettek alapján álláspontom szerint a jelen ügyben e körülményekre tekintettel az indítvány visszautasításának vagy elutasításának lett volna helye.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/333/2016.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2017. évi 118. számában.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3188/2017. (VII. 21.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Juhász Imre és dr. Salamon László* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.III.35.201/2015/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.
2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányos követelmény megállapítására irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A panaszos jogi személy – jogi képviselője (Réti, Antall és Társai Ügyvédi Iroda, székhely 1055 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 78.; eljáró ügyvéd: dr. Várszegi Zoltán, levelezési cím: 1443 Budapest, Pf. 245.) útján – 2016. április 7-én az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, melyben kérte a Kúria Kfv.III.35.201/2015/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, melyet ellentétesnek tart az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével, XV. cikk (2) bekezdésével, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésével. Emellett kérte, hogy az Alkotmánybíróság az ügy érdemére kiterjedően állapítsa meg azokat az alkotmányos követelményeket, amelyeknek a közigazgatási hatóság, illetve a bíróság eljárásában megfelelni köteles.
- [2] Az indítványozó a panasszal támadott ítélet alapjául szolgáló rendes és rendkívüli eljárásokban felperesként vett részt, melyekben az eljáró bíróságok a NAV által meghozott határozatok megállapításainak felülvizsgálatát végezték el.
- [3] 2. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal egyik jogelődjeként működő Vám- és Pénzügyőrség egyik szervezeti egysége, a Regionális Ellenőrzési Központ Székesfehérvár (a továbbiakban: REK) az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 87. § (1) bekezdés a) pontja alapján bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzést végzett a panaszosnál, melynek eredményeként a 4821/2010. számú határozatával 14 747 Ft késedelmi pótlék megfizetésére kötelezte azt, valamint 7 061 000 Ft adókülönbözet állapított meg a javára. Mivel a határozattal szemben a panaszos kft. nem fellebbezett, az 2011. január 31-én jogerőre emelkedett. Ezt követően a későbbi alperes, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Elnöke (a továbbiakban: NAV Elnöke) utasított adott, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Hivatala Felülellenőrzési Főosztálya (a továbbiakban: NAV KH FF) a kft.-nél végezzen felülellenőrzést. A felülellenőrzésben kiadott megbízólevelet és vizsgálati programot 2011. augusztus 31-én helyszíni ellenőrzés során kézbesítették az indítványozónak. A felülellenőrzést követően a NAV KH FF elsőfokú közigazgatási határozatával a REK korábbi határozatát megváltoztatta és 61 530 000 Ft energiaadó, 30 765 000 Ft adóbírság, 18 506 943 Ft késedelmi pótlék, valamint 50 000 Ft mulasztási bírság, azaz mindösszesen 110 851 943 Ft megfizetésére kötelezte a kft.-t. A határozat alapja az az adóhatósági megállapítás volt, hogy a vizsgált panaszos a miskolci telephelyén tárolt, feldolgozott és onnan értékesített barna- és

feketekőszén vonatkozásában nem minősült az energiaadóról szóló 2003. évi LXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Eatv.) 2. § 19. pontja szerinti termelőnek, mert az ott tárolt aknaszén feldolgozását nem maga végezte, hanem azt alvállalkozói szerződés keretében egy bt.-vel végeztette el, így a NAV szerint a termelőt megillető adómentességre az energiaadó megfizetése alól nem volt jogosult.

- [4] Az elsőfokú adóhatóság (a NAV KH FF) szerint a későbbi felperes és a feldolgozást végző bt. között létrejött szerződésben rögzítették, hogy a bt. vállalja, hogy a felperes által betárolásra került feketeszenet és barnaszenet (aknaszeneket) a rendelkezésre álló gépi berendezés alkalmazásával a panaszos által meghatározott méretre (szemcsenagyságra) törí és osztályozza. Ez alapján a NAV KH FF megállapította, hogy az Eatv. vizsgált időszakban hatályos 2. § 19. pont c) alpontja értelmében a későbbi felperes a bérelt telephelyen termelői tevékenységet nem folytatott, ezt a tevékenységet a bt. szerződés szerint végezte. Felperes a feldolgozott szenet energiakereskedői minőségben értékesítette egy másik kft. részére, ennek alapján az így értékesített összesen több mint harmincezer tonna barna- és feketeszen után energiaadó-fizetési kötelezettsége keletkezett; ennek következtében a NAV KH FF mint elsőfokú adóhatóság a korábbi határozatot a felüellenőrzési eljárásban megváltoztatta. A panaszos kft. fellebbezése folytán másodfokon eljáró NAV Elnöke az elsőfokú határozatot 2012. január 19-én kelt, 3707849165. számú határozatával helybenhagyta.
- [5] Az indítványozó 2012. február 23-án keresetet nyújtott be a Fővárosi Törvényszékhez, melyben kérte e határozat bírósági felülvizsgálatát; ennek során elsődlegesen annak megváltoztatását és az alperes által megállapított 61 530 000 Ft energiaadó adókülönböt, valamint az ehhez kapcsolódó pótlék és adóbírság megfizetésének mellőzéséről való rendelkezést, másodlagosan pedig a másodfokú adóigazgatási határozat hatályon kívül helyezését és a NAV Elnökének új eljárás lefolytatására való kötelezését. A Fővárosi Törvényszék 2012. október 16-án meghozott, 16.K.30.611/2012/8. számú, elsőfokon jogerős ítéletében (a továbbiakban: Ítélet1.) a felperes keresetének helyt adott, és a NAV Elnökének határozatát az elsőfokú adóhatósági határozatra is kiterjedően az energiaadó adókülönböt és az ehhez tartozó késedelmi pótlék és adóbírság részében hatályon kívül helyezte, és e körben az adóhatóságot új eljárásra kötelezte. A bíróság szerint az Eatv. fogalom meghatározásának az a része, miszerint „termelőnek” azt kell tekinteni, aki a szén feldolgozását gazdasági tevékenység keretében végzi, nem jelenti azt, hogy termelő csak az lehetne, aki e tevékenységet saját erőforrásai alapján, saját telephelyén, saját eszközeivel, illetve munkavállalóival végzi, ilyen kitétel a fogalom meghatározásban nem szerepel. Ennek megfelelően termelő az, aki a feldolgozást saját kockázatára végzi vagy valamilyen jogviszonyban másvalammal végezteti. A szén törését és osztályozását a felperessel kötött polgári jogi szerződés alapján végző bt. a feldolgozott szén tulajdonosává nem vált, a szén a feldolgozás során a munka egésze alatt a felperes tulajdonában állt, továbbá a munkavégzéshez szükséges eszközök egy részét is a felperes biztosította. Mindvégig a felperes könyveiben kerültek kimutatásra az alapanyagok, azok a bt. könyveiben készletként sem jelentek meg. A polgári jogi szerződésben foglaltak szerint a bt. alvállalkozóként, a felperes üzletszerű gazdasági tevékenységének alárendelve végezte a tevékenységét. A panaszos a miskolci telephelyén saját gazdasági tevékenységének keretében végezte a feldolgozást és ezen feldolgozás során alvállalkozóként vette igénybe a bt.-t. Mindezek miatt az adóhatóság azon értelmezése, hogy nem minősülhet termelőnek az, aki a tevékenysége során alvállalkozót vesz igénybe, a bíróság szerint nem helytálló, és az az Eatv.-ből nem következik. A felperes ugyanis nem egyszerűen megvette és eladta a szenet, hanem alvállalkozó közreműködésének bevonásával azt ténylegesen feldolgozta és ezt az általa feldolgozott terméket értékesítette, így módon az Eatv. 2. § 5. pontjában írt energiakereskedői fogalomnak nem felelt meg. Az Ítélet1. szerint tehát a kft. e tevékenységet tényszerűen termelőként végezte, és jogosult volt a miskolci telephelyen feldolgozott és onnan értékesített szén tekintetében a termelőkénti adómentességre.
- [6] A közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti perben hozott jogerős törvényszéki döntés ellen az alperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához, arra hivatkozva, hogy az ítélet anyagi jogi jogellenességben szenved, mivel a törvényszék az Ítélet1.-ben az Eatv. „termelő” fogalmának téves, jogellenes értelmezését végezve hozta meg döntését, emiatt kérte elsődlegesen az Ítélet1. hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, másodlagosan a hatályon kívül helyezés mellett a kereset elutasítását. Az alperes szerint a támadott ítélet nem felel meg az Eatv. 2. § 5. pontjában, 2. § 19. pont c) alpontjában, valamint a 3. § (1) bekezdés b) és c) pontjában foglaltaknak; téves jogkövetkeztetésen alapul a törvényszék azon álláspontja, hogy a bt. alvállalkozóként való igénybevétele nem eredményezi a felperes Eatv. szerinti termelői státuszának megváltozását és energiakereskedővé válását. A Kúria 2014. május 26-án kelt, Kfv.VI.35.267/2013/5. számú végzésében a felülvizsgálati kérelemnek helyt adott, az Ítélet1. felülvizsgálati kérelemmel támadott részét hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot e körben új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

Kifejtette, hogy a bt. a saját tulajdonában álló telephelyen részben a saját eszközeivel, saját gazdasági tevékenysége keretében végzett feldolgozó tevékenységet. E tekintetben irreleváns, hogy a bt. ezt milyen polgári jogviszony alapján, kinek a tulajdonában álló szénnel tette, csak annak van jelentősége, hogy e tevékenységet ténylegesen ő, nem pedig a panaszos-felperes kft. végezte. Mivel pedig e szabály kógens, azt nem lehet kiterjesztően értelmezni. Utalt továbbá a Kúria arra, hogy az új elsőfokú bírósági eljárásban a hatásköri szabályok időközbeni megváltozása miatt eljárni jogosult közigazgatási és munkaügyi bíróság kötve van nemcsak a kúriai végzés érdeméhez, hanem annak indokolásához is, így a felperes termelői vagy energiakereskedői minősítése tekintetében a kúriai minősítéstől nem térhet el.

- [7] Ennek alapján a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 16.K.32.234/2014/6. számú, 2014. november 20-i ítéletével (a továbbiakban: Ítélet2.) az alperes határozatát az adóbírság és a késedelmi pótlék részében hatályon kívül helyezte és e körben az alperes adóhatóságot új eljárásra utasította, ezt meghaladóan, vagyis az adóhiány megállapítása és az annak megfizetésére kötelezés tekintetében a felperes keresetét elutasította. Az elsőfokon jogerős döntés a Kúria végzésének indokolásával megegyezően immár megállapította a felperes energiakereskedői mivoltát, így azt, hogy a harmincezer tonna feldolgozott és értékesített szénmennyiség tekintetében a későbbi indítványozó nem minősülhet termelőnek, azaz termelői energiaadó-mentesség nem illeti meg, következésképpen az adóhiányt a NAV jogszerűen állapította meg. Tekintettel azonban arra, hogy az így eladott szén vevője, egy azóta jogutód nélkül megszűnt kft. ezen szénmennyiség után ténylegesen megfizette az energiaadót, és az a költségvetésbe befolyt, amit a megszűnt cég már visszaigényelni sem tud mint tartozatlan fizetést, így az államot emiatt kár nem érte, az adóbírságra és a késedelmi pótlékra vonatkozó közigazgatási hatósági határozati rendelkezéseket a bíróság hatályon kívül helyezte, és ezek tekintetében az adóhatóságot új eljárásra kötelezte. Ez utóbbi kapcsán kimondta, hogy az adókötelezettség teljesítése körében az adóalap meghatározása során az eredeti ellenőrzés, vagyis a REK által lefolytatott ellenőrzés, és nem a felüellenőrzés megkezdésének napját kell irányadónak tekinteni; és miután a felperes igazolta, hogy ebben az időpontban rendelkezett adótöbblettel, így a bíróság álláspontja szerint az adókötelezettséghez tartozóan a bírságalap ezen adótöbbség figyelmen kívül hagyásával történő meghatározása és ebből következően adóbírság kiszabása nem jogszerű. Az új eljárásban az adóbírság alapját az Ítélet2. értelmében, tekintettel az Art. 170. § (2) bekezdésének második fordulatában foglaltakra, úgy kell tehát meghatározni, hogy figyelembe kell venni a felperesnél a perbeli felüellenőrzést megelőző alapellenőrzés kezdő időpontjában fennálló folyószámlaadatokat; az ettől eltérő jogértelmezés a bíróság szerint a jogos elvárások vélelmének alkotmányos elveibe is ütközne. Az Ítélet2.-ben a bíróság kifejezetten leszögezte, hogy „[a]z adóhatóságnak az új eljárásban kizárólag a megállapított energiaadóhoz tartozó bírság törléséről és a késedelmi pótlékra vonatkozóan kell döntését meghoznia, mely késedelmi pótlék meghatározása során a bíróság által ítéletében foglaltaknak megfelelő adóalap meghatározását kell alapul vennie”. Mivel „az adóbírság kiszabása az energiaadóhoz tartozóan nem jogszerű”, így az első- és másodfokú adóhatóságnak e tekintetben mérlegelési lehetősége nincs az új eljárás lefolytatása során.
- [8] Az Ítélet2. ellen mind a felperes kft., mind az alperes adóhatóság felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához. Előbbi elsődlegesen az Ítélet 2. keresetét elutasító részének hatályon kívül helyezését és a jogszabályoknak megfelelő új határozat hozatalát, másodlagosan ugyanebben a részben hatályon kívül helyezés mellett az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását; utóbbi pedig az Ítélet2. hatályon kívül helyezését, és elsődlegesen az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását, másodlagosan a jogszabályoknak megfelelő új döntés hozatalát kérte. A kérelemhez kötöttség keretei között a Kúria ezúttal maga hozta meg a szerinte jogszerű döntést, így az Ítélet2.-t hatályon kívül helyezte, az alperes adóhivatal határozatát pedig oly módon változtatta meg, hogy a felperes terhére megállapított adóbírságot törölte, egyebekben a felperes keresetét elutasította. A Kúria szerint az Art. 170. § (2) bekezdése alkalmazása során a felüellenőrzés új eljárásnak minősül, így a panaszos adózó adószámlájának ekkori állapotát kell figyelembe venni, ekkor pedig a számlán (ellentétben a REK-ellenőrzés megkezdésének időpontjával) adótöbbség nem volt, így a kiszabott késedelmi pótlék Ítélet 2. általi tényleges törlése (amellyel kapcsolatban az adóhatóságnak az új eljárásban ténylegesen mérlegelési lehetősége nem lett volna, lévén kötve lett volna az Ítélet 2. megállapításaihoz) jogszabálysértő. Megismételte továbbá a Kúria azon korábbi álláspontját, hogy az adóhiány tekintetében az adóhatósági határozat megállapítása jogszerű volt, a panaszos kft. a vizsgált szénmennyiség vonatkozásában nem minősült termelőnek, így az energiaadó megfizetése alól mentességre nem volt jogosult. Összességében tehát az ügy úgy zárult le, hogy az indítványozónak a NAV által megállapított adóhiányt, valamint annak késedelmi kamatait meg kell fizetnie, az adóbírságot viszont nem.

- [9] 3. Az indítványozó, a per egykori felperese az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszában a Kúria Kfv. III.35.201/2015/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kéri az Alkotmánybíróságtól, melyeket ellentétesnek tart az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével, XV. cikk (2) bekezdésével, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésével. Emellett kéri, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg azon alkotmányos követelményeket is, amelyeknek a közigazgatási hatóság, valamint a bíróság az eljárásuk során megfelelni kötelesek.
- [10] A panaszos elsődlegesen az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának megsértését állítja. Ennek kapcsán kifejti, hogy az indítványozónak az adóhiány megállapítása szempontjából releváns energiakereskedői vagy termelői minősége végig vita tárgya volt a bíróságok között, és miközben a törvényszék az Ítélet1.-ben szerinte meggyőző indokát adta annak, hogy a panaszos miért minősül termelőnek a vizsgált szénmennyiség vonatkozásában, addig a Kúria az ítéletében sem erre, sem a felperesnek az alperes felülvizsgálati kérelmében foglaltakat cáfolni kívánó felülvizsgálati ellenkérelmében írt érvekre nem reagált. A panasz részletesen kifejti mindazokat a tartalmi érveket, melyek az ő pernyertességét támasztanák alá, és sérelmezi, hogy amíg a törvényszék az Ítélet1.-ben ezekre részletesen reflektált, addig a Kúria ezekkel az indítványozói érvekkel ítélete indokolásában nem foglalkozott, így az megfelelő indokolás hiányában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe ütközik; vagyis a panaszos szerint a kúriai ítélet indokolásából nem tudható meg, milyen értelmezési elvek alapján jutott a Kúria arra a megállapításra, hogy aki ténylegesen mással, például egy polgári jogi jogviszony keretében igénybe vett alvállalkozóval végezteti el a szénaprítást és -osztályozást, az miért esik ki a termelő fogalmából, ez az alvállalkozó pedig miért tartozik e fogalom alá.
- [11] Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében szabályozott hátrányos megkülönböztetés tilalma a panaszos szerint azért sérült, mert a Kúria azon jogértelmezése, hogy egy adott cég által annak saját munkavállalóival végeztetett feldolgozás esetében a szén feldolgozására utasítást adó személy termelőnek, alvállalkozó bevonása esetén viszont energiakereskedőnek minősül, önkényes megkülönböztetést tartalmaz, ugyanis mindkét esetben az érdemi (fizikai) munkát függő gazdasági szereplők végzik, azaz a megkülönböztetésnek nincs észszerű indoka. Végül az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének sérelme azért valósul meg, mert a költségvetést ténylegesen kár nem érte, az adót a panaszostól a szén megvásárló kft. befizette és azt – lévén jogutód nélkül megszűnt – már visszaigényelni sem tudja, így az adóhiány panaszossal szembeni megállapításával és annak megfizetésére kötelezéssel az adott szénmennyiség után fizetendő energiaadó kétszeresen kerülne megfizetésre, ez pedig – a 61/2006. (XI. 15.) AB határozat által is megállapítottan – sérti az adófizetési kötelezettség célhoz kötöttségének, végső soron az arányos közteherviselésnek az elvét, azaz konfiskatórius tulajdonelvonást eredményez.

II.

- [12] Az Alaptörvénynek az indítványban hivatkozott rendelkezései:

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [13] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

- [14] 1. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt arról kellett döntenie, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható-e. Ennek során vizsgálnia kellett a befogadhatóság mind formai, mind tartalmi feltételeinek érvényesülését. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a következő megállapításokra jutott.

- [15] Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett bírói döntést követő 60 napon belül nyújtották be [Abtv. 30. § (1) bekezdés]. Az indítvány tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság által az indítványozó szerint vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. Az indítvány tartalmaz kifejezett kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [16] Az indítvány megfelel annak a tartalmi feltételnek, mely szerint – az indítványozó állítása alapján – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogainak sérelme következett be [Abtv. 27. § a) pont]. Az indítvány megfelel annak a tartalmi feltételnek, mely szerint az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva [Abtv. 27. § b) pont]. Az indítványozó jogosultnak tekinthető [Abtv. 51. § (1) bekezdés]. Az indítványozó érintettnek tekinthető [Abtv. 27. §]. Az indítvány felveti annak lehetőségét, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség történt, illetve hogy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésről van szó [Abtv. 29. §].
- [17] 2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Alaptörvény XXVIII. cikke szerinti panaszelemet vizsgálta meg. A Kúria Kfv.III.35.201/2015/6. számú ítéletében visszautalt az első eljárásban meghozott, Kfv.VI.35.267/2013/5. számú végzésére, mellyel kapcsolatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy téves a panaszos azon hivatkozása, miszerint a Kúria e végzésében nem indokolta meg, miért minősült a felperes indítványozó a nem saját maga által feldolgozott szén vonatkozásában energiatermelő helyett energiakereskedőnek. A Kúria szerint: „A Kúriának abban kellett döntenie, hogy a miskolci telephelyen feldolgozott, majd eladott szén vonatkozásában a felperes az Eatv. szerint termelőnek vagy energiakereskedőnek minősül és ehhez képest fennáll-e energiaadó fizetési kötelezettsége. Az Eatv. 2. § (4) pontja szerint a szén energiának minősül. Az (5) pont értelmében energiakereskedő az energia rendszeres és üzletszerű, nem saját felhasználási célra történő vásárlását és értékesítését végző jogi személy, jogi személyiség nélküli egyéb szervezet, vagy gazdasági tevékenységet folytató természetes személy (a továbbiakban: személy), amely (aki) földgáz esetében a külön jogszabály szerinti földgáz-kereskedelmi engedéllyel, illetve a villamosenergia esetében a külön jogszabály szerinti villamosenergia-kereskedelmi engedéllyel rendelkezik. A 2. § 19. c) alpontja értelmében termelő az a személy, aki külön jogszabály szerinti engedély, vagy koncessziós szerződés alapján szénbányászati tevékenységet végez, valamint, aki a továbbfeldolgozásra vagy továbbfelhasználásra való alkalmassá tétel céljából a szén feldolgozását, így különösen felaprózását, osztályozását, brikettálását, kokszolását gazdasági tevékenység keretében végzi. A felperes a Bt.-vel kötött szerződés szerint a Bt. miskolci telephelyét bérelte. A szerződés IV./5. pontja értelmében a Bt. vállalja, hogy a felperes által betárolásra kerülő feketeszenet és barnaszenet a rendelkezésre álló gépi berendezés alkalmazásával a felperes által meghatározott méretre (szemesenagyságra) töri és osztályozza. Az Art. 1. § (7) bekezdés alapján az adóhatóság jogosult a perbeli szerződést valódi tartalma szerint minősíteni. Az Alkotmánybíróság 724/B/1994. AB határozatára figyelemmel az adóügyi és a polgári jogi jogviszony egymástól elválnak és az adóhatóság megállapítása nem hat ki a felek polgári jogi jogviszonyára, a hatósági minősítés kizárólag adóügyi szempontból releváns. Az adóhatóság a felek szerződési autonómiájába nem avatkozhat be, azonban a szerződést adójogi szempontból minősítheti és értelmezheti. A felperes a polgári jog szabályai alapulvételével jogosult volt a szén tárolására és feldolgozására szerződést kötni a Bt.-vel, ugyanakkor az energiaadó fizetési kötelezettség körében nem a polgári jog, hanem az Eatv. mint adójogszabály rendelkezései az irányadók. A miskolci telephelyen a szén feldolgozását – a szerződés szerint felaprózását (törését) és osztályozását – nem a felperes, hanem a Bt. végezte saját gazdasági tevékenysége keretében. Ezért a felperes az Eatv. 2. § 19. c) alpontja szerinti termelőnek akkor sem tekinthető, ha a Bt. a felperes megbízásából végezte a szén feldolgozását. A fenti jogszabályi rendelkezés kógens, azt nem lehet kiterjesztően értelmezni, így nem tartozhat ebbe a körbe az a személy, aki (amely) nem saját maga végzi a feldolgozást, hanem azt mással végezteti. Erre nincs befolyással az a tény, hogy a szén a feldolgozás előtt és során végig a felperes tulajdonában állt és azt a társaság saját nevében értékesítette a vevő felé, ugyanis az Eatv. 2. § 19. c) alpontja a termelői minőséget a feldolgozás tényleges elvégzőjének személyéhez köti. A felperes a perbeli szénmennyiség tekintetében nem termelőnek, hanem az Eatv. 2. § 5 pontja szerinti energiakereskedőnek minősül, így energiaadó fizetési kötele-

zettsége az Eatv. 3. § (1) bekezdés b) pontjára figyelemmel fennáll. A törvényszék az ügy érdemében téves jogkövetkeztetéseket vont le, a jogerős ítélet sérti az Eatv. felhívott rendelkezéseit.” Vagyis a Kúria érdemi indokát adta annak, hogy miért tartotta tévesnek a törvényszék jogértelmezését, így a tisztességes eljáráshoz való jog az indokolás hiánya miatt nem sérült; az pedig, hogy ezen értelem – a törvényszék által adottal szemben – hátrányos az indítványozóra nézve, nem alkotmányossági kérdés.

- [18] 3. Az Alkotmánybíróság másodikként a tulajdonhoz való jog sérelmére történő indítványozói hivatkozás megalapozottságát vizsgálta meg. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény XIII. cikkében biztosított tulajdonhoz való jogot a hivatkozott bírósági döntések nem sértették meg. Az indítványozó által hivatkozott – egyébként Magyarország Alaptörvényének negyedik módosítása 19. cikk (2) bekezdése alapján 2013. április 1. napjával hatályon kívül helyezett – 61/2006. (XI. 15.) AB határozat indokolása – az indítványozó értelmezésével ellentétben – pusztán arról rendelkezett, hogy a megadóztatott személy jövedelmi és vagyoni viszonyaival arányban nem álló adófizetési kötelezettség megállapítása alkotmányellenes lehet. Jelen esetben ilyen konfiskatórius, az adózó (egy nagy árbevétellel rendelkező jogi személy) jövedelmi és vagyoni viszonyaival arányban nem álló adófizetési kötelezettség előírásáról nincs szó. A panaszos e körben elsősorban azért tartja a tulajdonhoz való alaptörvényben biztosított jogot sértő módon alaptörvény-ellenesnek a támadott bírósági döntéseket, mivel azok úgy állapítanak meg számára energiaadó-fizetési kötelezettséget, hogy az adott mértékű adót más cég korábban már befizette, és az – mivel azóta megszűnt – ezen összeget nem is tudja már visszaigényelni. Az azonban ettől független kérdés, hogy magát a panaszos adózót jogosan terheli-e adófizetési kötelezettség. A panaszosnak egyéniesített, törvényben meghatározott adófizetési kötelezettsége keletkezett, amely független bármely más jogalany hasonló adóalapra vonatkozó fizetési kötelezettségétől. A panasszal támadott kúriai döntés az adóhatóság eljárásának jogszerűségét, valamint a meghozott hatósági döntések anyagi jogi normáknak való megfelelést vizsgálta, ezért a bíróságnak pusztán azt kellett megítélnie, hogy az adóhatóság jogszerűen szabta-e ki a panaszosra az energiaadó-fizetési kötelezettséget. Tekintettel arra, hogy a hatóság döntése az anyagi és eljárási szabályoknak megfelelő volt, a panaszos tulajdonhoz való jogának az állami adóhatóság részéről történő korlátozása jogszerű volt; ennek bírósági elismerése sem lehet tehát jogszerűtlen.
- [19] 4. Végül az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével kapcsolatos panaszlehetet vizsgálgta meg. Ezen alaptörvényi rendelkezés értelmében „Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja”. Jelen ügy vonatkozásában elvileg is csak az „egyéb helyzet” szerinti sérelem vetődhet fel. Az „egyéb helyzet” szerinti különbségtétel alkotmányos értelmét a hátrányos megkülönböztetés tilalmával összefüggésben a 3206/2014. (VII. 21.) AB határozat határozta meg. Eszerint az „egyéb helyzet” nem bármilyen [az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében konkrétan nevesített helyzetek mellett más alapú] különbségtevést jelent, hanem csak olyat, mely különbség (az *eiusdem generis* értelmezési szabályával is összefüggésben, mely szerint egy felsorolás annak exemplifikatív jellege esetében kizárólag olyan további elemekkel bővíthető, melyek jellegükben a tételesen felsorolt példákhoz hasonlóak) az ember megváltoztathatatlan alaptulajdonságai, avagy a személyiség valamely tartós eleme tekintetében áll fenn. Az Alkotmánybíróság értelmezésében: „[A]z Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése az alapjogok egyenlőségét és a diszkrimináció tilalmát tartalmazza. [...] A tételesen felsorolt tulajdonságok mellett az »egyéb helyzet szerinti különbségtétel« fordulat nyújt garanciát ahhoz, hogy az előre nem látható, de a felsorolásban szereplő tulajdonságokhoz döntő hasonlóságot mutató helyzetben élő személyeket se érhesse hátrányosan sújtó különbségtétel. Ez a fordulat ad lehetőséget az Alkotmánybíróságnak arra, hogy a társadalom aktuális változásaira időszerteen reagálva mindig maga határozhassa meg, melyek a társadalom sérülékeny csoportjai, vagyis mely csoporthoz tartozók tekinthetők kiszolgáltatottnak, kirekesztettnek, illetve folyamatos, és indokolatlan hátránnyal sújtottaknak. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése ennek megfelelően egy nyílt felsorolást tartalmaz, ám ez a nyílt felsorolás korlátlanul nem bővíthető. Nem nyújt védelmet olyan személyeknek, akiket valamely szabály ugyan éppen hátrányosan érint, de mégsem diszkriminál. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében garantált diszkriminációtilalom ugyanis csupán olyan élethelyzeteket ölelhet át, amelyekben az emberek öazonosságát, identitását meghatározó lényegi tulajdonságuk miatt előítéllettel, vagy társadalmi kirekesztéssel néznek szembe. Vagyis a diszkriminációtilalom alkotmányos klauzulája elsődlegesen a társadalom személyben rejlő és tetszés szerint nem változtatható tulajdonság mentén elkülönü-

lő csoportjainak védelmét szolgálja” {3206/2014. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [27]}. Hasonló módon védi az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése a természetes személyeket a személyiség más, tartós (bár nem megváltoztathatatlan) eleme tekintetében megvalósuló diszkriminációval szemben is.

- [20] Az a bírósági jogértelmezés, miszerint egy adott cég által annak saját munkavállalóival végeztetett feldolgozás esetében a szén feldolgozására utasítást adó természetes vagy jogi személy termelőnek, alvállalkozó bevonása esetén ellenben energiakereskedőnek minősül, kétségtelenül megkülönböztetést jelent, de nem jelent a fentiek értelmében alaptörvény-ellenes hátrányos megkülönböztetést, azaz diszkriminációt, mivel e megkülönböztetés a megkülönböztetett jogalanyokat nem azok (vagy azok valamelyike) sérülékenysége, kiszolgáltatottsága, kirekesztettsége, személyiségének lényegét meghatározó alaptulajdonsága, identitása miatt éri, illetve ilyen kirekesztő hatást nem eredményez.
- [21] 5. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.III.35.201/2015/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasította; az alkotmányos követelmény megállapítására irányuló indítványi elemet pedig – mint nem jogosulttól származót – az Abtv. 64. § b) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [22] Egyetértek a rendelkező rész szerinti elutasítással és nagyrészt annak indokolásával is.
- [23] Vitatom ugyanakkor a határozat indokolása III. rész 3. pontjának következő megállapítását: „A panaszosnak egyéniesített, törvényben meghatározott adófizetési kötelezettsége keletkezett, amely független bármely más jogalany hasonló adóalapra vonatkozó fizetési kötelezettségétől.” (Indokolás [18])
- [24] Jelen ügyben pontosan az képezte a vita tárgyát, hogy az indítványozó és az időközben jogutód nélkül megszűnt vevő – a jogügylettel kapcsolatos adózási státuszukat egyezően értelmezve –, az indítványozót tekintette termelőnek, aki a REK határozatából megállapíthatóan a számlázás során termelői adójogi kategória felhasználásával értékesítette a végfelhasználó vevő részére a szénmennyiséget. A vevő, a hivatkozott határozatban foglaltak szerint bevállásaiban a számláknak megfelelően szerepeltette az adatokat és be is fizette az energiaadó összegét. Ezért állapította meg a REK, hogy az állami költségvetést nem érte kár.
- [25] Mivel a gazdasági élet szereplői a vagyoni forgalomban kötött szerződéseknek nyilvánvalóan számításba veszik az adó mértékét – és azt, hogy az adott tranzakció után melyik fél köteles annak megfizetésére –, így az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésére alapított sérelem elvben e gondolatmenet kifejtése alapján lett volna vizsgál-

ható. Ilyen levezetést azonban az indítvány nem tartalmaz, az alkotmányjogi panasz ugyanis a tulajdonhoz való jog sérelmét az állam „kétszeres” gazdagodásában, illetve az elvonás konfiskatórius jellegében látta.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [26] A határozat rendelkező részében foglalt elutasítással egyetértek.
- [27] Azonban, a korábban különböző ügyek [pl.: 3206/2014. (VII. 21.) AB határozat, 8/2015. (IV. 17.) AB határozat, 3073/2015. (IV. 23.) AB határozat] kapcsán már kifejtett érveim részletes megismétlése nélkül, jelen ügygel összefüggésben is hangsúlyozni szeretném, hogy az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével kapcsolatos azon szűkítő értelmezéssel, miszerint az ezen rendelkezésben írt tilalom kizárólag bizonyos, a felsoroltakhoz „használó” alaptulajdonságok, vagy az egyének „tetszés szerint nem változtatható tulajdonságai” tekintetében állna fenn, nem értek egyet. Ezzel összefüggésben csak említés szintjén jegyzem meg, hogy az előbbi feltétel esetlegesen önkényes, vagy legalábbis *ad hoc* értelmezésre, mérlegelésre ad lehetőséget, és ezáltal jogbizonytalanságot okoz(na), a második feltétel pedig a tételen felsorolt tulajdonságok tekintetében is értelmezhetetlen, hiszen azok egy része sem (az egyének tetszése szerint) megváltoztathatatlan tulajdonság [pl.: nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, vagy éppen a vagyoni helyzet; korábban lásd.: 3073/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [83]–[84]].
- [28] A diszkrimináció tilalmának az indítványozó által hivatkozott sérelme álláspontom szerint tehát a jelen ügyben nem azért nem állapítható meg, mert az – a határozat indokolásában foglalt, a diszkrimináció fogalmának az Alkotmánybíróság gyakorlataként idézett értelmezése [lásd.: Indokolás [19]] okán – eleve nem lenne lehetséges. Diszkriminációról a támadott bírósági döntés kapcsán azért nem lehet beszélni, mert a jogalkalmazók (mind a hatóság, mind pedig a bíróság) egy adott jogszabályi rendelkezés, nevezetesen az Eatv. 2. § 19. c) pontjának értelmezése, a termelő fogalmának az adózás szempontjából történő meghatározása révén jutott arra a jogi álláspontra, hogy az indítványozó az egyes telephelyein folytatott tevékenységei tekintetében, azok eltérő jellemzői alapján eltérő jogi megítélés alá esik. Ez pedig álláspontom szerint nem megkülönböztetés, hanem különböző helyzetek eltérő megítélése. Az ennek alapjául szolgáló jogértelmezés ugyanakkor olyan szakjogi, törvényértelmezési kérdésnek minősül, amelyet az Alkotmánybíróság a vonatkozó gyakorlata alapján nem bírál felül.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/718/2016.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3189/2017. (VII. 21.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.20.863/2016/7. számú felülvizsgálati ítélete ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában a Kúria Pfv.IV.20.863/2016/7. számú felülvizsgálati ítélete – a Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.21.122/2015/5. számú és a Fővárosi Törvényszék 64.P.21.956/2015/4. számú ítéletére is kiterjedő – alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Alkotmányjogi panaszában az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján kezdeményezte továbbá a támadott bírói döntésben alkalmazott, a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Kttv.) 179. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben egy magánszemély (a továbbiakban: felperes) 2015. április 1-én az Infotv. 28. § (1) bekezdése alapján adatigénylést terjesztett elő az Emberi Erőforrások Minisztériumához (a továbbiakban: alperes). Figyelemmel arra, hogy az alperes az adatigénylésnek részben tett csak eleget, a felperes kereseti kérelmet terjesztett elő az alperessel szemben annak érdekében, hogy az eredetileg kért közérdekű adatokat bocsássa az alperes a rendelkezésére. Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék a kereseti kérelemnek megfelelően elmarasztalta az alperest és kötelezte az adatigény teljesítésére. Az alperes fellebbezése alapján másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Az alperes felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [3] Ezt követően a jelen alkotmányjogi panaszt – a Kúria ítélete, illetve a bíróság által alkalmazott törvényi rendelkezés ellen – az alperes minisztériumnál kormányzati szolgálati jogviszonyban alkalmazott indítványozó terjesztette elő.
- [4] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit, különösen a 26. § (1) bekezdés és a 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [5] Az Abtv. 51. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróságnak mindenek előtt vizsgálnia kellett az indítványozói jogosultság meglétét.
- [6] Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [7] Az indítványozó az egyedi ügyben folytatott bírósági eljárásban nem vett részt, abba nem avatkozott be. Alkotmányjogi panaszát az indítványozó a felperes és az alperes közti – a felperes közérdekű adat megismerése iránti jogi igényének teljesítésére irányuló alperesi kötelezettségről szóló – jogvitában az alperes felülvizsgálati

kérelme alapján eljáró Kúria ítélete (Pfv.IV.20.863/2016/7. számú ítélet) ellen terjesztette elő. Az Alkotmánybíróság ezért az adott alkotmányjogi panasz kapcsán arra a megállapításra jutott, hogy a jelen indítványozó a felperes és az alperes polgári jogi jogvitáját lezáró konkrét bírói döntés ellen, illetve az adott bírósági eljárásban alkalmazott jogszabállyal szemben alkotmányjogi panaszt saját jogsérelmének orvoslására nem jogosult előterjeszteni.

- [8] Az Alkotmánybíróság a fentiek figyelembe vételével a jelen alkotmányjogi panaszt az Abtv. 26. § (1) bekezdése, 27. §-a és 56. § (3) bekezdése, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés c) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [9] Egyetértek a végzés rendelkező részével, azonban szükségesnek tartom az indokolás kiegészítését arra tekintettel, hogy az indítványozó – a támadott bírói döntés megsemmisítése iránti kérelem mellett – a Kttv. 179. §-ának az alkotmányossági vizsgálatát is kezdeményezte.
- [10] Az Infotv. megalkotásakor kiemelt jogpolitikai szempont volt a közélet működésének átláthatósága szempontjából alapvető jelentőségű adatok nyilvánosságának biztosítása. Ennek keretében a törvény „legfőbb újítása” volt, hogy „az állam működésének átláthatósága érdekében egyértelműen rögzíti, hogy a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó szabályok szerint nyilvános a közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében eljáró személy neve, feladatköre, munkaköre, vezetői megbízása, a közfeladat ellátásával összefüggő egyéb személyes adata, valamint azok a személyes adatai, amelyek megismerhetőségét törvény előírja” [Infotv. 26. § (2) bekezdéséhez fűzött indokolás]. A jogalkotó tehát ennek a kiemelt jogpolitikai indoknak megfelelően minősítette közérdekből nyilvános adatként a kormánytisztviselők egyes személyes adatait (Kttv. 179. §).
- [11] A hatályos szabályozás e rendelkezésében azon alkotmányos követelmény jut kifejeződésre, amely szerint a közérdekű (közérdekből nyilvános) adatok nyilvánossága és megismerhetősége lehetővé teszi – egyebek mellett – „a végrehajtó hatalom, a közigazgatás jogszerűségének és hatékonyságának ellenőrzését, serkenti azok demokratikus működését” [32/1992. (V. 29.) AB határozat, ABH 1992, 183.].
- [12] A Kttv. 179. §-ával érintett személyi kör személyes adatai ugyanakkor kizárólag a törvényben meghatározottak szerint lehetnek nyilvánosak. Az érintettek a személyes adatok nyilvánosságra hozatalával összefüggésben esetlegesen előálló jogsérelmük orvoslására többféle igényérvényesítési lehetőséggel rendelkeznek. E körben mindenekelőtt – amint erre az Alkotmánybíróság végzésének indokolása is utal – a közérdekű adat kiadása iránti perbe történő beavatkozás lehetőségét szükséges kiemelni. A beavatkozás hiányában ugyanakkor a polgári bíróság által meghozott ítélet személyi hatálya – főszabály szerint – kizárólag a peres felek egymás közti jogviszonyára terjed ki (Pp. 229. §, 57. §).
- [13] Véleményem szerint a Kttv. 179. §-ával érintett személyi kör személyes adatok védelméhez fűződő jogának védelme érdekében, ha a személyes adatok nyilvánosságra hozatalára az Infotv. vagy a Kttv. rendelkezéseit sértő módon került sor, jogvédelmi lehetőséget jelenthet a személyiségi jogi per megindítása is.

- [14] A fentiek alapján fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy a Kttv. 179. §-a az érintettek személyes adatainak a nyilvánosságát az információszabadság érvényesülése érdekében írja elő. Ez a rendelkezés – amint erre a jogalkotó is utalt – kiemelt jelentőségű, mert egyik garanciája a végrehajtó hatalom ellenőrzésének. Ezzel összefüggésben ugyanakkor fontosnak tartom annak hangsúlyozását is, hogy a személyes adatok nyilvánosságának kizárólag az Infotv. és a Kttv. által meghatározott szabályok szerint lehet helye, és az érintettek esetleges jogsérelmük esetén rendelkeznek igényérvényesítési lehetőséggel.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Czirne Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1620/2016.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3190/2017. (VII. 21.) AB HATÁROZATA

bírói kezdeményezés elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény 75. § (3) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének és nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Fővárosi Törvényszék – az Abtv. 25. § alapján – a 2016. április 22-i tárgyaláson felvett 29.P.23.422/2015/16. számú jegyzőkönyvbe foglalt végzésével kártalanítás megállapítása tárgyában folyamatban levő eljárását felfüggesztette és kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény [a továbbiakban: Ectv.] 75. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását; ezen kívül a folyamatban lévő ügyben történő alkalmazásának kizárását is kérte.
- [2] Az indítványozó bíró előtt folyamatban lévő ügy előzményei a következők. Az alapügy felperesének (FOTEX Holding SE) jogelődje a FOTEX Első Amerika-Magyar Fotószolgáltatási Részvénytársaság, a Ferencvárosi Torna Club (alperes, a továbbiakban: FTC) és az FTC Labdarúgó Részvénytársaság között 2003. szeptember 23-án szerződés jött létre (a továbbiakban: Megállapodás), amelynek 2.1. pontja értelmében a közöttük korábban létrejött szerződéseket megszüntetik [Megállapodás 2.1. pontja]. Ez a felek közötti Üzletrész Adásvételi Szerződés megszűnését is érintette, így a FOTEX Első Amerika-Magyar Fotószolgáltatási Részvénytársaság az Üzletrész Adásvételi Szerződés megkötésének napján meglévő törzstőkéjének 80%-át kitevő részvényeket visszaszolgáltatta az FTC-nek, 584 521 871 Ft. összeg ellenében [Megállapodás 3.1. pont első bekezdése]. A Megállapodás értelmében e fizetési kötelezettségnek az FTC úgy tett eleget, hogy a Megállapodás 4. pontjában meghatározott Részleges Kereskedelmi Jogokat átruházta a FOTEX Első Amerika-Magyar Fotószolgáltatási Részvénytársaságra [Megállapodás 3.1. pont második bekezdése].
- [3] A Megállapodás 4.2. pontja rögzíti, hogy mit tekint a „Megjelölésnek”, vagyis meghatározza a Megállapodás tárgyi hatályát.
- [4] A Megállapodás 4.4.; 4.5.; valamint 4.6. pontjai pedig meghatározzák azokat a felületeket, ahol a 4.2. pontban definiált Megjelölés használható.
- [5] Összefoglalóan:
- a 4.4. pont vonatkozik az élelmiszeripari termékekre;
 - a 4.5. pont vonatkozik a technikai (adathordozó) eszközökre;
 - a 4.6. pont pedig a média megjelenési jogok értékesítésére vonatkozik.

- [6] E pontokban rögzített jogok a Megállapodás alapján a FOTEX Első Amerika-Magyar Fotószolgáltatási Részvénytársaságot illették meg.
- [7] 2. Az Ectv. – 2011. december 14-én kihirdetett és 2012. január 1-jén hatálybalépett – 8. § (1) bekezdése szerint „[m]inden egyesület saját maga rendelkezik nevével, címerével, logójával és minden a nevéhez kapcsolódó joggal, különös tekintettel a hirdetési, reklám és a tevékenység televíziós, rádiós valamint egyéb elektronikus technikákkal történő közvetítésével kapcsolatos jogokra”.
- [8] Az Ectv. 8. § (2) bekezdése értelmében „az (1) bekezdés szerinti hirdetési, reklám, illetve közvetítési jogokkal kapcsolatosan egy évnél hosszabb időre szerződést csak a legfőbb szerv külön felhatalmazása alapján köthet”. Az Ectv. 8. § (3) bekezdése pedig arra is kitér, hogy a „határozatlan vagy egy évnél hosszabb időre kötött szerződés megkötésétől számítva évente a legfőbb szerv újabb felhatalmazása hiányában hatályát veszti”.
- [9] Az Ectv. 8. § (1) bekezdésében meghatározott jogok, amelyekkel az Ectv. hatálybalépésének időpontjában a 8. § rendelkezéseivel ellentétesen más személy rendelkezik, az Ectv. – szintén 2011. december 14-én kihirdetett és 2012. január 1-jén hatálybalépett – 75. § (3) bekezdése alapján a „törvény hatálybalépésével kártalanítás ellenében a törvény erejénél fogva az egyesületre szállnak vissza. A kártalanítás összegét a felek megállapodása hiányában az egyesület székhelye szerint illetékes bíróság állapítja meg a jogoknak azok visszaszállása időpontjában képviselt valós piaci értéke alapján”.
- [10] A FOTEX Holding SE 2015. július 20-án az FTC ellen pert kezdeményezett a Fővárosi Törvényszéken, tekintettel arra, hogy sem az érintett jogok köréről, sem azok valós piaci értékéről nem született megállapodás. Kereseti kérelme kettős volt: egyrészt annak megállapítására irányult, hogy az FTC-re csupán a Megállapodás 4.4. és 4.5. pontjaiban foglalt – az FTC nevéhez, címeréhez, logójához kapcsolódó – jogok szálltak vissza; másrészt annak megállapítását is kérte a bíróságtól, hogy e jogok visszaszállás időpontjában meghatározott valós piaci értéke 35 000 000 Ft. A Fővárosi Törvényszék 29.P.23.422/2015/5. számú végzésében – 2015. november 27-én – részben, az első kereseti kérelem – vagyis annak megállapítása tárgyában, hogy az Ectv. rendelkezései szerint a Részleges Kereskedelmi Jogok közül kizárólag a Megállapodás 4.4. és 4.5. pontjaiban rögzített jogok szálltak vissza az FTC-re – vonatkozásában a pert megszüntette. A Fővárosi Törvényszék érvelése szerint e kereseti kérelem kifejezetten a Megállapodásban foglaltak értelmezésére irányul, így arra a Megállapodás 10.2. pontja értelmében nem a Fővárosi Törvényszék, hanem a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróság rendelkezik hatáskörrel. Ítélete indokolásában a bíróság hangsúlyozta, hogy az Ectv. 75. § (3) bekezdése szerinti kártalanítási kérdés (második kereseti kérelem) elbírálására van hatásköre.
- [11] A Fővárosi Törvényszék pert megszüntető végzését a FOTEX Holding SE fellebbezéssel támadta, amelynek tárgyában a Fővárosi Ítéltábla – 2016. március 3-án – 4.Pkf.25.165/2016/2. számon hozott döntést. Az Ítéltábla e döntésében helybenhagyta a Fővárosi Törvényszék 29.P.23.422/2015/5. számú végzését, egyetértett azzal az elsőfokú bíróság által leírt indokolással, miszerint a bíróság hatásköre csupán a kártalanítás összegének megállapítására terjed ki. A Fővárosi Ítéltábla végzése szerint e hatáskör ellátása feltételezi, hogy a felek között az egyesületre visszaszállt jogok körét tekintve nincs vita, vagyis kizárólag a kártalanítás összege vitatott, hiszen arról nem született közöttük megállapodás. Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék eljárást megszüntető végzésével egyezően arra a következtetésre jutott, hogy a visszaszállt jogosultságok köréről (Megállapodás 4. pontja) választottbíróság jogosult dönten, figyelemmel a Megállapodás 10.2. pontjára.
- [12] 3. A Fővárosi Törvényszék a kártalanítás megállapítása tárgyában folyamatban levő pert 29.P.23.422/2015/16. számú végzésével felfüggesztette, és az Abtv. 25. § (1) bekezdése alapján, utalva az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontjára, az Alkotmánybíróságtól kérte az előtte folyamatban levő ügy elbírálása során alkalmazandó Ectv. 75. § (3) bekezdésének alkotmányossági vizsgálatát, alaptörvény-ellenesség megállapítását és a folyamatban levő ügyben alkalmazásának kizárását.
- [13] A bírói indítvány szerint az Ectv. támadott rendelkezése az előtte folyamatban levő perben alkalmazandó jogszabály, ugyanis a peres felek jogviszonyában is alkalmazandó, a feleket közvetlenül érinti, éppen az Ectv. támadott rendelkezésére hivatkozva indult a per.
- [14] Az indítvány szerint az Ectv. 75. § (3) bekezdése az Alaptörvény XIII. cikkét, B) cikk (1) bekezdését, ezen kívül az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJE) Első Kiegészítő Jegyzőkönyvének 1. cikkét is sérti.
- [15] Az indítványozó bíróság álláspontja szerint az Ectv. támadott rendelkezése a perbeli felperes tulajdonhoz való jogát korlátozta, mivel a peres felek magánjogi jogviszonyába olyan módon avatkozott, hogy arra a feleknek nem volt érdemi ráhatása, szerződéses akaratuktól függetlenül történt. Az Ectv. 75. § (3) bekezdése – az indít-

vány érvelése szerint – a tulajdonkorlátozás szélsőséges esetéről, vagyis a teljes tulajdonelvonásról (kisajátítás) rendelkezik, úgy, hogy az Alaptörvény XIII. cikkében foglalt garanciális követelményeknek (szükségesség, arányosság, feltétlen, azonnali kártalanítás) nem felel meg. Az Alaptörvény XIII. cikkének, valamint az EJE 1. cikkének sérelmét az indítványozó bíró azért állítja, mert a támadott jogszabályi rendelkezés úgy vonja el az egyik peres fél tulajdonhoz való jogát, hogy annak közérdekűsége nem igazolt, már csak azért sem, mert az érintett jogokat nem állami vagy önkormányzati tulajdonba, hanem másik magánjogi jogalany tulajdonába adja. Az Ectv. 8. § (1) bekezdésében meghatározott jogok jogszabállyal történő átruházására – az indítványozó bíró álláspontja szerint – az Alaptörvény XX. cikkében foglalt állami kötelezettség sem biztosít alapot. A tulajdonhoz való jog korlátozásának szükségessége (közérdek hiánya) követelményének az Ectv. indítvánnyal támadott 75. § (3) bekezdése indítványozó szerint azért sem felel meg, mert az egyesület nevéhez, címeréhez, logójához való jog és minden nevéhez kapcsolódó jog visszaszállására vonatkozó rendelkezés túl általános.

- [16] A jogbiztonság követelményének [B] cikk (1) bekezdése] sérelmét az indítványozó bíróság – utalva a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (1) bekezdése, 2. § (3) és (4) bekezdéseire – abban látja, hogy a jogalkotó nem biztosított kellő felkészülési időt, hiszen a jogszabály kihirdetése és hatálybalépése között mindössze 18 nap telt el.

II.

- [17] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár. (2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

- [18] 2. Az Egyezmény 1. kiegészítő jegyzőkönyvének 1. Cikke szerint:

„1. Cikk – Tulajdon védelme

Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tiszteletben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik. Az előző bekezdésben foglaltak nem korlátozzák az államok jogát olyan törvények alkalmazásában, melyeket szükségesnek ítélnék ahhoz, hogy a javaknak a köz érdekében történő használatát szabályozhassák, illetőleg az adók, más közterhek vagy bírságok megfizetését biztosítsák.”

- [19] 3. Az Ectv. érintett rendelkezése:

„75. § (3) A 8. § (1) bekezdésben meghatározott jogok, amelyekkel e törvény hatálybalépésének időpontjában a 8. § rendelkezéseivel ellentétesen más személy rendelkezik, e törvény hatálybalépésével kártalanítás ellenében a törvény erejénél fogva az egyesületre szállnak vissza. A kártalanítás összegét a felek megállapodása hiányában az egyesület székhelye szerint illetékes bíróság állapítja meg a jogoknak azok visszaszállása időpontjában képviselt valós piaci értéke alapján.”

III.

- [20] A bírói kezdeményezés nem megalapozott.

- [21] 1. Az Abtv. 25. § (1) bekezdése értelmében a bírói kezdeményezés konkrét normakontroll eljárás indítványozására szolgál, amellyel a bíró akkor élhet, ha „az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli” [Abtv. 25. § (1) bekezdés].
- [22] Az Alkotmánybíróság 3192/2014. (VII. 15.) AB határozatában az Abtv. 25. § (1) bekezdését értelmezve leszögezte: „Az alkalmazandó jog megállapítása a rendes bíróság – a konkrét perben eljáró bíró – hatásköre, az Alkotmánybíróság általában tartózkodik attól, hogy e mérlegelésbe beavatkozzon. A bíró feladata és hatásköre

ugyanis eldönteni, hogy mely jogszabályok és konkrét jogszabályi rendelkezések alapján, illetve alkalmazásával dönt a benyújtott kereset (előterjesztett vád) tárgyában. Ugyanakkor az Alkotmánybíróságnak alkotmányos funkciójával összefüggésben az Alaptörvényből és az Abtv.-ből fakadó kötelessége, hogy a bírói kezdeményezés törvényi feltételeinek a fennállását megvizsgálja, s azok nyilvánvaló hiánya esetében a kezdeményezést visszautasítsa. Az Alkotmánybíróság a törvényben előírt formai és tartalmi feltételek fennállásának vizsgálatát nem mellőzheti. Tekintettel erre a bírói kezdeményezés csak akkor felel meg az Abtv. 25. § (1) bekezdésében foglaltaknak, illetve a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, ha a bíró a támadott rendelkezések vonatkozásában előadja a vélt alaptörvény-ellenesség indokait, továbbá, ha indítványában kitér a megsemmisíteni kért normák és a folyamatban lévő bírósági eljárás konkrét kapcsolatára is. A bírói kezdeményezés mint normakontroll »egyedi vagy konkrét« jellege az absztrakt utólagos normakontrollhoz képest annyiban szűkebb, hogy az indítványozó bíró csak az ügyben alkalmazott jogszabályt támadhatja meg és részletesen meg kell indokolnia, hogy valóban kell azt az adott ügyben alkalmaznia. Csak ezzel biztosítható ugyanis a kezdeményezés egyedi – konkrét – normakontroll jellege.” (Indokolás [15]–[16])

- [23] A fenti megállapítások irányadóak az Abtv. 32. § (2) bekezdése második mondatának alkalmazásakor is, amely szerint „[a] bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi, ha az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek nemzetközi szerződésbe ütközését észleli”.
- [24] Az eljáró bíró tehát az Abtv. 25. § (1) bekezdése, illetve 32. § (2) bekezdése alapján csak azon jogszabály, illetve jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének, illetve nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítását kezdeményezheti, amit a konkrét ügy elbírálása során kifejezetten alkalmaznia kell(ene).
- [25] A bíróság előtt folyamatban levő eljárást a felperes az Ectv. 75. § (3) bekezdés második mondata alapján a kártalanítás összegének megállapítása iránt kezdeményezte; a keresetlevélben megfogalmazott másik megállapítási kereseti kérelem, az *ipso iure* [az Ectv. 75. § (3) bekezdés első mondata alapján] átszállt jogok pontos körének megállapítására irányult, amely eljárást – hatáskör hiányában – a Fővárosi Törvényszék 29.P.23.422/2015/5. számú végzésével, valamint az ügyben a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 4.Pkf.25.165/2016/2. számú végzésével megszüntetett. A bírói kezdeményezés alapjául szolgáló, az indítványozó előtt folyamatban lévő egyedi ügy tárgya tehát a kártalanítás összegének megállapítása (a jogviszony keletkezésének időpontjában hatályos Polgári Törvénykönyv kártérítésre vonatkozó szabályai alapján). Ez következik a Fővárosi Törvényszék, vagyis az indítványozó bíróság 29.P.23.422/2015/5. számú végzésének indokolásából is, amely rögzíti: „a bíróság az Ectv. 75. § (3) bekezdése alapján a kártalanítás mértékének megállapítása kapcsán járhat el, amely nem zárja ki azt, hogy a felek között a megállapodással kapcsolatos választottbírói eljárás is induljon. A felperes szerződés értelmezésével, tárgyával kapcsolatos kereseti kérelmét, mint önálló megállapítás iránti kereseti kérelme vonatkozásában a választottbírói kikötés miatt a jelen bíróság nem járhat el”. A bíróság utalt továbbá arra is, hogy „az Ectv. 75. § (3) bekezdésében foglalt kártalanítás megállapítására rendelkezik hatáskörrel”. [Lásd a Fővárosi Törvényszék 29.P.23.422/2015/5. számú végzése 8. oldalának negyedik bekezdését, valamint 9. oldalának második bekezdését. E jogértelmezéssel értett egyet a pert részben megszüntető végzés ellen benyújtott jogorvoslatot elbíráló, másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla a 4.Pkf.25.265/2016/2. számú végzésében (lásd: 3. oldal)].
- [26] A Fővárosi Ítéltábla 4.Pkf.25.165/2016/2. számú végzéséből következően tehát az indítványozó bíróság hatásköre az Ectv. 75. § (3) bekezdés második mondata szerinti kártalanítás összegének megállapítására terjed ki (az első kereseti kérelem, vagyis az átszállt jogok körének meghatározása tekintetében a Megállapodásban megjelölt választottbírói rendelkezik hatáskörrel). Ezért az Alkotmánybíróság az Ectv. 75. § (3) bekezdés egészét támadó bírói kezdeményezés alapján csak e rendelkezés második mondatát vizsgálta érdemben. Az Ectv. 75. § (3) bekezdés első mondatát – mivel azt az indítványozó által felfüggesztett ügyben a Fővárosi Ítéltábla végzése nyomán nem kell alkalmazni – az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezés alapján érdemben nem vizsgálta.
- [27] 2. Az indítványozó által támadott Ectv. 75. § (3) bekezdésének második mondata értelmében: „[a] kártalanítás összegét a felek megállapodása hiányában az egyesület székhelye szerint illetékes bíróság állapítja meg a jogoknak azok visszaszállása időpontjában képviselt valós piaci értéke alapján”. Az indítványozó az alaptörvény-ellenesség megállapítását mindenek előtt az Alaptörvény XIII. cikkére, a tulajdonhoz való jog sérelmére hivatkoz-

- va kezdeményezte, álláspontja szerint a támadott rendelkezés – a tulajdonhoz való jog sérelménél felhozott érvek alapján – az EJE Első Kiegészítő Jegyzőkönyvének 1. cikkébe is ütközik.
- [28] Az Alkotmánybíróság gyakorlata az alkotmányos tulajdonvédelem körében túlmutat az absztrakt polgári tulajdon védelmén, kiterjed a vagyoni értékű jogokra is, „a tulajdon alkotmányos védelme tehát tulajdonképpen bizonyos vagyoni jogi pozíciók (státuszok) alapjogi védelme” {3051/2016. (III. 22.) AB határozat [23]}.
- [29] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ectv. 75. § (3) bekezdésének második mondata nem a tulajdonviszonyokba történő beavatkozásról és nem is tulajdonjog elvonásáról szól, hanem a kártalanítás kérdésében fennálló jogvita rendezésére vonatkozó, elsősorban a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényben (a továbbiakban: Pp.) található eljárási szabályokra utal. Az Ectv. támadott rendelkezése megerősíti egyrészt a Pp. 2. § (1) bekezdését, amelynek értelmében a felek között keletkezett jogvita eldöntése bíróság feladata, megerősíti másrészt a Pp. 30. § (1) bekezdésében rögzített – jogi személyekre vonatkozó – általános illetékességi szabályt is. Alapvetően eljárási szabály lévén nem érinti a tulajdonhoz való jogot, voltaképpen a bíróság számára tartalmaz utaló rendelkezést a kártalanítás összegének megállapítására irányadó, hatáskört rögzítő normára. A támadott rendelkezés az előbbieken túl – anyagi jogi szabályként – meghatározza azt az időpontot is, amelyet a bíróságnak a kártérítés megállapításakor figyelembe kell vennie, ezt az összefüggést azonban az indítvány alkotmányosan nem kifogásolta.
- [30] Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi {3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [24]}, ezért az Alkotmánybíróság a tulajdonhoz való jog sérelmére alapított kérelmet elutasította.
- [31] Az indítványozó az EJE Első Kiegészítő Jegyzőkönyvének 1. cikkébe (tulajdonhoz való jog) ütközés vonatkozásában nem adott elő önálló érvelést, a nemzetközi szerződésbe ütközést az Alaptörvény XIII. cikkébe ütközéssel együtt állította. Mivel fenti indokok alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a vizsgált rendelkezés nem érinti a tulajdonhoz való jogot, ugyanezen összefüggésekben, ugyanezen indokok alapján, az Ectv. 75. § (3) bekezdés második mondata EJE 1. cikkébe ütközésének megállapítására irányuló indítványt is elutasította.
- [32] 3. Az indítványozó bíróság azért is kérte az Ectv. 75. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását, mert a jogalkotó nem biztosított megfelelő időt a jogszabály címzettjeinek arra, hogy felkészüljenek alkalmazására, hiszen a jogszabály kihirdetése és hatálybalépése között mindössze 18 nap telt el.
- [33] Az Alkotmánybíróság már a korábbi döntéseiben – többek között az indítványozó által is hivatkozott 28/1992. (IV. 30.) AB határozatában [ABH 1992, 155, 158.], vagy a 7/1992. (I. 30.) AB határozatában, [ABH 1992, 45, 47.] – hangsúlyozta, hogy a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges kellő idő megállapítása és biztosítása a jogalkotó felelősséggel terhelt mérlegelésének és döntésének függvénye. Az alkotmányellenesség csak a jogszabály alkalmazására való felkészülést szolgáló időtartam kirívó, a jogbiztonságot súlyosan veszélyeztető vagy sértő elmaradása, illetőleg hiánya esetén állapítható meg. Annak elbírálása, hogy valamely konkrét jogszabály esetében mennyi idő szükséges a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez, gazdaságpolitikai, szervezési, műszaki stb. szempontok figyelembevételét szükségessé tevő mérlegelési kérdés, vagyis nem alkotmányjogi probléma {3209/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [51]; Legutóbb: 3045/2017. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [29]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[e]llentét a jogállamiság elvével, ha a kellő felkészülési idő hiányából eredően a jogszabály címzettjei a megváltozott rendelkezéshez való alkalmazkodás rendkívüli nehézsége miatt nyilvánvalóan, illetve az új szabályozás megismerhetőségének hiányában valószínűsíthetően jogsértő helyzetbe kerülnek; különösen, ha emiatt joghátrányok is érik (érhetik) őket” {6/2013. (III. 1) AB határozat, Indokolás [239]}.
- [34] Az Ectv. 75. § (3) bekezdésének támadott második mondata (a hatáskörrel rendelkező államszerv meghatározása, valamint a kártalanítás összegének megállapítására vonatkozó iránymutatás) esetén nem tekinthető különösen kirívónak a 18 napos *vacatio legis*, hiszen e rendelkezéshez való alkalmazkodás a felek számára rendkívüli nehézséget aligha jelenthet. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ectv. 75. § (3) bekezdés második mondata

– a kellő felkészülési idő sérelme miatt fennálló – alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére vonatkozó indítványt is elutasította.

Budapest, 2017. július 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1901/2016.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3191/2017. (VII. 21.) AB HATÁROZATA

bírói kezdeményezés elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Stumpf István* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 214. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.
2. Az Alkotmánybíróság az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény és egyes adótörvények módosításáról szóló 2015. évi CLXXXVII. törvény 146. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására, valamint az alkotmányos követelmény meghatározására irányuló bírói kezdeményezést visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az Alkotmánybíróságnál kezdeményezte az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 214. § (1) bekezdése, valamint az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény és egyes adótörvények módosításáról szóló 2015. évi CLXXXVII. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 146. § (2) bekezdés Alaptörvénybe ütközésének vizsgálatát és alaptörvény-ellenességének megállapítását az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (4) bekezdésének sérelme miatt. A bíróság kezdeményezte az alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezések általános és a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt K.27.247/2017. ügyszám alatt folyamatban lévő perben történő alkalmazási tilalmának elrendelését.
- [2] Másodlagosan kezdeményezte a bíróság, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményként állapítsa meg, hogy az Art. 214. § (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy a Módtv. 2016. január 1-jei hatálybalépését követően indult adóregisztrációs eljárások során a Módtv.-nyel módosított adóregisztrációs eljárási szabályokat kizárólag a 2016. január 1-jei hatálybalépést követően adótartozással jogutód nélkül megszűnt gazdasági társaságok vezető tisztségviselői és tagjai vonatkozásában alkalmazandó.
- [3] 1.1. Az indítványra okot adó ügy felperese 2009. április 10. napjától 2011. december 10. napjáig egy gazdasági társaságnak (a továbbiakban: Kft.) volt a vezető tisztségviselője. A Kft.-vel szemben 2012. április 12. napján felszámolási eljárás indult, és a Kft. 2014. február 19. napján szűnt meg. Ekkor a társaságnak tízmillió forintot meghaladó adótartozása volt.
- [4] A 2011. évi CLVI. törvény 293. §-a 2012. január 1. napjával módosította az Art.-t, mely kiegészült az adóregisztrációs eljárás szabályait tartalmazó 24/C.–24/E. §-okkal. Ennek lényege, hogy az adóhatóság a cégbejegyzésre kötelezett adózók adószámát már nem automatikusan állapítja meg, hanem az adózói előéletet vizsgáló eljárás lefolytatását követően, ha nem állnak fenn a kérelmezővel szemben az Art.-ban rögzített kizáró okok. (A jogszabály előre jelzi, hogy ha meghatározott adózói előélettel – viszonylag jelentős adótartozás felhalmozásában közreműködéssel – rendelkező magánszemélyt kísérelnek meg bejelenteni vezető tisztségviselőként vagy a törvény szerinti szavazati joggal rendelkező tagként, akkor az akadályozni fogja az adószám megállapítását.)
- [5] Az adóregisztrációs eljárás során vizsgálandó adótartozás összeghatára 2012. január 1. napját követően – a felperes vonatkozásában – tizenöt millió forint volt, melyet a Módtv. 7. § (1) bekezdése 2016. január 1-jei hatállyal öt millió forintra szállított le.
- [6] 1.2. Egy másik Kft. tagjai személyében 2016. június 6. napján változás következett be, az új egyedüli tag az indítványra okot adó konkrét ügy felperese lett, amelyről az adóhatóság a változás bejegyzésének napján, 2016. június 15. napján szerzett tudomást. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Megyei Adó- és Vámigazgatósága

mint elsőfokú hatóság az adóregisztrációs eljárás lefolytatását követően a felperes tekintetében akadály fennállását állapította meg, és harminc napos határidő tűzésével felszólította az adózót ennek elhárítására. A felperes 2016. július 5. napján kérelmet terjesztett elő az adóhatósághoz az Art. 24/D. § (3) bekezdése alapján. Álláspontja szerint az Art. 24/C. §-a a jogviszonya megszűnésekor még nem volt hatályban, a jogalkotó az érintett jogszabály alkalmazását a folyamatban levő ügyekre nem rendelte el. Hivatkozott továbbá arra, hogy érintettség megállapításához az adótartozás összegének a tizenöt millió forintot kellett meghaladnia, mely rendelkezés az adótartozást felhalmozó kft. megszűnésének napján is hatályban volt. Az új, öt millió forintos összeghatár tekintetében álláspontja szerint az a 2016. január 1. napja előtti időszakra nem érvényesíthető.

- [7] Az első fokon eljáró adóhatóság határozatában a felperes kérelmét elutasította. A felperes törvényes határidőn belül fellebbezést terjesztett elő, melyben a kimentéssel kapcsolatos indokait továbbra is fenntartotta. A másodfokú adóhatóság az elsőfokú határozatot helybenhagyta. A felperes az alperesi adóhatóság határozatával szemben közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti keresetet terjesztett elő, melyben kérte az eljáró közigazgatási szervek határozatainak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú adóhatóság új eljárás lefolytatására kötelezését. A felperes keresetének indokolásában arra hivatkozott, hogy az alperes az eljárása során olyan jogszabályt alkalmazott, amely sérti a jogállamiság egyik fontos alkotóelemét, a jogbiztonságot, valamint a visszaható hatály tilalmába is ütközik. A felperes keresetében, valamint a tárgyaláson is kérte a bíróságtól az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését.
- [8] 1.3. A bírói kezdeményezés szerint a felek között folyamatban lévő perben vita tárgyát képezi, hogy a 2016. január 1. napjával módosított Art. 24/C.–24/E. §-ok adóregisztrációs eljárásra vonatkozó szigorított rendelkezéseit a hatálybalépés előtti lezárt jogviszonyokra is alkalmazni kell-e.
- [9] A bírói kezdeményezés – a Módtv. 146. § (2) bekezdésével kapcsolatban – utalt arra, hogy az Alkotmánybíróságnak szükséges állást foglalnia arról, hogy az indítvánnyal érintett rendelkezések „ítélt dolog”-nak minősülnek-e. Az Alkotmánybíróság korábban már a 3045/2017. (III. 20.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) alkotmányossági vizsgálat alá vonta a Módtv. 146. § (2) bekezdését, és az alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt elutasította. Szintén ezen határozatában az Art. 24/C. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló, az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdéseivel összefüggésben előterjesztett alkotmányjogi panaszt, valamint a mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának megállapítására indítványt visszautasította.
- [10] A bíróság szerint – a 3185/2015. (X. 7.) AB határozat Indokolás [23], a 1620/B/1991. AB határozat (ABH 1991, 972, 973.) és a 4/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [13] alapján – nem állapítható meg ítélt dolog fennállta. A bírói kezdeményezés – az Abh. indokolására – valamint *dr. Stumpf István* és *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó* alkotmánybírók különvéleményére is utalva – úgy értelmezi az Abh. indokolását, hogy az Alkotmánybíróság az Art. vizsgált rendelkezéseit nem a tiltott visszaható hatály kérdésével hozta összefüggésbe, hanem a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges kellő idő követelményét vizsgálta.
- [11] A bírói kezdeményezés szerint a konkrét ügy kapcsán az alperes adóhatóság által az eljárása során a felperes vonatkozásában alkalmazott Art. 214. § (1) bekezdése az Alaptörvény B) cikkével összefüggésben a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközik. Tény, hogy a Módtv. 146. § (2) bekezdése akként rendelkezik, hogy az Art. módosításai 2016. január 1. napjával lépnek hatályba, azaz a hatálybaléptetés nem visszaható hatállyal történt, de a módosítással érintett Art. 24/C.–24/E. §-ok rendelkezéseit a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazta az alperes és a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközik.
- [12] Az Art. 214. § (1) bekezdése nem rendelkezik egyértelműen arról, hogy a hatálybalépést követően indult adóregisztrációs eljárásokban a hatálybalépés előtt adótartozással jogutód nélkül megszűnt gazdasági társaságok vonatkozásában is már a Módtv. alapján módosított, szigorúbb összeghatárokat kell alkalmazni ezen eljárásokban. Tekintettel arra, hogy az adóregisztrációs eljárások során mind magánszemélyeket, mind gazdasági társaságokat súlyos szankciókkal illethet a hatóság, az eltérő jogértelmezésnek már a lehetősége is veszélyezteti a normavilágosság követelményét.
- [13] 1.4. A bírói kezdeményezés szerint bár adóregisztrációs eljárásban az adóhatóság nem büntetőjogi felelősség kérdéséről dönt, az Alkotmánybíróság eddigi joggyakorlatából kitűnik, hogy a visszaható hatályú büntető jogalkotás tilalmát megfogalmazó XXVIII. cikk (4) bekezdésének alkalmazhatóságát nem szorította a szűk értelemben vett büntetőjog területére, hanem tágabban, más büntető jellegű szankciókra is vonatkoztatta, pl. a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatában a versenyjogi ügyekre. Az Art. 24/C. § (2) bekezdés a) pont ab) alpontjában az adó-

szám megállapítását kizáró okok olyan hátrányt okoznak, amelyek a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 52–54. §-ában szabályozott foglalkozástól eltiltás büntetéshez hasonló hatású. A vonatkozó szabályok ugyanis egy évtől tíz évig terjedő időtartamra lehetővé teszik foglalkozás gyakorlásától való eltiltást [Btk. 53. § (2) bekezdés], s foglalkozásnak minősül az is, ha az elkövető gazdálkodó szervezet általános vezetését ellátó szerv tagja vagy egyszemélyi vezetője [Btk. 54. § a) pont].

- [14] A bírói kezdeményezés szerint figyelemmel arra, hogy a bíróság a Módtv. 146. § (2) bekezdésén túl az Art. 214. § (1) bekezdés alkotmányossági vizsgálatát is kezdeményezi az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésben deklarált jogállamiság követelménye és ezzel összefüggésben a visszaható hatály tilalmába ütközés és a normavilágosság követelmények sérelme okán, nem áll fenn az „ítélt dolog” megállapíthatósága.
- [15] A jelen esetben az indítványra okot adó tényállás eltér a 3045/2017. (III. 20.) AB határozatban foglaltakról, ugyanis a felperes vezető tisztségviselői jogviszonya még az adóregisztrációs eljárás 2012. január 1-jei hatálybalépését megelőzően megszűnt.
- [16] Az Art. 24/C. § (2) bekezdése a Módtv. 7. § (1) bekezdésével történt módosításával sérti a visszaható hatályú büntető jogalkotás tilalmát. A bíróság a bírói kezdeményezésben egyetértett *dr. Stumpf István*, valamint *dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó* alkotmánybírók az Abh.-hoz fűzött különvéleményében foglaltakkal, mely szerint a XXVIII. cikk (4) bekezdésének alkalmazhatósága szempontjából önmagában nem az a döntő szempont, hogy formálisan a büntető anyagi jog határozza-e meg a kiszabott szankciót hanem, hogy a szankció tartalmát, illetve hatását tekintve büntető jellegű-e, a büntetőjogi szankciókhoz hasonló következményekkel jár-e (3045/2017. (III. 20.) AB határozat [52]–[54]).
- [17] A bíróság szerint a módosított Art. 241/C. § (2) bekezdés hátrányos tartalmú, tartalmát tekintve *quasi* büntető jellegű szankció alkalmazását teszi lehetővé, tartalmát tekintve a Btk.-ban szabályozott foglalkozástól eltiltással azonos hatályú. Erre tekintettel szükségesnek mutatkozik, hogy a verseny jogi ügyekhez (szankciókhoz) hasonlóan az Alkotmánybíróság az adóregisztrációs eljárásban alkalmazható szankciók tekintetében is alkalmazhatónak ítélt meg az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdését mind az állampolgárok alapvető jogainak védelme érdekében, mind a jogállamiság védelme érdekében.
- [18] A bíróság kezdeményezte azt is, hogy ha az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló indítványt az Alkotmánybíróság elutasítja, akkor az Abtv. 46. § (3) bekezdése alapján az Art. 214. § (1) bekezdése és a Módtv. 146. § (2) bekezdése vonatkozásában alkotmányos követelményt állapítson meg.

II.

- [19] 1. Az Alaptörvénynek az indítványban érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XXVIII. cikk (4) Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.”

- [20] 2. Az Art. érintett rendelkezései:

„214. § (1) E törvénynek a Módtv3.-mal megállapított 24/C. § (2), (13) bekezdését, 24/D. § (1), (3) bekezdését, 24/E. § (1), (4)–(6) bekezdését a hatálybalépést követően indult adóregisztrációs eljárásokban kell alkalmazni.”

- [21] 3. A Módtv-nek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„7. § (1) Az Art. 24/C. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

(2) Az állami adóhatóság az adószám megállapítását megtagadja, ha az adózó vezető tisztségviselője, cégvezetője, képviselőre jogosult tagja, vagy korlátolt felelősségű társaság, zártkörűen működő részvénytársaság esetében az 50 százalékot meghaladó mértékű szavazati joggal, vagy minősített többségű befolyással rendelkező tagja, részvényese, ilyen mértékű szavazati joggal, vagy minősített többségű befolyással rendelkező tag, rész-

vényes hiányában bármely tagja vagy részvényese, egyszemélyes gazdasági társaság esetében a tag vagy részvényes

a) olyan, a 17. § (1) bekezdés b) pontja szerinti más adózó jelenlegi, vagy volt vezető tisztségviselője, cégvezetője, tagja, vagy részvényese, amely

aa) az adószám megállapítása iránti kérelem benyújtásának napján az állami adó- és vámhatóságnál nyilvántartott, túlfizetéssel csökkentett, 180 napon keresztül folyamatosan fennálló, 5 millió forintot, a legnagyobb adóteljesítménnyel rendelkező adózók esetében 10 millió forintot meghaladó adótartozással rendelkezik, feltéve, hogy a más adózóban fennálló vezető tisztségviselői, cégvezetői, tagi, vagy részvényesi jogviszony az adótartozás folyamatos fennállásának 180. napját megelőző 360. napon, vagy azt követően bármelyik napon fennállt, vagy

ab) az adószám megállapítása iránti kérelem benyújtásának napját megelőző 5 éven belül az állami adó- és vámhatóságnál nyilvántartott, túlfizetéssel csökkentett, 5 millió forintot, a legnagyobb adóteljesítménnyel rendelkező adózók esetében 10 millió forintot meghaladó adótartozással jogutód nélkül szűnt meg, feltéve, hogy a más adózóban fennálló vezető tisztségviselői, cégvezetői, tagi vagy részvényesi jogviszony a felszámolás vagy a kénysztörlesztési eljárás kezdő napját megelőző 360. napon, illetve azt követően bármelyik nap fennállt, vagy

ac) adószámát az állami adóhatóság az adószám megállapítására irányuló kérelem benyújtásának napját megelőző 5 éven belül az adószám 24/A. § szerinti felfüggesztését követően, vagy a 24/B. § szerint, illetve a 24/D. § (2) bekezdésében, illetve a 24/F. § (6) bekezdésében felsorolt okból, az ott meghatározott eljárásban jogerősen törölte, feltéve, hogy a más adózóban fennálló vezető tisztségviselői, cégvezetői, tagi vagy részvényesi jogviszonya az adószám törlését kimondó jogerős határozat meghozatalának napján, vagy azt követően bármelyik nap fennállt,

b) az adószám megállapítása iránti kérelem benyújtásának napján az állami adó- és vámhatóságnál nyilvántartott, túlfizetéssel csökkentett, 180 napon keresztül folyamatosan fennálló, 5 millió forintot, a legnagyobb adóteljesítménnyel rendelkező adózók esetében 10 millió forintot meghaladó adótartozással rendelkezik, vagy

c) az adószám megállapítása iránti kérelem benyújtásának napján a vezető tisztségviselői pozíciótól, illetve a foglalkozástól jogerősen eltiltottnak minősül.”

„146. § (2) E törvény 1. §-4. §-a, 6. §-12. §-a, 14. §-39. §-a, 40. § 1., 3-26. pontjai, 41. § 2-6. pontjai, 42. §-53. §-a, 55. §-58. §-a, 60. §-61. §-a, 62. § 2. pontja, 63. § 1. és 3. pontja, 66. §-69. §-a, 73. § b) pontja, 74. §-76. §-a, 80. §-81. §-a, 84. §-85. §-a, 89. §-128. §-a, 140. §-a és az 1-2., 4-5. melléklete 2016. január 1-jén lép hatályba.”

III.

[22] A bírói kezdeményezés nem megalapozott.

[23] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, ítélt dolog áll-e fenn az Abh-ra tekintettel a Módtv. 146. § (2) bekezdését illetően.

[24] Az Abh. alkotmányjogi panasz eljárásban született. Az Alkotmánybíróság Módtv. 146. § (2) bekezdését támadó panaszt – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése sérelmét illetően – érdemben bírálta el és azt elutasította.

[25] Az Abh. szerint az alkotmányjogi panasz megfelelt az Abtv. 29. §-ában szabályozott követelménynek. Az Abh. szerint „a panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés elbírálására irányul akkor, amikor az veti fel, hogy az Art. módosított szabálya alkotmányosan tiltott visszaható hatályú-e.” Az Alkotmánybíróság a visszaható hatály kérdését vizsgálta érdemben a Módtv. 146. § (2) bekezdésénél.

[26] Az Abh. megállapította, hogy „a Módtv. 146. § (2) bekezdése második fordulata értelmezhető úgy, hogy 2016. január 1-jét követően az adószám megállapítására irányuló kérelemnek akadálya az, ha az adózó vezető tisztségviselője a kérelem benyújtását megelőző 5 éven belül olyan adózó tagja volt, amelynek a csökkentett összeghatárok szerinti adótartozása állt fenn. A Módtv. 146. § (2) bekezdése nem zárja ki szövegszerűen azt, hogy a módosítás hatálybalépését megelőző 5 éven belüli jogviszonyokra is az Art. módosított és az adózóra a korábbanál hátrányosabb szabályát alkalmazni kell.” Az Abh. szerint „az indítványban kifogásolt rendelkezés által nem sérült alaptörvény-ellenesen a visszaható hatály tilalma, a törvényhely a hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra nem vonatkozik, és a hatálybalépése előtti időre kötelezettséget sem állapít meg, kötelezettsé-

get terheesebbé nem tesz, jogot visszaható hatállyal nem von el, illetve nem korlátoz, továbbá jogellenessé nem nyilvánít a hatálybalépése előtti időre valamely magatartást. A jogszabály csupán előre jelzi, hogy ha meghatározott adózói előélettel – viszonylag jelentős adótartozás felhalmozásában közreműködéssel – rendelkező magánszemélyt kísérelnek meg bejelenteni vezető tisztségviselőként vagy a törvény szerinti szavazati joggal rendelkező tagként, akkor az akadályozni fogja az adószám megállapítását. Valamely tisztség elnyerésének vagy betöltésének feltételeit meg lehet változtatni; ez nem a tiltott visszaható hatály kérdését veti fel, hanem a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges kellő idővel hozható kapcsolatba {3209/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [48]–[53]}.”

- [27] A fentiek alapján megállapítható, hogy az Abh. a Módtv. 146. § (2) bekezdését a visszaható hatály tilalma elvének sérelmét állító részében érdemben bírálta el, és azt nem tartotta a tiltott visszaható hatályú rendelkezésnek (a határozathoz fűzött különvélemények közül kettő éppen ezt kifogásolta {lásd: *dr. Stumpf István* alkotmánybíró különvéleménye, Indokolás [60]}).
- [28] 2. Az Abh. eldöntötte azt a kérdést is, hogy az adóregisztrációs eljárásban az adószám kiadásának megtagadásáról vagy az adószám törléséről hozott döntés az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdése alá vonható-e. Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság megállapította: „az Art. 24/C. § (2) bekezdése az indítványban felhozott érvek alapján nem áll összefüggésben az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésével. Az adóregisztrációs eljárás nem a büntető jogalkotás vagy jogalkalmazás területére esik, az adóregisztrációs eljárásban az adóhatóság az adószámról dönt. A panaszt ebben a vonatkozásban az Alkotmánybíróság nem vizsgálta, állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya miatt az indítványt az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.” (Indokolás [24])
- [29] A két különvélemény közül az egyik szerint „a módosított – és visszamenőlegesen alkalmazott – tényállást korábban megvalósító indítványozóval szemben pedig – ugyan áttételesen, a társaságon keresztül, de – lényegét tekintve egy a foglalkozástól eltiltáshoz hasonló, büntető jellegű szankció kerül alkalmazásra.” (Indokolás [55])
- [30] A fentiek alapján megállapítható, hogy Abh. – a különvélemények tükrében is – az Art. 24/C. §-ának módosítását és az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdése viszonyát illetően megállapítást tett, és az adóregisztrációs eljárás, továbbá a *nullum crimen sine lege* elve között nem talált összefüggést.
- [31] 3. Míg a Módtv. 146. § (2) bekezdése a módosítás hatálybalépésének az időpontjáról szól, az Art. 214. § (1) bekezdése azt határozza meg, hogy a hatálybalépett szabályokat kell-e a hatálybalépéskor már folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni. Az Art. e szabálya kimondja, hogy az új előírásokat „a hatálybalépést követően indult adóregisztrációs eljárásokban kell alkalmazni,” vagyis a korábban indult eljárásokban, ha még folyamatban vannak, nem.
- [32] Az Art. eljárási típusú jogszabály. A támadott rendelkezésben nem ismerhető fel tiltott visszaható hatály. A jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapít meg kötelezettséget, és nem nyilvánít valamely magatartást jogellenessé. Ha valamely új jogszabálynak visszamenőleges hatálya van, az a jogszabály megjelenése előtt keletkezett jogviszonyok tömegének felülvizsgálatával jár, amely a jogbiztonság alkotmányos követelményét sérti; ilyen előírás nincs az Art. 214. § (1) bekezdésében. Az adóregisztrációs eljárás alkalmazásával nem a megjelenése előtt keletkezett jogviszonyokat vizsgálunk felül. Az adóköteles tevékenységet folytatni kívánó adózó adószám megállapítása végett köteles az állami adó- és vámhatóságnál bejelentkezni. Az új adózó (vagy az adózó tulajdonosának, vagy vezetőjének, vagy képviselőjének személyében beállt változás) bejelentése esik adóregisztrációs eljárás alá. Mindkét esetben a működéshez szükséges, az adószám kiadásában (a változás nyilvántartásban való átvezetésében) testet öltő hatósági hozzájárulás kiadását kötik feltételhez, az adózói előélet vizsgálatával. Az Art. 214. § (1) bekezdése az adóregisztrációs eljárásban bekövetkezett változást csak a hatálybalépését követően indult eljárásokban (új adózó vagy új személy bejelentése) írja elő alkalmazni.
- [33] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglaltak szerint határozott és a Módtv. 146. § (2) bekezdését támadó indítványt – az Abtv. 31. § (1) bekezdése alapján – visszautasította, míg az Art. 214. § (1) bekezdését támadó indítványt elutasította.
- [34] 4. Az Abtv. 46. § (3) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában határozattal megállapíthatja azokat az Alaptörvény szabályozásából eredő, és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeknek a vizsgált, illetve a bírósági eljárásban alkalmazandó jogszabály alkalmazásának meg kell felelnie. Az Abtv.-nek ez a szabálya az Alkotmánybíróság határozatai-

nak jogkövetkezményei között szerepel. Alkotmányos követelmény meghatározását nem lehet indítványozni. Ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányos követelmény megállapítására irányuló bírói kezdeményezést – az Abtv. 64. § d) pontja alapján – visszautasította.

Budapest, 2017. július 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró különvéleménye

- [35] A többségi határozat indokolása nagyrészt az Abh.-ra alapoz. Ehhez különvéleményt írtam – mint ahogy arra az indokolásban kifejezetten nevesítetten a jelen ügyben indítványozó bíró érvelése több helyen hivatkozik –, amelybe foglalt álláspontomat továbbra is fenntartom. Az Abh.-ba foglalt elutasítást követően ugyanazon összefüggésekben kezdeményezett új vizsgálat *res iudicata* akadályba ütközik attól függetlenül, hogy az előző vizsgálat eredményével nem értettem egyet. Ez alapján a rendelkező rész 2. pontjába foglalt visszautasítással kapcsolatban nincs kifogásom.
- [36] A rendelkező rész 1. pontjába foglalt elutasítást azonban két okból is aggályosnak tartom. Egyrészt, a bírói kezdeményezés a B) cikk alapján a jelen ügyben a normavilágosság sérelmére hivatkozással is kérte az Art. 214. § (1) bekezdésének vizsgálatát. Ezt az összefüggést a többségi határozat nem bírálja el (ld. III. 3. pont, Indokolás [31]–[33]), tehát a döntés hiányos.
- [37] Másrészt, az Art. 214. § (1) bekezdését az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésével összefüggésben kizárásos alapon a többségi indokolás III. 3. pontja (Indokolás [31]–[33]) bírálja el. Az Art. 214. §-át az Abh. nem vizsgálta, de a különvéleményben utaltam rá, hogy be kellene vonni a vizsgálatba, és hogy többféle értelmezése is lehetséges: „[a]z Art. vonatkozó szabályai nem mondják ki kifejezetten, hogy a hatálybalépést követően indult adóregisztrációs eljárásokban a hatálybalépés előtt adótartozással jogutód nélkül megszűnt gazdasági társaságok vonatkozásában is már a Módtv3. által megállapított szigorúbb összeghatárokat kell alkalmazni, ezért álláspontom szerint az ezzel ellentétes értelmezés is lehetséges. És ez utóbbi, megengedőbb értelmezés van összhangban az Alaptörvénnyel, mert ha elfogadnánk, hogy az Art. érintett rendelkezéseinek az előbbi a normatartalma – ahogy a jogszabályt az adóhatóság is értelmezte és alkalmazta –, az lényegében visszaható hatályú hátrányos (büntető jellegű) jogalkotásnak minősülne.” A többségi indokolás anélkül utasítja el az Art. 214. § (1) bekezdésére vonatkozó indítványt, hogy állást foglalna arról, hogy a megengedőbb vagy a szigorúbb értelmezést kell választani. Ha a megengedőbb értelmezés lehetséges, akkor erre alapítható elutasítás, viszont ezt a körülményt álláspontom szerint alkotmányos követelményben vagy legalább az indokolás szintjén ki kellett volna mondani. Ha csak a szigorúbb értelmezés lehetséges a törvény megfogalmazása alapján, akkor viszont a rendelkezés álláspontom szerint a visszaható hatályú (büntető) jogalkotás tilalmába ütközik.

Budapest, 2017. július 10.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1191/2017.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3192/2017. (VII. 21.) AB HATÁROZATA**alkotmányjogi panasz elutasításáról**

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 3.Bhar.312/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó képviseletében dr. Kolozsvári-Kiss István ügyvéd (1118 Budapest, Bereck u. 27.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Fővárosi Ítéltábla mint harmadfokú bíróság 3.Bhar.312/2015/4. számú ítélete ellen. Nézete szerint a kifogásolt ítélet sérti az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdéseit, a VII. cikk (1) bekezdését, továbbá a XXVIII. cikk (1) bekezdését, ezért annak alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló tényállás szerint az indítványozó mint magánvádló rágalmazás vétsége miatt feljelentéssel élt a vádlott ellen, egy országos napilapban olvasói levél formájában megjelent közlés okán, mely az indítványozó hitközségbe történő belépése, pozícióba kerülése kapcsán tartalmazta a „szándékosan becsapta vallási státuszával kapcsolatban”, illetve „lebukott szemfényvesztő” és „szemfényvesztést leplezett le” kijelentéseket.
- [3] A megismételt eljárás során a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 2.B.269/2014/18. számú ítéletével a vádlottat a fenti vád alól felmentette. Az indítványozó fellebbezése folytán a másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék 23.Bf.8.683/2015/5. számú ítéletében – az elsőfokú ítéletet megváltoztatva – a vádlottat bűnösnek mondta ki rágalmazás vétségében. A kétirányú fellebbezés folytán harmadfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla a 2016. január 28. napján meghozott, 3.Bhar.312/2015/4. számú ítéletével – megváltoztatva a másodfokú ítéletet – a vádlottat a rágalmazás vétsége miatt emelt vád alól felmentette.
- [4] 3. Az indítványozó a kifogásolt harmadfokú ítélet alaptörvény-ellenességét egyrészt – az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése szerinti, a magán- és családi életének tiszteletben tartásához fűződő jogának, valamint az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése szerinti, szabad vallásgyakorláshoz fűződő jogának megsértését állítva – abban látta, hogy a bíróság jogerős ítéletében olyan közlés tűrésére kötelezte, amely legbelsőbb magánügyét, a saját, illetve édesanyja vallási státuszát, származását érintette, a sérelmezett tényállítás pedig nem csupán becsületét csorbította, hanem megfosztotta annak lehetőségétől is, hogy a vallási státuszával kapcsolatban bármilyen – akár nemleges – nyilatkozat megtétele kérdésében ő maga dönthessen.
- [5] Álláspontja szerint az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdése szerinti, a személyes adatai védelméhez való jogát sértette, hogy a bíróságok ténybeli alapnak fogadták el a vádlott által jogellenesen kezelt, személyes adatait tartalmazó belső döntést, illetve a különleges személyes adatai védelméhez való jogának sérelmével járt az, hogy a jogerős döntés a vádlott jóhiszeműségét állapította meg a közléssel kapcsolatban, illetve vitatta az őt közszereplőnek minősítő bírósági érvelést.
- [6] A közszereplői minőségét cáfolandó az indítványozó indoklásában kitér az Emberi Jogok Európai Bírósága *Lingens vs. Ausztria*, a *Thorgeirson vs. Izland*, a *Castells vs. Spanyolország*, valamint a *Karsai vs. Magyarország* ügyekben meghozott döntéseinek a közszereplői minőségre vonatkozó megállapításaira.
- [7] 3.1. Az indítványozó a tisztességes – azon belül a pártatlan bírósági – eljáráshoz való joga sérelmét is állította. Ezzel összefüggésben előadta, hogy a harmadfokon eljáró tanács elnöke olyan bíró volt, akinek egy korábbi, nagy nyilvánosságot kapott ítéletével kapcsolatban az indítványozó egy 2003-ban megfogalmazott nyílt levél (petíció) egyik aláírójaként szerepelt. Az indítványozó feltételezése szerint a tanácsvezető bíró által, a harmad-

fokú bíróság előtt a nyilvános ülés megkezdésekor a bíróság összetételével kapcsolatos, a felek esetleges kifogására vonatkozó – az indítványozó számára szokatlan – kérdés is azért született, mert a tanácsvezető bíró tisztában volt azzal, hogy a petíciót az indítványozó aláírta, ezért tőle az ügy pártatlan megítélése nem volt várható. Ugyanakkor az indítványozó a bíróság összetételével kapcsolatban a harmadfokú bíróság tárgyalásának megkezdéséig, sem a tárgyalás folyamán nem jelentett be elfogultsági kifogást (kizárási okot).

- [8] Mindezekre figyelemmel az indítványozó kérte az említett ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.

II.

- [9] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírét tiszteletben tartsák.

(2) Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.”

„VII. cikk (1) Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [10] 1. Az Alkotmánybíróság tanácsa – az Abtv.-ben, valamint az Ügyrendjében foglaltak alapján – az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a 2016. november 29-i ülésén abban a kérdésben fogadta be – azaz Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz a befogadási feltételeknek annyiban felelt meg – hogy az ügy (a bírói döntés) az egyházak belső autonómiáját és a személyek vallási közösséghez való tartozásának nyilvánosság elé tárását érintő alkotmányjogi kérdéseket vet fel.
- [11] 2. Az Alkotmánybíróság öttagú tanácsa ugyanakkor nem találta befogadhatónak az alkotmányjogi panaszt arra nézve, hogy a bírói döntés alaptörvény-ellenességét a bíró pártatlanságát kifogásolva, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmére hivatkozással állította. Ezt az indítványozó azon feltételezésére alapította, hogy a tanácsvezető bíró a harmadfokú tárgyalás megkezdésekor a bíróság összetételét kifogásoló kérdést azért tette fel a peres feleknek, mivel – az indítványozó hivatkozása szerint – a tanácsvezető bíró ténylegesen elfogult volt vele szemben a tanácsvezető bíró egyik korábbi ítéletével összefüggésben, az indítványozó által aláírt nyílt levél miatt.
- [12] Az Alkotmánybíróság már az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasszal összefüggésben is foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a pártatlan bírósághoz való jog követelménye milyen esetben vetheti fel az Abtv. 29. §-a szerinti bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet [lásd: 3194/2016. AB végzés, Indokolás [25]–[29], 3038/2017. (III. 7) AB végzés Indokolás [22]–[30]]. Ezért az erre vonatkozó megállapításait jelen vizsgálat során is irányadónak tekintette.
- [13] A pártatlan bírósághoz való jog alapjogként, mint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik lényeges eleme, az adott bírósági ügyben eljáró bíróval, bírakkal szemben az ügy, valamint az abban részt vevő felek iránti elfogulatlanság követelménye.
- [14] Az Alkotmánybíróság a bírói pártatlanság megítélése során figyelembe veszi {erre nézve lásd: 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [32]} az Emberi Jogok Európai Bíróságának erre vonatkozó joggyakorlatát, mely a bírói pártatlanság megítélésénél kiemelt jelentőséget tulajdonít a külső látszatnak. Ezzel összefüggésben

a 34/2013. (XI. 22.) AB határozat kiemeli, hogy azokban az ügyekben, amelyekben a bírák pártatlansága kérdőjeleződik meg, fontos ugyan az eljárás alá vont személy kétye, azonban annak van döntő jelentősége, hogy ez a kéty objektív szempontok alapján igazolható-e, vagyis a bíró pártatlanságának látszata válik-e kétségessé (Indokolás [28]).

- [15] A bírósági eljárásokban a pártatlanság követelményének érvényesülését az eljárási törvények hivatottak biztosítani [lásd: a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 13–21/A. §-ait, illetve a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 21–28. §-ait]. A bírák kizárására nézve az indítványozó által felhozottakkal összefüggésben a Be. 21. § e) pontja tartalmaz rendelkezéseket, mely szerint bíróként (az adott büntetőügyben) nem járhat el, akitől az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható. Míg ezt a kizárási okot a bírónak, illetve a bírói tanács elnökének – amennyiben a kizárási ok vele szemben áll fenn – kötelezettsége bejelentenie (abszolút kizárási ok), ugyanakkor a Be. 23. § (2) bekezdése alapján a bíró kizárását meghatározott személyi kör: a magánvádló (mint indítványozó), továbbá az ügyész, a terhelt, a védő, a sértett, a pótmagánvádló, a magánfél, illetve képviselőjük kezdeményezheti (a Be. megfogalmazása szerint „bejelentheti”). Ennek a kizárási oknak a bejelentése – szemben más kizárási okokkal, amelyek nem kötöttek ilyen szigorú időbeli korlátozáshoz – ugyanakkor további feltételekhez kötött: egyrészt azt csak a tárgyalás megkezdéséig lehet megtenni, a tárgyalás megkezdését követően pedig csak akkor lehet hivatkozni rá, amennyiben a fentiekben megjelölt bejelentő valószínűsíti, hogy a kizárási okról csak a tárgyalás megkezdését követően szerzett tudomást, vagy ez az ok csak ezt követően merült fel, és az nyomban bejelentésre került.
- [16] Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel a befogadási eljárás során azt állapította meg, hogy a tanácsvezető bíró pártatlanságának látszata nem vált kétségessé az indítványozó által felhozott érvek alapján. Önmagában az alapján nem vélemezhető a bíró elfogultsága, hogy – élve az eljárási törvény alapján biztosított lehetőséggel – az esetleges kizárással kapcsolatos bejelentés tárgyában a tárgyalás megkezdésekor nyilatkozta a feleket. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványozónak a pártatlan bírósághoz való joga sérelmével összefüggésben – a befogadási eljárás során – azt állapította meg, hogy az nem valószínűsített az Abtv. 29. §-a szerinti bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, továbbá alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vet fel, ezért azt az öttagú tanács abban a részében nem fogadta be. Mindezek alapján a kérdés érdemi elbírálását mellőzte.

IV.

- [17] Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [18] Az Alkotmánybíróság alkotmányossági vizsgálata során arra kereste a választ, hogy sérti-e az indítványozó szabad vallásgyakorláshoz fűződő jogát, továbbá magán- és családi életének tiszteletben tartásához, valamint különleges személyes adatai védelméhez való jogát a harmadfokú bíróság jogerős ítélete annak folytán, hogy az az indítványozót származásáról, vallási közösséghez való tartozásáról (mint legbelsőbb magánügyéről) való tényállítás túrésére kötelezi.
- [19] 1. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben szükségesnek tartotta áttekinteni a vallásszabadsággal összefüggő gyakorlatának elvi megállapításait.
- [20] Az Alkotmánybíróság a 3236/2015. (XII. 8.) AB határozatában (a védőoltási kötelezettség alternatív oltóanyag felhasználásával történő teljesítésével összefüggésben történő alkotmányjogi panasz tárgyában) először értelmezve az Alaptörvény negyedik módosítása hatálybalépését követően a lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jog alkotmányos alapjog tartalmát megállapította, hogy az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése, illetve az Alkotmány 60. § (1) és (2) bekezdései – kisebb eltérésekkel – lényegi egyezést mutatnak.
- [21] A vallásszabadsághoz való jog tartalmát – az Alkotmányhoz hasonlóan – az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdésének „hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa” szövegrésze részletezi. Az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése – az Alkotmánnyal és a meghatározó nemzetközi emberi jogi dokumentumokkal egyezően – a vallásszabadság hagyományos tartalmaként magában foglalja: a hit (meggyőződés) megválasztásának és kinyilvánításának szabadságát; valamint a vallásgyakorlás és a vallási meggyőződés tanításának szabadságát. A vallásszabadság magában foglalja a negatív vallásszabadságot is, vagyis azt a jogot, hogy valaki mellőzze meggyőződése kinyilvánítását [erre nézve először: 4/1993. (II. 12.) AB határozat, ABH 1993, 50.].

- [22] Az Alkotmánybíróság az állam és a vallási közösségek kapcsolatára nézve a 27/2014. (VII. 23.) AB határozatában – a 6/2013. (III. 1.) AB határozatában [lásd különösen: Indokolás [131]] foglaltakkal egyezően – kiemelte az állam és a vallási közösségek különvált működésének (különállásának) elvét, melyet az Alaptörvény a vallás szabadságához kapcsolódóan, egyrészt a szekularizált állam működésének egyik alapelveként, továbbá a vallásszabadság egyik garanciájaként fogalmaz meg. A vallási közösségek különvált működésének és önállóságának elvéből pedig az következik, hogy az állam sem a vallási közösségekkel, sem valamelyik konkrét vallási közösséggel nem kapcsolódhat össze intézményesen; azaz az állam nem azonosítja magát egyetlen vallási közösség tanításával sem; továbbá, hogy az állam nem avatkozhat be a vallási közösségek belső ügyeibe, és különösen nem foglalhat állást hitbéli igazságok kérdésében.
- [23] Mint ahogy azt az Alkotmánybíróság legutóbb a 17/2017. (VII. 18.) AB határozatában a vallásszabadság jogának egyéni és kollektív gyakorlásával összefüggésben is megerősítette korábbi, azon gyakorlatát [erre nézve lásd: 64/1991. (XII. 17.) AB határozat], amely szerint az állam – az egyéni jogokkal összefüggésben egyrészt negatív magatartásra, tartózkodásra kötelezett, nevezetesen: hogy ne korlátozza az egyén alapvető jogait. Ugyanakkor az állam kötelessége az alapvető jogok „tisztelőben tartása” mellett nem merül ki abban, hogy tartózkodik az egyéni jogok megsértésétől, hanem emellett gondoskodnia kell a vallásszabadság érvényesüléséhez szükséges feltételekről is, azaz az egyéni igényektől függetlenül a vallásszabadsággal kapcsolatos értékek és élethelyzetek védelméről. Az Alkotmánybíróság az állam semlegességének tartalmára nézve már korai határozatában hangsúlyozta, hogy a semlegesség a vallásszabadsághoz való joggal kapcsolatban nem tétlenséget jelent. Az államnak kötelessége, hogy a vallásos meggyőződés kinyilvánítása, tanítása és az életvitelben való követése, az egyházak működése, s ugyanígy a vallás elutasítása, továbbá a vallási meggyőződésről való hallgatás számára olyan teret biztosítson, amelyben a különböző felfogások szabadon képződhetnek és fejlődhetnek, s ezen keresztül lehetővé teszik az egyéni meggyőződés szabad kialakítását. Az államnak egyrészt ezt a szabad kommunikációs folyamatot kell biztosítania; ez a kötelessége a gondolat szabadsághoz és szabad véleménynyilvánításhoz való jogból is adódik. Másrészt adott esetben gondoskodnia kell más alapvető jogok védelméről a vallásszabadsággal szemben is [4/1993. (II. 12.) AB határozat ABH 1993, 54.].
- [24] Az Alkotmánybíróság ezen, az Alaptörvény VII. cikkével összefüggő megállapításait jelen határozata meghozatala során is irányadónak tekintette.
- [25] 2. Az Alkotmánybíróság az indítványozó által sérülni vélt Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében rögzített és védett magánszférához való jogának tartalmával már szintén több határozatában foglalkozott. A 32/2013. (XI. 22.) AB határozat hangsúlyozta, hogy „[a]z Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése – a régi Alkotmány 59. § (1) bekezdésével ellentétben – átfogóan védi a magánszférát: az egyén magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét. A magánszféra lényege tekintetében azonban továbbra is fenntartható az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában megfogalmazott – a magánélet fogalmának esszenciáját jelentő, általános érvényű megállapítás, miszerint a magánszféra lényegi fogalmi eleme, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek” [36/2005. (X. 5.) AB határozat, ABH 2005, 390, 400, Indokolás [82]–[83]].
- [26] Az Alkotmánybíróság ugyanezen határozatában – kimondva az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdésében rögzített személyes adatok védelméhez való jognak az Alkotmány 59. §-ában foglaltakkal való lényegi tartalmi egyezőségét, – nyomatékosította, hogy „[a]z Alkotmánybíróság a személyes adatok védelméhez való jogot nem hagyományos védelmi jogként értelmezte, hanem annak aktív oldalát is figyelembe véve, információs önrendelkezési jogként. A személyes adatok védelméhez való jognak eszerint az a tartalma, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni tehát általában az érintett beleegyezésével szabad; mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát. Kivételesen törvény elrendelheti személyes adat kötelező kiszolgáltatását, és előírhatja a felhasználás módját is [15/1991. (IV. 13.) AB határozat, ABH 1991, 49, 42. (Indokolás [86]–[87])]”.
- [27] Bár az Alaptörvény nem határozza meg a személyes adat fogalmát {vö: 2/2014. (I. 21.) AB határozat, Indokolás [11]}, az Alkotmánybíróság a 11/2014. (IV. 4.) AB határozatában (Indokolás [55]) a személyes adatot, mint az ember magán- és családi életéről szóló információt értelmezte. Míg a 3038/2014. (III. 13.) AB határozatában megállapította, hogy az Alaptörvény a személyes adatok védelméhez való jogot a magánszféra védelmére irányuló jogok egyikeként szabályozza (Indokolás [17]).

- [28] Az Alkotmánybíróság ugyancsak a 32/2013. (XI. 22.) AB határozatában hangsúlyozta, hogy az Alaptörvény értelmezése során is fenntartható a személyes adatok védelméhez való jogot információs önrendelkezési jogként értelmező korábbi alkotmánybírói gyakorlat, miután az Alaptörvény – különösen annak O) cikkéből és II. cikkéből következően – az egyén-közösség közötti viszonyt az egyén közösséghez kötöttsége jegyében határozta meg, anélkül azonban, hogy annak egyedi értékét érintené. Megállapította továbbá, hogy „az információs önrendelkezési jog szorosan kapcsolódik a magánszférához való joghoz és az arról való döntést foglalja magában, hogy az egyén mikor és milyen korlátok között fedi fel a személyéhez köthető adatokat. Az egyénnek társadalmi lényként, szociális beágyazottsága miatt bizonyos mértékben azonban el kell tűrnie adatai kötelező kiszolgáltatását, és azok állam általi felhasználását” (Indokolás [88]).
- [29] 3. Jelen ügyben tehát azt szükséges vizsgálnia az Alkotmánybíróságnak, hogy az indítványozó mint magánvádoló által indított, rágalmazás vétsége tárgyában meghozott büntető ügyében a harmadfokú, jogerős ítélet sértette-e az indítványozó vallásgyakorlásához, magánszféra védelméhez való jogát, illetve a személyes adatok védelméhez való jogát oly módon, hogy a bíróság az indítványozó engedélye nélkül kezelt különleges személyes adatnak minősülő vallási státuszára vonatkozó adatokat (egy vallási közösség belső döntését) tartalmazó bizonyítékot értékelt.
- [30] Jelen határozat indokolása IV. 1. pontjában (Indokolás [19] és köv.) már foglalkozott a vallásszabadsághoz való jog tartalmával. E jog további jellemzője – más szabadságjogokkal egyezően – arra jogosítja az őt megillető személyt [nevezetesen minden embert: Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése], hogy szabadon dönthessen e joga gyakorlásáról, vagy e joga gyakorlásának mellőzéséről/megtagadásáról. Ugyanakkor bármely szabadságjog esetében ezek együttese: nevezetesen a jog gyakorlása, vagy a jog gyakorlásának a megtagadása egyszerre nem lehetséges, a jogosultnak mindenképp szükséges választania a két lehetőség közül. Nincs ez másképp a vallásszabadsághoz való jog esetében sem. E szabadságjog jogosultja vagy gyakorolja e jogát, vagy nem, ez utóbbi esetben a meggyőződés kinyilvánítása mellőzéséhez való jogával élve. Azonban amennyiben e jog jogosultja élt a vallási meggyőződése kinyilvánításának jogával, azaz választott e szabadságjog gyakorlásának mikéntje felől, utólag már nem hivatkozhat arra, hogy jogában áll annak mellőzése, hiszen e jog egyszerre csak egyféleképpen gyakorolható. A vallásszabadság vonatkozásában a jog pozitív és negatív oldala – más szabadságjogokhoz hasonlóan – együttesen nem gyakorolható: fogalmilag kizárt, hogy az egyén egyidejűleg kinyilvánítsa meggyőződését és egyidejűleg éljen azzal a jogával, hogy meggyőződésének kinyilvánítását mellőzi. Tartalmi kérdésekben, így például egy vallási közösség tagságra vonatkozó szabályai vonatkozásában, az államnak a vallási közösségek (egyházak) önértelmezésére kell hagyatkoznia. A vallási közösségek az államtól különváltan működnek, és autonómiájuk lényegéhez tartozik, hogy meghatározzák, kiket fogadnak tagjaik sorába. Az egyént – erre irányuló nyilatkozata hiányában – az állam nem tekintheti egy adott vallási közösség tagjának, ugyanakkor a vallási közösség nyilatkozatához is kötve van: hiába vallja magát az egyén egy közösséghez tartozónak, ha az adott közösség nem fogadja be, az állam nem tekintheti odatartozónak.
- [31] Amennyiben vallásszabadsághoz való jogát valaki egy meghatározott vallási közösség tagjaként gyakorolja, az adott közösségen belül, annak tagjai között (az indítványozó által hivatkozott) vallási meggyőződése, vallása, származása mint szenzitív adat védelméről nyilvánvalóan nem beszélhetünk. A jogvédelem, akár a vallásszabadságra, akár a szenzitív adatok védelmére irányul, csakis az állammal szemben áll fenn, a közösségen belül azonban nem. Azaz nem a vallási közösség irányában mondott le az egyén arról a jogáról, hogy ne tudja, milyen vallású (élve a szenzitív adatai védelmével), hanem a közösségben vállalt tisztség, közösség nevében történő feladatellátás folytán az állam felé.
- [32] Miután jelen esetben az indítványozó a vallási közösségben vezetőként vagy tisztségviselőként olyan feladatot vállalt, illetve látott el, amely feladat része volt ezen vallási közösség külső, közösségen kívüli, azon túlmutató képviselője, nem lehet hivatkozni a hitének, vallási meggyőződésének szenzitív adat jellegére, mivel ezen feladatkör ráruházásakor, önként járult hozzá annak külső, a vallási közösségen kívüli, állam általi megismeréséhez.
- [33] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a jogerős bírói döntést nem találta az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdésébe ütközőnek.
- [34] 4. Az Alkotmánybíróság szükségesnek tartotta megvizsgálni a jogerős bírói döntést abból a szempontból is, hogy az sértette-e az indítványozó személyes adatai védelméhez fűződő, az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdése szerinti jogát, illetve generális szabályként az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdését oly módon, hogy a szemé-

lyére vonatkozó belső egyházi döntést mint az indítványozó különleges személyes adatait tartalmazó bizonyítékot – az indítványozó engedélye nélkül – értékelt.

- [35] 4.1. Az indítványozó által sérülni vélt alapjogok korlátozására nézve az Alaptörvényben rögzített általános kritériumokat egyrészt az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése, továbbá az I. cikk (3) bekezdése deklarálja. Az I. cikk (1) bekezdésének jelentősége, hogy elsődleges kötelezettségként állapítja meg az állam tevőleges védelmi kötelezettségét az ember alapjogainak védelmére nézve. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság vonatkozó határozataiban arra nézve, amikor az alapjogi konfliktus a jogalanyok egymás közötti jogviszonyában akként merül fel, hogy az egyik magánszemély alapjogát a másik személy alapjoga veszélyezteti (konkuráló/versengő alapjogok), az állam tevőleges védelmi kötelezettségére nézve annak közvetítő, kiegyenlítő szerepét hangsúlyozta {13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [50], 14/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [65]}.
- [36] Míg az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése, vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Ezzel összefüggésben a 3/2015. (II. 2.) AB határozat elvi élel mondta ki, hogy bár az alapjog-korlátozásnak ezen tesztje mindenekelőtt a jogalkotót kötelezi, hatáskörükhöz igazodva a jogalkalmazókat is köti. E cikkből ugyanis (az Alaptörvény 28. cikkére is tekintettel) „a bíróságoknak az a kötelezettsége adódik, hogy ha olyan jogszabályt értelmeznek, amely valamely alapjog gyakorlását korlátozza, akkor a jogszabály engedte értelmezési mozgástér keretein belül az érintett alapjog korlátozását kizárólag a szükséges és arányos mértékű beavatkozás szintjére szorítsák” (Indokolás [21]).
- [37] Az Alkotmánybíróság a bíróságok ebbéli feladatára nézve több határozatában {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [20]} kifejtette, hogy ez nem jelenti azt, hogy a bíróságoknak a döntéseiket közvetlenül az Alaptörvény rendelkezéseire kellene alapítaniuk, csupán azt, hogy az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során figyelemmel kell lenniük a releváns alkotmányossági szempontokra.
- [38] 4.2. Az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdéseivel összefüggő indítványozói kérelem tárgyában az Alkotmánybíróságnak először azt kellett vizsgálnia, hogy a bírói döntés sértette-e az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdését, az az indítványozó által előadottak szerint megvalósította-e az alapjogsérelmet. Az alkotmányossági vizsgálaton belül csak ezt követően kerülhet sor az alapjog-korlátozás szükségességének és arányosságának megítélésére, ez utóbbin belül pedig az alapjogi konfliktus (az esetleges konkuráló alapjogok: úgy mint az indítványozó személyes adatai védelméhez fűződő joga *contra* a vádlott véleménynyilvánítási joga) folytán az állam közvetítő, kiegyenlítő szerepének vizsgálatára mint tevőleges védelmi kötelezettségre.
- [39] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben utal arra, hogy a rendes bíróságok által elkövetett, vélt vagy valós jogszabálysértések önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére. Ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna {vö: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}. A jogi indokok helyességének vizsgálata főszabály szerint felülvizsgálati hatáskör, amit a Kúria gyakorol, míg jelen esetben a Be. 416. § (4) bekezdés d) pontja alapján a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak nincs helye. A Be. 386. § (1) bekezdés c) pontja alapján – a másodfokú bíróság ítélete ellen – fellebbezésnek van helye a harmadfokú bírósághoz, ha a másodfokú bíróság a büntetőjog szabályainak megsértésével az első fokon elítélt vádlottat felmentette, vagy vele szemben a büntetőeljárást megszüntette, melyre nézve a Be. 387. § (1) bekezdése értelmében főszabály szerint teljes a felülbírálat terjedelme. Mindezek mellett annak eldöntéséhez, hogy az adott bírói döntés alaptörvény-ellenessége fennáll-e, szükséges megvizsgálnia az alapul fekvő tényállást, és azt, hogy mi vezetett, vagy vezethet a bírói döntés alaptörvény-ellenességéhez {erre nézve lásd: 10/2017. (V. 5.) AB határozat, Indokolás [86]}.
- [40] Az indítványozó a harmadfokú bíróság jogerős döntése folytán az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdésének sérelmét arra hivatkozással állította, hogy az a személyére vonatkozó belső egyházi döntést, mint az indítványozó különleges személyes adatait tartalmazó bizonyítékot – az indítványozó engedélye nélkül – értékelt.
- [41] A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 229. §-a alapján nem büntethető – többek között – rágalmozás bűncselekménye miatt az elkövető, ha a becsület csorbítására alkalmas tény valónak bizonyul. Valóság bizonyításának pedig akkor van helye, ha a tény állítását, híresztelését, illetve az arra közvetlenül utaló kifejezés használatát a közérdek vagy bárkinek a jogos érdeke indokolta.

- [42] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben a harmadfokú jogerős ítélet alapján megállapította, hogy az az indítványozó mint magánvádló származására, vallására nézve, sem az indítványozó édesanyjának vallásával vagy származásával összefüggésben nem folytatott le valóságbizonyítást. Így valóságbizonyítás hiányában határozata meghozatalához ezzel összefüggésben nem használhatott fel semmilyen bizonyítékot, többek között a vallási közösség belső vallási döntését sem. Ezzel szemben a jogerős ítélet indokolásában az erre vonatkozó valóság bizonyítása elrendelésétől kifejezetten elhatárolódott. Ennek során hangsúlyozta, hogy „a sértett magánéletére, családi életére vonatkozóan – ide értve a származását, vallását is – a valóság bizonyításának elrendelésére nem kerülhet sor, ezekben a kérdésekben senkit sem terhelhet igazmondási kötelezettség. Alapvető emberi jog, hogy bárki származástól függetlenül valamely népbe, vagy közösségbe tartozónak vallja magát.”
- [43] Bár a másodfokú bíróság döntésében ettől eltérő álláspontot képviselt – lefolytatva a valóságbizonyítást – ugyanakkor az a bírósági döntés olyan „közbenső” ítéletnek tekinthető, amelyhez nem fűződik jogerő, sőt, amelyet a harmadfokú bíróság – épp eltérő jogi álláspontjára tekintettel – jogerős ítéletével megváltoztatott; ezért csak a harmadfokú jogerős bírói döntés tekinthető ebből a szempontból relevánsnak.
- [44] Jelen ügygel összefüggésben alkotmányossági kérdésként felmerül továbbá, hogy a vallási közösségek (egyházak) belső felekezeti szabályai, belső döntései közül egyáltalán mit értékelhet a világi hatóság, jelen esetben a bíróság. Az Alkotmánybíróság erre nézve – a 3100/2017. (V. 8.) AB határozatában foglaltakhoz (lásd: Indokolás [37]) hasonlóan, – szükségesnek tartja kiemelni, hogy a világi hatóság (bíróság) a vallási (egyházi) közösség belső döntései, illetve belső felekezeti szabályai vizsgálatára nem rendelkezik hatáskörrel, így azokat eljárása során azokat nem vizsgálhatja.
- [45] Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján megállapította, hogy az indítványozó által felhozott indokok alapján az alkotmányjogi panasszal támadott harmadfokú jogerős bírói döntés nem sértette az indítványozó Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdésében foglalt jogait.
- [46] Miután a jogerős bírói döntés folytán az indítványozó szerinti alapjog-korlátozás nem volt megállapítható, az Alkotmánybíróság a versengő alapjogok hiányában nem vizsgálta a bíróság intézményvédelméből eredő kiegyenlítő szerepét.
- [47] 5. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott harmadfokú jogerős bírói döntés nem sértette az indítványozó Alaptörvény VI. cikk (1), (2) bekezdései, valamint a VII. bekezdés (1) bekezdése szerinti alapjogait, az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2017. július 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [48] Támogatom a határozatot, de az indokolás egy részével nem értek egyet, illetve részben hiányosnak látom.
- [49] Az Indokolás IV. részének 1. pontjában (Indokolás [19] és köv.) a határozat megítélésem szerint helytelenül állítja azt, hogy a korábban hatályban volt Alkotmány és az Alaptörvény szabályozása azonos tartalmat jelent a vallásszabadság vonatkozásában, és hogy ebből következően a régi alkotmány alapján kialakított érvelési gyakorlatot az Alkotmánybíróság újragondolás nélkül fenntarthatja. A többségi véleményről eltérően megítélésem szerint az Alaptörvény szabályozása eltér az Alkotmány 60. § (3) bekezdésében foglaltaktól, ezért az AB ennek értelmezése során nem követheti a korábbi gyakorlatát. A korábbi Alkotmány az állam és az egyházak elválasztott működését rögzítette, az Alaptörvény szerint azonban „a közösségi célok érdekében együttműködésre alkalmasság” az egyházzal nyilvánítás egyik feltétele lehet. Az Alaptörvény emellett nem a vallásszabadság individuális gyakorlásának szabályozásához ír elő sarkalatos törvényt, hanem annak kollektív gyakorlásának

szerveződéséhez. Ez utóbbi nem kíván meg olyan nagyfokú tartózkodást az állam részéről, mint az individuális vallásszabadság.

- [50] Az Alaptörvény 4. módosítása hatályon kívül helyezte a régi Alkotmányon nyugvó alkotmánybíróági döntések érvelési normáit épp azért, hogy az új alaptörvényi értelmezési szabályok korábbihoz képest a lényegét illetően megváltozott irányai akadálytalanul tudjanak érvényesülni. A 13/2013. (VI. 17.) AB határozatban a korábbi testületi többség úgy határozott, hogy a hatályon kívül helyezés ellenére a szövegszerű idézés szintjén is fel kívánja használni a régi Abh.-k érveit, és mivel az államhatalmi rendszeren belül nincs olyan más szerv, mely felülbírálná az alkotmánybíróági döntéseket, így a hatályon kívül helyezett Abh.-k reaktíválása azóta is folyik. Ám ez a kritizálható döntés is csak úgy tette lehetővé a régi Abh.-k felhasználását, amennyiben teljes egyezés van a régi alkotmányi szabályozás és az alaptörvényi szabályozás között. A vallásszabadság és az egyházszervezés egész körét (vagyis az Alaptörvény VII. cikkének (1)–(5) bekezdéseinek teljes összefüggésrendszerét!) a szem elé tartva látható, hogy itt még ez az egyező szabályozás sem létezik. Így a régi Abh.-k felhasználhatóságának deklarálása az indokolás kritizált részében még a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatot is túlfeszíti, és ez megakadályozhatja azt, hogy a kérdéskör részleteit önálló érvelések felkutatásával és ismételt végig gondolásával alakítsuk ki a jövőben.
- [51] Az egyik újragondolási kérdéskört épp abban látom, hogy a vallásszabadságot és az egyházakat érintően az állam cselekvési szabadságát és az itteni korlátokat másként kell megfogalmazni azoknak a vallási irányzatoknak az esetében, melyek napjaink nyugat-európai tapasztalatai szerint a legellenségesebben állnak az európai kulturális értékekkel és társadalomszervezéssel szemben. Ebben a vonatkozásban nem elég, ha a többségi indokolással egyezően csak az állam negatív magatartásra kötelezését emeljük ki, és az állam kötelező semlegességét emeljük ki minden vallási irányzattal szemben egyenlően: „az állam – az egyéni jogokkal összefüggésben – egyrészt negatív magatartásra, tartózkodásra kötelezett nevezetesen, hogy ne korlátozza az egyén alapvető jogait” (Indokolás [23]). Ezt le lehetett még írni az 1990-es évek elején létrehozott valamelyik alkotmánybíróági határozatban, ám 2017-ben, amikor a nyugati nagyvárosokban az iszlám egyes irányzatai esetében (például a szalafita vagy a vahabita irányzatoknál) szisztematikusan és az irányzat tagjainak tekintélyes részére érvényesen megállapítható, hogy a legellenségesebben viszonyulnak az európai kulturális értékekhez – most már napi terrorakciókban is megnyilvánulva –, akkor ezt a megállapítást érhetetlennek és elfogadhatatlannak kell minősíteni.
- [52] A jövőben tehát félre kell telnünk ebből az okból is a '90-es években még problémátlanak tűnő érveléseket és normatív formulákat az állam és az egyház, illetve a vallási irányzatok viszonyát illetően, és alapvetően új alapról kiindulva kell ezeket újragondolni. Ebben segíthet az is, hogy az Alaptörvény Nemzeti Hitvallásának deklarációi és alaptörvényi értékhangsúlyai az alkotmánybíróági értelmezés középpontjába állították a kereszténység és az európai közösségek, illetve ezeken belül mindenekelőtt magyar nemzeti közösség védelmét és fennmaradásának primátusát. Amikor az alkotmánybíróági döntéseink indokolásaiban – az egyedi indítvány eldöntésén túl – hosszabb távon is ható normatív érveket és döntési formulákat fektetünk le, a akkor ezekből kell kiindulnunk.

Budapest, 2017. július 10.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybíróági ügyszám: IV/639/2016.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3193/2017. (VII. 21.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Zalaegerszegi Törvényszék Bf.288/2016/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.
2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt egyebekben visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján (dr. Galambos Károly ügyvéd, székhelye: 1054 Budapest, Alkotmány u. 4. I/105.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján 2016. december 27-én alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és kérte – a Keszthelyi Járásbíróság 8.B.48/2015/21. számú ítéletére kiterjedően – a Zalaegerszegi Törvényszék Bf.288/2016/4. számú végzése megsemmisítését a megállapított 150 000 Ft büntügyi költség tekintetében.
- [2] Az indítványozó mint magánvádló, jogi képviselője útján a Keszthelyi Járásbíróságon feljelentést tett a terhelt ellen 2 rendbeli, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 226. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés *b*) pontja szerint minősülő rágalmozás vétsége miatt. A Keszthelyi Járásbíróság 2016. május 12-én kelt, 8.B.48/2015/21. számú ítéletében megállapította a terhelt bűnösségét a vád szerinti bűncselekményben és két év időtartamra önálló intézkedésként próbára bocsátotta. Az elsőfokú bíróság a terheltet kötelezte továbbá arra, hogy az indítványozó részére 10 000 Ft eljárási illetéket, valamint 150 000 Ft büntügyi költséget fizessen meg. Az elsőfokú ítélet indokolása szerint, mivel az indítványozónak mint magánvádlónak a jogi képviselője az ügyvédi munkadíjról, továbbá az üzemanyag-költségről számlákat nem csatolt, ezért a bíróság az akkor hatályban lévő, a terhelt és a védő készkiadása, illetőleg a védő díja állam általi megtérítésének szabályairól, valamint a büntetőeljárásban részt vevő személyek és képviselőik költségéről és díjáról szóló 26/2003. (VII. 1.) IM-BM-PM együttes rendeletben (a továbbiakban: Rendelet) foglaltak alapul vételével állapította meg a büntügyi költség összegét, ellentétben a bejelentett és az ügy tárgyi súlyához mérten rendkívül eltúlzott költségterítési igénnyel. Az ítélet ellen az indítványozó és a jogi képviselője kizárólag a büntügyi költség tekintetében jelentett be fellebbezést. Az indítványozó sérelmezte a megállapított büntügyi költség összegét, mert az elsőfokú bírósághoz előterjesztett kérelme arra irányult, hogy a bíróság a jogi képviselőjének kifizetett ügyvédi munkadíj és költség teljes összegének, 537 000 Ft-nak a megfizetésére kötelezze a terheltet. A Zalaegerszegi Törvényszék 2016. szeptember 16-án kelt, Bf.288/2016/4. számú végzésében az elsőfokú ítéletet a büntügyi költség vonatkozásában helybenhagyta. A végzés indokolása szerint a törvényszék a járásbíróság indokaival teljes körűen egyetértett. A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy az ügyvédi munkadíj szabad egyezkedés tárgya a védő és az ügyfél között és helyesen döntött az elsőfokú bíróság, amikor a kialakított munkadíj harmadik félre háruló kifizetését korlátok közé szorította. A másodfokú bíróság szerint a terhelt ellen csekély súlyú bűncselekmény miatt indult büntetőeljárás, amelynek jogi megítélése egyszerű volt, tekintettel arra a tényre, hogy a terhelt a bűncselekmény elkövetését „ténybelileg” elismerte. A törvényszék az elsőfokú bíróság által megállapított büntügyi költség összegének felemelésére az indítványozó által a fellebbezés során csatolt számlák ellenére sem látott lehetőséget.
- [3] 2. Az indítvány szerint a támadott bírósági határozatok sértik az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdését, R) cikk (1)–(3) bekezdéseit, I. cikk (1)–(3) bekezdéseit, V. cikkét, XIII. cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseit, a 26. cikk (1) bekezdését és 28. cikkét.

- [4] Az indítványozó szerint személyét a rágalmazás folytán közvetlen támadás érte, és ennek következtében ügyvédi segítséget kellett igénybe vennie. Álláspontja szerint az eljáró bíróságok a Rendeletben foglaltakat tévesen értelmezték és nem vették figyelembe az ügyvéd és az ügyfele között létrejött szerződést, továbbá nem indokolták megfelelően a döntésüket a bűnügyi költség tekintetében, így megsértették az Alaptörvényben foglalt és az indítványban felsorolt jogait.
- [5] Az Alkotmánybíróság főtítkára az indítványozót felhívta az alkotmányjogi panaszának kiegészítésére.
- [6] Az indítványozó az indítvány – határidőben benyújtott – kiegészítésében pontosította, hogy a támadott határozatok az Alaptörvény I. cikkében, V. cikkében, XIII. cikkében, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseiben foglalt jogait sértik.
- [7] Az indítványozó panaszát azzal egészítette ki, hogy a támadott elsőfokú ítélet az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésére (szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jog) tekintettel is alaptörvény-ellenes. Ezen túlmenően indítványozta, hogy az Abtv. 28. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti eljárásban az Alkotmánybíróság térjen át az időközben hatályon kívül helyezett Rendelet Alaptörvénnyel való összhangjának a vizsgálatára. Ebben a tekintetben megismételte a támadott bírói határozatokkal szemben felhozott indokokat és hivatkozott a 15/2016. (IX. 21.) AB határozatban foglaltakra, amely szerint a bűnügyi költség viselése különösen fontos a védelemhez való jog részét képező szabad védőválasztás joga tekintetében. Érvelése szerint a magánvádas eljárásban a védő költségeit nem az állami költségvetés, hanem a magánvádló előlegezi, ezért a bűnügyi költségek korlátozott áthárítása a magánvádló tulajdonhoz való jogát sérti.

II.

- [8] Az Alkotmánybíróság eljárása során az alábbi jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe.

- [9] 1. Az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszban hivatkozott rendelkezései:

„M) cikk (1) Magyarország gazdasága az értékkeremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik.”

„R) cikk (1) Az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja.

(2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.

(3) Az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni.”

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.

(2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.

(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„IV. cikk (1) Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.”

„V. cikk Mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. [...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

„26. cikk (1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatóak. A bírákat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani. A bírák nem lehetnek tagjai pártnak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

[10] 2. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) rendelkezései:

„338. § (1) A bíróság a vádlottat a bűnügyi költség viselésre kötelezi, ha őt bűnösnek mondja ki, vagy szabálysértés elkövetéséért a felelősségét megállapítja. Ez a rendelkezés nem vonatkozik arra a bűnügyi költségre, amelynek viselésére a törvény alapján mást kell kötelezni.

[...]

(4) A bíróság a bűncselekmény súlyához képest aránytalanul nagy bűnügyi költség egy részének megfizetése alól a vádlottat mentesítheti.

[...]

339. § (1) Az állam viseli a 74. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott bűnügyi költségből azt a költséget, amelynek viselésére a vádlott a 338. § alapján nem kötelezhető.”

„514. § (1) A 339. § (1) bekezdésében szabályozott esetben a bűnügyi költséget a magánvádló viseli.”

III.

[11] Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.

[12] 1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-ára alapozott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. A Zalaegerszegi Törvényszék mint másodfokú bíróság Bf.288/2016/4. számú végzését 2016. október 19-én kézbesítették az indítványozó jogi képviselője számára. Az indítványozó jogi képviselője az alkotmányjogi panaszt 2016. december 16-án adta postára az első fokon eljáró bíróságnak címezve. Az Alkotmánybíróság ennek alapján rögzítette, hogy a panasz határidőben benyújtottnak számít.

[13] 2. Az alkotmányjogi panasz részben eleget tesz az Abtv. 52. § (1), illetve (1b) bekezdésében foglalt, az indítványokkal szemben támasztott követelményeknek, mivel tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [az Abtv. 27. §]; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [R] cikk (1)–(3) bekezdés, M) cikk (1) bekezdés, I. cikk (1)–(3) bekezdés, IV. cikk (1) bekezdés, V. cikk, XIII. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdés, 26. cikk (1) bekezdés, 28. cikk].

[14] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a alapján az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze, de az indítványozó alkotmányjogi panaszában és annak kiegészítésében nem az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmére is hivatkozott [M] cikk (1) bekezdés, R) cikk (1)–(3) bekezdés, I. cikk (1)–(3) bekezdés, 26. cikk (1) bekezdés, 28. cikk]. Ezen cikkek vonatkozásában érdemi alkotmányossági vizsgálat lefolytatására még indokolás előterjesztése esetében sincs lehetőség [3115/2016. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [30]–[32], 3143/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [31]–[34], 3024/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [63]–[64], 3058/2017. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [12]]

[15] Az Alkotmánybíróság megállapítja továbbá, hogy az indítványozó által hivatkozott, a személyi szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jog [IV. cikk (1) bekezdés] és az önvédelemhez való jog [V. cikk], valamint és a bűnügyi költség mérséklése között – az előterjesztett indokolás figyelembe vételével – nem állapítható meg alkotmányjogilag értékelhető összefüggés. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az ilyen összefüggés hiányában az indítvány ezen elemeit érdemben nem vizsgálja [pl. 3074/2016. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [44]].

- [16] Az indítvány megjelölte a támadott bírósági határozatokat (Keszthelyi Járásbíróság 8.B.48/2015/21. számú ítélet, Zalaegerszegi Törvényszék Bf.288/2016/4. számú végzés), és kifejezett kérelmet terjesztett elő arra nézve, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a felsorolt határozatok alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat, így ebben a vonatkozásban a határozott kérelem alkotmányos feltételeinek eleget tett.
- [17] 3. Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [18] Az alapul szolgáló büntető ügyben az indítványozó magánvádlóként járt el, így a benyújtott indítvány vonatkozásában az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében érintettnek tekinthető [pl. 1/2015. (I. 16.) AB határozat, Indokolás [9]; 3090/2016. (V. 12.) AB határozat, Indokolás [14]].
- [19] Az Alkotmánybíróság vizsgálta azt is, hogy a támadott bírósági határozat az ügy érdemében hozott döntésnek vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek tekinthető-e. Az Alkotmánybíróság több határozatában rögzítette, hogy alkotmányjogi panasz keretében csak az ügyek érdemében hozott végső döntések és a bírósági eljárást befejező egyéb döntések vizsgálhatók. Alkotmányjogi panasz tárgya lehet a büntetőeljárásban hozott döntések közül az Abtv. 27. § első és második fordulata alapján valamennyi ügydöntő határozat, így az ítélet és az ügydöntő végzés is [legutóbb pl. 3057/2017. (III. 20.) AB végzés, Indokolás [7], korábban: 3040/2015. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [30], 3002/2014. (I. 24.) AB végzés, Indokolás [20]–[21]].
- [20] A másodfokú bíróság határozatának indokolása szerint „[a] Be. 348. § (3) bekezdésében írt korlátok között a törvényszék a járásbíróság ítéletét felülbírált. Ennek során megállapította azt, hogy a járásbíróság az eljárási szabályok betartásával állapította meg [a terhelt neve] bűnösségét, szabott ki vele szemben jogkövetkezményt, döntött az eljárási illetékekről és helytállóan rendelkezett a bűnügyi költségről is” [támadott határozat indokolásának 5. bekezdése]. A járásbíróság ítélete a másodfokú határozat meghozatalának napján vált jogerőssé, és ezt záradékban a másodfokú bíróság rögzítette.
- [21] A Be. 338. § (1) bekezdése szerint a bíróság a vádlottat a bűnügyi költség viselésére kötelezi, ha őt bűnösnek mondja ki, vagyis a bűnügyi költség viselésére kötelezés előfeltétele a terhelt bűnösségének a megállapítása, amely a büntetőeljárásban az érdemi döntés alapja. Tekintettel arra, hogy a másodfokú bíróság az eljárási szabályok betartását a bűnösség és a jogkövetkezmények tekintetében is vizsgálta és az eljárás jogerősen a másodfokú döntéssel ért véget, ezért az Alkotmánybíróság álláspontja szerint jelen ügyben a támadott másodfokú végzés olyan bírósági határozatnak tekinthető, amely ellen alkotmányjogi panaszt lehet előterjeszteni.
- [22] 4. Az Abtv. 27. § b) pontjában foglaltak szerint a bírói döntéssel szemben alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette vagy a jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [23] Az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy az indítványozó a jogerős másodfokú bírósági határozat ellen nyújtotta be panaszát és ezt követően további rendes jogorvoslat nem állt rendelkezésére. Ezen túlmenően az Ügyrend 32. § (1) bekezdése szerint az Abtv. 27. § b) pontjában foglalt jogorvoslati lehetőség kimerítésének kötelezettsége nem vonatkozik a felülvizsgálatra mint rendkívüli jogorvoslatra. Az Alkotmánybíróság ennek alapján megállapította, hogy az indítvány a befogadáshoz szükséges ezen feltételnek is eleget tett.
- [24] 5. Az Alkotmánybíróság ezután az Abtv. 29. §-ában, az indítvány befogadásához szükséges további feltételek fennállását vizsgálta.
- [25] Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]]. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [26] 5.1. Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való joga sérült, mert a személye elleni jogtalan támadás elhárításával kapcsolatos ügyvédi költségeket a bíróság nem ismerte el és nem kötelezte a vádlottat annak megfizetésére.

- [27] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény XIII. cikke a tulajdonhoz való jogot alapvetően két szempontból garantálja, egyrészt a megszerzett tulajdont védi az elvonás ellen, másrészt a megszerzett tulajdont annak korlátozása ellen [pl. 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [20], 3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [34]]. Az indítványozó álláspontja szerint a bírói döntés folytán nem kapta meg azt az összeget, amelyet ügyvédjének kifizetett, így esetében az alaptörvényi cikk azon vonatkozása lehetne releváns, amely a tulajdon elvonására vonatkozik. Az indítványozó azonban maga is utalt arra, hogy az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 9. § (2) bekezdése alapján az ügyvédi megbízás szabad megállapodás tárgya. A tulajdon átszállása jelen esetben a felek szabad akaratából kötött megállapodáson alapult és nem állami vagy közhatalmi elvonás útján történt. A bírói döntés érdemét befolyásoló alaptörvény-ellenesség jelen ügyben az Alaptörvény XIII. cikke tekintetében ezért nem vetődhet fel, így az Alkotmánybíróság az érdemi vizsgálatot ebben a vonatkozásban mellőzte.
- [28] 5.2. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése, a jogorvoslathoz való jog tekintetében a másodfokú bíróság által elvégzett bírói mérlegelést, a „bűncselekmény súlyához képest aránytalanul nagy büntügyi költség” mérsékelésének indokait helyben hagyó és számára kedvezőtlen döntés meghozatalát kifogásolja.
- [29] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslathoz való jog olyan alkotmányos alapjog, amely megköveteli, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét (helyzetét) érdemben befolyásoló határozat felülvizsgálata érdekében legyen lehetősége az alapügyben eljáró szervtől különböző fórumhoz fordulni [14/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [30]]. Az Alaptörvény megköveteli azt is, hogy a jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékony legyen, vagyis képes legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására. Nem következik mindebből, hogy a jogorvoslatot elbíráló szervnek minden körülmények között helyt kell adnia a kérelemnek, az azonban alkotmányos kötelezettség, hogy az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassák és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálják [9/2017. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [20]–[21]].
- [30] Az indítványozónak lehetősége volt arra, hogy az elsőfokú ítélet ellen fellebbezést nyújtson be és ezt a jogát gyakorolta is. A törvényszék a büntügyi költség tekintetében utólag benyújtott számlákat megvizsgálta és úgy döntött, hogy a járásbíróság ítéletének a büntügyi költségre vonatkozó részét helybenhagyja, továbbá a meghozott határozatát megindokolta.
- [31] Mindezekre a körülményekre tekintettel az, hogy a másodfokú bíróság nem adott helyt az indítványozó kérelmének, nem veti föl az ügy érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kérdését, így az Alkotmánybíróság ebben a vonatkozásban az érdemi vizsgálatot mellőzte.
- [32] 6. Az indítványozó a panaszának kiegészítésében azt kérte az Alkotmánybíróságtól, hogy az Abtv. 28. § (1) bekezdésében meghatározott jogkörében járjon el. Az Abtv. 28. § (1) bekezdése szerint ugyanis az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában meghatározott bírói döntés felülvizsgálatára irányuló eljárásban az Abtv. 26. § szerinti, a jogszabály Alaptörvénnyel való összhangját illető vizsgálatot is lefolytathatja. Az indítványozó azt kérte, hogy a Rendeletnek és a 2017. január 1-jétől a helyébe lépett új, a terhelt és a meghatalmazott védő készkiadása, illetve a meghatalmazott védő díja megtérítésének szabályairól, valamint a büntetőeljárásban részt vevő személyek és képviselőik költségéről és díjáról szóló 25/2016. (XII. 23.) IM rendeletnek az Alaptörvénnyel való összhangjára vonatkozó vizsgálatot az Alkotmánybíróság folytassa le.
- [33] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Abtv. 28. § (1) bekezdése szerinti vizsgálat kezdeményezésére az indítványozó nem jogosult, a felhívott rendelkezés alapján ugyanis az Alkotmánybíróság – kivételesen hivatalból eljárva – dönthet az ott meghatározott alkotmányossági vizsgálatok lefolytatásáról [3254/2015. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [11]]. Az Alkotmánybíróság az indítványozó jogosultságának hiánya miatt ezen indítványi elem érdemi vizsgálatát mellőzte.
- [34] 7. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése lehetővé teszi, hogy az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjesszen a testület elé.
- [35] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítvány alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel, így a továbbiakban a bírói döntésnek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével (tisztességes bírósági eljárás) fennálló összhangját vizsgálta érdemben.

IV.

- [36] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [37] 1. Az indítványozó álláspontja szerint a másodfokú bíróság megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság nem tett eleget indokolási kötelezettségének, mert nem rögzítette, hogy milyen alapon mentesíti a terheltet a bűnügyi költség egy részének a megtérítése alól, továbbá figyelmen kívül hagyta az ügyvéd és az ügyfele között létrejött megbízási szerződést, amelynek alapján az ügyvédi díjat és költséget már kifizette. Előadása szerint tévedett a bíróság, amikor az ellene elkövetett cselekményt csekély súlyúnak minősítette. Véleménye szerint azzal az indokkal, hogy az ügy jogi megítélése egyszerű volt és a terhelt a terhére rótt bűncselekmény elkövetését „ténybelileg” elismerte, a törvény nem ad lehetőséget a bűnügyi költség más módon való számítására.
- [38] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből eredő indokolási kötelezettség tekintetében kialakított gyakorlata szerint annak alkotmányjogi értelemben vett sérelme akkor merülhet fel, ha a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal nem vizsgálja meg, és ennek értékeléséről határozatában nem ad számot. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket {pl. 3003/2017. (II. 1.) AB határozat, Indokolás [30], 3070/2015. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [21], 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}.
- [39] A Keszthelyi Járásbíróság támadott ítéletének indokolásában rögzítette, hogy a magánvádló jogi képviselője 537 000 Ft magánvádlói költség megtérítésére kérte kötelezni a terheltet. A bíróság megállapította, hogy mivel a jogi képviselő az ügyvédi munkadíjról, illetve az üzemanyag-költségről számlát nem csatolt, ezért a költség-térítés összegét a Rendelet alapján számította ki. A bíróság – a részösszegek feltüntetése mellett – összesen 150 000 Ft-ban határozta meg a bűnügyi költség összegét, „ellentétben a bejelentett, az ügy tárgyi súlyához mérten a bíróság véleménye szerint rendkívül eltúlzott költségmegtérítési igénnyel” (támadott ítélet 3. oldal). Az elsőfokú bíróság megjelölte az alkalmazott jogszabályokat is.
- [40] A Zalaegerszegi Törvényszék mint másodfokú bíróság támadott végzésében a járásbíróság indokaival egyetértett. Indokolása szerint az ügyvédi munkadíj szabad egyezkedés tárgya a védő és az ügyfél között, és helyesen döntött az elsőfokú bíróság, amikor a magánvádló és védője között kialakult munkadíj harmadik félre háruló kifizetését korlátok közé szorította. A törvényszék szerint az elsőfokú végzésben rögzített részösszegek megállapítását alátámasztja, hogy a cselekmény csekély tárgyi súlyú, egyszerű jogi megítélésű volt és a terhelt a cselekmény elkövetését „ténybelileg” elismerte. A másodfokú bíróság a pótlólag becsatolt ügyvédi számlák ellenére sem látott lehetőséget a 150 000 Ft-os összeg felemelésére.
- [41] Az első- és a másodfokú bíróság részletesen bemutatta a magánvádlót megillető bűnügyi költségről szóló döntésének indokait, megjelölte a költség megállapításának ténybeli és jogszabályi alapjait. A kérelemhez képest alacsonyabb összeg megállapításának indokát is megjelölte (a cselekmény tárgyi súlya). Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ezért a bíróságok minden lényeges kérdésben eleget tettek indokolási kötelezettségüknek.
- [42] 2. Az Alkotmánybíróság több határozatában rögzítette, hogy a tisztességes eljárásból fakadó követelményekből nem vezethető le a perlekedéssel kapcsolatos költségek viseléséből eredő kockázatok teljes mértékben történő kiküszöbölése {3120/2017. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [50], 651/D/2007. AB határozat, ABH 2011, 1707, 1714; 1074/B/1994. AB határozat, ABH 1996, 452, 455.}. A bűnügyi költség viselésének szabályozásában érvényesülő általános elv ugyanis, hogy a perlés anyagi kockázatát a „perló” félnek kell viselnie {pl. 15/2016. (IX. 21.) AB határozat, Indokolás [65]–[66]}. Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában rögzítette azt is, hogy „[n]agy jelentőségük van azoknak a garanciális jellegű rendelkezéseknek, amelyek a bűnügyi költség viselése tekintetében is biztosítják a 'tett-arányosság', illetve a büntetőigény érvényesítését kísérő (anyagi) kockázatosztás elvének kötelező érvényesülését, illetve teret engednek a méltányosság gyakorlására is.” {3180/2016. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [19]}
- [43] A bíróság a vádlottat abban az esetben kötelezi bűnügyi költség viselésére, ha őt bűnösnek mondja ki, vagy szabálysértés elkövetéséért a felelősségét megállapítja. Ez a rendelkezés nem vonatkozik arra a bűnügyi költségre, amelynek viselésére a törvény alapján mást kell kötelezni [Be. 338. § (1) bekezdés]. A Be. részletezi azokat az eseteket, amikor a bűnügyi költség viselését valamely okból nem az „elmarasztalt” terheltnek, hanem

- másnak, így pl. az eljárásban szereplő többi terheltnek vagy a mulasztást elkövető személynek [Be. 338. § (2)–(3) bekezdés] és az aránytalanul nagy bűnügyi költség esetén a vádlónak [338. § (4) bekezdés] kell viselnie.
- [44] Az ügyvédi megbízási díj az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 9. § (2) bekezdése szerint szabad megállapodás tárgya, amely azt is jelentheti, hogy a megbízó – különböző megfontolások alapján – szabad akaratából elvileg bármilyen mértékű megbízási díjat fizethet ügyvédjének. Tekintettel kell azonban lenni a már említett tett-arányosság, kockázatelosztás és méltányosság elveire, amelyek szerepe az igazságos anyagi teherelosztás biztosítása. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a tisztességes eljárás elvét tehát nem a bűnügyi költségigénynek a jogszabályok keretei között történő meghatározása vagy a jogszabályi felhatalmazás alapján a méltányosság gyakorlása sérti, hanem éppen az sértené, ha a bíróság a költségtérítési igényt minden más körülményre tekintet nélkül a kérelmezett összegben további vizsgálat nélkül megítélné.
- [45] Természetesen a mérlegelésnek is vannak alkotmányos keretei. Ahogyan az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban már kifejtette: a tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványa, a bírósághoz fordulás joga a perrel járó költségek megállapításának alkotmányos korlátját képezheti. A bírósághoz fordulás jogának érvényesüléséből eredően a költségek megállapítása – ennek az elvnek megfelelően – nem teheti lehetetlenné, nem akadályozhatja meg a bírósági út igénybe vételét [3120/2017. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [50], 651/D/2007. AB határozat, ABH 2011, 1707, 1714; 1074/B/1994. AB határozat, ABH 1996, 452, 455.].
- [46] A Be. 338. § (4) bekezdése szerint a bíróság a bűncselekmény súlyához képest aránytalanul nagy bűnügyi költség egy részének megfizetése alól a vádlottat mentesítheti, tehát az erről szóló döntés a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. Az arányosság megítéléséhez a bíróság számára a Rendelet nyújt támpontot. A Rendeletben foglaltak azonban a „perlő” fél számára is egyértelműen rögzítik azt az anyagi kockázatot, amelyet az eljárás eredményességétől függően vállalnia kell.
- [47] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapítja, hogy az eljáró bíróságok tekintettel voltak a kifejtett alkotmányos szempontokra, mivel a bűnügyi költség összegét a részükre törvényben biztosított mérlegelési jogkörben állapították meg, döntésüket az alkotmányos elvárásnak megfelelően indokolták és tekintettel voltak arra, hogy a pernyertes fél számára a bírói út igénybe vételével együtt jár – álláspontjuk szerint indokolható – költségek megtérüljenek.
- [48] Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy a jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható [pl. 3147/2016. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [23], 3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]].
- [49] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében elutasította, egyebekben pedig az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2105/2016.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3194/2017. (VII. 21.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 117.Pf.639.252/2016/3. számú ítélete, valamint a Pesti Központi Kerületi Bíróság 18.P.90.497/2016/13. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselői (dr. Kiss Katalin ügyvéd, Kiss és Társai Ügyvédi Iroda, 1111 Budapest, Buda-foki út 16., valamint dr. Lóránt Ibolya ügyvéd, 1221 Budapest, Ringló út 67. II/6.) útján az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Indítványában a Fővárosi Ítéltábla 117.Pf.639.252/2016/3. számú ítélete, valamint a Pesti Központi Kerületi Bíróság (a továbbiakban: PKKB) 18.P.90.497/2016/13. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint a támadott ítéletek sértik az Alaptörvény 28. cikkét, valamint – indítvány-kiegészítésében előadottak szerint – a XXIV. cikk (1) bekezdését.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz és az ahhoz csatolt mellékletek tanúsága szerint az ügy előzménye egy baráti kölcsön volt, melynek – az ott meghatározott tőkeösszeg és járulékai – megfizetése iránt az indítványozó és házastársa ellen a későbbi végrehajtás megszüntetése iránti per alperese, ám az alapügyben felperes (a továbbiakban: hitelező vagy alperes) bírósági eljárást kezdeményezett. A peres felek 2012-ben a PKKB előtt 7.P.89.863/2012. számon folyt eljárás során egyezséget kötöttek. Az egyezségben megállapodtak – többek között – abban, hogy az indítványozó és házastársa a hitelező számára az ott meghatározott összeget és kamatait egyetemlegesen megfizetik, az ott meghatározott ütemezés szerint.
- [4] A felek rendelkezése szerint bármely részlet elmaradása esetén a megállapodás érvényét veszti, és az indítványozó és házastársa egyetemlegesen kötelesek egy összegben megfizetni a teljes tartozást és a kifizetés napjáig járó kamatait. Az egyezséget a PKKB 7.P.89.863/2012/4-I. számú végzésével jóváhagyta, mely 2012. október 4-én jogerőre emelkedett.
- [5] Az indítványozó 2015. január és február hónapban 210 forinttal kisebb törlesztőrészletet fizetett a megállapodásban foglaltaknál, így a későbbi végrehajtás megszüntetése iránti per alperese (vagyis a hitelező) az egyezséget írásban felmondta, majd – mivel azt az indítványozó nem fogadta el – végrehajtás elrendelését kérte az indítványozóval szemben. A bíróság által 0101-I.Vh.6840/2015/1. számon elrendelt végrehajtást az önálló bírósági végrehajtó 249.V.3105/2015. számon foganatosította.
- [6] 1.2. Az indítványozó – az alkotmányjogi panasza közvetlen előzményét jelentő – pert kezdeményezett az alperes ellen végrehajtás megszüntetése iránt. Kérelmében vitatta az alperesi számítási módot és saját késedelmét, nem vitatta ugyanakkor, hogy két hónapban 210 forinttal kevesebbet fizetett alperesnek a megállapított törlesztőrészletnél. Kiemelte azt is, hogy ezt felszólítás nélkül pótolta a következő hónapban.
- [7] Az első fokon eljáró bíróság az indítványozó keresetét elutasította. Hangsúlyozta, hogy az indítványozónak mint a per felperesének azt kellett bizonyítania, hogy maradéktalanul betartotta az egyezséget, így az alperes a végrehajtás elrendelését alaptalanul kérelmezte. Indokolásában rámutatott, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 148. § (1) bekezdése alapján a felek egyezséget kötöttek, mely a peres felek szerződésének minősül; ugyanezen rendelkezés (4) bekezdése pedig a bíróság által jóváhagyott egyezséghez az ítélet hatályát fűzi. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a peres felek megállapodásukban maguk rendelkeztek úgy, hogy bármely fizetési elmaradás esetén a tartozás teljes összege a késedelembe esés napjával egy összegben esedékessé válik; nem volt viszont a késedelembe esés kritériuma, hogy az a teljes

összegre vonatkozzék, így a törlesztőrészlet teljes, de akár részleges elmaradása is megalapozta a teljes összeg esedékessé válását. A bíróság ezért nem tartotta megalapozottnak az indítványozó érvelését arra vonatkozóan, hogy a végrehajtás elrendelésekor már nem állt fenn tartozás, tekintettel arra, hogy az elmaradt összegeket önként teljesítette, hiszen a késedelembe esésre tekintettel már a teljes tőkekövetelés lejárt és egy összegben esedékessé vált.

- [8] A másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék 117.Pf.639.252/2016/3. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet – helyes indokaira tekintettel – helybenhagyta. Indokolásában hangsúlyozta, hogy amennyiben a kötelezett az esedékes részletet nem az egyezségnek megfelelően teljesíti, a mulasztás jogkövetkezményei beállnak, attól függetlenül, hogy az milyen összeget, vagy időtartamot érint; a bíróság méltányossági szempontot e tekintetben nem mérleghet.
- [9] 1.3. Az indítványozó a bírósági eljárást követően fordult az Alkotmánybírósághoz, és alkotmányjogi panaszában a megjelölt ítéletek alkotmányossági vizsgálatát kérte. Álláspontja szerint a támadott ítéletek ellentétesek az Alaptörvény 28. cikkével, e rendelkezés a bírósági ítéletek meghozatala során figyelmen kívül maradt. Az indítványozó szerint nem felel meg a közjónak és a józan észnek vele szemben a fizetési kötelezettség megállapítása.
- [10] 1.4. Hiánypótlásra történt felhívását követően az indítványozó kérelmét kiegészítette: véleménye szerint a támadott bírósági ítéletek sértik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljáráshoz való jogát, azon belül az annak részét képező független és pártatlan eljárás, valamint a perek észszerű időben való befejezésének követelményét.
- [11] Az indítványozó szerint a fentebb ismertetett tartalmú egyezség jóváhagyásával a bíróság megsértette a pártatlanság követelményét.
- [12] A végrehajtás megszüntetése iránti per észszerű időn belül való befejezésével összefüggésben azt kifogásolja, hogy a „2017. július 3. napján elektronikusan benyújtott kereset ügyében az [...] ítélethozatalra 2017. szeptember 16-án, a harmadik tárgyaláson került sor”. Szerinte továbbá a Pp. szabályai ellenére többször halasztottak tárgyalást.
- [13] 2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.
- [14] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokollással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokait.
- [15] 3. A határidőben érkezett alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem befogadható.
- [16] 3.1. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdése pedig meghatározza, mikor tekinthető a kérelem határozottnak.
- [17] Az indítványozó megjelölte az Abtv. 27. §-át, valamint – hiánypótlásra való felhívását követően – megjelölte az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontját is, mint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó hivatkozást [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]; előadta az eljárás megindításának indokait [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]; megjelölte a Fővárosi Ítélet tábla 117.Pf.639.252/2016/3. számú, valamint a PKKB 18.P.90.497/2016/13. számú ítéletét mint amelyeket alaptörvény-ellenesnek tart [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]; megjelölte az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit, így az Alaptörvény 28. cikkét, valamint a XXIV. cikk (1) bekezdését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]; továbbá kifejezett kérelmet terjeszt elő a bírósági döntés alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [18] 3.2. Az alkotmányjogi panasz befogadásának és így az érdemi vizsgálatnak az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában megfogalmazott feltétele ugyanakkor az is, hogy az indítvány alkotmányjogilag értékelhető indokolást tartalmazzon a támadott döntésekkel kapcsolatban. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint ugyanis az

ilyen indokolás hiánya az indítvány érdemi elbírálásának az akadályá {például: 3197/2016. (X. 11.) AB végzés, Indokolás [33], megerősítette: 3149/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [18]}.

- [19] Az alkotmányjogi panaszban a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmével összefüggésben előadott érvelés ugyanakkor több szempontból sem felel meg a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában megfogalmazott követelményének.
- [20] Egyrészt az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése sérelmét állította. Az Alaptörvénynek ez a rendelkezése a tisztességes *hatósági* eljárás elvét tartalmazza, a jelen ügyben – megfelelő indokolás esetén – legfeljebb az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes *bíróági* eljáráshoz való jogra való hivatkozás vehető figyelembe, hiszen az indítványozó kizárólag a bíróági eljárások során született bírói döntéseket tart sérelmesnek. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában is érvényesül a kérelmek tartalmuk szerint való elbírálásának elve, így ha az alkotmányjogi panaszban előadott indokolás tartalmából megállapítható, hogy ténylegesen a hatósági vagy a bíróági eljárás tisztességessége aggályos, az Alkotmánybíróság a bírói döntés alaptörvény-ellenességét eszerint bírálja el {Lásd például: 3138/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [14]}.
- [21] A jelen ügyben azonban az indítványozó alkotmányjogilag értékelhető indokolás nélkül csupán kijelentette, hogy a pártatlanság elve sérült az egyezség jóváhagyásával, ezt azonban releváns érvekkel nem támasztotta alá.
- [22] Másrészt az alkotmányjogi panasz a pártatlanság sérelmét állító részében még megfelelő indokolás esetén sem lenne elbírálható, mert az indítványozó a 2012. október 4-én jogerőre emelkedett egyezséget jóváhagyó végzéssel összefüggésben állítja e joga sérelmét (teszi ezt egyébként anélkül, hogy magát az egyezséget jóváhagyó végzést nevesítve konkrétan kifogásolná), e tekintetben tehát a panaszja elkésett. A jelen alkotmányjogi panasz alapjául a végrehajtás megszüntetése iránti per szolgál, e pernek az egyezség nem volt tárgya.
- [23] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz ebben a részében nem felel meg a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában megfogalmazott követelményének, így érdemi vizsgálatára nincs lehetőség.
- [24] 3.3. Az indítványozó a bíróági eljárás észszerű időn belüli befejezésének hiányát is kifogásolta panaszában. Ezzel összefüggésben egyrészt arra hivatkozott, hogy a per „hosszabb ideig húzódott”, másrészt sérelmezte, hogy a Pp. végrehajtási perekre vonatkozó szabályai ellenére „többször halasztottak tárgyalást”.
- [25] Az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá: a Pp. 370/A. § (1) bekezdése értelmében végrehajtás megszüntetése iránti perben a bíróság soron kívül jár el. E rendelkezés kimondja azt is, hogy az ilyen perekben szünetelésnek nincs helye. A Pp. – az indítványozó állításával ellentétben – ugyanakkor nem tartalmaz tiltó szabályt a tárgyalás elhalasztására vonatkozóan, arra a Pp. 370/A. § (3) bekezdése alapján – még ha korlátozottan is – lehetőség van.
- [26] Az Alkotmánybíróság 3024/2016. (II. 23.) AB határozatában egy kirívóan hosszú ideig (tizennyolc évig) tartó eljárásról megállapította, hogy „már objektíve, a felek közrehatásának mértékétől függetlenül alappal felveti az indítványozó jogainak és kötelezettségeinek észszerű határidőn belüli elbírálásához való jogának sérelmét” (Indokolás [16]).
- [27] Az Alkotmánybíróság a jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló végrehajtás megszüntetése iránti perben az eljárás ilyen kirívó elhúzódásával nem szembesült, továbbá megállapította, hogy az indítványnak ez az eleme sem felel meg a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában meghatározott követelményének: a per tartamának – egyébként vélhetően elírás folytán nyilvánvalóan téves – megjelölésén kívül az indítvány az eljárás elhúzódásával összefüggésben sem a pervezetés és az eljárás elhúzódása közötti kapcsolatot bemutató érvelést, sem értékelhető alkotmányossági összefüggéseket nem tartalmaz, ezért érdemi elbírálásra emiatt nem alkalmas {hasonlóan: 3094/2017. (IV. 28.) AB végzés, Indokolás [14]}.
- [28] 3.4. Az indítványozó eredeti kérelmében arra is hivatkozott, hogy a támadott bíróági ítéletek sértik az Alaptörvény 28. cikkét.
- [29] Az Abtv. 27. §-a alapján az alkotmányjogi panasz az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze. Az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes a tekintetben, hogy az Alaptörvény 28. cikkét nem tekinti Alaptörvényben biztosított jognak, mert címzettjei a bíróságok. Ennek megfelelően e rendelkezésre alkotmányjogi panasz nem alapítható {lásd például: 3231/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [7]; 3115/2016. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [32]}.

- [30] A fentieknek megfelelően az alkotmányjogi panasz ebben a részében nem felel meg az Abtv. 27. § a) pontjában foglaltaknak.
- [31] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiekben kifejtettek alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában támasztott követelménynek, valamint az Abtv. 27. § a) pontjában foglaltaknak, ezért nem fogadható be. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. július 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/687/2017.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3195/2017. (VII. 21.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.019/2016/3. számú ítélete, valamint a Fővárosi Törvényszék – Fővárosi Ítéltábla ítéletével helybenhagyott – 68.P.20.230/2015/7. számú ítélete ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és a 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. 2016. július 26-án előterjesztett alkotmányjogi panaszában az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 3. § 5. pontja első tagmondatában szereplő „és” szövegrész, valamint a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 35/A. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte. Indítványozta továbbá saját ügyében a támadott rendelkezések alkalmazásának kizárását. Ezen túlmenően kérte a Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.019/2016/3. számú ítélete, valamint a Fővárosi Törvényszék – Fővárosi Ítéltábla ítéletével helybenhagyott – 68.P.20.230/2015/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozó több adatigénylési kérelemmel fordult a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamarához (a továbbiakban: Kamara): elsőként 2014. november 23-án, majd 2014. december 13-án. Kérte a Kamara országosan egységes számítástechnikai rendszerében (a továbbiakban VIEKR) regisztrációval rendelkező pénzforgalmi szolgáltatók listájának elektronikus úton történő megküldését. Kérte továbbá, hogy küldjék meg számára „az arra vonatkozó adatokat, hogy a Magyar Nemzeti Bank, a Magyar Államkincstár, az MFB Magyar Fejlesztési Bank Zrt. és a Magyar Posta Zrt. rendelkezik-e regisztrációval” a VIEKR-ben. A Kamara az adatigény teljesítését az önálló bírósági végrehajtó eljárásában alkalmazandó elektronikus kézbesítési rendszer működtetésének részletes szabályairól szóló 40/2012. (VIII. 30.) KIM rendelet 5. § (1) bekezdésére hivatkozással megtagadta.
- [3] Ezt követően az indítványozó az Infotv. 31. § (1) bekezdése alapján keresetet terjesztett elő, s kérte a bíróságtól adatigénye elutasításának felülvizsgálatát. Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék a 68.P.20.230/2015/7. számú ítéletével a keresetet elutasította. A felperes fellebbezése alapján másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 8. Pf.20.019/2016/3. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét annak érdemi részében helybenhagyta.
- [4] Az indítványozó ezután fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában mindenek előtt az Infotv. 3. § 5. pontja első tagmondatában szereplő „és” szövegrész alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte. Sérelmezte, hogy e rendelkezés alapján a közfeladatot ellátó szerv által kezelt nem személyes adat csak akkor minősül közérdekű adatnak, ha az a közfeladatot ellátó szerv tevékenységére vonatkozik, vagy ha az a szerv közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett; nem közérdekű adat tehát, ha nem felel meg az utóbbi feltételek egyikének. Az indítványozó az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján úgy vélte, hogy mindaz közérdekű adat, ami a közfeladatot ellátó szerv kezelésében van és nem személyes adat. Szerinte az Infotv. 3. § 5. pontjából nem ez következik, ezért kérte e törvényi rendelkezés első tagmondatában szereplő „és” szövegrész alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [5] Az indítványozó sérelmezte a fentiekhez kapcsolódóan azt is, hogy az eljáró bíróságok a közérdekű adatok körét indokolatlanul leszűkítették. Az indítványozó a bírói döntéseket támadva azzal érvelt, hogy az Infotv. 3. § 5. pontját az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdésével összhangban úgy kellett volna értelmezni, hogy ha bármilyen távoli, de létező kapcsolat van az adat és a közfeladatot ellátó szerv tevékenysége között, akkor az adat közérdekű adat. Kifogásolta mindenek kapcsán, hogy adatigényét nem teljesítették, a Kamara által kezelt, de

- a Kamara szerint nem a tevékenységére vonatkozó és nem a közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett adatokat az eljáró bíróságok nem tartották az Infotv. 3. § 5. pontja szerinti közérdekű adatoknak.
- [6] Az indítványozó továbbá a Vht. 35/A. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is kezdeményezte. Az indítványozó azonban e rendelkezés kapcsán lényegében a bírói döntéseket kifogásolta. Az indítványozó a közérdekű adatok megismeréséhez való jog aránytalan korlátozásának vélte, hogy az eljáró bíróságok a Vht. 35/A. § (3) bekezdése alapján az adatok indokolatlanul tág körét zárták el a nyilvánosságtól. Sérelmezte azt is, hogy miközben az eljáró bíróságok a Vht. 35/A. § (3) bekezdése szerinti nyilvánosság-korlátozásra hivatkoztak, nem fejtették ki, milyen alapvető jog alapján tartották megtagadhatónak az adatigény teljesítését.
- [7] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit, különösen a 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [8] Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát a Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.019/2016/3. számú ítélete, valamint a Fővárosi Törvényszék – Fővárosi Ítéltábla ítéletével helybenhagyott – 68.P.20.230/2015/7. számú ítélete ellen nyújtotta be. A Fővárosi Ítéltábla ítéletével szemben nem volt további jogorvoslatnak helye [tekintettel az Ügyrend 32. § (1) bekezdésére].
- [9] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani. A Fővárosi Ítéltábla támadott 8.Pf.20.019/2016/3. számú ítéletét az indítványozónak 2016. május 27-én kézbesítették, az alkotmányjogi panaszt 2016. július 26-án személyesen nyújtotta be az alapügyben első fokon eljáró bíróságon, ezért a panasz határidőben benyújtottnak tekinthető.
- [10] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt, az indítványokkal szemben támasztott követelményeknek ugyanakkor csak részben felelt meg.
- [11] 2.1. Az Alkotmánybíróság az 21/2013. (VII. 19.) AB határozatban (Indokolás [52]–[53]) rámutatott már arra, hogy a közérdekű adatok megismeréséhez való jog korlátozása esetén a bírói döntést kizárólag alkotmányossági szempontból vizsgálja felül. A bírói döntés felülvizsgálatakor az Alkotmánybíróság a nyilvánosság-korlátozással szemben fennálló alkotmányossági szempontok érvényesítését követeli meg az Alaptörvény által megállapított mérce alapján. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában foglalt panaszok természetéhez igazodva a konkrét ügy érdemét érintő alkotmányossági vetületű kérdésekről dönt. Konkrét adatigény teljesítéséről, illetve megtagadásáról maga az Alkotmánybíróság nem határozhat.
- [12] Az indítványozó a támadott bírói döntések kapcsán alapvetően azt sérelmezte, hogy adatigényét nem teljesítették, adatigényének tárgyát képező adatokat nem tartották az Infotv. 3. § 5. pontja szerinti közérdekű adatoknak, illetve adatigényének teljesítését a Vht. 35/A. § (3) bekezdésére hivatkozással korlátozhatónak ítélték. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azonban nem fejtette ki, hogy magukat a támadott bírói döntéseket miért tartja alaptörvény-ellenesnek.
- [13] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: indokolás hiányában a kérelem nem felel meg határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség. Az indítványban kifejezetten meg kellett volna jelölni, hogy a támadott bírói döntés az Alaptörvény megjelölt rendelkezését miért sérti [34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]]. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a alapján az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés alkotmányossági felülvizsgálatára van jogköre. Az Alkotmánybíróság a bírói ítéleteket csak akkor bírálhatja felül, ha azok az Alaptörvény által megszabott értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz.
- [14] Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz nem felelt meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdése f) pontjában foglaltaknak.

- [15] 2.2. Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában az Infotv. 3. § 5. pontja első tagmondatában szereplő „és” szövegrész alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, olyan módon, hogy az érintett kötőszó helyett vesszőt iktasson be az adott rendelkezésbe az Alkotmánybíróság, s a rendelkezés e kiegészítéssel maradjon hatályban. Kezdeményezte továbbá alkotmányjogi panaszában a Vht. 35/A. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is, de nem indokolta, hogy e rendelkezést miért tartotta az Alaptörvénybe ütközőnek.
- [16] Az Infotv. 3. § 5. pontja első tagmondatában szereplő „és” szövegrész az adott értelmező rendelkezésen belül a közérdekű adat törvényi definíciójának alkotóelemeit köti össze. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában formailag e kötőszó megsemmisítését kezdeményezte, de indítványa valójában jogalkotásra irányult: azt kérte, hogy az Alkotmánybíróság az adott rendelkezésbeli kötőszó helyébe vesszőt beiktatva kösse össze egymással a törvényi definíció alkotóelemeit. Ez az Infotv. 3. § 5. pontjának hatályos rendelkezésétől tartalmilag eltérő új értelmező rendelkezés létrehozását eredményezné, a törvényhozó helyett a jogalkotásra hatáskörrel nem rendelkező Alkotmánybíróság által. A tartalmilag jogalkotásra irányuló kezdeményezés elbírálása nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.
- [17] Az indítványozónak a Vht. 35/A. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességére vonatkozó indoklása alapvetően azon bírósági ítéletek sérelmezésére szorítkozott, amelyeknek alapjául a Vht. e rendelkezése szolgált. Az indítványozó ennek kapcsán amellett érvelt, hogy a törvény rendelkezése aránytalan korlátozásra nem ad lehetőséget, azonban nem fejtette ki és nem támasztotta alá konkrét érvekkel, hogy a Vht. e rendelkezése miért jelentene aránytalan alapjog-korlátozást, s miért minősülne alaptörvény-ellenesnek.
- [18] Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 26. § (1) bekezdésére hivatkozó részében nem felelt meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdése e) pontjában foglaltaknak, illetve az indítvány elbírálása az Ügyrend 30. § (2) bekezdés f) pontja alapján nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.
- [19] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés f) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. július 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1502/2016.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3196/2017. (VII. 21.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a kisajátításról szóló 1976. évi 24. törvényerejű rendelet 19. § (1) bekezdése, valamint a Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.499/2016/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Bagossy Attila, 4100 Berettyóújfalu, Kossuth utca 46.) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. §-a, valamint 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] 2003. május 5-én a Hajdú-Bihar Megyei Közigazgatási Hivatal útszélesítés céljából elrendelte az összesen 325 m² területű, 4028 Debrecen, Nyíl utca 49. szám alatti, 10298 helyrajzi számú ingatlan kisajátítását. A kisajátítási kártalanítás összege 16 500 000 Ft-ban került meghatározásra. A tulajdonosok a kisajátítási határozat bírósági felülvizsgálata iránt nyújtottak be keresetet. A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság ítéletében a kártalanítás összegét 18 551 920 Ft-ra emelte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A Legfelsőbb Bíróság az ítéletet hatályában fenntartotta.
- [3] Ezt újabb pereskedés követte, melynek felperese – az indítványozó néhai házastársa – vitatta a kisajátítás jogszerűségét és kártérítést követelt az alperes Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatától. A Szolnoki Törvényszék ezt a keresetet elutasította, ítéletét a Debreceni Ítéltábla helybenhagyta, majd a jogerős ítéletet a Kúria hatályában fenntartotta.
- [4] A jelen alkotmányjogi panasz eljárás közvetlen előzményét képező egyedi ügy eredeti felperese az indítványozó fia (a továbbiakban: I. rendű felperes), aki a perbeli követelést az indítványozóra mint II. rendű felperesre engedményezte. A felperesek a Miskolci Törvényszéken terjesztették elő kereseti kérelmüket a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal I. rendű, valamint a Debreceni Törvényszék II. rendű alperesekkel szemben közigazgatási, illetőleg bírósági jogkörben okozott kár megtérítése iránt. Álláspontjuk szerint a Hajdú-Bihar Megyei Közigazgatási Hivatal jogsértően járt el, mert szándékosan félretájékoztatta a tulajdonosokat a részkisajátítás lehetőségéről. A városrendezési terv megvalósítására irányuló önkormányzati rendelet értelmében az útszélesítéshez 7 méteres sáv szükséges, amely csak a 95 m²-es telekrész kisajátítását igényelte, a fennmaradó 230 m² területű telekrészt a felperesek tulajdonában kellett volna hagyni. A jogsértéshez aztán a Debreceni Törvényszék jogelődje, a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság asszisztált azzal, hogy a tulajdonos-felperesek keresetét elutasította. Az I. rendű felperes 2010-ben véletlenül szerzett tudomást arról, hogy a részkisajátítás is lehetséges lett volna, mert észlelte, hogy szomszédja az útszélesítést és az azzal járó kisajátítást követően fennmaradt telekrészén építkezik. Az alperesként megjelölt szervek – illetve jogelődjeik – tehát hatáskörükben eljárva jogellenesen kárt okoztak a felpereseknek.
- [5] A Miskolci Törvényszék elutasította a keresetet. Ítéletének indokolása szerint a kisajátítási eljárás, illetve a közigazgatási per során az eljáró szervek teljes körűen figyelembe vették és mérlegelték a cél közérdekűségét, valamint a kisajátítás indokoltságát és jogalapját, jogszerű eljárásuk kártérítési igényt nem keletkeztet. Továbbá a jogerős bírósági ítélettel is megerősített kisajátítási határozat érvénytelensége ebben a perben már nem állapítható meg. Az ítéletet a Debreceni Ítéltábla helybenhagyta.
- [6] 2. Az indítványozó a Debreceni Ítéltábla ítéletét támadja az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszában, melyben egyúttal kéri a Miskolci Törvényszéknek a támadott ítéletben vizsgált, 10.P.20.161/2015/35. számú ítéletének megsemmisítését is. Az indítványozó az Alaptörvény XIII. cikk (1) és (2) bekezdésének, XXIV. cikk (1) és (2) bekezdésének, valamint XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmét állítja. Álláspontja szerint nem állt fenn olyan közérdek, amely a 325 m² összterületű ingatlanak az útszélesítéshez szükséges, 95 m² területű részét

meghaladó részének kisajátítását indokolná. A kisajátítási kártalanítás összegét a Hajdú-Bihar Megyei Közigazgatási Hivatal a piaci értékénél alacsonyabban határozta meg, és ezt az állapotot lényegében a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság sem orvosolta. Az indítványozó ismételten előadta, hogy a városrendezési terv megvalósítására irányuló önkormányzati rendeletben 7 méteres sávot határoztak meg, amelyhez csak a 95 m²-es telekrész kisajátítása volt szükséges. Az eljáró szerveket ez a meghatározás kötötte, attól nem térhettek volna el. Továbbá az eljáró szervek a valóságtól eltérő tényállításokat tettek a kisajátítási ügyben.

- [7] A Debreceni Ítéltábla és a Miskolci Törvényszék tévesen helyezkedett arra az álláspontra, hogy a kisajátítási ügyben született jogerős ítélet olyan jogi kötőerővel bír, amelytől a jelen eljárásban a bíróságok nem térhetnek el. A jogerő fennállása nem gátolja annak megállapítását, hogy károkozás történt, melynek jogkövetkezménye a kár megtérítésére való kötelezés. A bíróságoknak a jogerő érintetlenül hagyása mellett is meg kellett volna állapítani, hogy a kisajátítási döntések jogsértő eljárás eredményeképpen születtek, és le kellett volna vonniuk a megfelelő konzekvenciákat. A jogszerűen és jogszerűtlenül okozott károk megtérítésének elmaradása a tulajdonhoz való jognak az Alaptörvény XIII. cikk (1) és (2) bekezdései szerinti védelmét egyaránt sérti. A bíróságok döntései, melyek szentesítették a közigazgatási szerv tisztességtelen eljárását, az Alaptörvény XXIV. cikkébe ütköznek. Az indítványozó jogorvoslati kérelmeinek eredménytelensége a hatékony jogorvoslathoz való, az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti alapvető jogot sérti.
- [8] Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján kéri a kisajátítási eljárás során hatályban volt, a kisajátításról szóló 1976. évi 24. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Ktvr.) 19. § (1) bekezdésének megsemmisítését is. Indítványkiegészítésében előadja, hogy a támadott rendelkezés indokolatlanul, így az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésébe ütköző módon korlátozza a kisajátítási határozattal szemben igénybe vehető jogorvoslatok körét, mert államigazgatási úton nem biztosít lehetőséget további jogorvoslatra, csak a bírósági felülvizsgálat lehetőségét tartja fenn.
- [9] 3. Az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróságnak legelőször azt kellett vizsgálnia, hogy az indítvány megfelel-e a törvényben foglalt befogadási feltételeknek, és így alkalmas-e az érdemi elbírálásra. Ennek során különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket vizsgálja.
- [10] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. A jelen ügyben benyújtott panasz alkotmányjogilag releváns érvelést nem terjeszt elő a Debreceni Ítéltábla döntése alaptörvény-ellenességének igazolására, ehelyett az eljáró bíróságok jogértelmezését kifogásolja, így végső soron nem irányul másra, mint az indítványozó számára kedvezőtlen eredmény megváltoztatására. Az Alkotmánybíróság számos alkalommal hangsúlyozta, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) és d) pontja szerinti hatáskörének gyakorlása során tartózkodik a rendes bíróságok jogértelmezésének felülbírálatától, ugyanis rendeltetését tekintve nem felsőbíróság, hanem – az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként – a jogalkalmazói döntések alkotmányosságát vizsgáló testület. A jogalkalmazói döntések mindössze törvényességi alapon való kifogásolhatósága önmagában nem ad alapot az Alkotmánybíróság fellépésére {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]; újabban: 3151/2017. (VI. 14.) AB végzés; Indokolás [14]}. A jelen alkotmányjogi panasz abban foglalható össze, hogy az indítványozó szerint az eljáró szervek nem az indítványozó által kért összegű kártalanítást állapították meg, illetve nem az a telekrész került kisajátításra, amelyet az indítványozó jogszerűnek tartott, és ezeket az állításokat a Miskolci Törvényszék, majd a Debreceni Ítéltábla nem fogadta el a közigazgatási, illetve bírósági jogkörben okozott kár miatti kártérítési követelés alapjául. Ez azonban önmagában sem az Alaptörvény XIII. cikkének, sem XXIV. cikkének – a bírósági eljárás tisztességessége vonatkozásában XXVIII. cikk (1) bekezdésének – a sérelmét nem alapozza meg {a jelenlegihez hasonló ügyekben lásd pl.: 3003/2013. (I. 15.) AB végzés, Indokolás [13]; 3007/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}. Az eljáró bíróságok kifejtették, hogy miért nincs helye a jogellenesség megállapításának, továbbá utaltak arra bírói gyakorlatra, mely szerint a közigazgatási és bírósági jogkörben okozott kár megtérítése iránti per nem jelenthet új jogorvoslati lehetőséget. Erre tekintettel az indítványozó által állított sérelmek érdemi vizsgálatának az Alkotmánybíróság előtti eljárásban alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, illetve a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség hiányában nincs helye.
- [11] Az indítványozó a Debreceni Ítéltábla – és ezzel együtt a Miskolci Törvényszék – ítéletét ellentétesnek tartotta az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében meghatározott jogorvoslathoz való joggal is. Álláspontja szerint a számára kedvezőtlen bírói döntések megfosztották őt a hatékony jogorvoslattól. Azonban a panasz ebben

az elemében sem felel meg az Abtv. 29. §-ának. Az indítvány a bírói döntések vonatkozásában csak a kedvezőtlen eredményt kifogásolja, ami a fentebb kifejtetteknek megfelelően önmagában nem bír alkotmányjogi relevanciával. Továbbá az indítványozónak lehetőségében állt jogorvoslati kérelemmel támadni az elsőfokú bírósági döntést, ezzel a jogával pedig a jelen ügyben élt is.

- [12] Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a Ktvr. 19. § (1) bekezdését is ellentétesnek tartotta az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésével, amiért az kizárta az államigazgatási úton történő fellebbezés lehetőségét a kisajátítási ügyekben. Ezzel a panaszellemmel összefüggésben az Alkotmánybíróság arra hívja fel a figyelmet, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdése értelmében akkor fordulhat alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. E szabályozás értelmében az alkotmányjogi panasszal csak az egyedi ügyben alkalmazott jogszabályi rendelkezés támadható. A 2008. január 1-jével hatályon kívül helyezett Ktvr. 19. § (1) bekezdése a megyei közigazgatási hivatalt határozatával szembeni államigazgatási jogorvoslat kizárásáról, illetve a bírósági felülvizsgálat igénybevételének lehetőségéről rendelkezett. Az indítványozó alkotmányossági kifogása is arra irányul, hogy a Ktvr. egy jogorvoslati lehetőségtől megfosztotta őt. Mindez azonban a jelen alkotmányjogi panasz eljárás alapjául szolgáló egyedi ügy elbírálása szempontjából irreleváns, ugyanis a Ktvr. 19. § (1) bekezdése nem függ össze az egyedi ügy alpereseinek közigazgatási, illetve bírósági jogkörben okozott kárért való felelősségének kérdésével. Noha a Debreceni Ítélet tábla a támadott ítélet 4. oldalán említést tett a Ktvr. támadott rendelkezéséről, az nem az ügy érdemében való döntés megalapozását szolgálja. A Ktvr. 19. § (1) bekezdése ezért nem tekinthető az egyedi ügyben alkalmazott jogszabályi rendelkezésnek, és az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal nem támadható.

- [13] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. július 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2032/2016.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3197/2017. (VII. 21.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 1.K.27.321/2015/6/II. számú ítélete és a Kúria Kfv.VI.37.503/2016/7. számú ítélete, valamint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 109. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Tíz indítványozó – jogi képviselőjük (dr. Czirmes György, 1035 Budapest, Szél u. 21.) útján – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 7.K50.021/2016/10. számú ítélete, a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott Kfv.VI.37.503/2016/7. számú ítélete, valamint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 109. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérik, melyeket ellentétesnek tartanak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, T) cikk (3) bekezdésével, I. cikk (3) bekezdésével, XIII. cikkével, XV. cikkével, illetve XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével.
- [2] 2. Az indítványozók a panasszal támadott bírósági ítéletek alapjául szolgáló közigazgatási peres eljárás felperesei. A közigazgatási per alapjául szolgáló közigazgatási hatósági eljárásokban az érintett indítványozók tulajdonában álló ingatlanok kisajátítására került sor. 2009-ben a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. érdekében (a továbbiakban: NIF Zrt.) az M7-es autópálya nyomvonalának létesítése végett Szőlád község területén ingatlanokat sajátítottak ki, a felperesek esetében azonban erre végül azért nem került sor, mert szerződéses úton meg tudtak egyezni az érintett ingatlanrészek értékéről. Ezt az összeget a NIF Zrt.-től meg is kapták. Az így megmaradt, az autópálya nyomvonala által nem érintett ingatlanrészek azonban 3 000 m² alattiak voltak, amelyek ezáltal nem feleltek meg a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról szóló 2000. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Balaton tv.) 8. § (1) bekezdésében meghatározott azon követelménynek, miszerint „a kiemelt üdülőkörzet településeinek beépítésre nem szánt területein 3000 m²-nél kisebb telket – közlekedési, közműelhelyezési és hírközlési terület, valamint közhasználatú zöldterület, védőerdő, illetve a közlekedési, közműelhelyezési és hírközlési területek kialakítása után visszamaradó mezőgazdasági és erdőterület települési területfelhasználási egység kivételével – kialakítani nem szabad”. Ennek alapján az indítványozók kérték a megmaradt ingatlanrészek kisajátítását is, melyet a Somogy Megyei Kormányhivatal jogelődje 2009-ben a NIF Zrt. kezdeményezésére meg is tett, az ingatlanok 2009. évi forgalmi értékét a közigazgatási eljárásban kirendelt ingatlanszakértő szakvéleménye alapján meghatározva. E határozatokat azonban a felperesek felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 8.K.27.084/2013. számú ítéletével hatályon kívül helyezte, mivel véleménye szerint a megállapított kártalanítás összege törvénysértően alacsony volt, és a saját eljárásában kirendelt szakértői vélemény alapján azt magasabb összegben, 1385 Ft/m²-ben állapította meg. Felhívta továbbá az eljáró közigazgatási hatóság figyelmét arra, hogy a megismételt eljárásban a Ket. 109. § (4) bekezdése értelmében a bíróság határozatának rendelkező része és indokolása is köti, attól nem térhet el. E döntéssel szemben a jogi képviselővel eljáró felperesek nem indítványoztak felülvizsgálatot a Kúriánál.
- [3] A megismételt közigazgatási hatósági eljárásban a Somogy Megyei Kormányhivatal a bíróság döntésének rendelkező része és indokolása alapján állapította meg a kártalanítás összegét. Ezt a panaszosok még mindig túl alacsonynak találták, és ismét felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be a Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz, a Somogy Megyei Kormányhivatal kisajátítási határozatainak megváltoztatását és a kártalanítás összegének felemelését kérve. Elsősorban azt nehezményezték, hogy a bíróság korábbi eljárásában, az első felül-

vizsgálat során kirendelt szakértő a formálisan megállapított 2120 Ft/m² árat 35%-kal csökkentette és a bíróság ezt az értéket elfogadta, mivel a szakértő értékcsökkentő tényezőként vett figyelembe egy szolgalmi jogot, valamint az autópálya közelségét. A második, és a panaszosok által ténylegesen is támadott közigazgatási és munkaügyi bírósági döntéssel szemben ezért felülvizsgálati kérelemmel a Kúriához fordultak, kérve a közigazgatási és munkaügyi bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésével vagy megváltoztatásával azt új (kérelmük alapján: „érdemi”) eljárás lefolytatására és határozat hozatalára utasítani, mivel véleményük szerint a szakértő az értékcsökkentő tényezők figyelembe vételével jogi kérdésben foglalt állást, így túlterjeszkedett hatáskörén és az ő kirendelését előíró végzésen.

- [4] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet mint alaptalant elutasította. Ítéletében rögzítette, hogy a jogerős döntést egyfokú eljárásban meghozni jogosult közigazgatási és munkaügyi bíróság az első ítélete meghozatala során meghatározta azon szempontokat, amelyeket a közigazgatási hatóságnak a megismételt eljárás során alkalmaznia kellett, azaz amelyektől az nem térhetett el. Amennyiben az első közigazgatási és munkaügyi bírósági ítéletben megállapított tényállással és az ott meghatározott jogi állásponttal a felperesek nem értettek egyet, akkor ezt az ítéletet kellett volna felülvizsgálati kérelemmel megtámadniuk a Kúria előtt, és ekkor lett volna lehetőségük az esetleges sérelmek orvoslására. Jelen, egy megismételt közigazgatási eljárásban hozott közigazgatási határozatot felülbíráló közigazgatási és munkaügyi bírósági döntést már nem lehet azon az alapon megtámadni, hogy a megismételt eljárást és az abban foglalt szempontok figyelembe vételét előíró első közigazgatási és munkaügyi bírósági ítélet jogellenes, mert azt ezen ítéletet követően kellett volna megtenni. Ezt a jogi képviselővel eljáró felperesek elmulasztották, az arra rendelt eljárásban a közigazgatási és munkaügyi bíróság megállapításait nem sérelmezték, így azok jogerő hatályával bírnak, *res iudicatát* képeznek, melyek a megismételt eljárásban már nem tehetők kérdésessé. A döntés elvi tartalmaként a Kúria leszögezte: „A megismételt közigazgatási eljárásban hozott határozat elleni perben az új eljárást elrendelő korábbi ítélet tartalma már nem vitatható. A rendkívüli jogorvoslat elmulasztása ily módon nem pótolható.”
- [5] 3. Az indítványozók a Kúria döntését követő hatvan napon belül alkotmányjogi panaszt nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz a Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 7.K50.021/2016/10. számú ítélete, a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott Kfv.VI.37.503/2016/7. számú ítélete, valamint a Ket. 109. § (4) bekezdése ellen, azok alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve. Az indítványozók szerint e döntések, valamint e jogszabályhely ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, T) cikk (3) bekezdésével, I. cikk (3) bekezdésével, XIII. cikkével, XV. cikkével, illetve XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével. A panaszosok kérték továbbá az alapul fekvő, összesen 24 közigazgatási határozat megsemmisítését is, valamint a támadott közigazgatási és munkaügyi bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését.
- [6] A panaszosok érdemi indokolása szerint azzal, hogy az általuk vélt piaci értéknél alacsonyabb összegben állapította meg a közigazgatási és munkaügyi bíróság a kártalanítás mértékét, sérült a tulajdon kisajátítása kapcsán érvényesítendő értékarányosság elve mint a tulajdonhoz való jog lényegi elemét jelentő értékgarancia követelménye. A jogállamiság részét képező jogbiztonság sérelmének megállapítását arra hivatkozva kérik, hogy a Ket. 109. § (4) bekezdése, mely szerint „a hatóságot a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság határozatának rendelkező része és indokolása köti, a megismételt eljárás és a döntéshozatal során annak megfelelően jár el”, sérti a normavilágosság követelményét, mivel az más jogszabályokkal összevetve nem egyértelmű. E körben hivatkoznak a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 330. § (1) bekezdésére, mely szerint „a keresetlevelet jogszabálysértésre hivatkozással az elsőfokú közigazgatási határozatot hozó szervnél a felülvizsgálni kért határozat közlésétől számított harminc napon belül kell benyújtani vagy ajánlott küldeményként postára adni”; az indítványozó érvelése szerint e jogszabályok „nem felelnek meg az egyértelműség követelményének, mert a felülvizsgálhatóság, illetve annak kizárása egymásnak ellentmondó tartalmak, így nem érvényesül a közérthetőség és [...] az előre kiszámíthatóság követelménye”. A panaszosok szerint hasonlóan sérti a normavilágosság követelményét a támadott két bírósági határozat is, mivel azok egymásnak ellentmondóak, így a jog kiszámíthatósága nem valósulhat meg.
- [7] Az indítványozók a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét a független és pártatlan bírósági eljárás tényleges elmaradásában látják megvalósulni, mivel az indítványozók egy része korábban pert indított a Kaposvári Törvényszék ellen, melynek a Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság is a része, ám ennek ellenére a Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság kizárására irányuló elfogultsági kifogásukat a Kúria Kkk. III.37.088/2016/2. számú végzésével elutasította, és az ügyükben így a Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság hozott döntést. A támadott bírósági döntések és a Ket. sérelmezett rendelkezése emellett sértik mind az

Alaptörvény XXVIII. cikk (1), mind annak (7) bekezdését, egyrészt azért, mivel a jogorvoslat lehetőségét a Ket. csak formailag tartalmazza, és a Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság sem vizsgálta felül érdemben a megismételt eljárásban hozott közigazgatási határozatokat, másrészt azért is, mivel a bíróságok a döntésük alapjául szolgáló indokokról nem adtak számot. E körben sérelmezik azt is, hogy „az első Közigazgatási Bíróság ítéletében miért nem lett korrigálva a jogellenes szakértői vélemény”, illetve „a második Közigazgatási Bíróság ítéletében, a közigazgatási határozatban megengedett bírói felülvizsgálati kérelemmel szemben miért döntöttek azzal ellentétesen”.

- [8] 4. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz alkalmas-e az érdemi elbírálásra, azaz megfelel-e a befogadási feltételeknek. Ennek alapján a következő megállapításokra jutott.
- [9] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése és 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett bírósági döntést követő 60 napon belül nyújtották be [Abtv. 30. § (1) bekezdés]. Az indítvány tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság által az indítványozó szerint vizsgálandó jogszabályi rendelkezést, illetve bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvény megsértett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány – az Alaptörvény XV. cikkét kivéve – tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés, illetve bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. Az indítvány tartalmaz kifejezett kérelmet a jogszabályi rendelkezés, illetve a bírói döntés megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [10] Az indítvány – az Alaptörvény T) cikk (3) bekezdése és I. cikk (3) bekezdése, valamint a az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése kivételével (utóbbi esetében a normavilágosságra történő, alkotmányjogi panaszban nem hivatkozható panaszselem okán) – megfelel annak a tartalmi feltételnek, mely szerint – az indítványozó állítása alapján – az indítványozó alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be [Abtv. 26. § (1) bekezdés a) pont és 27. § a) pont]. Az indítvány megfelel annak a tartalmi feltételnek, mely szerint az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva [Abtv. 26. § (1) bekezdés b) pont és 27. § b) pont]. Az indítványozó jogosultnak tekinthető [Abtv. 51. § (1) bekezdés]. Az indítványozó érintettnek tekinthető [Abtv. 26. § (1) bekezdés és 27. §].
- [11] Nem fogadható be azonban a panasz, ha az nem veti fel annak a lehetőségét, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség történt volna, illetve hogy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésről volna szó [Abtv. 29. §]. Az indítványozók nyilvánvalóan teljesen alaptalanul hivatkoznak az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jog sérelmére, hiszen a panaszból magából is megállapítható, hogy a közigazgatási határozatokkal szemben létezett felülvizsgálati jog, amit ki is használtak, sőt még azzal szemben is lehetett volna a Kúriához fordulni, ezt azonban maguk mulasztották el. E tekintetben az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti panaszselem hasonlóan megalapozatlan, hiszen a Ket. 109. § (4) bekezdése nemhogy sértené az érdemi jogorvoslathoz való jogot, hanem éppen hogy az teszi lehetővé azt, azzal, hogy kimondja, hogy a hatóság a megismételt eljárás során a bírósági felülvizsgálati döntésben meghatározottak szerint kell, hogy eljárjon, azaz épp ez a rendelkezés garantálja, hogy a bíróság érdemben felülbírálhassa az első közigazgatási eljárásban meghozott döntést, és az azzal egyébként egyet nem értő közigazgatási hatóságot ne a saját, hanem a bíróság jogértelmezésének, vagyis a közigazgatási döntéstől érdemben eltérő jogi álláspontnak a követésére szoríthassa. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog tekintetében az indítványozók elsősorban lényegileg azt adják elő, hogy a bírói döntéssel tartalmilag nem értenek egyet, és amiatt sérelmezik a Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletét, hogy az elfogadta a szakértői véleményt megalapozottnak, a tényállást pedig e bizonyíték felhasználásával állapította meg; továbbá önmagában az elfogultsági kifogás elutasítása sem vet fel a tisztességes eljáráshoz való jog biztosítását megkérdőjelező alkotmányossági problémát. A tulajdonhoz való jog sérelmének megállapítását is pusztán arra hivatkozva kérik, hogy alacsonynak tartják a megállapított kártérítés összegét, mely azonban nem alkotmányossági, még csak nem is jogi, hanem a bíróság hatáskörébe tartozó, alkotmányjogi panasszal nem támadható ténykérdés (tényállás-megállapítási kérdés). Az indokolás hiányára való hivatkozás ugyancsak alap nélküli; ténylegesen a bíróságok kellő, az ügy eldöntéséhez szükséges mértékben indokolták döntésüket.

- [12] Jelen esetben összességében megállapítható, hogy az indítványozók a bíróságok jogértelmezését támadják, érvelésük pedig a bírósági ítéletek tartalmi kritikáját foglalja magában. A tényállás megállapítása és az ehhez vezető bizonyítékok felvétele és értékelése, valamint a jogszabályok értelmezése azonban a bíróságok, ezen belül is elsősorban a Kúria, nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés. Az Alkotmánybíróság továbbá már a 3325/2012. (XI. 12.) AB végzésben kifejtette, ezzel kapcsolatos gyakorlata pedig azóta is töretlen, hogy „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. [...] [A]z Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban [...] a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]]” [3325/2012. AB végzés, Indokolás [13]]
- [13] 5. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 1.K.27.321/2015/6/II. számú ítélete és a Kúria Kfv.VI.37.503/2016/7. számú ítélete, valamint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 109. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította. Mivel az alkotmányjogi panasz eljárás végzéssel lezárult, a bírósági döntés végrehajtásának felfüggesztése iránti kérelemről külön döntenem nem kellett.

Budapest, 2017. július 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/335/2017.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3198/2017. (VII. 21.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.I.20.469/2016/7. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján (dr. Tóth László, 6500 Baja, Kossuth u. 8.) 2017. március 14. napján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria Pfv.I.20.469/2016/7. sorszámú ítélete megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint az ítélet ellentétes az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésével, XIII. cikk (1) bekezdésével, XV. cikk (1) és (2) bekezdésével, XXIV. cikk (1) bekezdésével, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével, valamint a 28. cikkével.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló peres eljárásban megállapított tényállás szerint a felperes (jelen ügyben: indítványozó) édesapja (a továbbiakban: örökhagyó) és az alperes élettársi kapcsolatban éltek az örökhagyó ingatlanában, amelyet közösen újíttak fel. Az örökhagyó és az alperes öröklési szerződést kötöttek, amelyben az örökhagyó az alperes által vállalt tartás és gondozás fejében úgy rendelkezett, hogy halála esetén a perbeli ingatlanon fennálló 1/2 tulajdoni hányadát az alperes örökölje. Ennek megfelelően a közjegyző az örökhagyó halálát követően ideiglenes hatályú rész-hagyatékátadó végzésével szerződéses öröklés címén az alperesnek adta át az örökhagyó perbeli ingatlanon fennálló 1/2 tulajdoni hányadát.
- [3] A Bajai Járásbíróság a 2015. április 14. napján kelt 6.P.20.350/2014/26. sorszámú ítéletében elutasította a felperes öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetét. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a megállapodás nem tekinthető érvényes öröklési szerződésnek, mivel az gondozási szerződést leplezett. Ugyanakkor kimondta, hogy az örökhagyó szerződésben tett nyilatkozata az írásbeli magánvégrendelet kellékeinek megfelelt, tehát írásbeli magánvégrendeletnek minősült.
- [4] A felperes fellebbezése folytán eljáró Kecskeméti Törvényszék a 2015. december 7-én kelt 1.Pf.21.550/2015/12. sorszámú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és megállapította, hogy a perbeli öröklési szerződés érvénytelen, de az örökhagyónak az alperes javára szóló magánvégrendeleteként érvényes. A másodfokú bíróság a magánvégrendelet alaki érvényessége tekintetében hiányosnak ítélte a bizonyítási eljárást, ezért ismételten kihallgatta a két okirati tanút.
- [5] Az indítványozó felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria a 2016. november 9-én kelt Pfv.I.20.469/2016/7. sorszámú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria ítélete indokolásában rámutatott arra, hogy az első- és másodfokú bíróság ítéletei nem voltak következetesek abban, hogy egyrészt azt állapították meg, hogy az öröklési szerződés gondozási szerződést leplezett, másrészt pedig azt, hogy az örökhagyó szerződéses nyilatkozata írásbeli magánvégrendeletnek minősül. A Kúria a két megállapítás logikai ellentmondásossága ellenére a rendelkezésre álló bizonyítékokból levont következtetést, miszerint az örökhagyónak az érvénytelen öröklési szerződésbe foglalt nyilatkozata írásbeli végrendeletnek minősül, helytállónak ítélte.
- [6] Az indítványozó beadványában azt kifogásolta, hogy a Kúria ítéletének indokolása ellentmondásos. Álláspontja szerint akkor lehetett volna végrendeletnek minősíteni a perbeli megállapodást, ha a tényállásban az került volna megállapításra, hogy „végrendeletet leplez.” Ezen túlmenően azt állította, hogy az ítéletek nyilvánvalóan okszerűtlen, a logika szabályaival nyilvánvalóan ellentétes következtetésekre jutottak és iratellenes megállapításokat tettek. Az elsőfokú bíróság elmulasztotta tájékoztatni arról, hogy kinek kell bizonyítani azt, hogy a perbeli öröklési szerződés végrendeletnek minősül. A másodfokú és a felülvizsgálat ítélet pedig nem vette figyelembe a végrendelet megtámadására vonatkozó bizonyítékait, illetve a másodfokú bíróság nem részletezte a pernyeresség és a perköltség viselésére tett megállapítását.

- [7] Az indítványozó – az Alkotmánybíróság Hivatalának hiánypótlási felhívását követően – 2017. május 5-én érkezett beadványában kiegészítette az indítványt. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét azzal indokolta, hogy a bíróság nyilvánvalóan okszerűtlen, a logika szabályaival nyilvánvalóan ellentétes következtetésekre jutott és iratellenes megállapításokat tett, illetve nem vizsgálta a végrendelet megtámadására vonatkozó érveit.
- [8] 2. Az Alkotmánybíróságnak először azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz eleget tesz-e az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt határozott kérelem törvényi követelményeinek.
- [9] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó kérelme csak részben felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésben foglalt formai követelményeknek. Az indítványozó megjelölte azt a törvényi rendelkezést, amely az Alkotmánybíróság hatáskörét megállapítja [Abtv. 27. §], kifejtette az indítvány benyújtásának indokait, hivatkozott az Alaptörvényben biztosított jogaira, és kifejezett kérelmet terjesztett elő a Kúria Pfv.I.20.469/2016/7. sorszámú ítélete megsemmisítésére. Az indítványozó a kifogásolt ítéletekkel összefüggésben kifejtette indokait az Alaptörvény XXXVIII. cikk (1) bekezdésének vélt sérelme tekintetében, de nem tartalmaz indokolást arra nézve, hogy azok miért ellentétesek az Alaptörvény R) cikkével, XIII. cikkével, XV. cikkével, XXIV. cikkével, XXVIII. cikk (7) bekezdésével és 28. cikkével. Nem felel meg az alkotmányjogi panasszal szemben támasztott formai követelménynek a beadvány, ha az a támadott bírói döntések leírását és pusztán a törvényességi szempontú kritikáját, valamint az indítványozó szerint az Alaptörvény ezáltal sérülni vélt szabályai idézését tartalmazza, azok tényleges összekapcsolása nélkül.
- [10] 3. Az Alkotmánybíróság a formai követelményeknek való megfelelés vizsgálatát követően – az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján – az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 27. §-a és 29. §-a szerinti feltételeknek való megfelelést vizsgálta.
- [11] 3.1. Az indítványozó a bírósági eljárásban felperesként vett részt, így érintettsége a támadott ítéletekkel összefüggésben egyértelműen megállapítható. Az Abtv. 27. §-a azonban nem csupán az alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgáló ügyben (jelen esetben: öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti per) való érintettséget követeli meg, hanem feltételezi az összefüggést az alapügy és az alkotmányjogi panasz eljárás között. Az alapügyben való érintettség az alkotmányjogi panasz eljárás szükséges, de nem elégséges feltétele. Az alkotmányjogi panasz funkciója a jogorvoslat, amely az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmét feltételezi. Jelen alkotmányjogi panasz esetében az Alaptörvény R) cikkére és 28. cikkére – azon túlmenően, hogy az indítvány erre vonatkozó indokolást nem tartalmaz – nem is lehet alappal hivatkozni, mivel ezek önmagukban nem vetik fel az indítványozó Alaptörvényben garantált jogainak sérelmét.
- [12] 3.2. Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogra is azzal az indokolással, hogy a bíróság nyilvánvalóan okszerűtlen, a logika szabályaival nyilvánvalóan ellentétes következtetésekre jutott és iratellenes megállapításokat tett, illetve nem vizsgálta a végrendelet megtámadására vonatkozó érveit.
- [13] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza állandó gyakorlatát, mely szerint az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel {elsőként lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]}.
- [14] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3065/2012 (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [5]; 3391/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [25]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}.

- [15] Az Alkotmánybíróság a konkrét ügyben megállapította, hogy az indítvány a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára irányul, az indítványozó ugyanis nem a kifogásolt bírói döntésben foglalt jogértelmezést kifogásolta, hanem felülvizsgálati érvelést adott elő.
- [16] Az indítványozó az első és másodfokú bírói döntéssel szemben is hivatkozott a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog sérelmére, de azok alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését nem kérte.
- [17] Tehát az alkotmányjogi panasz a konkrét ügyben a hivatkozott Alaptörvényben biztosított jogokkal összefüggésben nem vet fel sem az egyedi ügyön túlmutató alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, sem a bírói döntést érdemben befolyásoló, az alkotmányjogi panasz hatáskörben orvosolható alaptörvény-ellenességet.
- [18] Tekintettel arra, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg részben az Abtv. 52. § (1b) bekezdésben foglalt formai követelményeknek, részben az Abtv. 27. § és 29. §-ában foglalt tartalmi feltételeknek, az Alkotmánybíróság azt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. július 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/817/2017.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3199/2017. (VII. 21.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 35.M.4350/2013/28. számú és a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.I.10.105/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27 §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett az Alkotmánybíróság elé.
- [2] Az indítványozó kérelmében a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 35.M.4350/2013/28. számú és a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.I.10.105/2016/5. számú ítéletei alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, valamint a Kúria fenti számú ítélete végrehajtásának felfüggesztését kérte.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló perben megállapított tényállás szerint az indítványozó (az alperes) a (perben részt vevő tizenkettő) felperesek munkáltatója volt. A felperesek munkavégzésüket budapesti munkavégzési helyen határozott, illetve határozatlan időtartamú munkaviszonyban látták el, munkaszerződésük szerint „a bérfizetés napja a tárgyhónapot követő hónap 7. napja”. 2013. augusztus 16-án az alperes az egyiptomi politikai – *vis maior* – helyzetre tekintettel beszüntette az utazásszervezési tevékenységét, majd törvényes képviselője útján, 2013. augusztus 22-én tájékoztatta a felpereseket augusztus havi munkabérük kifizetésének bizonytalanságáról. A felperesek állítása szerint az alperes törvényes képviselője azt a tájékoztatást adta a dolgozók részére, hogy munkabér kifizetésére tőle ne számítsanak, azt majd az „állambácsi” fizeti ki. A felperesek 2013. szeptember 10-én fizetési felszólítást küldtek az alperesnek, eredménytelenül, így 2013. szeptember 18-án azonnali hatállyal megszüntették munkaviszonyukat a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 78. §-ának (1) bekezdés a) pontjára alapítottnan azon indokolással, hogy a munkáltató nem tett eleget munkabér fizetési kötelezettségének. A felperesek munkaszerződése szerint „a bérfizetés napja a tárgyhónapot követő hónap 7. napja”, az Mt. 157. § (1) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy a munkabér a tárgyhónapot követő hónap 10. napjáig kell megfizetni. A munkáltató a 2013. augusztus havi munkabér fizetési kötelezettségének a munkaszerződésben, illetve a törvényben előírt időpontig a fizetési felszólítás ellenére sem tett eleget, és mivel alperes utazásszervezési tevékenységét beszüntette, a munkabér megfizetése a jövőben sem volt várható. Az alperes 2013. szeptember 23-án kelt levelében arról tájékoztatta a felpereseket, hogy az azonnali hatályú felmondásukat jogellenesnek tekinti, annak indokai „túlnyomó részben nem valósak és okszerűek”. Az alperes 2013. október 9-én csődeljárás iránti kérelmet nyújtott be, ezt követően, 2013. december 6-án vételi bizományosi szerződést kötött a Titán Faktor Pénzügyi Szolgáltató Zrt.-vel a munkavállalói követelések megvásárlása érdekében. A felperesek 2013. augusztus és szeptember havi munkabérüket 2014 januárjában kapták meg.
- [4] 1.2. Az első fokon eljáró Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt a felperesek módosított keresetükben az azonnali hatályú felmondásuk jogszerűségének megállapítását, ezáltal a felmondási időre járó távolléti díjuk, végkielégítésük és szabadságmegváltásuk megfizetését kérték. Az alperes ezzel szemben a kereset elutasítását kérte, azzal érvelve, hogy a bérfizetés elmaradása a kialakult egyiptomi politikai helyzet, mint *vis maior* miatt következett be, nem pedig az általa okozott szándékos vagy súlyos gondatlan kötelezettségszegés miatt.
- [5] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 35.M.4350/2013/28. számú ítéletével megállapította, hogy a I-II-VII-VIII-IX-X-XII. rendű felperesek azonnali hatályú felmondása jogszerű volt, követeléseik az Mt. 70. § és 77. § alapján alaposak. (A bíróság a III-IV-V-VI-XI. rendű felperesek vonatkozásában a pert jogerős végzésével megszüntette.) Az elsőfokú ítélet indokolása szerint az alperes munkabér-fizetéssel való késedelembe esése

lényeges kötelezettségszegésnek minősül, mivel annak rendszeressége és kiszámíthatósága a megélhetést szolgálja. Az elsőfokú bíróság ítélete kötelezte az alperest a felperesek részére a felmentési időre járó távolléti díj és végkielégítés megfizetésére, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

- [6] 1.3. Az indítványozó, azaz az alperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 4.Mf.680.313/2015/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezett részében megváltoztatta, és az I-II-VII-IX-X-XII. rendű felperes keresetét elutasította. A Törvényszék indokolásában előadta, hogy a felperesek munkaszerződésében rögzített bérfizetési határidő és az azonnali hatályú felmondás napja között eltelt időszak (mindössze tizenegy nap) nem tekinthető jelentős mértékű kötelezettségszegésnek, ezért a felperesek azonnali hatályú felmondása nem jogszerű. Megítélése szerint a jogszerűség megállapításához a felpereseknek azt kellett volna bizonyítaniuk, hogy a fennálló körülmények és az ügyvezető által elmondottak szerint alappal nem számíhattak munkabérük kifizetésére.
- [7] 1.4. Az I. rendű, a II. rendű, a VII. rendű, a VIII. rendű, a IX. rendű, a X. rendű és a XII. rendű felperes a Kúriához benyújtott felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a jogszabályoknak megfelelő új határozat meghozatalát, mivel álláspontjuk szerint a jogerős ítélet sérti a Pp. 206. § (1) bekezdését, a Pp. 221. § (1) bekezdését, valamint az Mt. 42. § (2) bekezdés b) pontját és a 78. § (1) bekezdés a) pontját.
- [8] A Kúria Mfv.I.10.105/2016/5. számú ítéletében – nem érintve a másodfokú bíróság ítéletének felülvizsgálati kérelemmel nem támadott részét – a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, míg az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta. A felülvizsgálati ítélet indokolása szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú eljárás bizonyítékait tévesen értékelte. Indokolásában megállapította, hogy „állambácsi fizet részükre” kifejezés nem volt bizonyítva, a per eldöntése szempontjából nem volt jelentősége. Az ugyanis bizonyított, hogy a munkavállalókkal az alperes közölte tevékenységének beszüntetését, továbbá azt, hogy nem ígért részükre bérfizetést, míg a felperesek által szeptember 10-én írt fizetési felszólításra az alperes egyáltalán nem válaszolt. Kifejtette továbbá, hogy a munkáltató egyik leglényegesebb kötelezettsége a munkabér kifizetése, mely kötelezettségének az alperes nem tett eleget. Ugyanakkor munkavállalóinak nem nyújtott megfelelő tájékoztatást a fennálló helyzet rendezése kapcsán, sem az elszámolást, sem az alperesnél fennálló jogviszonyukat tekintve, hanem bizonytalan helyzetben tartotta őket. A Kúria – az elsőfokú bírósággal egyetértve – azt az álláspontot képviselte, hogy ezek alapján akár egy napos fizetési késedelem is megalapozhatja a jogviszony azonnali hatályú megszüntetését.
- [9] 2. Az indítványozó ezt követően a fentiekben ismertetett elsőfokú és kúriai ítélet ellen az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszt nyújtott be Alkotmánybírósághoz. Nézete szerint a kifogásolt döntések sértették az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdését, mivel a Kúria az eltérő joggyakorlat észlelését követően annak egységesítése céljából nem indított jogegységi eljárást. Alaptörvény-ellenesnek vélte továbbá a támadott döntéseket abban a vonatkozásban is, hogy jogszerűnek minősítették a felperesek azonnali hatályú felmondását, holott ezzel felperesek megsértették az Alaptörvény XVII. cikk (1) bekezdésében foglalt, a munkavállaló és munkáltató közötti együttműködési kötelezettséget. Az Alaptörvény 28. cikk sérelmét az Mt. 78. § (1) bekezdés a) pontjának a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság és a Kúria döntésében megfogalmazott bíróság általi értelmezésében látta az indítványozó, álláspontja szerint ugyanis az a józan észnek, a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt nem szolgál. Alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét arra hivatkozással állította, hogy a döntést hozó bíróságok az indítványozó által kifejtett indokok ellenére nem indítottak jogegységi eljárást a jelen alkotmányjogi panasszal érintett kérdésben kialakult eltérő ítélkezési gyakorlat egységesítése céljából.
- [10] Az Alkotmánybíróság főtítkárának felhívásra figyelemmel az indítványozó indítvány-kiegészítéssel élt, amelyben az eredeti indítványában előadott indokolásán túl további alkotmányjogi érvelést nem terjesztett elő.
- [11] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva – mindenekelőtt – azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben előírt feltételeknek. Az Alkotmánybíróság vizsgálata eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi okoknál fogva nem fogadható be.

- [12] 3.1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-ára alapozza, melynek a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az indítványozó a kifogásolt bírói döntés folytán az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése, 28. cikke, továbbá a XVII. cikk (1) bekezdése sérelmét is állítja. Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése felhatalmazza a Kúriát a bíróságokra nézve kötelező jogegységi határozat meghozatalára, míg az Alaptörvény 28. cikke a bíróságoknak címzett jogértelmezési szabály, amely szintén nem biztosít alanyi alkotmányos jogokat, csakúgy, mint az Alaptörvény XVII. cikk (1) bekezdésében foglalt munkavállalók és munkaadóknak a munkahelyek biztosítására, a nemzetgazdaság fenntarthatóságára, továbbá más közösségi célokra figyelemmel előíró együttműködési kötelezettségének alkotmányos célként előírt rendelkezései sem. Miután az Alaptörvény említett rendelkezései nem Alaptörvényben biztosított jogokról rendelkeznek, ezért alkotmányjogi panasz indítványt rájuk nézve nem lehet alapítani.
- [13] 3.2. Az indítványozó a kúriai döntés folytán az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét kizárólag a jogegységi eljárás megindításának hiányával, illetve az eltérő ítélkezési gyakorlatra hivatkozással indokolta. A tisztességes eljáráshoz való jog több garanciális szabályból áll, melynek részjogosítványai különösen: a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága, a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye, a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és a pártatlanság kívánalma, továbbá az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye. A szabály *de facto* nem állapítja meg, de az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége [2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [50]]. Ugyanakkor a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog nem foglalja magában a bíróságokra kötelező jogegységi határozat kikényszerítéséhez való jogot, ezt az Alaptörvény 25. § (3) bekezdése tartalmazza, amely viszont – lásd jelen végzés Indokolásának 3.1. pontját – nem Alaptörvényben biztosított jog. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerint az indítványnak tartalmaznia kell továbbá indokolást arra nézve is, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével. Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítványozó arra vonatkozó alkotmányossági érvet nem terjesztett elő, hogy a kúriai döntés miért sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését. Mivel az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése és a saját alapjogi sérelme közötti összefüggést nem mutatta be, ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány alkotmányjogilag értékelhető indokolást, érvelést nem tartalmaz, így a kérelem nem felelt meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének.
- [14] Az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlatának megfelelően – jelen ügyben is hangsúlyozza: „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor” [3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]].
- [15] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítványt az Abtv. 27. §-ára, és 52. § (1b) bekezdésére tekintettel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján – visszautasította.

- [16] Az alkotmányjogi panasz befogadásának visszautasítása okán a támadott ítélet végrehajtásának felfüggesztéséről az Alkotmánybíróságnak nem kellett rendelkeznie.

Budapest, 2017. július 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/826/2017.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3200/2017. (VII. 21.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Bfv.II.1499/2016/2. sorszámú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó a Ráckevei Járásbíróság útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján azért nyújtott be alkotmányjogi panaszt, mert álláspontja szerint a Kúria Bfv. II.1499/2016/2. sorszámú végzése, valamint e végzésben elbírált Budapest Környéki Törvényszék 1.Bf.708/2015/9. sorszámú végzése sértik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljárásból fakadó követelményeket, illetve az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében elismert védelemhez fűződő alapvető jogot. Az indítványozó ilyen okok alapján kezdeményezi a hivatkozott bírói döntések alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz benyújtására okot adó büntetőügyben az első fokon eljáró Ráckevei Járásbíróság 8.B.301/2014/22. sorszámú ítéletében az indítványozót bűnösnek mondta ki a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 370. § (1) bekezdésébe ütköző és ugyanezen szakasz (2) bekezdés *bc)* pontjára figyelemmel a (4) bekezdés *b)* pontja szerint minősülő lopás bűntettében. A védelmi fellebbezés alapján eljáró Budapest Környéki Törvényszék hivatkozott határozatában a járásbíróság ítéletét helybenhagyta. Az indítványozó többek között azért kifogásolta az elsőfokú bíróság döntését, mert gyanúsítottként tett vallomásait a bizonyítékok köréből nem rekesztette ki. E körben előadott fellebbezési érvelése szerint a nyomozó hatóság az első terhelti kihallgatásáról nem az Alkotmánybíróság 8/2013. (III. 1.) határozatában megkívánt követelménynek megfelelően értesítette kirendelt védőjét. Emellett a nyomozó hatóság a folytatólagos terhelti kihallgatásáról sem értesítette meghatalmazott védőjét, amely szintén sérti a védelemhez való jogot, valamint a bizonyítás törvényességét előíró eljárási szabályokat (erről lásd: Budapest Környéki Törvényszék 1.Bf.708/2015/9. sorszámú végzésének 1. oldalát). A fellebbezés alapján eljáró törvényszék kiindulópontját e körben a járásbíróság értékelése jelentette. Eszerint a nyomozó hatóság az első terhelti kihallgatást megelőzően telefonon keresztül vette fel a kapcsolatot a védővel, akit értesített a kirendelésről, valamint a kihallgatás helyéről és időpontjáról, amelyről a nyomozás iratai közé illesztett hivatalos feljegyzés készült. A nyomozó hatóság az eljárás során később meghatalmazott védőt szintén értesítette a folytatólagos terhelti kihallgatás helyszínéről és időpontjáról, amelyet az értesítés és annak hátoldalán szereplő telefax szám, valamint adási jelentés igazol (erről lásd: Ráckevei Járásbíróság 8.B.301/2014/22. sorszámú ítéletének 3–4. oldalait). A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság ítéletében megállapított tényeket és jogi következtetést, amelyet azzal egészített ki, hogy a védelemnek átadott iratmásolaton az értesítés hátoldalán vélhetően másolási hiba miatt nem szerepel a védő telefax száma (erről lásd: Budapest Környéki Törvényszék 1.Bf.708/2015/9. sorszámú ítéletének 2. oldalát).
- [4] Az indítványozó ezt követően felülvizsgálati indítványt terjesztett a Kúria elé, amelyben, többek között, ismeltelen a korábban már előadott eljárási kifogásokra hivatkozott. A felülvizsgálati indítvány alapján eljáró Kúria a hivatkozott sorszámú végzésében a felülvizsgálati indítványt törvényben kizártnak ítélte és elutasította. A Kúria a felülvizsgálati indítvány e része tekintetében arra mutatott rá, hogy az eljárási törvény kimerítő jelleggel szabályozza a felülvizsgálati okok körét [Be. 416. § (1) bekezdés], köztük pedig a feltétlen eljárási szabálysértéseket [Be. 416. § (1) bekezdés *c)* és *d)* pontjai]. Ilyen jellegű eljárási szabálysértésre ugyanakkor a védelmi indítvány nem hivatkozott (erről lásd: Kúria Bfv.II.1499/2016/2. sorszámú végzésének 2–3. oldalait).

- [5] 1.2. Az indítványozó ezt követően terjesztett elő alkotmányjogi panaszt. Panaszindítványában elsősorban azért hívja fel az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes eljárás követelményeit, illetve emellett az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében elismert védelemhez fűződő jogot, mert úgy véli, hogy gyanúsítottként történő kihallgatása alaptörvény-ellenes volt. Ennek okaként pedig a bírósági eljárás során előadottakkal egyezően a kirendelt, majd meghatalmazott védők értesítésének elmaradását jelöli meg. Ebből következően az indítványozói álláspont szerint az ítéleti tényállás olyan bizonyítékokon alapszik, amelyek felhasználása törvénysértő. Az indítványozó emellett hivatkozik egyfelől arra is, hogy az eljáró bíróságok nem vizsgálták meg az állított eljárási szabálysértést, másfelől pedig a szabálysértés következményeként nem tudta gyakorolni indítványtételi és észrevételezési jogosítványait.
- [6] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben befogadhatósági feltételeknek.
- [7] 3. Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltételeként határozza meg, hogy az indítvány bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a befogadhatósági e feltételei vagylagos jellegűek, így fennállásukat az Alkotmánybíróság minden esetben külön-külön vizsgálja {elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [8] 3.1. Az alkotmányjogi panaszban megjelölt kérdést az Alkotmánybíróság a panaszban is felhívott 8/2013. (III. 1.) AB határozatában a védelemhez fűződő jogot érintő, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként értékelte és a releváns büntetőeljárási szabály Alaptörvénnyel összhangban álló, egységes értelmezése érdekében alkotmányos követelményt állapított meg {erről lásd: 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [21] és [55]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság a korábbi határozatában már megválaszolta a jelen alkotmányjogi panaszban felvetett elvi jelentőségű kérdést {erről hasonlóan lásd elsőként: 3212/2013. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [7]; majd legutóbbról: 3111/2017. (V. 8.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [9] 3.2.1. Az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának másik, vagylagos feltétele, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon. Az Alkotmánybíróság e feltétellel összefüggésben elsőként állandósult gyakorlatára emlékeztet, amely szerint az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]; legutóbb megerősítette: 3117/2017. (V. 22.) AB végzés, Indokolás [23]}. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően a bírói döntések felülvizsgálata során az Alaptörvényben és az elfogadott nemzetközi emberi jogi egyezményekben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja {erről lásd például: 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [55]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság a következetes felfogása értelmében nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és e körben megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], legutóbb megerősítette: 3130/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [19]}.
- [10] 3.2.2. Az indítványozó a büntetőeljárás során előadottakkal egyezően elsődlegesen a védői jelenlét hiányával összefüggésben fogalmaz meg alapjogi kifogásokat. Az indítványozó ennek során ugyanakkor az elsőfokú bíróság ítéletében megállapított tényeket és a tények megállapításához felhasznált bizonyítékok bizonyító erejét vonja kétségbe, amikor alkotmányjogi panaszában a kirendelt védőnek, valamint a meghatalmazott védőnek küldött értesítések hitelt érdemlőségét vitatja. Az indítvány így valójában a járásbíróság ítéletében megállapított, majd a törvényszéki döntésben felülvizsgált tények ismételt értékelésére irányul. Az Alkotmánybíróság a jelen ügygel összefüggésben megállapítja, hogy mind az első fokon döntő járásbíróság, mind pedig a fellebbezés

alapján eljáró törvényszék részletesen vizsgálta és döntéseinek indokai között számot is adott arról, hogy a terhelti vallomásokat mely szempontok mentén tekinti törvényesen beszerzett bizonyítékoknak (ezen indokolásokról lásd: Ráckevei Járásbíróság 8.B.301/2014/22. sorszámú ítélet 3–4. oldalait és a Budapest Környéki Törvényszék 1.Bf.708/2015/9. sorszámú ítéletének 2. oldalát). Az Alkotmánybíróság előbbiekben felidézett következetes álláspontja értelmében az ítélező bíróság tényállás megállapítási, bizonyítékértékelési és jogértelmezési szabadságához tartozik, hogy a bizonyítékokat meggyőződése szerint mérlegelje, jogági minősítésüket illetően szabadon alakíthassa ki álláspontját, valamint ennek megfelelően saját maga dönthessen a tényállás megállapításáról. Az ügyben eljáró bíróság által elfogadott bizonyítékok mérlegelésének ilyen felülvizsgálatától pedig az Alkotmánybíróság mindaddig tartózkodik, amíg a jogértelmezés pontosan körülírt, Alaptörvényben védelt jogot nem sért {legutóbbról lásd: 3026/2017. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [13]}. Az Alkotmánybíróság emellett rámutat arra is, hogy a tényállás megállapítását és így az indítványozó elítélését nem az alkotmányjogi panaszban nevesített terhelti vallomások, hanem több más bizonyíték alapozta meg, vagyis a terhelti vallomások nem befolyásolhatták érdemben a bíróságok büntetőjogi felelősség kérdésében hozott döntéseit {erről lásd: Ráckevei Járásbíróság 8.B.301/2014/22. sorszámú ítéletének 3. oldalát; valamint hasonlóan lásd: 8/2013. AB határozat (III. 1.) AB határozat, Indokolás [56] és 3212/2013. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [8]}. Az Alkotmánybíróság ezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz nem ad elő olyan alaptörvény-ellenességet, amely érdemben befolyásolhatta a támadott bírói döntést.

- [11] 4. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági vizsgálatának eredményeként így megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági feltételnek. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében előírtakra is, visszautasította.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czirine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czirine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [12] Nem értek egyet a végzés rendelkező részével. Álláspontom szerint ahhoz, hogy az ügyben megalapozott döntés szülessen, az Alkotmánybíróságnak be kellett volna szereznie az alapul szolgáló büntetőeljárás nyomozati iratait.
- [13] A 8/2013. (III. 1.) AB határozat rendelkező része értelmében ugyanis: az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdéséből az az alkotmányos követelmény fakad, hogy a Be. 48. § (1) bekezdésének alkalmazásakor a terhelt érdekében kirendelt védőt a terhelti kihallgatás helyéről és időpontjáról igazolható módon, olyan időben értesítsék, hogy a kirendelt védőnek lehetősége legyen az eljárási törvényben foglalt jogait gyakorolni és a terhelti kihallgatáson részt venni. Ilyen értesítés elmaradása esetén a terhelt vallomása bizonyítékként nem értékelhető.
- [14] A védelemhez való jog gyakorlásának garanciája tehát a terhelti kihallgatás helyéről és időpontjáról történő, megfelelő időben elvégzett és igazolható értesítés.
- [15] Mivel az értesítéssel összefüggő dokumentáció a nyomozati iratok között található, úgy vélem, hogy az alkotmányos követelmény teljesítésének a vizsgálata a konkrét esetben a nyomozati iratok ellenőrzésével lett volna elvégezhető. Ezen iratok azonban az alkotmánybírói eljárásban nem álltak rendelkezésre.

- [16] Úgy vélem, hogy a nyomozati iratok hiányában az ügyben nem volt kétséget kizáróan megállapítható, hogy a büntetőeljárásban eljáró hatóságok eleget tettek-e a korábban megfogalmazott alkotmányos követelménynek, így nem volt kizárható a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetősége.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Cziné Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/268/2017.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3201/2017. (VII. 21.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.III.20.974/2015/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A kiskorú indítványozók jogi képviseljük útján alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozók az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Kúria Pfv.III.20.974/2015/7. számú ítélete és a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.21.694/2014/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték, mivel azok véleményük szerint ellentétesek az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével, a XV. cikk (1) és (2) bekezdésével, a XXVIII. cikk (1) bekezdésével, valamint a 28. cikkével.
- [3] Az indítványozók előadták, hogy a perbeli I. rendű felperes indítványozó férje, a perbeli II–III. rendű felperes indítványozók édesapja (a továbbiakban: néhai) 2008. február 15. napján külföldi állampolgár által okozott halálos közúti balesetet szenvedett, mellyel okozati összefüggésben fennálló káruk megfizetésére terjesztettek elő keresetet az alperessel (Magyar Biztosítók Szövetsége) szemben. Az alperes a térítési kötelezettségét nem, míg az egyes kárigények jogalapját, összecszerűségét vitatta. Az elsőfokú bíróság keresetet elbíráló ítéletét a másodfokú bíróság részítéletével a tartást pótló járadék vonatkozásában hatályon kívül helyezte és e tekintetben új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A Fővárosi Törvényszék mint elsőfokú bíróság az új eljárás során meghozott 64.P.21.711/2013/15. számú ítéletében kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 4 590 000 forintot, továbbá 2014. július 1. napjától minden hónap 15. napjáig esedékesen véghatáridő nélkül 120 000 forint járadékot, míg mind a II., mind a III. rendű felpereseknek 6 885 000 forintot, továbbá 2014. július 1. napjától kezdődően minden hónap 15. napjáig esedékesen a 18. életéveik betöltéséig 120 000 forint járadékot. Ezt meghaladóan a perbeli I., II., III. rendű felperes indítványozók keresetét elutasította. Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 358. § (1) bekezdésének felhívásával rámutatott, hogy a tartást pótló járadék funkciója az elhunyt által eltartottak szükségletei kielégítésének a korábbival azonos szinten történő biztosítása. Megítélése szerint a tanúvallomások hitelt érdemlően alátámasztották az I. rendű felperes előadását, miszerint a néhai által a családjának biztosított életszínvonal a honi átlagot meghaladta, a néhai bevételei elegendőek voltak az indítványozók szükségleteinek magas színvonalú biztosítására. Megállapította, hogy a néhai halálát követően milyen bevételekkel rendelkeztek az indítványozók, amelyet az alperes maga sem vitatott. Nem látott olyan körülményt, amely alátámasztotta volna, hogy az I. rendű felperes indítványozó elmulasztotta kárenyhítési kötelezettségét, figyelemmel arra is, hogy a balesetet követően elhelyezkedett. Mindezek alapján mérlegeléssel az indítványozók tekintetében 120 000 forint havi összeget talált a tartásuk pótlására alkalmasnak, a néhai elhunyt időpontjától kezdődően, melyet a lejárt 76,5 hónapra egy összegben az alperesi teljesítés elszámolásával határozott meg.
- [4] Az elsőfokú ítélet ellen az indítványozók és az alperes is fellebbezéssel éltek. A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 4. Pf.21.694/2014/5. számú támadott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését megváltoztatta, az alperes által fizetendő járadék összegét a perbeli I. rendű felperes indítványozó vonatkozásában 60 000 forintra, a perbeli II–III. rendű felperes indítványozók vonatkozásában havi 30 000 forintra leszállította, és mellőzte az alperesnek a lejárt járadék megfizetésére kötelezését. Ezt meghaladóan a felemelt keresetre – a késedelmi kamatfizetés körében – is kiterjedően elutasította a keresetet, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A tartást pótló járadék kapcsán a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletben foglaltakkal szemben nem látta igazoltnak a néhai balesetet megelőző további jövedelmei fennállását, mivel az alapeljárás-

ban igazolt jövedelmen túli egyéb bevételek a tanúk vallomásán kívül, okiratokkal nem voltak alátámasztva. A felperesek az új eljárásban nem bizonyították a néhai baleset előtti igazolt bruttó jövedelmén felüli jövedelmet, ennek hiányában a balesetre megelőző időszakra állított életszínvonalat a tartást pótló járadék alapjául nem lehetett figyelembe venni. A másodfokú bíróság kiemelte, hogy a régi Ptk. 358. § (1) bekezdése a szükségletek és a baleset előtti kiadások feltárását teszi szükségessé, azonban annak megítélésénél nem hagyható figyelmen kívül, hogy annak fedezete ténylegesen rendelkezésre állt-e. Ezért annak igazolása is szükséges, hogy az állított életszínvonalat, szükségleteket ténylegesen miből tudták fedezni, a fedezet ténylegesen rendelkezésre állt, és milyen jövedelem, bevétel szolgált a kiadásokra. Ennek bizonyíthatatlansága a felperesek terhére esik. A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a felperesek az alapeljárásban csupán hivatkoztak arra, hogy a néhainak kilátásba volt helyezve egy magasabb beosztás, ami magasabb jövedelemmel járt volna, és amelynek betöltését a baleset hiúsította meg.

- [5] Az indítványozók felülvizsgálati kérelmükben arra hivatkoztak, hogy a tanúk vallomásukkal bizonyították, hogy a néhainak más jövedelemforrása is volt a főálláson kívül, továbbá a baleset előtt a munkáltató által a néhainak biztosított céges gépjármű használatával, valamint az ingyenes mobil és internethasználat biztosításával az indítványozók jelentős megtakarítást értek el. Nincs akadálya annak, hogy bíróság a tartást pótló járadék alapjaként figyelembe vegye a kötelezett be nem jelentett jogviszonyból származó adózatlan jövedelmét is a bírói gyakorlat alapján. Álláspontjuk szerint a másodfokú bíróság a fenti körülményeket nem vette figyelembe a tartást pótló járadék megállapításakor, vagyis „lényeges okirattal és tanúvallomással” igazolt tényeket hagyott figyelmen kívül.
- [6] A felülvizsgálati jogkörben eljáró Kúria Pfv.III.20.974/2015/7. számú támadott ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria döntése szerint a korábbi életszínvonalat alátámasztó bevételeket az indítványozó perbeli felpereseknek bizonyítaniuk kellett, mégpedig az eredetét, a folyamatos, rendszeres jellegét és a mértékét is. Ezek esetében azonban az indítványozó perbeli felperesek nem teljesítették a bizonyítási kötelezettségüket. Helytálló ezért a jogerős ítéletnek az a megállapítása, hogy a néhainak csak az igazolt jövedelme vehető figyelembe, ez pedig a havi fizetése alapján elért jövedelem. E tekintetben nem csupán a havi fizetése, hanem az is figyelembe vehető, ami természetbeni olyan juttatás, aminek megléte a család szempontjából megtakarítás; ez a céges autó, a telefon, és az internet ingyenes juttatása a munkáltató részéről a néhainak.
- [7] Az indítványozók ezt követően nyújtották be alkotmányjogi panaszukat a Fővárosi Ítéltábla és a Kúria ítélete ellen. Indítványukban kifejtették, hogy a támadott döntések azért alaptörvény-ellenesek, mert a balesetet megelőző további jövedelmeknek a tartást pótló járadék összegének megállapítása köréből való kizárása sérti az Alaptörvényben foglalt tulajdonhoz és örökléshez való jogot [XIII. cikk (1) bekezdés], a jogegyenlőséget [XV. cikk (1) bekezdés], a hátrányos megkülönböztetés tilalmát [XV. cikk (2) bekezdés], a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot [XXVIII. cikk (1) bekezdés], valamint a jogszabályok értelmezésére vonatkozó szabályt [28. cikk]. Érvelésük fókuszában az áll, hogy a régi Ptk. 358. § (1) bekezdéséhez tapadó ítélkezési gyakorlat alapján „munkavégzésből eredő, de nem adózott jövedelem” is lehet a járadék-számítás alapja. Az ítélkezési gyakorlat azonban nem zárja ki a tanúbizonyítást sem ebben a körben, sem a baleset előtti életszínvonal bizonyítása körében. Mivel az ítélőtáblai és a kúriai döntés nem fogadta el több tanú egybehangzó vallomását a fenti körben, ezért jelentősen csökkent a haláleset előtti jövedelem, és ezzel összefüggésben a baleset előtti életszínvonal mértéke is, ami nyilvánvaló és közvetlen kihatással járt a járadék összegének megállapítására. Hivatkoztak továbbá arra, hogy a Kúria kizárólagosan az alperes által kiszámolt és a havi béren alapuló tartást pótló járadék mértékét fogadta el, ugyanakkor nem adta indokát annak, hogy miért nem került semmilyen további juttatás elszámolásra és az eljáró bíróságok miért nem vették figyelembe a néhai balesetet megelőzően kapott bónuszait a tartást pótló járadék megállapítása körében. Emellett azt sem értékelték a támadott bírói döntések, hogy a néhai családfenntartónak belátható időn belül várománya volt a munkahelyén egy olyan magasabb vezetői pozícióra, amely a halála időpontjában betöltötnél több mint kétszeres mértékű jövedelmet biztosított volna.
- [8] 2. Az Alkotmánybíróság elsőként, az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételei fennállását vizsgálta meg.
- [9] 2.1. Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kime-

rítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukat a Fővárosi Ítéltábla és a Kúria számukra jogsérelmet okozó ítélete ellen nyújtották be, a Kúria ítéletével szemben nem volt további jogorvoslatnak helye, tehát e tekintetben az alkotmányjogi panasz a törvényi feltételeknek megfelelt.

- [10] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. Az indítványozók a Kúria ítéletét jogi képviselőjük útján 2016. április 21-én vették kézhez. Az alkotmányjogi panaszukat 2016. június 16-án személyesen nyújtották be az elsőfokú bíróságon, az alkotmányjogi panasz előterjesztésére tehát a törvényes határidőn belül került sor.
- [11] Az Abtv. 52. §-a értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozók megjelölték az Abtv. 27. §-át, melyre alapozva nyújtották be alkotmányjogi panaszukat, valamint kifejezett kérelmet terjesztettek elő a sérelmezett bírósági döntések alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére vonatkozóan. Megjelölték az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseit, amelyekkel szemben – álláspontjuk szerint – az alaptörvény-ellenesség fennáll. Az alkotmányjogi panasz e tekintetben is megfelelt a törvényi feltételeknek.
- [12] 2.2. Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további, alternatív jellegű feltételeiként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Az Alkotmánybíróság e feltételekkel összefüggésben hangsúlyozza, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára már nem rendelkezik hatáskörrel {elsőként lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]}. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3065/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [5]; 3391/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [25]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}. Mindezeknek megfelelően az Abtv. 27. §-a úgy rendelkezik, hogy alkotmányjogi panasszal az egyedi ügyben érintett személy, vagy szervezet akkor fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségét már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz így nem tekinthető hagyományos értelemben vett jogorvoslatnak, ugyanis az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is kizárólag az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazza {erről lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[15]}.
- [13] Az indítványozók beadványa alapján megállapítható, hogy a panaszukban megjelölt, általuk alapjogsérelemként leírt aggályok annak eldöntésére irányulnak, hogy a tartást pótló járadék megállapításának alapjául szolgáló összegbe a régi Ptk. 358. § (1) bekezdése értelmezése alapján bele kell-e számítani a néhai családfenntartó be nem jelentett munkavégzéséből származó jövedelmét, a balesetet megelőzően kapott bónuszait, továbbá a munkáltató által biztosított egyéb juttatásokat, valamint a kilátásba helyezett magasabb beosztásból származó várható többletjövedelmet vagy sem. A Fővárosi Ítéltábla és a Kúria támadott érvelése szerint az alapeljárársban igazolt jövedelmen túli egyéb bevételek a tanúk vallomásán kívül okiratokkal nem voltak alátámasztva, így bizonyossággal a néhai balesetet megelőző további jövedelmei nem voltak igazoltak. A Kúria ítéletének indokolásában rámutatott, hogy a káreset előtti munkahelyi előléptetésnél sem az okirat, sem a tanúvallomás nem igazol olyan jövedelememelkedéssel járó kinevezést, amely bizonyosan bekövetkezett volna. A Kúria kifejezetten hangsúlyozta, hogy igazolt bevételen alapuló kiadások nélkül a szükségletek baleset előtti életszínvonalon való kielégítése nem állapítható meg olyanként, amely alapul vehető a baleset utáni járadékok meghatározásához. Ezzel szemben az indítványozók a balesetet megelőző további jövedelmeket is figyelembe veendőnek tartották a tartást pótló járadék megállapításakor, ám a másodfokú bíróság az alperes által elismert

összeget meghaladó tartáspótló járadék igényeket nem látta „bizonyítottak”, s ezt a bírói mérlegelést a Kúria elfogadta. Jelenleg tehát az indítványozók kérelme kifejezetten a bírói törvényértelmezés, a bizonyítékok mérlegelése, valamint az azokból levont következtetések felülbírálatára irányul [hasonlóan döntött az Alkotmánybíróság a 3221/2014. (IX. 22.) AB végzésben].

- [14] Az Alkotmánybíróság fentiekben ismertetett, következetes álláspontja értelmében mind a bírói mérlegelés körében hozott ítéletek felülvizsgálata, mind a bizonyítékok értékelése az Alkotmánybíróság Alaptörvényben biztosított alkotmányossági szempontú vizsgálati jogkörén kívül esik. A 3351/2012. (XII. 5.) AB végzésben az Alkotmánybíróság azért utasította vissza egy hasonló indítvány befogadását, mert annak indokolása csak érintőlegesen tartalmazott alapjogi érvelést, mivel az indítványozó tulajdonhoz való jogát annyiban érezte sérülni, amennyiben nem kapott teljes kártérítést. Ezen kívül az indítványozó lényegében azt vitatta, hogy a bíróság milyen szakértői bizonyítást vett igénybe, és annak megállapításait hogyan értékelte; azaz kérelme döntően arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálja felül a bizonyítást és a bizonyítékok bírói mérlegelését. (Indokolás [7])
- [15] Az alkotmányjogi panaszban előadott bírói ítélet indokolásának hiányát az Alkotmánybíróság az indítványozók által is hivatkozott 7/2013. (III. 1.) AB határozatában már alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdésként értékelte (Indokolás [21]), amiből az következik, hogy jelen alkotmányjogi panaszban felvetett elvi jelentőségű alkotmányjogi kérdést az Alkotmánybíróság korábban már eldöntötte {3212/2013. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [7]; 3179/2016. (IX. 26.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az indítványozók által előadott érvek alapján azonban az indokolási kötelezettség megsértése nem merül fel, mivel a bíróságok az indítványozóknak az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit megvizsgálták és ennek értékeléséről számot adtak. Önmagában az a körülmény, hogy az indítványozók nem értenek egyet a bíróságok döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntések alaptörvény-ellenességének alátámasztására. Ezért az indítvány e vonatkozásban sem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét {3179/2016. (IX. 26.) AB végzés, Indokolás [15]}.
- [16] 3. Az indítvány a bírói döntéseknek az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok védelméről szóló 1950. évi Római Egyezmény 6. Cikkébe (tisztességes tárgyaláshoz való jog) ütközését is állította. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f*) pontja alapján a jogszabályok nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára az Abtv. 32. § (2) bekezdésben meghatározott indítványozói kör kezdeményezése esetén jogosult. Nincs azonban hatásköre az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz alapján indult eljárásban a bírói döntés nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára.
- [17] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint tehát az indítványozók az alkotmányjogi panaszukban sem a Kúria, sem a Fővárosi Ítéltábla eljárásával, sem az ítéletek érdemével kapcsolatosan nem jelöltek meg olyan alaptörvény-ellenességet, amelyet az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata alapján alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel.
- [18] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára irányuló vizsgálat eredményeként tehát arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ában foglalt követelménynek nem felel meg. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *f*) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére is, visszautasította.

Budapest, 2017. július 12.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1237/2016.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3202/2017. (VII. 21.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.V.20.523/2015/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Nyírterv-Plusz Tervező és Vállalkozó Kft. (4400 Nyíregyháza, Sóstói út 61.; a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője: dr. Lohn Balázs ügyvéd (dr. Lohn Ügyvédi Iroda, 1112 Budapest, Háromszék u. 37.) útján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett – alkotmányjogi panaszában a Kúria Pfv.V.20.523/2015/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege az indítvány és az ügyben hozott bírósági határozatok alapján az alábbiakban összegezhető. Az indítványozó (építési tervezéssel foglalkozó gazdasági társaság) megbízási szerződést kötött iskola tetőtér bővítéséhez szükséges megvalósíthatósági terv elkészítésére az illetékes önkormányzattal. Időközben az indítványozó egy másik iskolával kapcsolatos terveket is készített az önkormányzat részére. Az indítványozót ezt követően értesítették arról, hogy az ajánlattételt visszavonják, és a közbeszerzési eljárást eredményhirdetés nélkül lezárják. Az indítványozó évekkel később nem hivatalos forrásból szerzett tudomást arról, hogy másik gazdasági társaságot bíztak meg a további (kivitelezési, stb.) tervek elkészítésével. Az alperes városi önkormányzat ellen az indítványozó által kártérítés megfizetése iránt indított, a Debreceni Törvényszéken 1.G.40.169/2011. számon folyamatban volt, és a Debreceni Ítéltábla Gf.III.30.369/2013/14. számú jogerős ítéletével befejezett perben a bíróságok ítéletükben az alperes önkormányzatot kártérítés fizetésére kötelezték. A jogerős ítélet ellen mindkét fél felülvizsgálati kérelemmel élt, a felperes (indítványozó) felülvizsgálati kérelmét azonban a Kúria hivatalból elutasította. A Kúria – tárgyaláson kívül – meghozott ítéletével a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezését részben megváltoztatta, és az alperest terhelő marasztalás összegét 500 000 (ötszázezer) forintra és annak 2011. február 21. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanksi alapkamat 7%-kal növelt összegének megfelelő mértékű kamatára leszállította. Az érdemi döntésnek megfelelően megváltoztatta a perköltség viselésére vonatkozó rendelkezéseket is. A Kúria az ítéletben rámutatott, hogy az indítványozónak a későbbi jövedelmező gazdasági együttműködés reményében külön díj felszámítása nélkül nyújtott szolgáltatása utólag nem tehető visszterhessé, és ellenértékének megtérítésére a megbízás nélküli ügyvitel, illetőleg a jogalap nélküli gazdagodás szabályai alapján sem kerülhet sor. Nem álltak fenn az alperes kártérítésben és kártalanításban való marasztalásának feltételei sem.
- [3] 2. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-a alapján. Kérte a Kúria Pfv.V.20.523/2015/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, valamint az ítélet végrehajtásának a felfüggesztését.
- [4] Az indítványozó panaszában bemutatta a közzétett ajánlati felhívástól kezdődő folyamatot, amikor is több részletben végzett tervezői munka ellenére az ajánlattétel visszavonásáról, majd a kivitelezési és az engedélyezési tervek más cégtől való megrendeléséről értesültek. Véleménye szerint az első- és másodfokú bíróságok egyértelműen, tényszerűen és jogilag is megalapozott következtetést vontak le a szerződés szövegének és a felek akaratának, valamint a szerződéskötés körülményeinek vizsgálatát követően. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria viszont önkényesen, a hatáskörét túllépve a bíróságok által megállapított tényálláson túlterjeszkedett, és azt a tényekkel ellentétesen állapította meg. A Kúria ítélete „jogsértő megállapításait” részletesen elemzi. Álláspontja szerint a Kúria határozata megsértette az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt

tulajdonhoz való jogát, mert megállapította, hogy az indítványozót nem illeti meg díjazás az alperes érdekében végzett tevékenységért, továbbá az M) cikk (1) bekezdése szerinti – az indítványozó megfogalmazása szerint – „a vállalkozás szabadságához fűződő alapjogát” is, amikor utólag legalizálta, hogy az alperes önkormányzat egy megrendelt és átvett szolgáltatásért ne fizessen díjat, és emiatt az M) cikk (2) bekezdéséből következő „szerződési szabadsága” is korlátozottá vált. Sérült továbbá a XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslat-hoz való joga, mikor a Kúria döntésében bíróságok által már megállapított tényállástól eltért, mely ítélet ellen nincsen helye jogorvoslatnak. Az indítványozó hangsúlyozta, hogy az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében rögzített diszkrimináció tilalmával nem egyeztethető össze az, hogy a Kúria döntése szerint a nemfizetés kockázatával számolnia kellett volna. Az eljárás kezdeményezője alkotmányjogi panaszában hivatkozott számos bírósági, és alkotmánybírósági határozatra is. Az indítványozó nyilatkozott arról, hogy a fentebb megjelölt ügyben nincs rendkívüli jogorvoslati eljárás folyamatban.

- [5] Az Alkotmánybíróság főtíkára felhívására az indítványozó – jogi képviselője útján – határidőben előterjesztette hiánypótlását. E beadványában a személyes adatai nyilvánosságra hozatalához az indítványozó hozzájárult. Csatolta az eredeti ügyvédi meghatalmazást, valamint az indítványozó ügyvezetője aláírási címpéldányát, és a cégkivonatot. A panasz indokolását kiegészítette. Az indítványozó – ügyvédje útján – további beadványokat is előterjesztett. Az „alkotmányjogi panasz kiegészítés” alapvetően az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére való utalással bővítette az álláspontja szerint megsértett alapjogok körét, és „kérelmet” is benyújtott. Az indítványozó a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának a pártatlanság és a bíróságok függetlensége tiszteletben tartásának elmaradása útján okozott sérelmét elsősorban abban látta, hogy a támadott ítéletet meghozó kúriai tanács elnöke volt az elnöke a Kúria azon felülvizsgálati ítéletet meghozó tanácsának is, amely egy másik ügyben az első- és másodfokú ítéletet, – melyek az indítványozó keresetének adtak helyt – hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú ítéletet megváltoztatta. Ez utóbbi kúriai ítélettel szemben az indítványozó szintén alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelynek tekintetében az Alkotmánybíróság előtt külön eljárás van folyamatban.
- [6] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Alkotmánybíróság ügyrendje (a továbbiakban: Ügyrend) 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt. A tanács vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [7] A Kúria Pfv.V.20.523/2015/8. számú ítéletét 2016. február 24-én vette át az indítványozó jogi képviselője, míg alkotmányjogi panaszát 2016. április 22-én nyújtotta be – postai úton – az ügyben eljáró elsőfokú bírósághoz. Az indítványozó tehát az alkotmányjogi panaszt a törvényi határidőn belül terjesztette elő. Az indítványozó a bírósági eljárásban félként részt vett, így érintettsége a támadott határozattal összefüggésben megállapítható. Az indítvány az Abtv. 27. § b) pontjának is eleget tesz, mivel az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [8] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, ennek feltételeit az 52. § (1b) bekezdése részletezi. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó kérelme e feltételeknek megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jogok vélt sérelmeinek lényegét és az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Megjelöli a sérelmezett bírói döntést, továbbá kifejezett kérelmet terjesztett elő a bírói döntés megsemmisítésére. A kérelem indokolást is tartalmaz arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel vagy nemzetközi szerződéssel. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz ebben a vonatkozásban megfelel a törvényi feltételeknek.
- [9] 4. Az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt további feltételeinek való megfelelés vizsgálata során az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg. Az Abtv. 27. §-a értelmében alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó – Alaptörvényben biztosított – jogát sérti [a) pont]. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz indítvány akkor fogadható be, ha az abban kifejtettek a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet támasztanak alá, vagy ha alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetnek fel. Az Alkotmánybíróság e körben megállapította, hogy az indítvány nem felel meg ezeknek a követelményeknek.

Az indítványozó ugyanis egyértelműen az ügyében eljáró bíróságok jogértelmezését, a bírói mérlegelést tartotta alaptörvény-ellenesnek. Az indítványozó által kifejtettek lényege szerint a tulajdonhoz való joggal, a vállalkozás szabadságával, továbbá a tisztességes gazdasági verseny jogával, a szerződési szabadsággal, az azonos bánásmód követelményével és a diszkrimináció tilalmával [Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés] nem egyeztethető össze a támadott ítélet azon rendelkezése, amely kimondja, hogy az elvégzett munkáért az indítványozót ellenérték nem illeti meg és a nemfizetés kockázatával számolnia kellett volna. Az indítványozó kiemeli, hogy az ítélet támadott rendelkezései a piacgazdaság és a szerződési szabadság sérelmét jelentik, így alaptörvény-ellenesek, mivel gyakorlatilag diszkrecionális jogkört adnak az alperesnek. Az ítélet ilyen módon utólag legálizálta, hogy egy megrendelt és átvett szolgáltatásért az alperes ne fizessen díjat.

- [10] A Kúria ítéletében kifejtette, hogy a gazdasági kockázat megosztása, a tervező érdekeinek védelme egyes szerződési kikötésekkel való biztosításának az ítéletben foglaltak szerinti kikötési lehetőségeivel a peres felek a szerződéskötéskor nem éltek. Az indítványozó jövőbeli érdekeit csak azzal biztosították, hogy az alperes kötelezettséget vállalt arra, hogy a pályázat sikere esetén az indítványozótól rendeli meg a beruházás engedélyezési és kivitelezési terveinek elkészítését. A pályázat eredménytelenségének, illetőleg annak kockázatát, hogy az alperes az érdekkörén kívül eső okból nem tőle rendeli meg a beruházás további szükséges terveit, – a Kúria ítélete szerint – az indítványozó teljes egészében magára vállalta.
- [11] Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatban az indítványozó alkotmányjogi érvekkel nem tudta alátámasztani, hogy a támadott ítéletek milyen módon sértik az alkotmányjogi értelemben vett tulajdonjogát. Az Alkotmánybíróság továbbá rámutat, miszerint bár az indítványozó alkotmányjogi panaszában felveti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való joga sérelmét, ugyanakkor az ezen indítványi elem vonatkozásában előterjesztett érvei a gazdálkodó szervezetek működési szabadságát és nem a tulajdonjog védelmét érintő kérdésköröket érintenek. Az indítvány, az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében rögzített diszkrimináció tilalma megsértésével összefüggésben, alkotmányjogilag releváns érvelést pedig nem tartalmaz.
- [12] Az indítványban esetenként pontatlanul szerepel az M) cikk (1) és (2) bekezdése megnevezése. A vállalkozáshoz való jog védelme az Alaptörvény XII. cikkében szerepel. Az Alaptörvény e cikkére az indítványozó nem hivatkozott, és e tekintetben sem terjesztett elő alkotmányossági szempontból releváns indokolást. Az indítványozó tehát megnevezte ugyan az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit, de sem az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való jog, az M) cikk (1) bekezdéséből és az M) cikk (2) bekezdéséből következő szerződési szabadság, továbbá a XV. cikk (2) bekezdésében rögzített diszkrimináció tilalma tekintetében sem állított az indítványozó olyan pontosan körülírt, releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességet, a támadott bírósági határozattal kapcsolatosan, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria ítélete súlyosan sérti a jogorvoslathoz fűződő jogát, mivel az első- és a másodfokú bíróságok által egységesen és egybehangzóan megállapított tényállástól alapjaiban tért el – álláspontja szerint – megalapozatlanul, és ezen új tényállást bírálta el kvázi elsőfokú bírósággént. Kiemelte, hogy a támadott, általa kirívóan jogellenesnek minősített ítélet ellen nincs jogorvoslati lehetősége.
- [13] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében meghatározott jogorvoslathoz való jog csak azt a követelményt támasztja, hogy az első fokon meghozott érdemi bírói döntésekkel szemben magasabb fórumhoz lehessen fordulni, illetve a hatósági döntésekkel szemben biztosított legyen a bírói út {összefoglalóan: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [60]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a felülvizsgálat – mint rendkívüli perorvoslat – az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe {3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]}. A jogorvoslathoz való jog tehát nem követeli meg a rendkívüli perorvoslati rendszer létét, így egy rendkívüli perorvoslati eljárásban hozott ítélet felülvizsgálhatóságának lehetőségét sem. Az, hogy a felülvizsgálati eljárásban hozott ítélet ellen további jogorvoslatnak nincs helye, nem veti fel az alaptörvény-ellenesség lehetőségét. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a beadvány nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra nézve, hogy a támadott bírói döntés miért sértene a tisztességes bírósági eljárást garantáló XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben – az annak részét képező – a pártatlan ítélkezés követelményét.
- [14] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a pártatlanságra vonatkozó, az alkotmányjogi panasz kiegészítésben előterjesztett kérelmét az indítványozó egy olyan kúriai ítéletre tekintettel terjesztette elő, melyet majdnem egy évvel a támadott ítéletet követően hozott meg a Kúria. Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy önmagában az eljáró tanácsok elnökének, vagy minden tagjának azonos volta, és e tanács által az indítványozóra nézve kedvezőtlen,

az alsóbb fokú bíróságokétól eltérő döntés meghozatala önmagában nem jelenti az Alaptörvény e bekezdésében írottak sérelmét. A bíróság következetes joggyakorlata ugyanis nem minősíthető e jog alkotmányos sérelmét jelentő alaptörvény-ellenességnek, a kialakult joggyakorlattal kapcsolatos jogegység megteremtése, vagy éppen annak megváltoztatása – amennyiben annak a feltételei fennállnak – a jogegységi határozatok meghozatala útján, a Kúria hatáskörébe tartozik.

- [15] 5. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A bírósági döntéseket – az Alaptörvény felhatalmazása alapján – az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálata során. Alkotmányjogi panaszában az indítványozó a Kúria ítéletében foglalt jogértelmezést vitatta. Az Alkotmánybíróság az indítvány tartalma alapján ezért a vizsgált ügyben megállapította azt, hogy a panaszos a támadott határozat törvényességi szempontú felülvizsgálatát kérte az Alkotmánybíróságtól. Ezt támasztja alá az is, hogy a támadott határozat tartalma és az indítványban felhívott, a panaszos által sérülni vélt alaptörvényi rendelkezések között az indítványozó által kifejtett indokok alapján alkotmányossági szempontú vizsgálatot megalapozó tartalmi kapcsolat nem volt megállapítható. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata értelmében az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörében eljárva a bírói döntést törvényességi szempontból nem vizsgálhatja felül. Az a tény, hogy a Kúria az indítványozó által irányadónak tartottól eltérően értelmezte az alkalmazott jogi normát, önmagában nem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszban nem állított olyan pontosan körülírt, releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy mivel az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában írott feltételeknek, annak befogadására nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért azt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.
- [16] Az alkotmányjogi panasz befogadásának visszautasítása okán a támadott ítélet végrehajtásának felfüggesztéséről az Alkotmánybíróságnak nem kellett rendelkeznie.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/845/2016.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3203/2017. (VII. 21.) AB VÉGGÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.10.411/2015/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság jogi képviselője: dr. Ormai Gabriella ügyvéd (Ormai és Társai CMS Cameron McKenna LLP Ügyvédi Iroda, 1053 Budapest, Károlyi utca 12.) útján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett – alkotmányjogi panaszában a Kúria Mfv.10.411/2015/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mivel az véleménye szerint ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, a XXVIII. cikk (1) bekezdésével és a XXVIII. cikk (7) bekezdésével.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege az indítvány és az ügyben hozott bírósági határozatok alapján az alábbiakban összegezhető. Az indítványozónál, illetve annak jogelődjénél kontroller munkakörben határozatlan idejű munkaviszonyban állt (a későbbi) felperes P. Z. Az indítványozó keretszerződést kötött az egyik leányvállalatával (a továbbiakban: leányvállalat vagy kft.), amely alapján külön, egyedi szerződésekben meghatározott szolgáltatásokat volt köteles nyújtani éves szolgáltatási díj fejében. E keretszerződés alapján kötött egyik szerződésben az indítványozó vállalta a leányvállalat ügyvezetéssel, felügyelőbizottsággal kapcsolatos feladatainak az ellátását. A cégnyilvántartás adatai alapján e leányvállalat egyszemélyes gazdasági társaságként működött a perrel érintett időszakban. A felperes több mint 1 évig e leányvállalat egyik ügyvezetője volt. Feladatait polgári jogi jogviszonyban látta el. Ezen tevékenységéért évente 1 850 000 forint megbízási díjban részesült. Az indítványozó (alperes) a felperes munkaviszonyát rendes felmondással megszüntette. E felmondás indokolása szerint a munkáltatónál folyamatban lévő belső vizsgálat feltárta, hogy – előzetes jóváhagyás nélkül – Sz. K. és dr. B. F., akik az indítványozó képviselőjére együttes aláírási joggal voltak jogosultak, gazdaságilag (az adózás és ügyvezetés szempontjából) nem indokolt alapító határozatot írtak alá. Ezen túlmenően a felmondás szerint a felperesnek, mint munkavállalónak tudomása volt arról, hogy Sz. K. tisztségével visszaélve forrást használt fel személyes előny megszerzésére, amellyel súlyosan megsértette a munkáltatónál hatályban lévő szabályzat összeférhetetlenségre vonatkozó részét. Ellenőrként pedig a felperes feladata volt annak biztosítása, hogy valamennyi követelmény maradéktalanul betartásra kerüljön. Mindezek alapján a munkáltató bizalma megrendült. Az indítványozó, mint munkáltató felhívta a felperest, hogy az ügyvezetői megbízási díj címen kifizetett 1 850 000 forint tőkét a felmondás közlésétől számított 3 napon belül a leányvállalatnak fizesse vissza. A felperes keresete a munkáltatói rendes felmondás jogellenességének megállapítására, és az ahhoz fűződő jogkövetkezmények alkalmazására irányult. Az indítványozó a viszontkeresetében 1 850 000 forint kártérítés megfizetésére kérte kötelezni a felperest arra hivatkozással, hogy ezen összeget a felperes helyett visszafizette a leányvállalatnak. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 17.M.1326/2012/35. számú ítéletével megállapította, hogy az alperes jogellenesen szüntette meg a felperes munkaviszonyát, és kötelezte az elmaradt bér és átalány kártérítés megfizetésére, továbbá a perköltség viselésére. Az alperes viszontkeresetét elutasította, és eljárási illeték fizetésére kötelezte. Az alperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék 4.Mf.680.039/2015/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság kijavított ítéletét megváltoztatta és a keresetet elutasította. Az alperes viszontkeresetének helyt adott. A felperes a felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet „megváltoztatását”, és az alperes kereset szerinti marasztalását kérte. Másodlagosan a másodfokú határozat hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárásra és újabb határozat hozatalára utasítását indítványozta. Kérte továbbá, hogy a kártérítés megfizetésére irányuló alperesi

vizontkereset elutasításra kerüljön. Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

- [3] A Kúria megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem megalapozott. A Kúria a felülvizsgálati kérelemnek helyt adva a másodfokú ítéletet hatályon kívül helyezte és hatályában fenntartotta az elsőfokú ítéletet. A Kúria Mfv.10.411/2015/5. számú ítélete rögzíti (15. oldal), hogy a felperes magatartásának értékelése során nyomatékosan kellett figyelembe venni, hogy felette az indítványozónál (a munkáltatónál) az a személy volt a munkáltatói jogkör gyakorlója, aki egyébként a per tárgyává tett határozatot másodmagával meghozta. Ezért a felperes joggal bízhatott abban, hogy az eljárás, és a részére megállapított megbízási díj kifizetése a megállapodás tárgya volt, az a jogszabályoknak megfelelően történt, így nincs olyan jelentési kötelezettsége, amelyről az alperesnél munkáltatói jogkör gyakorlására feljogosított személy, egyben a leányvállalat ügyvezetője nem rendelkezett tudomással. A Kúria ítéletében kimondta, hogy a rendelkezésre álló adatokból – kizárólag a munkajogi szabályokat értékelve – az volt megállapítható, hogy a felperes nem tanúsított olyan magatartást, amely a jogviszony megszüntetését indokoltá tehetné volna. A vizontkeresetet illetően a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtettekkel értett egyet. A felperest a bizonyítékok alapján a megbízási díj felvétele során még gondatlan magatartás sem terhelte, ezért az alperes által előterjesztett kártérítési igény nem megalapozott.
- [4] 2. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-a alapján. Kérte a Kúria Mfv.10.411/2015/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [5] Az indítványozó panaszában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, a XXVIII. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (7) bekezdése sérelmére hivatkozott. Az indítványozó nézete szerint a Kúria a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) garanciális szabályai által rögzített hatáskörét átlépve áttörte a másodfokú ítélet jogerejét és már elbírált ténykérdésekben nyitotta meg újra a pert, ez pedig az Alaptörvény XXVIII. cikke szerinti tisztességes eljáráshoz való jogát sérti. A XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jog – értelmezése szerint – azt is jelenti, hogy a jogorvoslathoz való jog és a bírói döntések felülvizsgálata kizárólag a bírósági hatásköröket és eljárási formákat rögzítő garanciális szabályok keretei között érvényesülhet. Továbbá, mivel a jogállamiság fogalmától elválaszthatatlanok az eljárási garanciák, így azok mellőzése – így a Pp. szabályainak mellőzése is – a jogállamiság elvét és a jogbiztonság követelményét is sérti.
- [6] Az Alkotmánybíróság főtítkára felhívására az indítványozó – jogi képviselője útján – határidőben előterjesztette hiánypótlását: megküldte az Alkotmánybíróság eljárására is kiterjedő, az indítványozó gazdasági társaság képviseletére, cégjegyzésére jogosultak által adott ügyvédi meghatalmazás eredeti példányát. Az indítványozó nyilatkozott arról, hogy a fentebb megjelölt ügyben nincs rendkívüli jogorvoslati eljárás folyamatban. Az ügyben első fokon eljáró bíróság tájékoztatása szerint az indítványban támadott határozat végrehajtásának felfüggesztésére, félbeszakadására nem került sor, az ügyben perújítás sincs folyamatban.
- [7] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Alkotmánybíróság ügyrendje (a továbbiakban: Ügyrend) 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt. A tanács vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indoklással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [8] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására – az Abtv. 27. §-ára hivatkozással – a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. Az Abtv. 53. § (2) bekezdése értelmében pedig az alkotmányjogi panasz iránti indítványt – a 26. § (2) bekezdése szerinti eset kivételével – az ügyben első fokon eljáró bíróságnál kell az Alkotmánybírósághoz címezve benyújtani. A Kúria Mfv.10.411/2015/5. számú ítéletét 2016. április 18-án vette át az indítványozó jogi képviselője, míg alkotmányjogi panaszát 2016. június 16-án nyújtotta be – személyesen – az ügyben eljáró elsőfokú bírósághoz. Az indítványozó tehát az alkotmányjogi panaszt a Kúria felülvizsgálati eljárásában hozott ítéletével szemben a törvényi határidőn belül terjesztette elő. Az indítványozó a bírósági eljárásban félként részt vett, így érintettsége a támadott határozattal összefüggésben megállapítható. Az indítvány az Abtv. 27. § b) pontjának is eleget tesz, mivel az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [9] 3.2. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, ennek feltételeit az 52. § (1b) bekezdése részletezi. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó kérelme e fel-

tételeknek csak részben felel meg. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog vélt sérelmének lényegét és az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Megjelöli a sérelmezett bírói döntést, továbbá kifejezett kérelmet terjeszt elő a bírói döntés megsemmisítésére. A kérelem – a XXVIII. cikk (7) bekezdése kivételével – indokolást is tartalmaz arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel vagy nemzetközi szerződéssel. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a XXVIII. cikk (7) bekezdése tekintetében nem felel meg a törvényi feltételeknek. Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére hivatkozásnak csak kivételes esetekben – a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében – van helye [3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [171]]. Az indítványozó beadványában nem hivatkozott a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára, ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz ebben a vonatkozásban sem felel meg a törvényi feltételeknek.

- [10] 4. Az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt további feltételeinek való megfelelés vizsgálata során az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg. Az Abtv. 27. §-a értelmében alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó – Alaptörvényben biztosított – jogát sérti [a) pont]. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz indítvány akkor fogadható be, ha az abban kifejtettek a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet támasztanak alá, vagy ha alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetnek fel. Az Alkotmánybíróság e körben megállapította, hogy az indítvány nem felel meg ezeknek a követelményeknek. Az indítványozó ugyanis egyértelműen az ügyében eljáró bíróságok jogértelmezését, a bírói mérlegelést tartotta alaptörvény-ellenesnek.
- [11] 4.1. A főtítkári hiánypótlási felhívás ellenére az alkotmányjogi panaszt nem módosította az indítványozó. Megnevezte az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jogot, e tekintetben azonban alkotmányjogilag releváns indokolást nem terjesztett elő, mert a megnevezett indokok a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljárás elvére vonatkoztak. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria az ítélet meghozatala során a hatáskörét nyíltan és egyértelműen túllépte, a polgári eljárás garanciális szabályait súlyosan megsértette azzal, hogy a jogerős másodfokú ítéletet ténykérdésben bírálta felül. Az indítványozó hivatkozott a Pp. 270. § (2) bekezdésére, miszerint felülvizsgálatot a Kúriától jogszabálysértésre hivatkozással kérhet az, akire a határozat rendelkezést tartalmaz, valamint a Pp. 275. § (2) bekezdésére, miszerint a Kúria a jogerős határozatot csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatja felül. Hivatkozott továbbá a Legfelsőbb Bíróság és a Kúria, az Alkotmánybíróság valamint az EJB több eseti döntésére is. Az indítványozó véleménye szerint a felülvizsgálati ítélet „semmilyen indokot nem jelölt meg” a másodfokú ítélet „önkényes ténybeli felülbírálására”. Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy e döntések a jogerő védelmét és a formális eljárási szabályok követésének garanciális jelentőségét emelik ki. A tisztességes bírósági eljárás elvével kapcsolatban az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a Pp. 275. §-ának – az indítványozó által kiemelt (2) bekezdésén túlmenően – az alkotmányjogi panasz tekintetében relevanciával bíró bekezdései a következők:
- „(1) A felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének helye nincs. A Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a rendelkezésre álló iratok alapján dönt.”
- „(3) Ha a felülvizsgálni kért határozat a jogszabályoknak megfelel, vagy olyan eljárási szabálysértés történt, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása nem volt, a Kúria a megtámadott határozatot hatályában fenntartja.”
- „(4) Ha a határozat – a (3) bekezdésben foglalt eljárási szabály megsértésének kivételével – jogszabályt sért, a Kúria a jogerős határozatot egészben vagy részben hatályon kívül helyezi, és ha a döntéshez szükséges tények megállapíthatók, helyette, illetve az első fokú határozat helyett a jogszabályoknak megfelelő új határozatot hoz, egyébként az ügyben eljáró első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.”
- [12] Az Alkotmánybíróság korábban az indokolt bírói döntéshez fűződő joggal kapcsolatban, – amely az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerén belül értelmezhető – kimondta, hogy az alkotmányos előírás kizárólag az eljárási törvényekben foglaltak szerint kötelezheti a bíróságot a döntésének alapjául szolgáló indokok bemutatására. Ebből következik, hogy az Alkotmány-

bíróság az Alaptörvény e szabályát mindig együtt olvassa a jogvita jellege, és az adott ügy típusa által kijelölt konkrét eljárásjogi szabályokkal. Az Alaptörvény 28. cikk első mondata úgy rendelkezik, hogy „[a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.” Az Alaptörvény 28. cikke tehát a bíróságokkal szemben azt a követelményt fogalmazza meg, hogy ítélezésük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék és alkalmazzák. {7/2013. (III. 1.) Abh., Indokolás [33]} A Pp. 275. § (4) bekezdése és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog tekintetében, mivel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény e rendelkezését értelmezi, és összeveti a jogvita jellege, és az adott ügy típusa által kijelölt konkrét eljárásjogi szabályokkal, az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítvány nem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.

- [13] Az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy a felülvizsgálati eljárásban hozott ítélet részletes és a felülvizsgálati kérelem egyes elemeit érintő indokolást tartalmaz-e, és megállapította, hogy e tekintetben sem veti fel a panasz az alaptörvény-ellenesség kételyét. Az indítványozó által előadott érvek alapján ugyanis az indokolási kötelezettség megsértése nem merül fel, mivel a bíróságok az indítványozónak az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit megvizsgálták és ennek értékeléséről számot adtak. Önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntések alaptörvény-ellenességének alátámasztására. Ezért az indítvány e vonatkozásban sem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét [3179/2016. (IX. 26.) AB végzés, Indokolás [15]].
- [14] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy a támadott ítélet sérti az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseiben foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát, valamint a B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét és az indítványozó ebből eredő jogbiztonsághoz való jogát, továbbá az ítéletet semmisítse meg, és a Kúriát kötelezze arra, hogy a felperes felülvizsgálati kérelmét az esetleges megismételt eljárásban utasítsa el, vagy ennek hiányában kötelezze arra, hogy azt kizárólag a jogszabálysértés megállapítására korlátozott felülvizsgálati hatáskör és a felülvizsgálati kérelem keretein belül bírálja el. Az Alkotmánybíróság főtitkára az indítványozó jogi képviselőjének címzett hiánypótlási felhívásában az alábbiakra is felhívta a figyelmet, mely tájékoztatást az Alkotmánybíróság jelen végzésével is megerősít: „A bírói döntést megsemmisítő alkotmánybírósági döntés eljárási jogkövetkezményére a bírósági eljárások szabályait tartalmazó törvények rendelkezéseit kell alkalmazni. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 360. § b) pontja alapján, ha az Alkotmánybíróság megállapítja a bírói döntés alaptörvény-ellenességét és a bírósági határozatot megsemmisíti, az alkotmányjogi panasz orvoslásának eljárási eszközét – az Alkotmánybíróság határozata alapján és a vonatkozó eljárási szabályok megfelelő alkalmazásával – a Kúria állapítja meg. Az Abtv. 43. §-a azt is kimondja, hogy a bírói döntés Alkotmánybíróság általi megsemmisítése következtében a szükség szerint lefolytatandó bírósági eljárásban az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni, ez azonban nem jelenti azt, hogy a szükség szerint lefolytatandó bírói döntés konkrét tartalmára nézve az Alkotmánybíróság a bíróság számára utasítást adhatna vagy kötelezést állapíthatna meg.”
- [15] 5. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A bírósági döntéseket – az Alaptörvény felhatalmazása alapján – az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálata során. Alkotmányjogi panaszában az indítványozó a Kúria ítéletében foglalt jogértelmezést vitatta. Az Alkotmánybíróság az indítvány tartalma alapján ezért a vizsgált ügyben megállapította azt, hogy a panaszos a támadott határozat törvényességi szempontú felülvizsgálatát kérte az Alkotmánybíróságtól. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata értelmében az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörében eljárva a bírói döntést törvényességi szempontból nem vizsgálhatja felül. Az a tény, hogy a Kúria az indítványozó által irányadónak tartottól eltérően értelmezte az alkalmazott jogi normát, önmagában nem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszban nem állított olyan pontosan körülírt, releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel, ami a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokoltá tenné. Az Alkotmánybíróság

ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 52. § (1b) pontjában, valamint 29. §-ában foglaltak, illetve az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének *a)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1329/2016.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3204/2017. (VII. 21.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.I.21.745/2015/11. számú közbenső ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó társasház jogi képviselője [dr. Sasvári Róbert ügyvéd (1073 Budapest, Erzsébet körút 14. II/2.)] útján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett – alkotmányjogi panaszában a Kúria Pfv.I.21.745/2015/11. számú közbenső ítélete, a Zalaegerszegi Törvényszék 3.Pf.20.711/2015/4. számú közbenső ítélete és a Keszthelyi Járásbíróság 6.P.20.401/2013/37. számú közbenső ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mivel azok véleménye szerint ellentétesek az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésével, a XXV. cikk (1) bekezdésével és a 28. cikkel.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege az indítvány és az ügyben hozott bírósági határozatok alapján az alábbiakban összegezhető. Az indítványozó alperes társasház a 2001. május 23-án kelt alapító okirat alapján 2009-ben jegyezte be a földhivatal. A 2003. október 4-én tartott közgyűlés a IV-10/2003. szám alatt hozott határozatában úgy rendelkezett, hogy az intézőbizottság tagjai, közöttük a felperes elszámolhatják az „IN tevékenységgel” és a képviselettel kapcsolatban felmerült költségeiket, ezen túlmenően a felperes javára nettó 100.000 forint/hó összegű tiszteletdíjat állapított meg, azzal, hogy a költségtérítés és a tiszteletdíj 2002. szeptember 6-ától, számla ellenében számolható el. A felperes – a fentiek alapján – keresetében költségtérítés és járulékai megfizetésére kérte kötelezni az indítványozót. Az indítványozó elsődlegesen a követelés elévülésére hivatkozott, és kérte a kereset elutasítását. Másodlagosan rámutatott, hogy álláspontja szerint a felperes az igényét a társasházzal szemben nem, kizárólag a tulajdonostársak ellen érvényesíthette volna, a 1-8/2011. (május 28.) számú közgyűlési határozat erről kifejezetten rendelkezett. A felperesnek a közgyűlési határozat megtámadására lehetősége volt, ám ezzel nem élt. Az indítványozó a Legfelsőbb Bíróság egyedi ügyben hozott Pfv.I.22.239/2006/11. számú határozatára is utalással kifejtette: a társasház ingatlan-nyilvántartási bejegyzését megelőzően a dologi és kötelmi várományosok jogközösséget alkotnak, egymás közötti viszonyaikra a Ptk. közös tulajdonra vonatkozó szabályai az irányadók. Vitatta a követelés összegét is, és beszámítással élt a felperes által felhalmozott üzemeltetési díjhátralék erejéig. A Keszthelyi Járásbíróság 6.P.20.401/2013/37. számú közbenső ítéletében megállapította, hogy az indítványozó a IV-10/2003. számú tulajdonközösségi határozat értelmében tiszteletdíj és költségtérítés megfizetésére köteles a felperes részére. Az indítványozó fellebbezése alapján indult másodfokú eljárásban a Zalaegerszegi Törvényszék a 3.Pf.20.711/2015/4. számú közbenső ítéletében helybenhagyta az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét és utalt arra, hogy a közvetlenül a jelen pert követően indult másik perben az indítványozó kifejezetten vitatta a jelen perben a képviseletében eljáró személy törvényes képviselői jogosultságát, olyan érvelés alapján, amely a „még be nem jegyzett társasház” határozatainak a bejegyzési időpontjára visszamenőleges hatályosulása tekintetében megegyezik az elsőfokú bíróság közbenső ítéletének indokolásával. Rámutatott, hogy az alperes nem oldotta fel a jelen és az utóbb indult perben tett nyilatkozatai közötti ellentmondást, az e perben előterjesztett ellentétes érvelése és arra alapított fellebbezése emiatt sem foghatott helyt.
- [3] A jogerős ítélettel szemben előterjesztett felülvizsgálati kérelmében az indítványozó a másodfokú határozat hatályon kívül helyezését és a kereset elutasítását kérte. Továbbra is hangsúlyozta, hogy jogviszonyban a felperes a tulajdonostársak közösségével és nem a társasházzal állt, megbízása megszűnésekor a társasház még nem volt bejegyezve, tehát jogképessége a jogviszony teljes tartama alatt hiányzott, a társasház pedig a tulajdonosi közösségnek nem jogutóda. A Kúria Pfv.I.21.745/2015/11. számú közbenső ítéletében a jogerős közbenső ítéle-

tet hatályában fenntartotta. A Kúria rámutatott, hogy a Legfelsőbb Bíróság Pfv.I.22.239/2006/11. számú határozata, – amelyre az indítványozó hivatkozott – más tárgykörben keletkezett, de indokolásából kiolvasható, hogy az alapító okirattal rendelkező, bejegyzés előtt álló tulajdonközösség a társasháztulajdon bejegyzésének várományosaként a társasház működésével – adott esetben az intézőbizottsági teendők ellátásával – kapcsolatban önállóan vállalhat kötelezettségeket, köthet szerződéseket; a közös tulajdon szabályai a tulajdonostársak egymás közötti viszonyaiban érvényesülnek. Mindez azért lehetséges, mert az alapító okirat elfogadásával a társasház ingatlan-nyilvántartási bejegyzéséig a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 215. §-a szerinti függő jogi helyzet keletkezik. A tulajdonosi jogközösség a bejegyzést követően sem változik, csupán tulajdonjogi szerkezete módosul, emiatt a kötelmi jogutódlás szabályai nem alkalmazhatóak: a szerződő, kötelezettséget vállaló félnek a szerkezetében átalakult tulajdonosi jogközösséget, a társasházközösséget kell tekinteni.

- [4] 2. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-a alapján. Kérte a Kúria Pfv.I.21.745/2015/11. számú közbenső ítélete, a Zalaegerszegi Törvényszék 3.Pf.20.711/2015/4. számú közbenső ítélete és a Keszthelyi Járásbíróság 6.P.20.401/2013/37. számú közbenső ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [5] Az indítványozó panaszában az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése és 28. cikke sérelmére hivatkozott. Az indítványozó véleménye szerint – az eljáró bíróságok döntéseiben foglaltakkal ellentétben – a perbeli felperes nem a megfelelő jogalannyal szemben indította a pert, mivel a per megindításának a tulajdonosi közösséggel, illetve annak tagjaival szemben lett volna helye.
- [6] Az Alkotmánybíróság főtítkára felhívására az indítványozó – jogi képviselője útján – határidőben előterjesztette hiánypótlását. Az indítványozó beadványában az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmét állította, továbbá megjelölte az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdését is. Az indítványozó kiemelte, hogy az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése szerint „a törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak”. Ez a jogalapja annak, hogy maga a Társasház jogosult alkotmányjogi panasz benyújtására. Az indítványozó álláspontja szerint, az alperesi társasház a perbeli megbízási jogviszony fennállása alatt nem létezett, így jogképeséssel sem rendelkezett, ezért az alperesi társasház jogképeségét megállapító ítéletek sértik a tisztességes eljáráshoz való jogát, mivel az eljáró bíróságok indokolási kötelezettségüknek nem tettek eleget. Az indítványozó e vonatkozásban az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésére hivatkozott. Az indítványozó nyilatkozott arról, hogy a fentebb megjelölt ügyben nincs rendkívüli jogorvoslati eljárás folyamatban.
- [7] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Alkotmánybíróság ügyrendje (a továbbiakban: Ügyrend) 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt. A tanács vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [8] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására – az Abtv. 27. §-ára hivatkozással – a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. Az Abtv. 53. § (2) bekezdése értelmében pedig az alkotmányjogi panasz iránti indítványt – a 26. § (2) bekezdése szerinti eset kivételével – az ügyben első fokon eljáró bíróságnál kell az Alkotmánybírósághoz címezve benyújtani. A Kúria közbenső ítélete ellen előterjesztett alkotmányjogi panasz-elem vizsgálatát követően, az Abtv. 43. § (4) bekezdésében foglaltak szerint e bírói döntés megsemmisítése esetén az Alkotmánybíróság megsemmisítheti a döntéssel felülvizsgált más bírósági vagy hatósági döntéseket is. Az Alkotmánybíróság ezért a továbbiakban a vizsgálatát a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott közbenső ítélete vizsgálatával folytatta. A Kúria Pfv.I.21.745/2015/11. számú közbenső ítéletét 2016. július 14-én vette át az indítványozó jogi képviselője, míg alkotmányjogi panaszát 2016. július 28-án nyújtotta be – postai úton – az ügyben eljáró elsőfokú bírósághoz. Az indítványozó tehát az alkotmányjogi panaszt a Kúria felülvizsgálati eljárásában hozott közbenső ítéletével szemben a törvényi határidőn belül terjesztette elő. Az indítványozó a bírósági eljárásban félként részt vett, így érintettsége a támadott határozattal összefüggésben megállapítható. Az indítvány az Abtv. 27. § b) pontjának is eleget tesz, mivel az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.

- [9] 3.2. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, ennek feltételeit az 52. § (1b) bekezdése részletezi. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó kérelme e feltételeknek csak részben felel meg. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog vélt sérelmének lényegét és az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Megjelöli a sérelmezett bírói döntést, továbbá kifejezett kérelmet terjesztett elő a bírói döntés megsemmisítésére. A kérelem – a XV. cikk (1) bekezdése kivételével – indokolást is tartalmaz arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel vagy nemzetközi szerződéssel. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a XV. cikk (1) bekezdése tekintetében nem felel meg a törvényi feltételeknek. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában szereplő, megsértettnek állított jogok egy része nem minősül az Alaptörvényben biztosított és védett alapjognak. Ebbe a körbe tartozik az Alaptörvény 28. cikke, amely a bíróságok számára tartalmaz értelmezési szabályt. Az Alaptörvény 28. cikk első mondata úgy rendelkezik, hogy „[a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.” Az Alaptörvény 28. cikke tehát a bíróságokkal szemben azt a követelményt fogalmazza meg, hogy ítélezésük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék és alkalmazzák {ezzel összefüggésben lásd például: a 3197/2016. (X. 11.) AB végzés, Indokolás [39]}. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz ebben a vonatkozásban sem felel meg a törvényi feltételeknek.
- [10] 4. Az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt további feltételeinek való megfelelés vizsgálata során az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg. Az Abtv. 27. §-a értelmében alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó – Alaptörvényben biztosított – jogát sérti [a] pont]. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz indítvány akkor fogadható be, ha az abban kifejtettek a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet támasztanak alá, vagy ha alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetnek fel. Az Alkotmánybíróság e körben megállapította, hogy az indítvány nem felel meg ezeknek a követelményeknek. Az indítványozó ugyanis egyértelműen az ügyében eljáró bíróságok jogértelmezését, a bírói mérlegelést tartotta alaptörvény-ellenesnek.
- [11] 4.1. Alkotmányjogi panaszának főtítkári hiánypótlási felhívás utáni kiegészítésében az indítványozó megnevezte az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot. A panaszát lényegében arra alapozta, hogy a tulajdonosi közösség és a 2012. évben bejegyzett társasház között cedálás (szerződésátruházás) nem volt a perbeli megállapodásra vonatkozóan. Az indítványozó kritikája szerint a bíróság tehát „alaptörvényt sértően” és megalapozatlanul adott helyt a felperes perbeli igényének a társasházzal szemben, mert azt csak a tulajdonosi közösséggel szemben lehetett volna érvényesíteni. Álláspontja szerint a társasház nem jogutódja a tulajdonosok közösségének. A felperesi megbízási jogviszony fennállásának időszakában (2002. szeptember 6. – 2007. szeptember 30. között) az alperesi társasház (azaz az indítványozó) jogilag nem létezett, hiszen az alapításhoz a társasháztulajdonnak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése is szükséges, ez pedig akkor még nem történt meg. Jogképesség hiányában ezért az indítványozó jogképességét megállapító ítélet alaptörvény-ellenes. Az alkotmányjogi panasz szerint egyrészt sértült az indítványozó tisztességes eljáráshoz való joga (XXIV. cikk (1) bekezdés első mondata), másrészt sértült az indítványozó azon Alaptörvényben biztosított joga is, hogy a hatóságok a döntéseiket a törvényben meghatározottak szerint kötelesek indokolni [XXIV. cikk (1) bekezdés második mondata]. A bíróság tehát megsértette a tisztességes eljáráshoz való és az okszerű indoklás kötelezettségéhez való indítványozói jogot akkor, amikor alaptörvény-ellenesen és megalapozatlanul adott helyt a felperes perbeli igényének az indítványozóval szemben. Amennyiben a bíróság ennek megfelelően, jogszerűen járt volna el, akkor egy két fél között létrejött jogviszonyt önkényesen nem terjeszthetett volna ki egy harmadik személyre – hangsúlyozta az indítványozó.
- [12] Az indítványban jelzett bírósági határozatokkal összefüggésben, az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikkére hivatkozott, miközben az indítványának indokolását elsősorban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben fejtette ki. Az Alkotmánybíróság – gyakorlatának megfelelően – ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jog tekintetében is vizsgálta az indítványt. Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy gyakorlata szerint {3179/2013. (X. 9.) AB végzés, Indokolás [6]; 3212/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [9]} a XXIV. cikk

- (1) bekezdésében megfogalmazott alapjogot a közigazgatási eljárásokra vonatkoztatva értelmezi, így az nem terjed ki a bírósági eljárásokra. Ez utóbbi eljárásokban a XXVIII. cikk (1) és további bekezdésében megfogalmazott követelményeknek kell alapjogi szinten érvényesülniük. Márpedig a panaszos által felhozott sérelem kizárólag a bírósági eljárással, így a XXVIII. cikk (1) bekezdésével hozható érdemi alkotmányossági összefüggésbe, a XXIV. cikk (1) bekezdésével nem. {Lásd továbbá: 3080/2016. (IV. 18.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [13] Az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy lehetséges-e, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszában és annak kiegészítésében is következetesen, mindvégig tévesen hivatkozott volna az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésére. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy amennyiben azonban ezt elírásnak tekinti, és a panasz tartalma alapján az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére való utalásként kezeli a téves hivatkozásokat, e tekintetben sem tartalmaz a panasz alkotmányjogilag releváns indokolást arra nézve, hogy az miért ellentétes az Alaptörvény e rendelkezésével. Az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy a felülvizsgálati eljárásban hozott kiegészítő ítélet részletes és a felülvizsgálati kérelem egyes elemeit érintő indokolást tartalmaz-e, és megállapította, hogy e tekintetben sem veti fel a panasz az alaptörvény-ellenesség kételyét. Az indítványozó által előadott érvek alapján ugyanis az indokolási kötelezettség megsértése nem merül fel, mivel a bíróságok az indítványozónak az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit megvizsgálták és ennek értékeléséről számot adtak. Önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntések alaptörvény-ellenességének alátámasztására. Ezért az indítvány e vonatkozásban sem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét {3179/2016. (IX. 26.) AB végzés, Indokolás [15]}.
- [14] 5. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A bírósági döntéseket – az Alaptörvény felhatalmazása alapján – az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálata során. Alkotmányjogi panaszában az indítványozó a Kúria ítéletében foglalt jogértelmezést vitatta. Az Alkotmánybíróság az indítvány tartalma alapján ezért a vizsgált ügyben megállapította azt, hogy a panaszos a támadott határozat törvényességi szempontú felülvizsgálatát kérte az Alkotmánybíróságtól. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata értelmében az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörében eljárva a bírói döntést törvényességi szempontból nem vizsgálhatja felül. Az a tény, hogy a Kúria az indítványozó által irányadónak tartottól eltérően értelmezte az alkalmazott jogi normát, önmagában nem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszban nem állított olyan pontosan körülírt, releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel, ami a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokoltá tenné. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 52. § (1b) pontjában, valamint 29. §-ában foglaltak, illetve az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1414/2016.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3205/2017. (VII. 21.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Ítéltábla Fpkf.III.30.105/2016/2. számú végzése, valamint a Debreceni Törvényszék 1.Fpk.1364/2011/75. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Debreceni Ítéltábla Fpkf.III.30.105/2016/2. számú végzése és a Debreceni Törvényszék 1.Fpk.1364/2011/75. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, valamint új bírósági eljárás lefolytatását kérte. Az indítványozó kérelmét az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, II. cikkének, IV. cikk (1) bekezdésének, XII. cikk (1) bekezdésének, XIII. cikk (1) bekezdésének, XV. cikk (1) bekezdésének, XXIV. cikk (1)–(2) bekezdéseinek, valamint XXVIII. cikk (1)–(2) és (7) bekezdéseinek sérelmére alapította.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege, hogy felszámolási eljárásban az elsőfokú bíróság 62. sorszámú végzésével az adós gazdálkodó szervezetet megszüntette és elrendelte a cégjegyzékből való törlését. A bíróság megállapította, hogy az adós vagyona a hitelezői igények kielégítésére nem nyújt fedezetet.
- [3] Az elsőfokú bíróság végzése ellen az indítványozó mint az adós gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselője fellebbezett, melyben a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 73/B. § (2) bekezdése alapján „kirendelt védő igénybevételét” kérte.
- [4] Az elsőfokú bíróság 64. sorszámú végzésében a fellebbezés hivatalból történő elutasításának terhével felhívta az indítványozót, hogy a végzés kézbesítésétől számított 30 napon belül pótolja a jogi képviselet hiányát, valamint határozott fellebbezési kérelmet terjesszen elő, illetve tájékoztatta arról, hogy pártfogó ügyvéd kirendelése iránti kérelmet a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálatánál terjeszthet elő.
- [5] Az indítványozó a fellebbezés hiányait a bíróság által megszabott határidőn belül nem pótolta, beadványában bejelentette, hogy a kormányhivatal a jogi segítségnyújtás igénybevételére irányuló kérelmét elutasította.
- [6] Az elsőfokú bíróság ezt követően 68. sorszámú végzésével az indítványozó fellebbezését a Pp. 237. §-ára és 73/A. § (1) bekezdés a) pontjára alapítottan hivatalból elutasította. Megállapította, hogy a felszámolási eljárást befejező végzés érdemi végzésnek minősül, ezért az ellen a fellebbezést előterjesztő fél számára a jogi képviselet kötelező. Az indítványozó viszont a jogi képviselet hiányát a bíróság felhívása és a következményekre történő figyelmeztetés ellenére nem pótolta. A végzés ellen az indítványozó fellebbezett.
- [7] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta, hangsúlyozva, hogy eljárásának tárgyát kizárólag az elsőfokú bíróság 68. sorszámú, az indítványozó fellebbezését hivatalból elutasító végzése képezte. A Debreceni Ítéltábla megállapította, hogy a fellebbezés érvelésétől eltérően, az elsőfokú bíróság a 64. sorszámú végzésével felhívta az indítványozót, hogy a fellebbezést jogi képviselő útján terjessze elő, határozott fellebbezési kérelmet nyújtson be, valamint tájékoztatta, hogy pártfogó ügyvéd kirendelése iránti kérelmet a kormányhivatalnál tud előterjeszteni. A Pp. 73/B. § (4) bekezdése szerint, ha a perorvoslati eljárás során a perorvoslati kérelmet előterjesztő félnek jogi képviselővel kell rendelkeznie, és az e kérelmet előterjesztő fél nem rendelkezik jogi képviselővel, a perorvoslati kérelmet a bíróság hivatalból elutasítja. Az elsőfokú bíróság a Pp. 73/A. § (1) bekezdés a) pontját, 73/A. § (4) bekezdését, 235. § (2) bekezdését és 237. §-át törvényesen alkalmazta. Mindezek alapján az ítéltábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság 68. sorszámú végzése a fellebbezésben állított okból nem törvénysértő.

- [8] Ezt követően a Debreceni Törvényszék 1.Fpk.1364/2011/75. számú végzésében megállapította, hogy a bíróságnak a felszámolási eljárást befejező 62. sorszámú végzése 2015. október 31-én, a fellebbezést elutasító 68. sorszámú végzése 2016. március 21-én jogerőre emelkedett.
- [9] 1.2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Debreceni Ítéltábla Fpkf.III.30.105/2016/2. számú végzése és a Debreceni Törvényszék 1.Fpk.1364/2011/75. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, valamint új bírósági eljárás lefolytatását kérte. Véleménye szerint a felszámolási eljárást több eljárási hibával, törvénysértéssel és az Alaptörvény több cikkének megsértésével folytatta le a felszámoló és az eljáró bíróság.
- [10] Az indítványozó szerint az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése, a törvény előtti egyenlőség elve, valamint XXIV. cikke sérül azáltal, hogy az eljárás során a felszámoló egyoldalúan járt el, követeléseinek behajtása érdekében nem tett semmit, őt alaptalanul feljelentette, az eljárást elhúzta, hibás beszámolókat készített, felújított üzlethelyiségét bezáratta. A felszámoló és a bíróság eljárása következtében tehát jelentős kára keletkezett, munkalehetőségei bekorlátozódtak, egészségügyi állapota megromlott. Az indítványozó szerint a bíróság eljárása sérti a tisztességes bírósági eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jogot, mivel a bíróság nem vette figyelembe az általa jelzett, a felszámoló eljárásához kapcsolódó törvénysértéseket, nem követelte meg a felszámolótól a kötelező jogi képviselet igénybevételét, nem intézkedett új felszámoló kirendeléséről, nem működött közre az egyezségkötés végrehajtásában és nem gondoskodott számára pártfogó ügyvéd kirendeléséről. A bíróság nem derítette fel kellőképpen a tényállást, nem vette figyelembe nyilatkozatait és bizonyítékait. Az indítványozó szerint a fenti alaptörvényi rendelkezésekkel összefüggésben sérül a jogállamiság elve is. Az indítványozó szerint a bíróság eljárása sérti a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, a vállalkozáshoz, valamint a tulajdonhoz való jogát, mivel a felszámolás következtében nem kapott megbízást, több éves szerződéstől elesett, törvénytelenül lett megfosztva vagyontárgyaitól, az általa felújított üzlethelyiségért ellentételezést nem kapott. Az emberi méltósághoz való jogát sérti, hogy az eljárás során személyét és cégét alaptalan támadás érte, amelyre a bíróság sem nyújtott érdemi korrekciót, a pereskedés miatt egészségügyi állapota megromlott. Az indítványozó a főtítkárság hiánypótlásra történő felhívását követően hivatkozott még az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésének (személyes szabadsághoz való jog) és XXVIII. cikk (2) bekezdésének (ártatlanság vélelme) sérelmére is. Kifogásolta, hogy a felszámoló hamis vádja alapján büntető eljárás indult meg ellene, a magánvagyonára terhére vagyonelkobzást rendelt el a bíróság. Mindezek háttérében véleménye szerint a felszámoló által magánvagyonának törvénytelen megszerzése állt.
- [11] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt. A tanács vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit.
- [12] Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [13] 2.1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy mivel a Debreceni Törvényszék 1.Fpk.1364/2011/75. számú végzése csak a 62. és a 68. sorszámú döntések jogerőre emelkedéséről szól, így az nem minősül az ügy érdemében hozott vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek, ezért az Abtv. 27. §-a értelmében alkotmányjogi panasz előterjesztésének ezen döntéssel szemben nincs helye.
- [14] 2.2. Az indítványozónak a Debreceni Ítéltábla Fpkf.III.30.105/2016/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapításával és megsemmisítésével összefüggésben előterjesztett alkotmányjogi panaszra az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [15] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Debreceni Ítéltábla végzése ellen benyújtott alkotmányjogi panasz határidőben érkezett és azt az Abtv. 27. §-a szerint benyújtásra jogosult és érintett nyújtotta be jogorvoslati jogának kimerítését követően.
- [16] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában meghatározott feltételnek, mert az Alaptörvény II. cikk, IV. cikk (1) bekezdésével, XII. cikk (1) bekezdésével, XIII. cikk (1) bekezdésével, XV. cikk (1) bekezdésével és XXVIII. cikk (2) bekezdésével összefüggésben alkot-

- mányjogilag értékelhető indokolást, érvelést nem tartalmaz. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy indokolás hiányában a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség [34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]].
- [17] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a alapján csak az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése után is fenntartotta korábbi értelmezését, mely szerint a jogbiztonság önmagában nem alapjog, így a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén [3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]; 3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]] – lehet alapítani. A panaszos sérelme viszont nem tartozik a fentiek szerint megjelölt kivételes esetek körébe.
- [18] Az Alaptörvény XXIV. cikk pedig nem a bírósági eljárásokra, hanem a közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozik, így az indítványozó által hivatkozott alaptörvényi rendelkezés és a támadott bírósági végzés között a jelen ügyben nincs összefüggés. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az említett összefüggés hiánya az indítvány befogadásának tartalmi akadálya [3130/2013. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [17]].
- [19] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével összefüggésben előadott érveivel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [20] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírlatára nem rendelkezik hatáskörrel [3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3170/2014 (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [8]]. „Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” [3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]]. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasza valójában a felszámolási, illetve a bírósági eljárás felülbírlatára irányul. Az indítványozó a végzéssel szembeni kifogásait fogalmazza meg, illetve a felszámoló és a bíróság eljárását kritizálja, alkotmányossági érvelést azonban alkotmányjogi panasza ténylegesen nem tartalmaz. A kifejtettekre tekintettel az indítványozó által a tisztességes bírósági eljáráshoz és jogorvoslathoz való jog sérelme kapcsán felvetett érvek nem minősülnek az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességnek.
- [21] Mindezek alapján az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében, 27. §-ában és 29. §-ában meghatározott törvényi feltételeknek, ezért azt az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése, és az 56. § (1)–(2) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1191/2016.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3206/2017. (VII. 21.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz eljárás tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.V.20.599/2015/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók törvényes képviselőjük útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria Pfv.V.20.599/2015/6. számú ítélete és az elsőfokon eljáró Balassagyarmati Járásbíróság 1.P.20.691/2013/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, valamint ez utóbbi bíróság ítélete végrehajtásának felfüggesztését kérték.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye, hogy az indítványozók (a per felperesei) szülei a perben érintett osztatlan közös tulajdonban álló mezőgazdasági földterületből tulajdonukat képező tulajdoni hányadukat kiskorú gyermekeikre ruházták át 2013. júniusában és júliusában létrejött ajándékozási szerződéssel. Ezen földterületekre még az alperes jogelődje a szülők tulajdonszerzését megelőzően 2019. év végéig fennálló határozott idejű haszonbérleti szerződést kötött. Az ajándékozást követően az indítványozók 2013. augusztus 26-án az alperes mezőgazdasági Zrt. haszonbérleti jogviszonyát 60 napos felmondási idővel a gazdasági év végére felmondták. A felmondásban az indítványozók kötelezettséget vállaltak arra, hogy a tulajdonukba került ingatlanokat öt éven belül nem idegenítik el és azt saját maguk használják a családi gazdaság keretében. Egyben felhívták a haszonbérletet a felmondás tudomásul vételével kapcsolatos nyilatkozat tételre, valamint tájékoztatták, hogy a felmondást a postára adást követő 4. napon kézbesítettnek tekintik, az alperes részéről történt tudomásulvétel hiányában ezt követő 8 napon belül bírósághoz fordulnak. Miután az alperes a kézhezvételt követően nyilatkozatot nem tett, az indítványozók bírósághoz fordultak. Keresetükben a haszonbérlet felmondása hatályának megállapítását, valamint az alperes jognyilatkozatának bírói ítélettel történő pótlását kérték.
- [3] A Balassagyarmati Járásbíróság mint elsőfokú bíróság döntése meghozatalakor a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény (a továbbiakban: Tft.) 18/A. §-át értelmezte tekintettel arra, hogy a perben az nem volt vitás, hogy az indítványozók a felmondásra vonatkozó eljárási határidőket betartották. Az elsőfokú bíróság úgy foglalt állást, hogy a perben eldöntendő kérdés az, hogy az indítványozók mint az osztatlan közös tulajdonban álló perbeli ingatlanok tulajdonostársai, az ajándékozási szerződéssel bekövetkezett tulajdonosváltozásra tekintettel jogosultak voltak-e a határozott idejű haszonbérleti szerződés felmondására. Az elsőfokú bíróság ismertette a Tft. 2013. január 1. napjától 2013. december 31. napjáig hatályban volt 18/A. § (1) bekezdését, a 2013. április 5. napjától 2013. december 31. napjáig hatályban volt (2) és (3) bekezdését, továbbá a 2014. január 1-jén hatálybalépett mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel (Földforgalmi tv.) összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CXXII. törvény 60. §-át.
- [4] Szükségesnek látta a bíróság nemcsak a törvény szövegének értelmezését, hanem a törvény szerkezetének, hatálybaléptetésének időpontját is értékelni. Abból kiindulva, hogy az eltérő időpontokban történő hatálybaléptetés ellenére a felmondás alapjául szolgáló szabályozása 18/A. § (2) bekezdésében kapott helyet és nem külön szakaszban, külön pontként szerkesztve, arra vont le következtetést, hogy a törvényhozó a két bekezdés közötti szabályozás egyértelmű összefüggését kívánta hangsúlyozni, hiszen a további felmondási okokat külön szakaszban vagy külön pontban jelölte meg. Mivel az (1) bekezdésben a jogalkotó külön foglalkozik az osztatlan közös tulajdonok megszüntetésével, az így kialakuló önálló ingatlanokkal, ehhez képest a (2) bekezdésben mondja ki a bérbeadó személyében történő változás miatti felmondás lehetőségét, ez csak egyféleképpen értelmezhető, mégpedig akként, hogy a már kialakított önálló ingatlanként létező földterület esetén e jogosultság

semmiképpen sem tulajdoni hányad tekintetében gyakorolható. Amennyiben a jogalkotó a közös tulajdon esetére a tulajdoni hányad tekintetében is biztosítani kívánta volna ezt a jogosultságot, vagy visszautalna az (1) bekezdésre, vagy nem, illetve nem kizárólag ingatlanról, hanem tulajdoni hányadról szólna. Ezt az értelmezést erősíti a jogszabálmódosítás későbbi sorsa, hiszen 2014. január 1-jétől a 18/A. § (1)–(2) bekezdése az Tft. 60. §-ában egy bekezdésbe került oly módon, hogy a 61. § (2) bekezdése külön kimondja, hogy a szerződő felek e rendelkezéstől érvényesen nem térhetnek el. Utalt arra is, hogy aggályosnak tekinthető a kiskorúaknak az ingatlan saját hasznosítására tett vállalása, valamint a perbeli tulajdonátruházás felveti a visszaélésszerű jogyakorlás kérdését is, azonban ezekkel az érdemi döntésre tekintettel nem kellett foglalkoznia. Mivel az indítványozók a felmondási jogukat nem a törvénynek megfelelően gyakorolták, ezért az alperes jognyilatkozatát a bíróság nem pótolhatta.

- [5] A másodfokon eljáró Balassagyarmati Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és megállapította, hogy a perbeli ingatlanokra vonatkozó haszonbérleti szerződésnek 2013. augusztus 23-án kelt felmondása érvényes. A másodfokú bíróság szerint az elsőfokú bíróság helyesen foglalt állást abban a kérdésben, hogy a Tft. 18/A. §-ában foglalt szabályozást kell alkalmazni, azonban megítélése szerint a jogszabály tartalmát tévesen értelmezte, és ennek eredményeként jutott arra a következtetésre, hogy az indítványozók kereseti kérelme nem alapos. Az nem volt vitás, hogy az indítványozók a felmondásra vonatkozó eljárási szabályokat betartották, és az is megállapítható volt, hogy a felmondáshoz megkívánt egyéb jognyilatkozatot megtették, így vállalták a saját maguk által történő hasznosítást, illetve, hogy öt éven belül az ingatlanokat nem idegenítik el. A jogszabályt kizárólag abból a szempontból kellett értelmezni, hogy az új tulajdonost a haszonbérleti szerződés felmondása abban az esetben is megilleti-e, ha osztatlan közös tulajdonban álló ingatlan tulajdoni hányadán szerez tulajdont.
- [6] A Tft. 18/A. § (1) és (2) bekezdése a másodfokú bíróság szerint egymástól független, önálló felmondási okot szabályoz. Mindkét bekezdés értelmében a haszonbérbeadó oldalán következik be változás. Az (1) bekezdés azt az esetet szabályozza, amikor a tulajdonostárs haszonbérbeadó önálló ingatlan tulajdonosává válik, melyre kizárólag a földrendezés szabályai alapján kerülhet sor. A (2) bekezdés azokra az esetekre vonatkozik, amikor a földrendezés szabályain kívül bármilyen más okból történik változás a haszonbérbeadó személyében. A (2) bekezdés tehát nem szűkítése az (1) bekezdésnek, hanem attól eltérő, önálló szabályozás, és nem tartalmazza azt a megszorítást, hogy csak az 1/1 arányú tulajdonnal rendelkező haszonbérbeadóra vonatkozik, míg a (3) bekezdés éppen ezért mindkét, tehát az (1) és (2) bekezdésben írt felmondási lehetőségre adja meg a közös szabályokat. Az indítványozók jogszerűen élhettek felmondási jogukkal, nem állapítható meg a köztük és a szüleik közti ajándékozási szerződés jogszabályba, vagy jóerkölcsbe ütközne. A szerződés ugyanis az egységes családi gazdálkodás kialakítását célozta, ami nem minősül visszaélésszerű joggyakorlásnak.
- [7] A másodfokú ítélet ellen az alperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, melyben a jogszabálysértést abban jelezte meg, hogy a Tft. 18/A. §-át a bíróság tévesen alkalmazta. A Kúria a jogerős ítéletet ebben a keretben vizsgálta felül.
- [8] A Kúria előjáróban rámutatott arra, hogy az indítványozók hitelt érdemlően a keresetüket megalapozó tulajdonszerzést nem igazolták. Magát a tulajdonszerzést nem hiteles tulajdoni lappal kívánták bizonyítani. Az indítványozók az általuk felmondott haszonbérleti szerződést nem csatolták, jóllehet ez a kötelezettség őket terhelte volna. A másodfokú bíróság a haszonbérleti szerződések csatolására az alperest kötelezte. Ezen hiányosságokat meghaladóan a Kúria a jogerős ítélet érdemi felülbírálatára a következők miatt látott lehetőséget. Az indítványozók osztatlan közös tulajdont képező ingatlanok tekintetében fennálló tulajdonjogra, jogutódi minőségükre hivatkozva a Tft. 18/A. § (2) bekezdésére alapozott felmondást közöltek. Kétségtelen, hogy ez a rendelkezés termőföldről és nem tulajdonról vagy tulajdoni hányadról szól. A jelen ügyben még alkalmazandó a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) 139. § (1) bekezdése szerint a tulajdonjog ugyanazon dolgon meghatározott hányadok szerint több személyt is megilleshet. Közös tulajdon esetén nem a dolog van megosztva a tulajdonostársak között, hanem a tulajdonjog. Ilyen módon az indítványozók tulajdoni hányadához a természetben meghatározott ingatlanrész nem kapcsolódik. A Tft. 18/A. § (2) bekezdése értelmében a haszonbérbeadó személyében bekövetkező változás esetén – ide nem értve a törvényes öröklés esetét – a haszonbérbeadó jogutódja a haszonbérletet 60 napos felmondással a gazdasági év végére megszüntetheti, ha a felmondással egyidejűleg kötelezettséget vállal arra, hogy a tulajdonába került termőföldet öt éven belül nem idegeníti el, és azt saját maga használja. Bár az indítványozók megtették, osztatlan közös tulajdon esetén nem teheték volna meg azt a nyilatkozatot, hogy a termőföldet saját maguk használják. Közös tulajdon esetén ugyanis a tulajdonostársak mindegyike jogosult a dolog birtoklására, használatára. Emellett elméletben

el lehet végezni azt a számítást, hogy az egyes ingatlanok egészének méretéhez képest az indítványozók tulajdoni hányada milyen területnagyságot eredményezne, de hogy ez az elméletben meghatározott területnagyság a természetben hol jelölhető ki, erre nincs megoldás, ebből következően a jogerős ítélet az adott tartalommal végrehajthatatlan. Azt ugyanis az indítványozók a többi tulajdonostárs nélkül nem dönthetik el, hogy az eszmei tulajdoni hányaduknak megfelelő terület a természetben hol található. Mivel meg sem határozható az a terület, amelynek saját használatát az indítványozók a felmondással egyidejűleg vállalták, valójában a felmondásban lehetetlen kötelezettségvállalást tettek, amely így semmis. Az indítványozók felmondása tehát érvénytelen, arra jog nem alapítható, ezért az elsőfokú bíróság a keresetet megalapozottan utasította el. Mivel a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból jogszabálysértő volt, azt a Kúria hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

- [9] 1.2. Az indítványozók ezt követően alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz, mert véleményük szerint az elsőfokú bíróság és a Kúria ítélete sértik az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdését, T) cikk (1) bekezdését, XIII. cikk (1) bekezdését és a XXIV. cikk (1) bekezdését.
- [10] Az indítványozók szerint az elsőfokú bíróság és a Kúria ítélete azért sérti a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot, mert nem jelölte meg, hogy mely jogszabály mely rendelkezése alapján állapította meg, hogy az indítványozók nem a törvénynek megfelelően gyakorolták jogaikat. Kifogásolták, hogy a Kúria a Tft. 18/A. § (1) és (2) bekezdéseinek összefüggéseit, valamint a törvénymódosítás után hatályos szabályozást vizsgálta, miközben a felmondásra 2013. augusztus 26-án került sor, így véleményük szerint a bíróságnak az akkor hatályos jogszabályok alapján kellett volna megállapítania, hogy a felmondás jogszerű volt-e. Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta az alperes elismerő nyilatkozatát az indítványozók jogutódlásáról és a felmondás érvényességéről, valamint a törvénymódosítás célját. A bíróság azáltal, hogy leszűkítette a Tft. rendelkezéseinek alkalmazását és értelmezését, sérül az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése és T) cikk (1) bekezdése. A Kúria döntése meghozatalakor nem alkalmazta a Tft. 4. § (1) bekezdését, 12. § (1) bekezdését és a régi Ptk. 452. § (1) bekezdését. Az indítványozók szerint nem tulajdoni hányadokról, hanem mezőgazdasági földterületről van szó, ahol a földtulajdonosok a gyakorlatban kijelölik ki melyik részt használja, műveli. Sérelmezi, hogy a Kúria hiányolta az indítványozók szüleinek tulajdonszerzése hitelt érdemlő igazolását, holott az ajándékozási szerződés becsatolásra került, illetve az eredeti haszonbérleti szerződés csak az alperes rendelkezésére állt. Mindezekre tekintettel a támadott ítéletek értelmezése aggályos és azok nem megalapozottak.
- [11] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt. A tanács vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit.
- [12] A bíróság tájékoztatása szerint a Kúria ítéletét az indítványozók jogi képviselője 2016. június 22-én vette át, míg alkotmányjogi panaszukat – a postai bélyegző tanúsága szerint – 2016. augusztus 31-én adták postára. Mindezek alapján megállapítható, hogy alkotmányjogi panaszukat a törvényi határidőn túl – a 70. napon – terjesztették elő. Az indítványozók igazolási kérelmet nyújtottak be, melyet az Alkotmánybíróság egyesbíróként eljárva elfogadott. Az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 27. §-a szerint benyújtásra jogosultak és érintettek nyújtották be jogorvoslati jogaik kimerítését követően.
- [13] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a alapján csak az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze. Az indítványozók hivatkoztak az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésének és T) cikk (1) bekezdésének sérelmére. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban arra mutat rá, hogy ezen – az Alaptörvény Alapvetés című részében található – rendelkezések nem tekinthetők Alaptörvényben biztosított jogoknak, így azokra alapított alkotmányjogi panasz benyújtására az indítványozóknak nincs lehetősége [3203/2015. (X. 14.) AB végzés, Indokolás [9]].
- [14] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában meghatározott feltételnek, mert az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben alkotmányjogi-lag értékelhető indokolást, érvelést nem tartalmaz. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy indokolás hiányában a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség [34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]].
- [15] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.

- [16] Az indítványozók alapvetően az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének a sérelmére hivatkoztak, mely nem a bírósági eljárásokra, hanem a közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozik. Mivel azonban az indítvány leginkább az elsőfokú bíróság és a Kúria eljárásával kapcsolatban tartalmaz indokokat a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére vonatkozóan, ezért az Alkotmánybíróság ezt az indítványi elemet tartalma szerint, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét állító indítványi elemként bírálta el.
- [17] A bírósági ítéletekkel kapcsolatos indítványozói felvetésekkel összefüggésben az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza: „Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. „Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, és az abból levont következtetés megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat” {3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [20]}. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók alkotmányjogi panasza valójában a bíróságok ítéleteinek és eljárásainak felülbírálatára irányul. Az indítványozók a bíróságok ítéleteivel szembeni kifogásaikat fogalmazzák meg, illetve a bíróságok eljárását kritizálják, alkotmányossági érvelést azonban alkotmányjogi panaszuk ténylegesen nem tartalmaz. A kifejtettekre tekintettel az indítványozók által a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelme kapcsán felvetett érvek nem minősülnek az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességnek.
- [18] Az alkotmányjogi panasz befogadásának visszautasítása okán a támadott elsőfokú bíróság ítélete végrehajtásának felfüggesztéséről az Alkotmánybíróságnak nem kellett rendelkeznie.
- [19] Mindezek alapján az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 27. § a) pontjában, 52. § (1b) bekezdésében, és 29. §-ában meghatározott törvényi feltételeknek, ezért azt az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése, és az 56. § (1)–(2) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s.k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1506/2016.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3207/2017. (VII. 21.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.II.20.275/2016/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett az Alkotmánybíróság elé a Kúria Pfv.II.20.275/2016/10. számú ítélete, a Szombathelyi Törvényszék 6.Pf.20.819/2015/7/I. számú ítélete, valamint a Szombathelyi Járásbíróság 18.P.20.727/2013/79. számú ítélete ellen, azok alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve. Az indítványozó álláspontja szerint az ítéletek ellentétesek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal.
- [2] 1.1. Az indítványozó perbeli felperes és a II. rendű alperes testvérek, az I. rendű alperes pedig az édesanyjuk volt, aki a per folyamán elhunyt. Az I. rendű alperes tulajdonában volt egy ház és résztulajdonát képezte egy lakás, valamint bankszámlával is rendelkezett. Az I. rendű alperes a Parkinson-kór tüneteit mutatta, amelyek a normál életvitelét még nem akadályozták, de esetében a feledékenység és a megjegyző emlékezet zavara súlyos fokú volt.
- [3] A II. rendű alperes mint ajándékozó és az I. rendű alperes mint megajándékozott között 2011. szeptember 20. napján ajándékozási szerződés jött létre, amelyben a II. rendű alperes a lakásingatlan $\frac{1}{4}$ tulajdoni hányadát I. rendű alperesnek ajándékozta azzal a szándékkal, hogy a jövőben a megajándékozott a lakásingatlan $\frac{3}{4}$ tulajdoni hányadáról végrendelkezhesen.
- [4] 2012. március 21. napján az I. rendű alperes közjegyző előtt végrendeletet tett, amely szerint a lakásingatlan $\frac{3}{4}$ tulajdoni hányadát a felperes, a ház $\frac{1}{1}$ tulajdoni hányadát a II. rendű alperes öröklí.
- [5] Az indítványozó meghatalmazással rendelkezett az I. rendű alperes bankszámlája felett. Az indítványozó több alkalommal összesen 4 600 000 forintot és 8000 eurót vett fel az I. rendű alperes bankszámláiról. Az I. rendű alperes úgy vélte, hogy akaratával ellentétesen történtek az előbbi pénzfelvételek, és ennek következtében az indítványozó bankszámla feletti rendelkezésre vonatkozó meghatalmazását visszavonta, és a II. rendű alperest hatalmazta meg a bankszámlával való rendelkezésre 2012. július 30-án.
- [6] 2012. augusztus 2-án ajándékozási szerződés jött létre az I. rendű alperes mint ajándékozó és a II. rendű alperes mint megajándékozott között a lakásingatlan $\frac{1}{2}$ tulajdoni hányadát, valamint a ház $\frac{1}{1}$ tulajdoni hányadát érintően. Ezt követően újabb ajándékozási szerződés jött létre az I. rendű alperes mint ajándékozó és az indítványozó mint megajándékozott között a lakásingatlan $\frac{1}{4}$ tulajdoni hányadát, valamint a ház $\frac{2}{4}$ tulajdoni hányadát érintően.
- [7] Az indítványozó 2012. szeptember 7-én keresetet terjesztett elő az I. rendű alperes gondnokság alá helyezése iránt. A kirendelt szakértő véleménye szerint „az alperes szellemi leépülése miatt ügyei viteléhez szükséges belátási képessége tartósan, teljes mértékben hiányzik, orvosiilag cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezése javasolt.” A járásbíróság az I. rendű alperest 2013. február 4-i ítéletével cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezte. Az ügygondnok által előterjesztett fellebbezés folytán eljáró törvényszék a járásbíróság ítéletét helyben hagyta 2013. május 14-i ítéletével. Az I. rendű alperes 2013. december 6-án elhunyt.
- [8] Az indítványozó ilyen előzményeket követően terjesztette elő keresetét az alperesek ellen kérve a bíróságtól elsődlegesen a 2012. augusztus 2. napján kelt ajándékozási szerződés semmisségének megállapítását és az eredeti állapot helyreállítását. A II. rendű alperes a kereset elutasítását kérte, az I. rendű alperes ügygondnoka nem ellenezte a kereset teljesítését az I. rendű alperes érdekeit figyelembe véve. Az indítványozó álláspontja szerint az I. rendű alperes már 2012. augusztus 2. napján sem rendelkezett az ügyei önálló viteléhez szükséges

belátási képességgel. Kereseti kérelme szerint a rendelkezésre álló orvosi iratok alapján egyértelműen megállapítható, hogy édesanyja, az I. rendű alperes belátási képessége 2012 februárjától teljesen hiányzott. Az indítványozó 2015. május 15-én benyújtott előkészítő iratában kiterjesztette keresetét, és a szerződést tévedés, illetve közös téves feltevés jogcímen is támadta. Az ajándékozási szerződés megkötésének indokaként a II. rendű alperes azt adta elő, hogy édesanyjuk, az I. rendű alperes szerint az indítványozó az I. rendű alperes bankszámlájáról jogosulatlanul vett fel pénzt. Ez azonban nem felelt meg a valóságnak az indítványozó szerint, mert őt a pénz felvételére maga az I. rendű alperes hatalmazta fel.

- [9] A járásbíróság a keresetet elutasította. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az indítványozót terhelte annak bizonyítása, hogy az I. rendű alperesnek a szerződéskötés időszakában tartósan vagy a jognyilatkozata megtételekor átmenetileg az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljesen hiányzott és azért a szerződés semmis. Az elsőfokú bíróság arra a meggyőződésre jutott, hogy az indítványozó az elsődleges kereseti kérelme szerint a szerződés semmisségét nem tudta kétséget kizáróan bizonyítani. A bíróság az indítványozó másodlagos kereseti kérelmét is elutasította, mivel a megtámadási határidőből kicsúszott, így keresetének érdemi elbírálása kizárt.
- [10] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró törvényszék a járásbíróság ítéletét helybenhagyta. A törvényszék megítélése szerint az elsőfokú bíróság a tényállást alapvetően helyesen állapította meg és érdemben helytálló volt az abból levont jogi következtetése is. Az indítványozó másodlagos kereseti kérelmével kapcsolatban a másodfokú bíróság rögzítette, hogy az indítványozó tévedés, illetve közös téves feltevés jogcímen érvényesítette igényét. Az indítványozó helytállóan mutatott rá arra, hogy az e jogcímre alapított követelés elévülését a bíróság hivatalból nem vehette volna figyelembe, és a megtámadási határidő elteltére a II. rendű alperes az elsőfokú eljárásban nem hivatkozott. A másodfokú eljárásban azonban a II. rendű alperes már ezzel is érvelt, a megtámadási határidő elmulasztását kifogásként érvényesítette. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy az indítványozó a megtámadási jogcímekre alapított másodlagos keresetét a törvényben előírt határidőn túl érvényesítette.
- [11] Az indítványozó a felülvizsgálati kérelmében azt kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet helyezze hatályon kívül, és állapítsa meg az ajándékozási szerződés semmisségét, illetve érvénytelenségét és rendelkezzen az eredeti állapot helyreállításáról. A Kúria osztotta az első- és a másodfokú bíróságok érvelését és megállapításait, és az indítványozó érvelését tévesnek tartotta. Erre tekintettel a Kúria a törvényszék ítéletét hatályában fenntartotta.
- [12] 1.2. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét állította, és előadta, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát sértette az elsőfokú bíróság azon eljárása, amikor az indítványozó másodlagos kereseti kérelmével kapcsolatban a követelés elévülését a bíróság hivatalból vette figyelembe úgy, hogy a megtámadási határidő elteltére a II. rendű alperes az elsőfokú eljárásban nem hivatkozott.
- [13] Az indítványozó álláspontja szerint mindhárom eljáró bíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot sértő módon részrehajlóan járt el, amikor az I. rendű alperessel szemben folyamatban volt gondnokság alá helyezési per egyes iratait az ajándékozási szerződéssel kapcsolatos perben bizonyítékként felhasználták. Véleménye szerint erre csak azért kerülhetett sor, mert a gondnokság alá helyezési perben és az ajándékozási szerződéssel kapcsolatos, jelen eljárással érintett perben elsőfokon ugyanazon bíró, illetve másodfokon ugyanaz a tanácsvezető bíró járt el.
- [14] Az indítványozó sérelmezte azt is, hogy az ajándékozási szerződést készítő ügyvéd volt az I. rendű alperes ügygondnoka a gondnokság alá helyezési perben és ugyanő volt az ajándékozási szerződéssel kapcsolatos perben a II. rendű alperes jogi képviselője.
- [15] Az indítványozó indítvány-kiegészítéseiben a fentiekben ismertetetteken túl előadta, hogy az is a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmét jelenti, hogy a bíróságok a kirendelt szakértő véleményét aggálytalannak fogadták el az ezzel ellentétes megállapításokat tartalmazó magánszakvélemény ellenére.
- [16] Az indítványozó ilyen okok mentén kezdeményezte a kifogásolt ítéletek alaptörvény-ellenességének megállapítását és azok megsemmisítését.

- [17] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt befogadhatósági feltételeknek.
- [18] Az indítvány határidőben érkezett, azt alkotmányjogi panasszal támadható bírói döntéssel szemben nyújtotta be az indítványozó. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette. Az indítványozó érintettsége egyértelmű, mivel az indítványozó az alkotmányjogi panasszal érintett bírósági eljárások felperese volt.
- [19] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel.
- [20] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában lényegében az eljáró bíróságok ténymegállapításainak és jogi értékeléseinek alkotmánybírói felülvizsgálatát kezdeményezte, amikor a szakértői vélemények értékelését tartotta tévesnek, amiatt hogy az eljáró bíróságok azok mely elemeit tekintették relevánsnak, valamint akkor is, amikor tévesnek tartotta a bíróságok által tett megállapításokat az I. rendű alperes belátási képességével kapcsolatban.
- [21] Ugyancsak ebbe a körbe tartozik az indítványozónak az a kifogása, amely a gondnoksági per iratainak bizonyítékként való felhasználását sérelmezi az ajándékozási szerződés semmisségével kapcsolatos perben. Véleménye szerint erre csak azért kerülhetett sor, mert a gondnokság alá helyezési perben és az ajándékozási szerződéssel kapcsolatos, jelen eljárással érintett perben elsőfokon ugyanazon bíró, illetve másodfokon ugyanaz a tanácsvezető bíró járt el.
- [22] Az indítványozó szerint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát sértette az elsőfokú bíróság azon eljárása, amikor az indítványozó másodlagos kereseti kérelmével kapcsolatban a követelés elévülését a bíróság hivatalból vette figyelembe úgy, hogy a megtámadási határidő elteltére a II. rendű alperes az elsőfokú eljárásban nem hivatkozott. Az indítványozó másodlagos kereseti kérelmét az első- és a másodfokú bíróság is a megtámadási határidő elmulasztása miatt utasította el.
- [23] Az Alkotmánybíróság az indítványozó felsorolt kifogásaival összefüggésben hangsúlyozza azt a következetes gyakorlatát, amely szerint tartózkodik annak vizsgálatától, hogy a bírósági döntések indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helyállónan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat [3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]]. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az ítéleteknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálata során van jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére, azonban nincs hatásköre a rendes bíróságok jogalkalmazásának felülbírálatára, így a bizonyítékok felülmérlegelésére, a tényállás megállapítására vagy a jogvitát lezáró határozat kizárólag szakjogi tartalmú kritikájára [3212/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [11]].
- [24] Az indítványozó sérelmezte azt is, hogy az ajándékozási szerződést előkészítő ügyvéd a gondnoksági perben az I. rendű alperes üggyondnokaként, az ajándékozási szerződés semmisége iránti perben pedig a II. rendű alperes jogi képviselőjeként járt el. Ez azonban jelen ügyben elsősorban ügyvédi etikai és nem alkotmányossági kérdésnek tekinthető.
- [25] A benyújtott alkotmányjogi panasz tehát az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt jogok sérelmével összefüggően valójában az ügyben meghozott, az indítványozó számára kedvezőtlen bírósági döntések kritikája, amely nem vet fel alkotmányossági kérdést. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a bírói jogalkalmazás helyességét, valamint a bíróságok döntését vitatta. Az indítványozó az ítéletek vizsgálatát tehát valójában nem alkotmányossági szempontból kérte, hanem azt kívánta elérni, hogy a tényállás megállapítása, valamint a tények értékelése, és az abból levont következtetések tekintetében elfoglalt bírói álláspontot változtassa meg az Alkotmánybíróság.

- [26] Az indítvány tehát nem tartalmaz olyan elemet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely felvetné a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kérdését.
- [27] Tekintettel arra, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételeknek, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/578/2017.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3208/2017. (VII. 21.) AB VÉGGÉSE

bírói kezdeményezés alapján indult eljárás megszüntetéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Juhász Imre* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 292–293. §-ai alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezésen alapuló eljárásokat megszünteti.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Budapest Környéki Törvényszék bírósági titkára (a továbbiakban: indítványozó) négy, egymással tartalmában közel azonos indítványában – az előtte folyamatban lévő 6.Bv.1335/2016. számú, 6.Bv.78/2016. számú, 6.Bv.123/2016. számú és 6.Bv.1691/2015. számú eljárások felfüggesztése mellett – a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 292–293. §-ai alaptörvény-ellenességének a megállapítását kérte az Alkotmánybíróságtól. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott jogszabályi rendelkezések a szabadságvesztésre átváltoztatott pénzbüntetés végrehajtására vonatkozóan ellentétben állnak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó jogállamiság követelményével, mivel nem rendelkeznek arról, hogy a büntetés vagy annak hátralévő része nem hajtható végre, amennyiben az átváltoztatást követően az elítélt „egy pontosan meghatározott, vagy azt meghaladó időtartamot szabadságvesztésben vagy előzetes letartóztatásban töltött” (lásd: indítványok 1. oldal). Az ügyek tárgyi összefüggésére tekintettel az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezéseket az Abtv. 58. § (2) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.
- [2] Az indítványozó utalt rá, hogy a büntetés-végrehajtási ügyek kivizsgálásában alkalmaznia kell a Bv. tv. 28. § (2) bekezdését, 29. § (1) és (4) bekezdését, 14. § (5) és (7) bekezdését, valamint a 292–293. §-okat. Irányadónak tekinti továbbá a 2/2013. Büntető jogegységi határozatot, amely szerint az elévülés ideje az elítélt büntetése esetében öt év, valamint az azzal összefüggő 16/2014. (V. 22.) AB határozat rendelkezéseit.
- [3] Kifejtette az indítványozó, hogy a törvényi szabályozás értelmében a pénzbüntetés végrehajthatósága nem évül el addig, amíg a végrehajtására előzetes letartóztatás vagy szabadságvesztés büntetés végrehajtása miatt nem kerülhet sor, tekintet nélkül arra, hogy az elítélt a pénzbüntetés végrehajtását megelőzően mennyi időt tölt fogvatartásban. Úgy vélte az indítványozó, hogy a szabadságvesztésre átváltoztatott pénzbüntetés végrehajtásával, egészen pontosan a végrehajthatóság megszűnésével összefüggő szabályozás alaptörvény-ellenes.
- [4] Indokainak kifejtésekor jelentőséget tulajdonított az indítványozó annak, hogy a jogalkotó a pénzbüntetéshez hasonlóan szabályozza a közérdekű munka végrehajtását, valamint a szabadságvesztésre való átváltoztatása lehetőségét. Fontos különbségnek tartotta azonban, hogy a Bv. tv. 289. § d) pontja alapján a közérdekű munka nem hajtható végre, ha az elítélt öt évet vagy azt meghaladó időt töltött szabadságvesztésben vagy előzetes letartóztatásban. Hivatkozott az indítványozó a jogszabályhelyhez fűzött miniszteri indokolás szövegére, amely szerint a jogalkotó részben méltányossági, részben célszerűségi szempontok alapján fogalmazta meg a felhívott szabályt. Utalt rá továbbá, hogy a jogalkotó hasonló rendelkezést rögzít az elzárásra vonatkozó szabályok között is a Bv. tv. 278. § c) pontjában.
- [5] Kifogásolta az indítványozó, hogy a pénzbüntetés végrehajtására vonatkozó szabályozás nem tartalmaz a végrehajthatóság megszűnését érintően hasonló tartalmú, az időmúlás miatt a végrehajthatóság megszűnését megengedő szabályt. A pénzbüntetés elévülési ideje így korlátlan ideig nyugodhat. Abban az esetben – állította az indítványozó –, ha a pénzbüntetést nem változtatják át szabadságvesztésre, az elévülés másként alakul. Ilyenkor ugyanis a büntetés elévülésére az általános szabályok irányadóak, vagyis a szankciót öt év elteltével nem lehet végrehajtani. Hozzátette ugyanakkor, hogy a hatályos jogszabályi környezetben szinte kizárt, hogy egy pénzbüntetés elévülne anélkül, hogy azt szabadságvesztésre átváltoztatták volna. Abban az esetben, ha a pénzbüntetés szabadságvesztésre átváltoztatására sor került, a büntetés elévülése csak akkor következhet be, ha a végrehajtság érdekében tett intézkedések nem vezettek eredményre, így például – hozta fel az indítványozó – akkor,

ha a terhelt ismeretlen helyen tartózkodik és a felkutatására tett intézkedések öt éven túl eredménytelenek voltak.

- [6] Nem tartotta az indítványozó az Alaptörvénnyel összeegyeztethetőnek azt, hogy a jogalkotó a közérdekű munka és az elzárás esetében méltányossági és célszerűségi szempontok alapján, legalább öt éves szabadságvesztés büntetés vagy előzetes letartóztatás letöltésekor megengedi ezen szankciók végrehajthatóságának a megszűnését, míg ugyanerre a pénzbüntetés kapcsán nem biztosít lehetőséget. Aggályosnak minősítette továbbá, hogy eltérően alakul a pénzbüntetés végrehajthatósága attól függően, hogy azt szabadságvesztésre átváltoztatták vagy sem.
- [7] Jelentőséget tulajdonított ezen felül annak is, hogy a hatályos szabályozás más olyan helyzeteket is ismer, amelyekben az elévülési idő hosszasan, akár évekig nyugszik. A Bv. tv. 14. §-a értelmében ugyanis a határozott tartamú szabadságvesztés büntetés mindaddig végrehajtásra vár, amíg egy annál súlyosabb, így a végrehajtási sorrendben azt megelőző határozott tartamú szabadságvesztést hajtanak végre. Tekintettel arra, hogy a szabadságvesztés a pénzbüntetésnél lényegesen súlyosabb büntetési nem, ezt a jogalkotói megoldást az indítványozó el tudta fogadni. Mivel azonban a pénzbüntetés az átváltoztatást követően nem válik szabadságvesztéssé, az átváltoztatás ellenére megőrzi pénzbüntetés jellegét – hiszen például a végrehajtás befejezéséig bármikor megfizethető –, vagyis a szabadságvesztéshez képest enyhébb büntetési nem marad, az indítványozó nem tartotta indokoltnak az elévülési idő szabadságvesztéssel azonos (logikájú) szabályozását.
- [8] A törvényi szabályozás értelmezését és alkalmazását a pénzbüntetés végrehajthatóságát érintően az indítványozó szerint megnehezíti az 5/2008. Büntető jogegységi határozat. Ennek értelmében ugyanis a jogerős ügydöntő határozattal kiszabott pénzbüntetés a pénzbüntetésre irányadó általános szabályok szerint évülhet el akkor is, ha azt utóbb fogházban végrehajtandó szabadságvesztésre változtatják át. A jogegységi határozat ugyanakkor a korábban hatályos jogszabályok – így a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet és a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény – rendelkezésein alapul, és nem áll összhangban a hatályos jogszabályi környezettel, különösen a Bv. tv. 14. § (5) bekezdésével. Ennek ellenére a Kúria a jogegységi határozatot nem helyezte hatályon kívül.
- [9] A kifogásolt rendelkezések alaptörvény-ellenességét az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére alapította. Az Alkotmánybíróság gyakorlatának az ismertetését követően az indítványozó kifejtette, hogy álláspontja szerint a jogalkotó indokolatlanul tesz különbséget a pénzbüntetés és más, azonos súlyú büntetési nemek végrehajthatóságának az elévülése között a pénzbüntetéssel sújtott elítéltek hátrányára. Következetlenné tartja továbbá a pénzbüntetés elévülésének a szabályozását, mivel annak nincs egy egységes, valamennyi elítélte irányadó tartama, hanem eltérő időpontokban következhet be attól függően, hogy a büntetést átváltoztatták-e szabadságvesztésre, és hogy a végrehajtást milyen körülmény akadályozza. Mindezek miatt a Bv. tv. 292–293. §-aiban foglalt szabályozást az indítványozó a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményével és a jogi norma kiszámíthatóságának a követelményével tartotta ellentétesnek.
- [10] Úgy vélte az indítványozó, hogy az állam jogos igénye a kiszabott pénzbüntetés megfizetésére egy jogállamban nem állhat fenn korlátlan ideig. Indokoltnak tartotta, hogy azok a méltányossági és célszerűségi szempontok, amelyeket a jogalkotó más büntetési nemek szabályozásának a kialakításakor érvényesít, a pénzbüntetésre vonatkozó rendelkezésekben is érvényesülhessenek. Erre tekintettel az indítványozó a szabályozást alaptörvény-ellenesnek tekintette.
- [11] 2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy a bírósági titkár által – az Abtv. 25. § (1) bekezdése alapján, figyelemmel az Abtv. 1. § b) pontjában foglaltakra – előterjesztett bírói kezdeményezés megfelel-e a törvényben előírt feltételeknek.
- [12] Az Abtv. 59. § alapján az Alkotmánybíróság – ügyrendjében meghatározottak szerint – kivételesen a nyilvánvalóan okafogottá váló ügyek esetén az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntetheti. Az Ügyrend 65. § (3) bekezdése értelmében okafogottság címén kell az alkotmánybírósági eljárást megszüntetni, ha az Alkotmánybíróság által korábban alkotmányosértőnek minősített és megsemmisített jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alkotmányossági felülvizsgálatát más alaptörvényi tételre (alkotmányos összefüggésre) tekintettel kéri felülvizsgálni, mint amilyen alkotmányos összefüggés alapján az Alkotmánybíróság az adott jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést megsemmisítette.
- [13] A Bv. tv. jelen bírói indítványokban kifogásolt rendelkezéseinek az Alaptörvénnyel való összhangját az Alkotmánybíróság 13/2017. (VI. 19.) határozatában már vizsgálta. Annak eredményeként – hivatalból eljárva – megállapította, hogy az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő azáltal, hogy a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

szóló 2013. évi CCXL. törvény 292–293. §-aiban nem szabályozta az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésének megfelelően a szabadságvesztésre átváltoztatott pénzbüntetés végrehajthatóságának az elévülését.

- [14] Az Alkotmánybíróság a jelen esetre az Ügyrend 65. § (3) bekezdésében foglalt szabályt alkalmazhatónak tartotta. Megállapította ugyan, hogy a Bv. tv. kifogásolt rendelkezéseit hivatkozott határozatában nem semmisítette meg, azok alaptörvény-ellenességét azonban megállapította, és az alaptörvény-ellenesség feloldása érdekében az Abtv. szerint rendelkezésre álló egyéb jogkövetkezményt alkalmazott: mulasztás megállapítása mellett határidő tűzésével felhívta az Országgyűlést jogalkotói feladatának a teljesítésére. Az okafigyottság megítélésében jelentőséget tulajdonított az Alkotmánybíróság annak is, hogy a kifogásolt jogszabályi rendelkezések alaptörvény-ellenességét határozatában az indítványozó érveivel közel azonos szempontokra alapította.
- [15] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a Bv. tv. 292–293. §-ai tekintetében az alaptörvény-ellenesség ismételt vizsgálatának nincs helye, ezért – az Abtv. 59. §-a alapján eljárva – az ügyek nyilvánvaló okafigyottsága miatt az alkotmánybírószági eljárások megszüntetéséről döntött.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró különvéleménye

- [16] A többségi döntéssel azért nem értettem egyet, mert az az alkotmánybírószági eljárást pusztán az Abtv. 59. §-ára alapozva szünteti meg. Az Abtv. 59. §-a szerint azonban az eljárás megszüntetésére csak az Alkotmánybíróság Ügyrendjében meghatározottak szerinti feltételek valamelyikének teljesülése esetén van lehetőség. A többség által elfogadott végzés azonban adós marad annak megokolásával, hogy mely ügyrendi szabály alapozza meg a nyilvánvaló okafigyottságot és teszi lehetővé az eljárás megszüntetését. Tekintettel arra is, hogy az Abtv. 59. §-a szerint az eljárás megszüntetésére csak kivételesen – és csak az Ügyrendben meghatározottak szerint – kerülhet sor, úgy vélem, hogy az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna indokolnia, miért áll fenn az okafigyottság a bírói kezdeményezések esetében. Mindezek alapján szavazatommal nem tudtam támogatni a többségi döntést.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírószági ügyszám: III/2056/2016.

• • •

Az Alkotmánybíróság Határozatait az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtárgya
layout: www.estercom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Köves Béla ügyvezető
HU ISSN 2062–9273